Waese tütarlapse romaan.

Francis de Croisset.

1.

Ah seda igawat pansioni heast perekonnast tütarlastele!

Andrey Greenwood tundis, et see iga päewaga aina rohkem tühjendab ta hinge, rõhub ta aju, matab teda üleni mingisse halli läbipaistmatusse uttu.

Enam kui kaks aastat juba õpetab ta selles pansionis päewast päewa inglise keelt, parandab kolkataguse Calais' „heast perekonnast tütarlaste“ konarlikku hääldamist, kuulab, kuidas nad piinawad õnnetut Dickensit, parandab ikka samu wigu wihkudes — ja kõneleb ilmast kuiwetanud klipsakate preilide Tremon'idega, kes on pansioni omanikke.

Millise rõõmuga hülgaks ta Calais' ühes pansioniga, õdede Tremon'idega, uniste tänawatega ja raske piinawa igawusega, millega on läbi imbunud isegi majaseinad. Ta on noor, ihkab elu, aga siin... Weel mõni aasta ja ta ise muutub samasuguseks kuiwanud muumiaks, wanakstüdrukuks nagu õekesed Tremon. Brr! Kõike muud, ainult mitte seda!

Armas madame Turpin, kes hankis talle koha selles pansionis, ei suuda kuidagi mõista, mispärast Andrey on nii rõhutud.

— Teil on hea koht, teid hinnatakse siin ja õed Tremon kawatsewad laiendada teie tegewust — kõneleb ta.

Madame Turpin on Calais' intelligentsemaid naisi, ta on „Keeleõpetus igaühele“ autor, kõneleb walitud keelel isegi siis, kui jutt on kõige lihtsamaist asjust.

Andrey isaga, Briti armee erumajoriga, köitis teda südamlik sõprus, madame Turpin kirjutas talle walitult-literatuurseid kirju ja saatis talle ilukõites „Keeleõpetuse“, muidugi wastawa pühendusega.

Kui major 1929. a. suwel suri südamerabandusse ega jätnud oma

ainsale tütrele midagi peale võlgade, heasüdamlik madame Turpin ei valanud vähe pisaraid „vaese orvukese" saatuse pärast, nagu ta mõttes nimetas Andrey'd; ta hankis talle teenistuskoha õdede Tremon'ide pansionis ja telegrafeeris talle Manchesterisse, et ta sõidaks viibimata Calais'sse.

Nii sai „vaesest orvukesest" inglise keele õpetajanna heast perekonnast tütarlaste pansionis kuulsas, kuid surmani igavas Calais' linnas.

Pühapäeviti Andrey lõunatas armsa madame Turpin'i juures, argipäeviti valmistas ise endale priimusel mõne lihtsa roa ja veetis kogu vaba aja oma tillukeses korteris, mis koosnes väikesest toast köögiga. Pärast kuuetunnilist tööaega pansionis ta oli meeleldi üksi. Söönud lõunat ja pesnud toidunõud, ta keeras üles grammofoni — see oli isa viimane kingitus sünnipäevaks — läitis paberossi ja, heites kushetile, luges mõnd raamatut.

Vahel külastas teda hea madame Turpin.

Ühel pärastlõunal madame Turpin astudes sisse oma hoolealuse juure leidis sealt oma suurimaks üllatuseks eest tundmatu mehe. Too ja Andrey istusid nagu head vanad tuttavad väikese laua ääres, millel seisis pudel liklööriga ja kaks klaasi.

Madame Turpin otse tardus lävele.

— Lubage tutvustada, armas proua Turpin, — tõusis talle vastu Andrey — minu vana sõber, doktor Herbert Carter. Ta saabus äsja lennukil Inglismaalt mulle külla.

Doktor kummardus ja surus madame Turpini kätt.

See oli umbes 35-aastane, pikakasvuline, kõhn ja kondine mees algava kiilaspeaga.

— Madame Turpin on minu heaks väga palju teinud, — ütles Andrey, — tänu temale ma sain koha õdede Tremon pansionis. Ta üldse suhtub mulle liigutava tähelepanuga ... Nagu oma nooremale õele.

— Ütelge parem, nagu oma tütrele, — parandas üllatusest toibunud külaline, suudeldes Andrey'd laubale.

— Jumaluke, olete ainult mõne aasta minust vanem, — hüüdis too.

Ja lisas vahenditult juure:

— Kujutlege, doktor Carter tahab, et läheksin talle naiseks.

— Ah! Soovin õnne. Noh, aga teie?

— Olen meelitatud, kuid ... pean selle au tagasi lükkama.

Madame Turpin ei saanud enam midagi aru ja vaatas kord Andreyle kord doktorile.

— Aidake teda veenda, madame Turpin — ütles doktor, neelates lonksu liköõri. — Mis ta siin teeb üksinda Calais's? Viiksin ta Inglis-

maale. Mul on seal hea teenistus, me ehitaksime endile mugawa pesakese ja elaksime õnnelikult.

— Ei, kallis sõber, — katkestas teda Andrey, — hindan teid wäga, kuid teile naiseks tulla ma ei wõi. Palun, ärge nõudke seda.

Mees ohkas, wahtis kella ja tõusis.

— Mul on aeg minna. Loodan, Andrey, et see ei ole teie wiimane sõna. Lähen tagasi Manchesterisse ja sealt kirjutan teile. Mõtelge hästi järele, enne kui keeldute lõplikult.

Kui ta oli lahkunud, madame Turpin silmitses hetkeks teraselt Andreyd ja raputas laitwalt pead.

— Ta armastab teid nii wäga.

— Aga, kulla madame Turpin, mina ei armasta teda.

— Küll see weel tuleb, ma olen kindel. Ta jätab soliidse, positiiwse inimese mulje. Ja asub heal kohal. Kuna aga teie... Peab mõtlema ka tulewikule, mu kallis.

— Ei, see abielu ei tooks mulle õnne.

— Aga mispärast mitte?

— Seda on raske ütelda, kuid mul on mingi eelaimus. Doktor Carter ja mina — me oleme diametraalselt wastandlikud iseloomud. Tema on wäiklane ja kitsarinnaline, liig kaine ja arwestaw. Ihnuseni arwestaw. Ta on pealaest jalatallani wäikekodanlane, mulle on aga kõik wäikekodanline wastik. Mina tahaksin reisida, näha maailma, koguda uusi muljeid, aga doktor Carteri naisena pean rahulduma niinimetatud koduse koldega. Wäljawaade pole kuigi hiilgaw. Peaasi aga on, et ma ei armasta teda.

— Jah, jah... Wõib-olla teil on õigus. Abielu armastuseta on sama, mis kirik altarita.

See wõrdlus tuli madame Turpin'ile äkitselt ja ta otsustas selle üles märkida. Mis aga puutub Andreysse, siis ta ei hakka rohkem peale käima, et ta abielluks doktor Carteriga. Wõib-olla tõepoolest see abielu ei too talle õnne.

*

Nädal hiljem Andrey sai järgmise kirja doktor Carterilt:

„Kallis sõber.

Sain äsja nimetuse Indiasse... Saan wanemaks sõjawäe arstiks Rahajangis.

Selle asemel et Liverpoolist wälja sõita, reisisin Calais'sse, siit sõidan Marseille'sse, kust asun Indiasse minewale laewale.

Nüüd istun siin hotellis, teie läheduses, ja ootan teie otsust. Kallis Andrey, sõitke minuga Indiasse. Muidugi minu naisena. Tean, et teie ei armasta mind, kuid teen kõik, mis minu wõimuses, et ära teenida teie armastust

Nahajang on täiesti tsiwiliseeritud linn. Wanema arsti naisena omate seal silmapaistwa seisukoha. Olen weendunud, et jääte rahule.

Tohin ma loota? Pean ma tulema teie juure? Ootan teie otsustawat sõna.

Teie Herbert Carter."

Ligi tund aega Andrey istus kushetil sügawais mõtteis. Ühest küljest wäljawaade sõita Indiasse, sinna imedemaale, näha uut maailma, minna wastu uutele tundmatutele elamustele, teisest küljest aga — see hirmus mahajäänud kolgas, õdede Tremon'ide pansion, üksindus, kehw korter, tappew ühetoonilisus... Ah, kui ainult sel oleks lõpp, kui ainult awaneks mingisugune uks laia Jumala maailma!

Andrey hüppas äkki püsti, kõndis mõne korra üle toa, istus siis otsustunult laua ääre ja kirjutas:

„Olen nõus. Andrey."

Järgmisel hommikul oli doktor Herbert Carteri ja Andrey Greenwoodi laulatus. Pärast laulatust madame Turpin kutsus nad oma juure lõunale.

Doktor tahtis, et nad samal õhtul sõidaksid edasi Marseille'isse, kuid Andrey teatas, et ta peab weel päewaks jääma Calais'sse.

— Sõitke Marseille'sse üksinda, — ütles ta mehele. — Mina saabun päew wõi kõige rohkem kaks päewa hiljem. Pean siin likwideerima oma asjad.

— Nõuate seda? — küsis mees.

— Jah.

— Sellisel korral alistun.

Ja ta sõitis ära.

Samal õhtul, tulles madame Turpini juure, Andrey ütles talle:

— Kallis sõber, te kõnelesite mulle kord, et oskate kaartide järele ennustada tulewikku.

— Jah, oskan natuke. Tahate teada, kas teie abielu saab õnnelik?

— Ei, tean ilma kaartidetagi, et see mulle õnne ei too. Mind huwitab miski muu.

Madame Turpin waatas talle warjamatu uudishimuga.

— Asi seisab selles, et eile telegrafeerisin Londoni „Evening News'i" toimetajale mister Freelingway'le... Tegin talle pakkumise kirjutada tema lehe jaoks Indiast reisikirju... Ta tundis wäga hästi minu isa ja wõib-olla wõtab minu ettepaneku wastu.

— Nii et te ootate tema wastust?

— Jah, palusin wastata telegrammiga ja ootan seda iga minut saabuwat.

— Hm... Aga kas teie mees teab sellest?

— Ei, see on minu eraasi. Muide, warjama ma seda tema eest ka ei hakka.

— Nii, nii...

Madame Turpin ohkas.

— Teie abielu jääb nähtawasti olema täiesti moodne, mu armas Andrey. Aga öelge, milleks teil on waja seda... ajalehetööd?

— Tahan kindlustada endale teatawa majandusliku iseseiswuse. Paljugi mis wõib juhtuda. Pealegi doktor Carter, nagu teile juba kõnelesin, on ihnsawõitu mees ja ma eelistan omada isiklikku taskuraha.

— Nii see ongi: täiesti moodne abielu — muigas madame Turpin. — Tähendab, te tahate, et ma ennustaksin, kas wõtab teie ettepaneku wastu see...

— Freelingway. Jah. Olge heaks. Loodan, et me täna weel saame teada, kas teie kaardid kõnelewad tõtt: palusin kodus, et telegrammikandja, kui ta peaks tulema, saadetaks teie juure.

Madame Turpin wangutas pead ja wõttis kaardid wälja. Seganud mängu läbi ta ulatas selle Andreyle.

Andrey tõstis. Madame Turpin hakkas kaarte laduma.

— Ruutu kuningas, ärtu äss, padaäss...

Samal hetkel astus sisse teenija.

— Telegramm proua Carterile.

Andrey wõttis telegrammi, aga enne selle awamist sõnas lõbusa muigega:

— Armas madame Turpin, kas' kaardid ütlewad oma sõna. Huwitaw!

Madame Turpin ladus kaardid mitmesse ritta. Ta nägu helenes.

— Wastus on jaataw! — teatas ta wiimaks. — Teie ettepanek on wastu wõetud.

— Arwate seda?

— Ma ei arwa waid tean kindlasti. Mulle kaardid ei waleta kunagi.

— Eks waatame!

Andrey püüdis säilitada rahu ja awas telegrammi.

— Hurraa, kaardid ei waletanud — hüüdis ta lõbusalt. — Kuulake, mis telegrafeerib mister Freelingway: „Olen nõus stopp saatke iga nädal kolmsada rida wõimalikult rohkem üleswõtteid stopp kolm ja pool naela artikkel, kümme shillingit foto..."

Andrey lehwitas wõidukalt telegrammi nagu lippu.

— Bansai. Wõit. See teeb umbes 20 naela kuus. Niipalju ma ei teeninudki õdede Tremon'ide juures.

— Soowin õnne, armas, — ütles madame Turpin külmalt.

Kuid Andrey jooksis ta juure, suudles teda põsele ja keerutas temaga toas ringi.

— Te ei kujutle, kui rõõmus ma olen. Sel on mulle määratu tähtsus. Nüüd sõidan Indiasse mitte ainult kui missis Carter, majori auastmes wääriku arsti abikaasa, waid Andrey Greenwood, suure Londoni lehe isiklik kaastööline.

— Wast ennustame edasi?

— Ei, tänan. Muud huwitawat kaardid mulle ei wõi öelda.

Kuid madame Turpin hakkas siiski edasi panema kaarte. Ja mida rohkem ta neid ladus, seda suuremaks kaswas ta imestus.

— Uskumatu, — sõnas ta, — kõik teil areneb isemoodi... Wõin teile ainult üht öelda, armas Andrey: imelikke asju saadate korda seal Indias!...

2.

Andrey saabus Marseille'sse õhtul päew enne laewa wäljasõitu; „Rajputana" oli tulnud Liverpoolist ja pidi järgmisel päewal jatkama reisi Indiasse.

Doktor Carter wõttis oma noore naise jaamas wastu ja wiis ta hotelli.

Siin weetsid nad esimese armuöö.

Andrey andus mehele armastuseta, kireta.

— Ma pean ka selle läbi tegema — ütles ta iseendale. Temale olid need hirmsad tunnid. Kui hommiku eel mees wiimaks jäi magama, Andrey eemaldus temast wõimalikult kaugemale. Ta lebas kaua lahtiste silmadega, kuulatades ärkawa linna müra.

Mees norskas ja see norskamine ärritas Andreyd pisarateni. Ta tundis äkki, et hakkab wihkama seda inimest, kes seni oli talle waid ükskõikne. Ei, armastada teda ei suuda ta iialgi! Ei suuda isegi harjuda temaga, kohandada end tema järele. Sellest et omada temaga ühine magamistuba, ei wõi juttugi olla. Ei, ta ei talu seda!

Andreyd ehmatas äkki mõte, et laewal on neil waid üks kajut. Ja reis kestab palju päewi. Ei, ei, ainult mitte seda! Waja korraldada see kuidagi teisiti.

Kella üheteistkümne paiku olid nad juba sadamas.

— Ma pean end tutwustama kaptenile, ohwitseridele ja laewa arstile, — ütles doktor Carter. — Ole nii hea, waata järele, et meie pagas toimetataks laewale ja, muide, waata meie kajutit. Loodan, et see on küllaldaselt mugaw. Loodan ka, et laewaloleku kestel einetame kapteni lauas: kui wanemal arstil on mul selleks täielik õigus.

Ta wõttis juba kolmandat korda üles selle küsimuse: nähtawasti see

huwitas teda wäga. Andrey tundis waluga, et see inimene on talle täiesti wõõras ega saa iial lähedaseks.

Kapteni abiline oli Andrey wastu eriti lahke.

— See on mu esimene merereis — ütles Andrey talle. — Kardan, et ma ei talu hästi laewa kõikumist, ja kuna ma ei tahaks olla tüliks oma mehele, palun teid wäga, et eraldaksite meile mitte ühe, waid kaks kajutit.

Kapteni abiline, üsna noor mees, unistawate siniste silmadega, waatas armunult kaunile noorele naisele, punastas millegipärast, kummardus galantselt ja ütles:

— Teie teenistuseks walmis, madame! Teen kõik, mis wõimalik. Meil on küll peaaegu kõik kinni pandud. Eriti luksuskajutid: asi on selline, et laewal wiibib Udaigori sultan oma saatjaskonnaga. Aga wast leian siiski...

Ta wõttis wälja laewa plaani, otsis pisut ja leidis tõepoolest.

— Siin! Kaks ühekoilist kajutit... Kahjuks neid lahutab koridor, aga kui madame sellega lepib...

Madame leppis meeleldi — ja mõni minut hiljem seadis end juba sisse oma kajutis. Ta asetas kohtadele tualetitarbed ja wõttis siis bloknoodi, pliiatsid, märkmiku.

— Minu uue kutse tööriistad, — ütles ta kuuldawalt mitte ilma uhkuseta.

Samal hetkel astus sisse mees.

— Kapten kutsus meid oma lauda! — hüüdis ta üleni särades. — Te ei öelnud mulle, et tunnete hästi mister Freelingway'd „Evening News'i" juurest.

— Milleks siin mister Freelingway? — imestus Andrey.

— Ta on meie kapteni lähedane sõber. Ta teadis, et teie sõidate selle laewaga ja kirjutas kaptenile, soowitades teid tema erilise hoole alla. Tänu sellele me saime nüüd kutse aulauda. Lõunatame lady Landstone'i seltskonnas.

— Kes see niisugune on?

— Briti panga direktori abikaasa, tema hiilguse lady Brandmoore'i õde.

— Ja kes see on?

— Te ei tea, kes on lady Brandmoore? Udaigori kindralkuberneri abikaasa.

Doktor Carter oli nii wallatud rõõmust, et esimesel hetkel ei pannud tähele kajutit.

— Teie kajut on wastas, üle koridori, — ütles Andrey.

— Kuidas? Kas me ei ole koos?

— Ei, nii on mugawam. Mõnikord teil on waja kedagi enda juures wastu wõtta, ja mina häiriksin. Pealegi eelistan magada üksinda.

— Nii, nii... Mis teha, wägisi ei saa armsaks!

Ta sai endast wõitu ja ta nägu omandas asjaliku ilme.

— Teil tuleb kiirustada tualetitegemisega, kallis: lõunani on ainult weerand tundi. Pean teid hoiatama, et peale lady Landstone'i on lauas weel kindral Hampstead oma abikaasaga ja weel mõned tähtsad isikud.

— Nii et olete rahul?

— Wäga! — wastas mees märkamata Andrey irooniat. — Merereis algab suurepäraselt!

*

Esimene päew laewal möödus tõepoolest kenasti, nii et doktor Carteril oli põhjust tunda rahuldust. Ta naine wõlus kõiki mehi alates habemeta noorukitest kuni hallijuukseliste raukadeni. Daamid suhtusid talle heatahtlikkusega ja olid temaga harukordselt lahked, eriti pärast seda, kui lady Landstone oli arwanud heaks temaga armulikult westelda.

Pärast lõunasööki Andrey heitis puhketoolile ülemisel lael. Kattes jalad reisiwaibaga ta nõjatus tagaspidi ja wahtis kaugele merele, korraldades mõttes oma muljeid. Tema ümber lebasid samuti kiiktoolides mehed, naised ja lapsed. Mõni tukkus, mõni luges wõi westles naabritega. Doktor Carter jalutas edasi-tagasi laewaarstiga. Aegajalt laewalaele lendas tuulehoog: püüdis wallatult kiskuda meestelt kübaraid peast, kergitas naiste seelikuid, sasis nende juukseid.

Andrey koostas mõttes esimest kirja, mille ta saadab „Evening News'ile". Muljeid pole esialgu just kuigi palju... Wõib olla parem on pisut oodata? Tegelikult ta tegi ettepaneku kirjutada Indiast, mitte laewalt...

Mõtisklusi segas gongihell.

Enamus reisijaid tõusis ja suundus söögisaali teed jooma.

— Kas käsete serweerida teed siia? — küsis steward Andreylt.

— Juba teed? — imestus noor naine.

— Jah, ta joob seda siinsamas dekil. Siin ta ei tarwitse naeratada, wastata küsimustele. Ta tahab ainult, et teda jäätaks rahule.

Kui talle toodi teed, istus tema naabrusse peaaegu tühjal laewalael lady Landstone'i poeg, noor Oxfordi üliõpilane, ta silmitses Andrey'd kaunis julgelt.

„Kui ta ainult ei hakkaks minuga flirtima!" — läbistus hirmunud mõte Andreyl peast.

Ta oleks meeleldi suitsetanud paberossi, aga ta ei söandanud wõtta wälja oma portsigarri, kindlasti kargab too poiss kohe ligi oma tulesüütajaga.

Kuid noor Landstone tõmbas ta westlusse ka ilma tulesüütajata. Ta hakkas kõnelema merereisist, Indiast, mida tundis temaenda üteluse järele „nagu oma taskut“, wiimastest sõudewõistlustest Oxfordis. Andrey wastas lühisõnaliselt.

— Kas me ei mängiks partiid tennist? — tegi noormees ettepaneku.

— Tänan, mul ei ole erilist tahtmist selleks.

— Wõib-olla teid huwitab tutwuda laewaga? Tunnen teda nagu oma taskut.

Kuid Andrey keeldus ka sellest. Ta tahtis ainult lebada liiktoolil ja wahtida mõttetult merele. Noor Landstone lõi wiimaks käega ja jättis ta rahule.

Elu laewal suundus wähehaawal harilikkudesse roobastesse, muutus korrapäraseks, uinutas oma ühetoonilisusega. Laewal wiibiwad inimesed tundsid endid kogu muust maailmast lahti lõigatuina, matkajatena, kes paisatud üksildasele saarele. See lähendas, lükkas ümber paljud eelarwamused, mis tawalises elus takistawad lähenemist.

Doktor Carter oli wäga, wäga rahul. Ta liikus siin walitud, aristokraatses seltskonnas, millega ta kuiwal maal juba nii sagedasti kokku ei puutunud. Inimesed, kes asusid kõrgel seltskondlikul positsioonil, westlesid temaga nagu omasugusega. Ta sai aru, et tunduwal määral wõlgneb selle eest tänu oma kaunitarist abikaasale, ja oli uhke selle üle.

Jah, oma naisega on tal põhjust uhkustada. Kahju ainult, et Andreyle tuli pähe mõte saata mingisuguseid artikleid „Evening News'ile“. Muidugi, sellega ta wõib teenida. Mõned lisanaelad ei tee kahju. Kuid teadmata, kuidas waadatakse Andrey tööle Nahajangi kõrgemais ringides. Wõib olla, et seal ei nähta seda heameelega. Pealegi temale, doktor Carterile, oli ebameeldiw mõte, et tema naine mingisuguselgi määral wõib olla temast rippumatu.

Kuid ta tõrjus eemale need ebameeldiwad mõtted, mis ähwardasid mürgitada ta rõõmu ja uhkuse. Lõppude lõpuks see pole nii tähtis. Tähtis on ainult, et ta abiellus wõluwa naisega, kes kõikide pilgud endale tõmbab.

— Andrey, kallis, olge wõimalikult lahkem lady Landstone'iga, — ütles ta naisele. — Pärast oma õde lady Brandmoore'i on see Nahajangi esimene daam. Neist teatawa määrani oleneb minu edaspidine karjäär.

— Te saite ometi juba majori auastmesse, —mis teil weel waja on? — küsis Andrey muigega. — Kas siis tõega sihite kindralitiitlile? Arst kindrali auastmes — see on midagi uskumatult koomilist, peaaegu ka-

rikatuur. Kujutlen teid ratsahobuse seljas, walwelseisakus ametiwendade ees.

Mees ei reageerinud sellele naljale.

— Meil oli nii hea õnn! — hüüdis ta unistawalt. — Reisida tema hiilguse õe seltskonnas.

Tema hiilguse õde, lady Landstone suhtus doktor Carterile ilmsesti armulikult: doktor oli nii wiisakas, nii teenimiswalmis! Andreyle lady suhtus pisut külmalt ja too oli sellega wäga rahul. Kõnelnud armulikult noore naisega esimesel merereisi päewal, lady jättis ta pärast rahule.

Selle eest kapten pühendas Andreyle palju tähelepanu.

See oli ligi wiiekümneaastane mees, tüüpiline merikaru, päewitunud näoga, enneaegselt halliksläinud juustega, merimehe rühiga, selgete siniste silmadega ja heasüdamliku, peaaegu lapseliku naeratusega. Olles suurepärane jutustaja, ta kujutas lõunalauas elawais wärwes oma seiklusi metslaste hulgas, elu India dzhunglites, Hiina, Tiibeti, Jaapani kombeid. Sealjuures pöördus ta peaaegu erandlikult Andrey poole.

Wähehaawal hakkas suhtuma temale tõsisemalt ka noor Landstone. Ta nagu taipas, et sellele noorele naisele ei saa läheneda igasuguste lollustega, mis harilikult tema tutwusringkonnas olid slirdi pea-aineteks. Andrey hakkas teda iga päewaga aina rohkem huwitama: selliseid naisi ta polnud weel näinud. Ta muutus kuidagi tõsisemaks, püüdis hoiduda lobisemast tühje asju, ja kui Andrey temalt midagi küsis, wastas ta professori põhjalikkusega.

Kõige rohkem Andreyd huwitas India, kus tal tuleb elada wõib olla palju aastaid ja mis tundus talle tuhande ime maana.

— Kas tunnete hästi Rahajangit? — küsis Landstone'ilt kord Andrey.

— Tunnen mitte ainult Rahajangi, waid kogu Udaigori. Nagu oma taskut.

— Ja mõistate kohalikku keelemurrakut?

— Peaaegu samuti nagu inglise keelt.

— Niipalju kui tean, Udaigori elanikeks on peamiselt malailased?

— Neid on neljasaja tuhande hinge ümber, kuid nende kõrwal elab kolmsada tuhat hiinlast.

— Teie, tähendab, tunnete malai keelt?

— Jah. Ainult hiina keelega on mul wilets lugu. Tahan sel suwel elada hiina linnaosas, et paremini õppida keelt.

— Milleks teil seda tarwis on?

— Suur-Britannia protektoraadi all elawad kümned miljonid hiinlased ja meil on waja neid mõista.

Ta waatas tähelepanelikult Andreyle, nagu näeks teda esmakordselt, ja küsis:

— Olete inglanna?

— Mitte täiesti: olen iirlanna.

Tähendab, mitte sugugi inglanna. Iirlased suhtuwad meile waenulikult.

— Palun, ärge kiskuge mind poliitikasse.

— Kardan, et Rahajangis teil on raske seda wältida. Eurooplasil tuleb seal kogu aeg arendada poliitikat pärismaalaste suhtes.

Samal laewal wiibiw noor Udaigori sultan huwitas Andreyd wäga. Mitmel korral hakkas ta söögilauas tema kohta esitama küsimusi, kuid talle wastati ilmse wastumeelsusega, sultanit siin nähtawasti ignoreeriti. Muidugi, talle osutati wastawat austust: olgu kuidas tahes, aga ta oli siiski üks Malakka walitsejaid, pealegi wõeti ta alles hiljuti wastawate auawaldustega wastu Buckinghami lossis.

Sultanit saatsid neli naist: kaks neist olid tema kõrwalnaised, kellest üks polnud wanem kui 19-aastane, kolmas oli wana seltsidaam ja neljas, noor hindutar, Udaigori sultani adjutandi abikaasa. Sultani esimene naine, troonipärija printsi ema, oli jäänud Udaigori: ta wihkas Euroopat ja kaugeid merereise, mis sisendasid talle hirmu, pealegi oli ta alati pisut haiglane.

Sultan sõitis omaenda kokkadega ja tal oli laewal omaenda söögisaal. Riietatud oli ta euroopalikult — ainult peas kandis turbanit, mis sädeles briljantides.

Oma mehelt sai Andrey teada, et teda häiriw sultan oli saanud hariduse Oxfordis.

— Tal on peaaegu walge nägu, — ütles Andrey, — küllap ta soontes woolab ka euroopa werd.

— Wõimalik. Kõneldakse, et ta on muinasjutulikult rikas. Peale muude wäga suurte tuluallikate ta saab suuri summasid mängumajadest. Inglise walitsuse nõudel need ametlikult suleti, kuid hakkasid warsti uuesti töötama.

— Te kõnelete Udaigori sultanist? — küsis nende juure astuw kapten. — Huwitaw mees. Tal on määratu, peaaegu müstiline wõim. Eriti suur on tema prestiizh muhameedlaste seas: ta wanawanaema oli muhameedlane, nii et tema soontes woolab ka prohweti werd. Peale selle teda peetakse Makedoonia Aleksandri järeltulijaks. Tema täielik nimi on Aleksander Mohammed Selim. Esiwanemad on tal, nagu näete, määrikad.

— Kas teie, kapten, usute, et ta tõesti on Makedoonia Aleksandri järeltulijaid? — küsis Andrey. — Arwatawasti see on ainult legend.

— Idamaal on legend nii tihedalt tõelikkusega läbi põimunud, et on raske wahet teha. Igal juhul tema lossis säilitatakse Aleksander Suure mõõka ja pitsatit. Nii räägitakse. On see legend wõi tõde, ma ei tea ja mind ei huwita see eriti.

— On see tõsi, et ta omab palju naisi?

— Ei, kõigest neli wõi wiis naist. Sultani kohta on see enam kui tagasihoidlik.

Samal hetkel ilmus dekile oma adjutandi saatel sultan. Pikakaswuline, sale, kullininaga, Rooma patriitsi näoga, ta sammus kindlalt adjutandi ees.

Kapten terwitas teda aupaklikult, tõstes käe mütsiserwale.

Ka doktor Carter andis sõjawäelikult au.

Sultan tõstis käe turbani juure, naeratas wiisakalt ja wastas lahkelt terwitusele.

3.

Esimene peatus oli Port-Saidis. Laew ei seisnud siin kaua: — õhtust keskööni. Andrey läks maale. Doktor Carter järgnes talle pooleldi wastumeelselt.

— Need pärismaalased on hirmsad rahanorijad, — hoiatas ta naist. — Nad käiwad siin eurooplastel nii kannul, et neist on wõimatu lahti saada.

Neid ründas tõepoolest, kui nad waewalt olid jõudnud laewalt maale, kümmekond pärismaalast, oliiwikarwa nägudega mehed elawate mustade silmadega punaste fesside all. Nad karjusid midagi, pakkusid wägisi mingeid mälestusasjakesi, püüdsid tungida ettepoole, tõugates energiliselt teineteist tagasi. Doktor Carter wihastus ja Andrey naeris, ostes hulga igasugu tühja-tähja.

— Siit on nii lähedal Kairo. Ja ka Jeruusalemmani on ainult üks öö meresõitu, — hüüdis ta. — Tahaksin nii wäga näha neid linnu.

— Kinnitan teile, midagi huwitawat neis ei ole, — wastas mees. — Samasugune mustus, samad kerjused.

Andrey waatas temale külma waenulikkusega: teda ei huwita miski.

Weel neli päewa edasi laew peatus Adenis.

Kindral Hampstead awaldas soowi näidata Andreyle ja tema mehele linna, milles ta oli mitmel korral wiibinud.

— Lõunatame mulle tuttawas restoranis, — ütles ta. — Meid toidetakse nii maitswa kalaga, et lakute sõrmed üle!

Andrey neelas ahnelt silmadega Adeni tänawate eredaid wärwe. Millise rõõmuga pildistas ta pronksikehadega poolpaljaid lapsi, maalilistes räbalates, kuid kuningliku kõnnakuga tütarlapsi, pikahabemelisi patriarhhe, walgetes kuubedes ja wärwilliseid turbanid peas! Tähtsalt ja aeg-

laselt sammuwad kaamelid astusid wastumeelselt kõrwale ähwardawalt sireenidega pasundawate autode eest. Kaubad olid laotud siiasamasse tänawale ja kaupmehed kurguhäälel kutsusid ligi ostjaid.

Turistidejuhid pakkusid endid üksteise wõidu Andrey ja tema kaaslaste teenistusse. Eriti tungiwalt käis peale noor meesiludus maalilistes räbalates.

— Jätke meid ükskord ometi rahule! — hüüdis doktor Carter talle wihaselt.

Juht mõõtis teda põlglikult pealaest jalatallani ja sõnas tasa, kuid hästi kuuldawalt:

— Ja teie ärge tikkuge meie juure!

Andreyl hakkas mehe pärast häbi ja ta tahtis millegagi heaks teha tema järsku wäljaastumist. Ta ulatas noorele araablasele hõberaha, kuid too nagu poleks märganudki seda zhesti, pöördus ringi ja kadus warsti rahwa hulka.

Andrey tuli laewale tagasi, wäsinud, kuid rahul: nüüd oli tal küllaldaselt materjali artikli jaoks „Evening News'ile". Ta wõib saata ka rea huwitawaid üleswõtteid.

Waja asuda tööle.

Kajutis walitses lämmataw kuumus. Polnud õhku hingamiseks. Andrey tundis äkki peapööritust, kuid ta sai endast wõitu ja istudes laua äär˘, asus tööle. Waewalt oli ta kirjutanud mõne sõna, kui tundis end nii halwasti, et sulg kukkus tal käest. Ta jõudis waewaga aseme juure ja heitis pikali.

— Soopalawik, — konstateeris weerand tundi hiljem laewa arst.

— Kas poleks parem toimetada ta maale? — küsis doktor Carter.

— Ei, mereõhk on parim wahend selle haiguse wastu.

Mees rawis teda hoolikalt, kuid see hoolitsus ärritas Andreyd: muresse tema terwise pärast lisandusid alati wäiklased mõtted walitud seltskonnast kaptenilauas.

— Lady Landstone on wäga mures teie terwise pärast, kallis. Ta isegi awaldas soowi teid külastada.

Arstina jättis Carter siin palju soowida: ta oli harjunud rawima sõdureid, naisega aga oli ta peaaegu abitu. Selle eest ta püüdis lahutada Andrey meelt westlustega. Armastatud jutuaineks oli ikkagi jälle kõrgem seltskond, kuhu ta lootis pääseda määramiskohal.

— Lady Landstone on meie wastu nii lahke, et ta kindlasti soowitab meid parimast küljest oma õele lady Brandmoore'ile, lord Brandmoore'il aga on Udaigoris määratu wõim. Temast oleneb minu edaspidine ametikõrgendus.

Palawik alanes warsti, kuid Andrey oli weel wäga nõrk ja "egi

mõni minut lugemist wäsitas teda hirmsasti. Weel enam wäsitasid teda westlused mehega, ja ta hingas kergendatult, kui mees jättis ta üksinda.

— Homme hommikul randume Tseilonis, — ütles Carter talle ühel oma järjekordsel külaskäigul. — Lady Landstone tahab wõtta ette autosõidu ümbrusse ja tegi mulle ettepaneku teda saata. Ma pean muidugi selle lahke ettepaneku tagasi lükkama.

— Aga mispärast siis? — imestas Andrey.

— Ma ei wõi ometi teid üksinda jätta.

— Ei, ei, sõitke kindlasti. Te saate ometi aru, et pole sobiw sääraselele daamile ära ütelda.

— Jah, muidugi... Ta haawuks kindlasti...

Carter laskis end kergesti weenda, seda enam, et ta oli juba warem teinud otsuseks saata lady Landstone'i: see oli säärane au.

Andreyl ei õnnestunudki näha Tseiloni. Alles teisel päewal pärast seda, kui laew hiiwas ankru, et jatkata teekonda, Andrey äkki tundis end wärske ja terwe. Laewaarst, kes oli asjatundja eksootilistes haigustes, ennustas talle, et paranemine saabub äkitselt.

Ta sirutus rõõmsasti, tegi kähku tualetti ja istus laua taha: waja töötada. Laotades oma ette mustandi märkmed ta püüdis süstematiseerida neid tehtud märkusi ja tähelepanekuid, et pärast kirjutada kõik puhtalt. Kuid kirjutatu ei rahuldanud teda: Adeni ja kogu laewasõidu kirjeldus tuli kuidagi kahwatu, wähehuwitaw.

Andrey ohkas: kui raske on kirjutada!

Pahameelega ta kiskus katki juba walmiskirjutatud artikli, katsus kirjutada kõik uuesti, kuid ei olnud jällegi rahul. Kas wõi nuta, midagi ei tule wälja.

Ei, selleks on waja meeleolu. Ta loobub parem nüüd asjatutest katsetest. Wõib olla õhtul, kui keegi ja miski teda ei sega, wõi homme. Esialgu ta kirjutab armsale madame Turpinile Calais'sse. Ta ei ole weel sõnagi talle kirjutanud.

Andrey istus kirjutama kirja. Ta kirjeldas üksikasjaliselt sõitu „Rajputanal", oma ekskursioone maale, Adenit. Sulg aina kihutas üle paberi. Ja sõnad leidusid kõik sobiwad, mis wäljendasid just seda, mida ta mõtles ja tundis. Andrey luges kirjutatu läbi ja rõõmus naeratus ilmus ta näole.

Seda kas wõi trüki kohe praegu, — hüüdis ta waljusti. — Waja ainult prantsuse keelest inglise keele tõlkida — ja artikkel on walmis.

Sel päewal ta esmakordselt pärast pikka waheaega istus kapteni lõunalauas.

— Olen wäga rõõmus, et näen teid jälle päris terwena! — pöör-

dus lady Landstone lahkelt tema poole. — Saite haigusega kiiresti toime. Pole midagi imestada: teie mees on suurepärane arst.

Ta naeratas armulikult doktor Carterile, kes lõi otse särama õnnest.

— Tulete muidugi homme meie maskiballile? — jatkas lady Landstone.

—Tõesti ma ei tea... Ma pole sellele mõelnud.

— Kindlasti tulge, kallis missis Carter. Teie ärajäämine annaks end wäga tunda: olete meie balli ehteks.

— Mul ei ole sobiwat kostüümi.

— Te hangite midagi meie juuksurilt. Temal on üsna kenad kostüümid.

Pärast lõunat Andrey läks juuksuri juure.

— Ennäe, kus on ideaalne kostüüm teie kehakujule, mylady — ütles too.

— Hindu tantsitar?

— Jah. Teile sobib see suurepäraselt.

Laiad roosast tüllist püksid, lühike brokaadist pihik, pikk kuldlõngadega läbipõimitud õhkõrn loor — see oli kogu kostüüm.

— Hea küll, ma wõtan selle, — ütles Andrey.

Teise päewa õhtul, enne balli, Andrey oli juba peaaegu walmis tahingukś, nagu ta ise ütles kerge muigega. Katmata osa kehast oli mingitud pronkswärwiliseks nagu india tantsitar peabki olema, sõrmeküüned hiilgasid nagu rubiinid, silmad olid warjutatud ja omandasid mandli kuju, huuled olid wärwitud erepunaseiks. Laiades pükstes lillelise pihikuga ja looriga, mille ta esialgu lõi tagasi, nii et nägu jäi katmatuks, ta oli wäga efektne.

Samal silmapilgul kajutisse astuw doktor Carter peatus hämmastunult läwel.

— Olete hurmaw, mu kallis. Te saate kindlasti esimese auhinna. Aga...

— Aga, mis?

— Teie jalad... Kas tõesti jäätegi paljasjalgseks?

— Jah, selleks olen hindu tantsitar.

— Jah, aga... Kas te ei arwa, et see... pole päris korrektne?

Lady Landstone'gi ei leiaks seda: tegemist on ju maskeraadiga.

Wähe aega enne balli Andrey wäljus ülemisele dekile, mis sel tunnil oli peaaegu tühi inimesist. Ta nõjatus reelingule ja waatas wälja rahulikule merele, mida walgustasid loojuwa päikese wiimased kiired.

— Imetlete merd, mylady? — kõlas äkki ta selja taga mehe hääl.

Andrey pöördus kiiresti: see oli sultan, kelle kõrwal seisis tema adjutant.

— Olete wõluw, — ütles ta. — Tunnen omajagu india kostüüme ja pean ütlema, et te olete imesteldawalt tabanud kõik peensused.

Sultan nõjatus ta reelingule.

— Wabandage, et ma nii kombewastaselt teile lähenesin, — jatkas sultan. — Mind ju ei ole teile tutwustatud. Kuid me oleme juba ammugi Euroopast lahkunud ja euroopa eelarwamused on siin üleliigne ballast. Eraldasin teid juba esimesest päewast muu seltskonna hulgast. Te muidugi panite tähele, et kõik need dzhentelmenid ja leedid suhtuwad nulle... teatawa umbusaldusega?

— Ei... Pealegi ma pole selle küsimusega üldse tegelnud..

— Muidugi. Oelge: olete inglanna

— Ei, iirlanna.

— Ah? olen wäga, wäga rõõmus.

— Mispärast?

— Seda taipate pärast Rahajangis. Te ju mõtlete sinna asuda?

— Jah, mu mees sõidab sinna arstina.

— Ma tean, tean kõik. Ma tean rohkem, kui te arwate.

— Kas see tõesti teid nii huwitab?

— Teatawal määral ametikohustuste tõttu, — muigas sultan. — Pean olema kõigega kursis, mis puutub minu waldkondadesse.

Ta pöördus Andrey poole — ja silmitses teda tähelepanelikult pealaest jalatallani.

— Laitmatu. Üllataw, kui osawalt lõite hindu tantsitari kuju. Aga, kui lubate mul teha wäikese tähelduse... üks detail puudub...

Ta pöördus äkki kõrwalseiswa adjutandi poole ja ütles sellele midagi poolwaljusti. Adjutant tõstis aupaklikult käe lauba ja südame juure ja eemaldus.

— Milline nimelt? — küsis Andrey.

— Hindu tantsitarid kannawad harilikult niinimetatud Siwa märki, ühe meie kolme wägewa jumaluse auks. See on midagi tähe taolist kalliskiwidest — muidugi suuremalt osalt ebaehtsatest. Selline ehe lisab teatawa joone, rõhutab stiili. Kui te mulle lubaksite... Loodan, te suudate wabaneda igasugustest mõttetutest eelarwamistest...

— Ma ei saa aru, mis te sellega tahate öel i.

Samal hetkel tuli adjutant tagasi ja ulatas sultanile wäikese kastikese.

— Ei midagi erilist, — wastas sultan, — paluksin teid ehtida oma otsaesist siin selle Siwa märgiga.

Ta awas kastikese ja wõttis wäikese kalliskiwides säbelewa tähe, mis oli kinnitatud peene plaatinakee külge.

— Lubage, et panen selle märgi teile ette. Ja teadke, et teie keeldumist loen sügawaks haawamiseks. Kawatsete meie keskel elada, siis peate kohanema meie kommete ja harjumustega.

— Jah, aga... kõik pöörawad tähelepanu, — waidles Andrey nõrgalt wastu.

— Maskidele on kõik lubatud. Pealegi kõik arwawad, et see on järeletehtud ese, mida wõib hankida isegi laewa juuksuri juurest.

— Hea küll, ma olen nõus... Et teid mitte solwata... Aga ainult tänaseks õhtuks.

— Eks waatame.

Ja sultan kinnitas Andreyle otsaesisele Siwa märgi. Andreyle näis, et ta tegi seda wäga pikaldaselt

*

Andrey omandas esimese auhinna: hindu tantsitaril oli määratu edu. Dr. Carter säras ja wõttis tõsise näoga wastu õnnitlusi, nagu oleks Andrey oma auhinna eest wõlgnenud tänu peaasjalikult temale.

— Teie abikaasa on kütkestaw, — ütles talle lady Landstone. — Loodan, et Nahajangis puutume tihti kokku.

— Teie hiilgus, see saab meile olema suurimaks auks.

Kui ball oli täies hoos, Andrey waarus hetke ja läks üles laewalaele. Tuulest kaitstud nurgas, kaptenisilla taga ta nägi sultanit. Kedagi muud laewalael ei olnud.

Sultan nagu oleks teda oodanud ja astus talle mõne sammu wastu.

— Teadsin, et te tulete, — ütles ta, kummardudes Andrey käe üle.

— Tulin, et anda teile tagasi Siwa märki. — Andrey haakis lahti kalliskiwidega üle külwatud tähe.

— Palun teid, jätke see omale mälestuseks meie kohtamisest.

— Ei, ei, ma pean siiski kinni euroopalikest eelarwamistest ja ei saa wõtta wastu kingitust inimeselt, keda waewalt tunnen.

— See wäike ehe on meie tutwuse kinnituseks. Pealegi ma ei tea, mis temaga peale hakata.

— Kinkige ta ühele teie... naistest.

— Ma ei kingi asju, mis kord juba olid kingitud, — ütles sultan külmalt.

— Palun, wõtke! — pakkus Andrey, ulatades talle tähe.

— Hea küll, kui te nõuate, ma wõtan ta, aga ainult hoiule. Nahajangis, ma loodan, saame weel kokku. Wõib olla soowite weelkord riietuda hindu tantsitariks, — siis särab Siwa märk uuesti teie otsaesisel.

— Teie residents asub Nahajangis?

— Ei, Udaigoris. See on üsna lähedal. Sultaniproua näeb teid rõõmuga oma juures. Ta on pisut haiglane ja ei käi wäljas, nii et see oleks talle meelelahutuseks.

— Sultaniproua? — imestus Andrey.

— Jah, minu naine, minu poja, troontpärija printsi, ema.

— Aga kaks printsessi, kes teid saadawad?

— Need ... on ka minu naised ...

Kõneldes seda, ta waatas otse Andreyle näkku, kuna noor naine kohmetuses langetas pilgu. Roos, mida ta hoidis käes, langes talle märkamatult maha laewalaele. Sultan tõstis roosi üles, kuid jättis enesele.

Samal hetkel kostsid laewalae teiselpool otsas hääled. See oli lady Landstone kahe dzhentlmeni saatel. Andrey tundis ära oma mehe hääle.

— Teid otsitakse, — ütles sultan. — Eelistan lahkuda.

Ta kummardus Andrey käe kohale ja wajutas sellele pika suudluse.

— Tänan teid, — ütles ta tundekalt.

„Mis eest ta mind tänab?" mõtles Andrey waadates eemalduwa sultani pikale, saledale kogule.

— Homme hommikul oleme Penangis! — teatas mees talle lähenedes, — sealt toimetab rong meid mõne tunniga Rahajangi. Meil on au sõita koos lady Landstone'iga: ta kutsus meid lahkelt oma salongwagunisse.

— Jah, armas missis Carter, me sõidame koos.

— Tänan teid, mylady.

— Ja kui teil Rahajangis usaldatawat juhti peaks waja olema, siis arwestage minuga! — ütles noor Landstone. — Ma tunnen teda nagu oma taskut. Muide, doktor — ta pöördus Carteri poole, — kuhu te asute elama?

Doktor Jerris, keda mul on au asendada, jätab meile oma maja.

— Ma tean wäga hästi seda maja! — hüüdis Landstone. — Ta asub kõrgel kingul ja temast awaneb tore waade ümbrusele. Selge ilmaga on näha isegi Udaigor, meie sultani residents.

— Hakkab jahe! — ütles lady Landstone. — Ma lähen parem alla.

— Lubage mul saata teie hiilgust! — kummardus doktor Carter galantselt.

— Palun... Aga sina — pöördus ta poja poole — ära siin liig palju flirdi missis Carteriga: doktor on hirmus armukade. Tõeline Othello!

— Ma tõepoolest flirdiksin teiega meeleldi — ütles noor Landstone, kui ta ema ja doktor olid läinud. — Aga ma pisut kardan teid

— Kas tõesti? — puhkes Andrey naerma. — Olen ma siis nii hirmuäratav?

— Mitte hirmuäratav, aga wäga tõsine. Ja pealegi tõsine ajalehe kaastööline! See kaotab igasuguse isu flirtida.

— Meeldib teile flirt?

— Oh ja! See on kõige huwitawam sport. Ärge arwake, palun, et ma täiesti loobusin teiega flirtimast. Waja ainult pisut harjuda teiega. Nahajangis wõtan selle tõsiselt käsile.

— Teil peab olema palju waba aega?

— Mitte just wäga. Töötan isa juures pangas ja wabanen alles kell wiis pealelõunal. Muidugi, minu kasutada on week-endid; reede õhtust esmaspäewa hommikuni olen waba lind. Siis olen täielikult teie teenistuses. Mängime tennist, supleme, teeme ekskursioone ümbruskonda — ja flirdime. Ainult hoiatan: minu tädi on wäga karmide reeglitega daam.

— Lady Brandmoore?

— Jah. Udaigori kindralkuberneri abikaasa. Ta hoiab lippu kõrgel ja temasugune ei mõista nalja.

— Walwab koloonialiigete moraali järele?

— Ja kuidas weel! Tõeline moraaliapostel seelikus.

— Mul on juba praegu hirm!

— Ärge kartke, ma wõtan teid oma kaitse alla...

4.

Rong saabus Nahajangi warahommikul.

Jaamas Cartereid ootas doktor Ferris. See oli mees aastatelt weidi üle neljakümne, kuid näis kuuekümneaastasena. Ta oli nii kõhn, et pintsak rippus tal seljas nagu warnas. Torkas silma ta mullakarwa näojume.

— Olen nii rõõmus, et saabusite! — terwitas ta Carterite abielupaari. — Olen hirmus rõõmus! Kui mõtlen, et seesama rong sõidutab mind warsti siit minema Inglismaa suunas, siis tahaksin rõõmu pärast naerda.

Ta sekeldas, toimetas üht-teist — üldse käitus nagu külalislahke peremees, kes wõtab wastu kalleid wõõraid.

— Mu naine palub end wabandada, ta ei saanud jaama sõita. Te tutwute temaga hotellis, kuhu asusime esialgu, kui teete meile seda au ja lõunatate täna meiega koos.

— Te juba lahkusite oma majast? — küsis Carter.

— Jah. Ta on täielikult teie korralduses. Ärasõidu ootel elame praegu laagrikorras. Lähme, mu auto seisab jaama ees.

Nad istusid doktor Jerris'e neljaistmelisse autosse, mis sõidutas nad kiiresti läbi Nahajangi tänawate.

Linn ärkas ja nagu awas silmad: majades awati aknad, äridel tösteti üles raudsed uksekatted. Laiadel jõukatel tänawatel wäärikate hotellide, pankade ja kontoritega mürisesid trammid ja undasid autopasunad, kuna autoroolide taga istusid juhid-malailased. Siin ja seal lippasid rikshad sõitjate-eurooplastega. Wäärikad politseinikud walgetes mundrites korraldasid risttänawail liiklust olümpia rahuga.

— Minu maja asub linnast pisut kõrwal, kuid see on suur paremus — kõneles doktor Jerris. — Seal on rahulik ja waikne! Palju õhku ja walgust. Soowitan teil jätta omale minu boy'd ja minu kokk. Nad warastawad mõõdukalt, aga hiina teenijaskonnas on see suur harulduS. Palk on tühine. Kui waja, wõin teile loowutada oma auto.

Ta pühkis ühtelugu higi laubalt.

— Neetud kuumus! Olen siin juba wiisteist aastat, aga ikka ei suuda harjuda!

Auto peatus wäikese mäkketõuswa aia ees.

— Oleme kohal! — teatas doktor Jerris.

Cottage oli waewalt nähtaw tiheda roheluse tagant. Siin ja seal naabruses kerkisid teised suwimajad, mis samuti uppusid rohelusse.

— Maja juure wiib trepp... Ta on pisut järsk, kuid sellega harjub warsti! — ütles doktor Jerris. — Ennäe, siin ongi meie pere!

Trepi juures, aupaklikult kummargile, seisid paks hiinlane ja mitte wähem paks hiinlanna. Mõlemad kandsid sinist pluusi ja siniseid pükse, mis olid täiesti ühesugused. Mõlemad naeratasid mesimagusalt.

Hiinlanna wõttis sügawa kummardusega Andrey käest kohwri.

— See on teie „ama", s. t. toatüdruk! — seletas doktor Jerris. — Aga see kollanäoline dzhentlmen on tema mees. Ta saab olema teie teenriks, kolleeg. Mõlemad mõistawad pisut inglise keelt. Wast ehk einetate kohe? Kuni kaetakse lauda, wõite waadata maja.

Ta juhtis külalised wäikesesse, pimestawa päikesewalgusega täidetud söögituppa. Mööbel jättis palju soowida. Laua kohal, millel oli kaetud kolmele isikule, keerles parw kihulasi.

— Need rumalad hiinlased on aknad halwasti sulgenud, — urises doktor Jerris, tõmmates kõwasti luugid ette. — Näe, kui palju sääski sisse lennanud!

— Korteris on muidugi wentilaatorid õhu wärskendamiseks? — küsis doktor Carter.

— Igas toas, — wastas majaperemees.

Ta wajutas nööbile ja toast läbistus kuuma õhu juga, mis pani lehwima laudlina ja eesriided.

Läwele ilmus pikakaswuline, kõhn, kondine hiinlane walgest siidist kuues.

— See on teie majordomus! — ütles doktor Jerris. — Mina olin temaga wäga rahul.

Hiinlane kummardus ja lausus waewalises inglise keeles:

— Teie teenistuseks walmis, mister ja mylady!

— Käskide tuua eine! — käsutas doktor Jerris.

— Eine on laual! — wastas majordomus.

Tõepoolest, nad ei pannud tähelegi, kuidas astus sisse hiinlane-teener ja asetas käratult lauale inglise eine: bifsteaksi praetud kartulitega, salati ja tee keedisega.

— Siin on soowitaw süüa ainult keedetut wõi küpsetatut! — ütles doktor Jerris, kui kõik istusid laua äärde. — Üldse, peab pöörama suurt tähelepanu köögile.

Wäikeste waheaegadega kostis wäljast mingisuguse linnu hääl — nii kaeblik ja kurb, et Andreyl hakkas jube. Tema küsimusele, mis see on, doktor Jerris wastas:

— Pärismaalased kõnelewad, et see on hullumeelne lind. Öösel ta uilgamine jätab kaunis ebameeldiwa mulje, kuid sellega harjub ära. Pealegi ööseks wõib toppida kõrwad kinni... Nii siis kolleeg, kuidas on? Jätate endale minu teenrid?

— Palju neid on? — küsis doktor Carter.

— Kuus inimest.

— Kas te ei leia, et seda on liig palju tagasihoidlikkude aineliste wõimalustega inimesele?

— Need kuus inimest tulewad teile odawamad kui üksainus toa-tüdruk Inglismaal. Ainus hüwe, mis on sellel maal!...

Ja Andrey poole pöördudes ta küsis:

— Teie arwatawasti tahate wõtta täna wanni pärast teed? Andke ainult käsk majordomusele. Minu poolt teile üks praktiline nõuanne: wannist wäljudes hõõruge jalgu piiritusega, ühtlasi hõõruge sellega ka kõrwad.

— Milleks seda? — imestus Andrey

— Hon-kongist hoidumiseks. See on eriline haigus, mida põhjustab kohalikus wees leiduw mikroob ja mis tekitab kihelemist, mõnikord isegi halwaloomulisi paiseid. Minu naine kannatas selle all ligi kolm aastat.

Andreyd waldas nukrus.

— Kui teil midagi selle wastu ei ole, ma lähen waatan maja? — ütles ta tõustes.

Ta sammus mööda treppi üles esimesele korrale.

Siin asusid kaks magamistuba üksteise wastas. Andrey hingas kergendatult.

Wannitube oli samuti kaks. Kumbki ühe magamistoa kõrwal.

Andrey astus magamistuppa, mille otsustas wõtta endale. Woodi oli kaetud baldahiinitaolise tiheda wõrguga. Põrandat kattis puhas matt. Ühel seinal Andrey märkas sisalikku, kes kogu aja awas suud, püüdes putukaid. Aknaid ei olnud — ja ainult lai uks wiis awarale palkonile.

— Kummaline, pole ühtki akent! — pomises ta.

— Siin magamistubadele ei tehta aknaid! — kuulis ta äkki oma seljataga.

Ta pöördus ehmunult ringi: see oli paks „ama", kes juba mõne minuti eest tuli sisse nii kuulmatult, et Andrey ei märganud tema juuresolu.

Palkoniuks oli suletud kindla, peaaegu läbipaistmatu wõrguga.

— Palju sääski, kärbseid ja teisi putukaid — seletas ama murtud inglise keeles.

Kui kulid tõid jaamast Carterite asjad, Andrey lukustas end tualett-tarwetega magamistoa kõrwal asuwasse wannituppa. Wann wärskendas teda. Astudes magamistuppa ta tõmbas wõrgu eest ja wäljus palkonile.

Saabus päew. All aias askeldasid tuhanded linnud ja putukad. Pikk puu, mille nime Andrey ei teadnud, peaaegu puudutas okstega palkonit. Puu kihas igat seltsi lindudest. Paigast teise lendlesid suured kirewad liblikad.

Üks karwane lind lendas peaaegu palkoni juure ja suunas oma ümmargused silmad Anreyle. Üsna lähedal kostis kaeblik weniw hüüd. Andrey tõmbus hirmunult tagasi. Kas tõesti see ongi hullumeelne lind?

Rahunenud weidi, ta püüdis silmitseda läheduses asuwat linna, kuid nägi ainult naabrusmajade katuseid ja osa sadamast. Kaugel weepinnal paistsid liikumatud tumedad kogud. „Arwatawasti sõjalaewad," mõtles ta. Peaaegu silmapiiril, seal, kus meri poolringina tungis maismaasse, terkis midagi kindlusetaolist. Wõib olla see oligi Udaigor, sultani residents?

Andrey äratas mõtisklusist ta mees. Ajades käigu peal habet ilma peeglita ja nägu seebiwahus, ta lausus:

— Wõtsin äsja wanni. Kas nägite meie kokka? Paistab olewat suur warganägu! Nende pärismaalastega peab alati olema walwel... Mõtlen siiski osta doktor Jerriselt ta auto. Doktor tahab kõik likwideerida ja müüb selle odawasti. Mööbli, toidunõude ja kõige muu suhtes leppisin temaga juba kokku. Ta annab teile müüdud asjade täieliku nimistu. Tema weinikeldri ostsin ka: seal on üsna kenakesi weine. Waene

Jerris warustas end kauaks ajaks ja nüüd peab ära sõitma. Seda parem meile.

Ta läks oma tuppa ja tuli warsti tagasi täies paraadwormis majori paeltega.

— Waja teha terwe hulk wisiite. Ma pärast koostan nimistu. Meil tuleb seada sisse wastuwõtupäew... Pole nii lihtne olla peaarsti naine, hehehe! — naeris ta endaga rahul olles.

— Teen, mis suudan, kuid ärge unustage, et mul on ka oma töö, — ütles Andrey.

— Ah ja, see teie reportaazh!.. Noh, selleks juba leiate aega.

— Mister ootab all, — teatas ama, kes kuulmatult oli astunud tuppa.

Doktor Carter kohendas mundrit ja astudes Andrey juure, suudles teda põsele.

— Me sõidame doktor Jerrisega hotell Palace'i lõunatama, õhtust sööme siin oma pesakeses. Tellige hea õhtusöök.

Juba wäljudes ta saatis Andreyle õhumusu.

— Te ei usu, kui rahul ma olen, kallis!

Andrey laskus wäsinult toolile ja wangutas pead kurwa naeratusega. Kas tõesti tal tuleb elada selle inimesega kogu eluaeg?

Tuppa tuli majordomus. Kas mylady ei soowiks üle lugeda pesu, toidunõud — üldse asuda majapidamisele?

— Jah, muidugi. Waja tellida ka õhtusöök.

Ta püüdis kolmel korral teha hiinlasele selgeks, mida nimelt walmistada õhtusöögiks, kuid mees wastas muutmatult:

— Ärge muretsege, ma juba teen omamoodi. Mylady ja mister saawad olema rahul.

Lõppes sellega, et Andrey jättis talle täieliku tegewuswabaduse.

Carter ja Jerris olid weel all.

— Sõitke üksi, — ütles Andrey neile. — Mul on weel majapidamisega tegemist. Sõidan pärast hotelli lõunale.

Lepiti kokku, et ta wõtab rikshа.

— Lõuna on kella ühe ajal, — ütles doktor Jerris. — Palace-hotelli juba leiate. Seda tunnewad kõik rikshad wäga hästi.

Nad sõitsid ära. Andrey, jäädes üksi kollanäolise majordomuse seltsi, waatas ja luges üle pesu, hõbeda, kristalli, juhatas, kuidas ja kuhu asetada oma poolt kaasa toodud asjad.

— Ma juba teen nagu mõistan, — wastas kõikumatult majordomus. — Mylady saab olema rahul.

Pärast Andrey riietus ja käskis kutsuda riksha.

— Riksha ootab wärawa juures! — oli wastus.

Tõepoolest, päikesestpõletatud tänawa kuumas tolmus seisid kaks kuli kaarikuga. Andrey istus kaarikusse. Ettepoole rakendunud kuli oli noorem, aga see, kes jooksis järele, üsna wana. Mõlemad olid kõhnad nagu nahaga üle tõmmatud luukered. Nad köhisid ühtelugu kõwasti ja sülitasid.

— Wist tiisikusehaiged, — mõtles Andrey.

Kuid warsti ta tegi tähelepaneku, et kõik wastutulewad pärismaalased köhiwad ja sülitawad. Sellega tuleb harjuda.

Iga tolmuse tee käänakuga jõudis lähemale sadam laewamastide ja korstnate metsaga. Kaugel wastaskaldal eraldus aina selgemini Ubaigori kallas tema kindlustustega.

Kihutanud piki mereäärset rannatänawat, tulid sõidutasid siis kaarikut linna kesktänawail. Siin paistis silma imesteldaw segu tüüpe ja riietuslaade. Jaapanlased ja jaapanlannad lehwikutega ja määratusuurte õlgkübaratega, hiinlased sinistes sitsiseelikutes, malailased hiigellaiades pükstes, hindud turbanitega. Kirewas pärismaalaste hulgas eraldusid terawalt walged, peamiselt inglased, ameeriklased, peaaegu kõik khakiwärwi ülikondades ja korkkiiwrites. Tuli wastu ka euraasialasi, eurooplaste ja asiaatide segu, tõmmuwalged.

Kesktänaw näis Andreyle lõputu. Pangad waheldusid hotellidega, kohwikutega, kinodega, hiilgawate kauplustega, kirikutega, platsidega, kus kerkis mälestussammas Tundmata Sõdurile.

— Hotell Palace! — kuulutas wanem kuli.

Wiimaks ometi!

Hotelli söögisaal oli täis kõigi rasside ja kõigi mandrite esindajaid

Lõunasöögil Andrey tutwus doktor Jerrise abikaasaga. Kuiwõrd mees oli kõhn, samawõrra naine oli tüse, kuid näojume oli tal samuti ebaterwe mullakarwa. Nagu mees, nii oli ka tema õnnelik, et pääseb wiimaks wälja Nahajangist.

Ta tutwustas Andreyd kohaliku peene seltskonna kommetega ja andis talle daamide nimestiku, keda waja külastada.

— Pole mõtet jätta nimekaarte — ütles ta. — Siin ei suhtuta sellele eriti heatahtlikult. Parem on teha wisiite. Iga nime ette tegin nimestikus ühe, kaks wõi kolm ristikest, wastawalt isiku tähtsusele. Esiplaanil seisawad muidugi kindralkuberneri abikaasa lady Brandmoore ja tema õde lady Landstone. Kui ma ei eksi, temaga olete juba tuttaw?

— Oh ja, — sõnas doktor Carter waimustatult. — Julgen tähendada, et lady Landstone suhtub meile wäga armulikult. Lady Hampstead, kes sõitis meiega laewal, oli meie wastu wäga lahke.

— Sel puhul wõib teid ainult õnnitleda! — ütles doktor Jerris tõsiselt. — Siin on see wäga wäga tähtis.

Naabruslaua tagant tõusis jaapani abielupaar. Naine, miniatüürne, nukule sarnanew, oli riietatud oma kodumaa kombe järele eresinisest siidist laiade käistega kleiti; mees kandis laitmatut euroopa ülikonda. Mõlemad, mööda minnes, kummardusid wiisakalt doktor Jerrisele ja tema naisele, kes wastasid terwitusele märgatawa külmusega.

See ei jäänud Andrey tähelepanu eest kõrwale.

— Millised on siin suhted eurooplaste ja jaapanlaste wahel? — küsis ta.

— Meie ignoreerime neid, — wastas doktor Jerris. — Ja nad hoiduwad ka ise kõrwale. Alati on neil mingisugused saladused, intriigid. Peate teadma, et Nahajang on tähtis strateegiline baas. Sellepärast need sellid siia poewadki. Hiinlased, malailased ja hindud on siin täiesti kahjutud, kuid jaapanlastega tuleb olla walwel.

— On neid siin palju?

— Ei, ainult kaheksa tuhande ümber aga igaüks neist wäärib paarikümmet pärismaalast.

— Kuidas on lugu malailastega?

Esitades selle küsimuse Andreyd huwitasid kõigepealt suhted kohalike inglaste ja Udaigori sultani wahel.

— Kindralkuberner peab sultaniga niiöelda ametlikul keelel sõbralikke suhteid, — wastas doktor Jerris. — Kaks korda aastas kõrgem ametnikkond ja ohwitserid wõtawad osa ballist sultani lossis. Kuid sellest kaugemale asi ei lähe. Järjekordne ball pidi aset leidma kahe nädala pärast, aga see mundeti ära leina puhul.

— Kelle pärast on lein?

— Möödunud ööl suri sultaniproua. Sultan sai sellest teada alles Penangis ja sõitis otsekohe lennukil Udaigori.

— Oli sultaniproua juba wana?

— Kahekümnekuue-aastane. Wiimased kaks aastat ta lebas woodis.

— Kui wana on sultan?

— Hiljuti pühitseti ta kolmekümnekahe aasta sünnipäewa.

Mõlemad abielupaarid siirdusid kõrwalsalongi jooma kohwi. Nii oli siin juba kombeks: joodi kohwi ja suitsetati erisalongis.

Filipiini orkester mängis fokstrotte. Maitre d'hotel käsutas terwet teenrite armeed hindusid, hiinlasi ja malailasi. Ühe naabruslaua taga kõneldi hispaania keeles, teisal — saksa keeles.

— Nahajang jätab suure rahwuswahelise linna mulje, — ütles Andrey.

— See on kõige tähtsusetum linn, mida tunnen, — wastas doktor Jerris.

— Ja kõige prowintsiaalsem, — lisas juure ta naine.

— Muidugi, elanike arwu poolest ta wõib wõistelda paljude suurte keskustega — siin on 70.000 malailast, 50.000 hindut, 8000 jaapanlast ja kuni kümne tuhandeni igasuguste teiste rahwuste esindajaid. Kuid erikaal on siin ainult eurooplastel.

— Neid on palju?

— Seitsme tuhande ümber, nendest wiis tuhat inglast. Kuid ka inglise koloonias on tähtsus ainult tuhandel inimesel. Need on kõrgem amet- ja ohwitserkond, pankade direktorid, igasuguste kaubandusette-wõtete juhid, laewa- ja weoseltside direktorid. Noh, muidugi ka nende perekonnad. Kõik nad kuuluwad niinimetatud Walgesse Kluppi. Teistel on sinna sissepääs suletud.

— Ja millisesse inglise seltskonna ossa kuulume meie? — küsis doktor Carter ilmse ärewusega.

— Muidugi kõrgemasse tuhandesse.

— Nii et meil on pääs Walgesse Kluppi?

— Jah ja ei. Te pääsete sinna, kuid teid ainult sallitakse, aga ei soowita. Sõjawäelasist käiwad seal ohwitserid mitte alla koloneli aukraadi. Mis puutub minusse, siis eelistan käia Jahtklubis.

— Üldiselt on siin palju snobismi — ütles missis Jerris. — Päritolu siin osa ei etenda, kõik oleneb aukraadist ja seisukohast, mida omatakse.

— Samuti aga ka selle wäikese maailma suuruste armulikkusest! — lisas juure tema mees. — Wiimases lõpus kindralkuberneerist ja tema abikaasast lady Brandmoore'ist.

— Näete, ma kõnelesin teile, — hüüdis doktor Carter wõidurõõmsalt Andrey poole pöördudes.

Noor naine kummardas pea kohwitassi kohale, et war'ata põlglikku naeratust.

5.

Esimesil nädalail Andrey wäljus majast ainult ametlikkudeks wisii-tideks. Kuna mees ei ostnud siiski doktor Jerrise autot, ta palkas kuu-wiisi kaks kulit rikshaga,

—Sissesõide siin läks meile juba oma tubli summa maksma! — ütles doktor Carter naisele. — Waja nüüd kokku hoida. Oma wana auto eest doktor Jerris küsis siiski liig palju. Pealegi tuleks palgata juht. See ei ole meile taskut mööda.

Tegelikult ta sai ise wäga hästi läbi ka ilma autota. Igal hommikul kella seitsme paiku major Horn, ta naaber, sõitis oma masinaga Carterite

maja wärawate ette, andis sireenigo märku, et ta on siin, ja wõttis Carteri kaasa. Keskpäewa ajal doktor sõitis harilikult koju haigla autos, selleeest ta käskis köögis anda eine juhile-hindule.

Pärast lõunasööki ja puhkust, mis kestis kella neljani, ta sõitis jällegi enamjaolt major Horni autos haiglasse ja pärast õhtusööki läks Jahtklubisse.

Paaril korral ta kogus julgust ja waatas sisse ka Walgesse Kluppi, kuid teda wõeti seal wastu nii külmalt, et tal kadus isu. Kolonelli õlakuid aga, mis teinuksid ta selles klubis oma inimeseks, tuli oodata wähemalt neli aastat. Oli, millest sattuda meeleheitele.

Endastmõistetawalt ta tegi ühes naisega wisiidi lady Landstone'ile ja ootas kannatamatult, millal ta wiimaks kutsub nad oma juure kooswiibimisele.

Kõnelusis naisega rõhutas ta kõwasti kokkuhoiu wajadust.

— Waja mõelda tulewikule! Paljugi, mis wõib juhtuda.

Kontrollides majordomuse ja koka arweid ta wihastus ja wandus, kuigi ei teadnud ise, millest eriti kinni hakata.

— Wargad! Koorijad! Sedawiisi jaadawad nad meid warsti kerjama!

Nende juures ei käinud paljut keegi. Wahel harwa doktor kutsus lõunale ametiwenna wõi mõne kohaliku garnisoni ohwitseri. Külalised kuni koloneli aukraadini, nende hulgas ka major Horn, pidid rahulduma harilikku igapäewase menüüga; tuli aga lõunale kolonel, siis palus doktor Carter naist lisada juure üks roog, oli aga külaline üle koloneli aukraadi, siis toodi lauale wahuwiin. See, muide, juhtus üksainus kord.

— Need külalised lähewad meil kalliks maksma! — urises pärast Carter, waadates läbi arwed.

Kord õhtul arweid kontrollides ütles ta Andreyle rõõmsalt:

— Mulle näib, et need kelmid on hakanud wähema warastama. Kulude kasw on üsna wäike.

— See on minu korraldus, — sõnas Andrey.

Mees waatas talle uudishimulikult:

— Huwitaw! Kuidas te seda saawutasite? Wõi on see leiduri saladus?

— Pole mingit saladust. Ma lihtsalt kõnelesin Li'ga (nii oli majordomuse nimi) ja seletasin talle, et meile ei wõi teha selliseid juurearwamisi, nagu endisele peremehele: doktor Jerris oli kolonel, aga teie olete ainult major, nii et saate wähem palka kui teie eelkäija. Li taipas — ja ennäe selle tulemus.

— Oleks pidanud ütlema, et ma olen ainult leitnant — naeris doktor. — Siis ta wist oleks täielikult loobunud meid warastamast.

Samal hetkel tuli sisse Li, kiri kandikul.

Doktor awas kirja ja ta nägu löi särama.

— Arwake kellelt?

— Lady Landstone'ilt.

— Jah. Ta kutsub meid tulewaks pühapäewaks lõunale.

— Kusjuures lõunal saawad wiibima samuti kindralkuberner lord Brandmoore abikaasaga?

— Kust te seda teate? — küsis mees imestunult ja silmitses teraselt Andreyd.

— Lady Landstone'i pojalt Robertilt.

— Miks te mulle midagi ei öelnud? Ja kas te siis kohtate noort Landonit?

— Ta käib mõnikord minu juures.

— Kas tõesti? See on mulle uudis.

Doktor Carter waatas uuriwalt naisele, kuid selle nägu oli nii muutmatult rahulik, et ta ärewus hajus.

— Pühapäewal peate riietuma korralikult. — ütles ta.

Andrey muigas: seni hoolitses mees wähe tema tualettidest. Wäljawaade kohata lady Brandmoore'i tegi imet.

*

Andrey lõpetas tualetitegemise. Ta mees kõndis närwiliselt mööda tuba edasi-tagasi: nad pidid kohe sõitma lady Landstone'i juure.

— Olete kindel, et noor Landstone sõidab meile järele? — uuris ta juba kolmandat korda.

— Jah, ta lubas. Kell pole weel kaksteist, ja lõuna on määratud pool üheks, nii et aega on meil küllalt.

— Aga. . . kas te ei saa aru? Me peame saabuma wähemalt kümme minutit enne lordi ja lady Brandmoore'i. Lõuna korraldatakse nende auks — kõik teised kutsutud on ainult nii öelda tagapõhjaks.

— Robert kõneles mulle, et lõuna on täiesti intiimne.

— Palju tema ka teab, see teie Robert! Seal, kus wiibiwad kindralkuberner abikaasaga, pole paika intiimsusel. Kõik on ametlik! Muide, ärge unustage terwitada neid õueknikslga.

— Ka lord Brandmoore'i?

— Muidugi.

Andrey pani peegli ees pähe heleda õlgkübara. Tema tualett oli lõpetatud. Raskest siidist kleit, sügawa wäljalõikega ja lühikeste käistega, jättis wabaks piimwalge kaela ja nagu elewandiluust raiutud käsiwarred.

— Olete ilus, wäga ilus! — kiitis doktor. — Loodan, et jätate nende hilgustele hea mulje. Ärge unustage kiitusega kõnelemast lady Brandmoore'i ja lady Landstone'i heategewusest. Ja weel üks asi: ärge kõnelge oma ajalehetööst.

— Mispärast?

— See awaldaks ebameeldiwat muljet. Majori auastmes arsti abikaasa — ja korraga. . .

Kostis autopasuna hääl ja warsti astus tuppa noor Landstone.

Ta terwitas, silmitses Andreyd pealaest jalatallani, köhatas tunnustawalt ja istus siis hooletult toolile, sirutades jalad wälja.

— Kas teil leidub midagi juua? — küsis ta. — Kõri on kuiwanud! Aega on meil weel küllalt.

Andrey käsu peale talle anti wiskit soodaga.

— Küllap jõuame minna! — ütles ta, tühjendades ühe sõõmuga klaasi. — Igawus on ema juures otse tappew! Tädi Brandmoore oma puritaanse moraaliga on ise juba midagi wäärt! Ja kõik muu publik. . . Muide, saawad olema ka kaks huwitawat naist. Neid peeti ilustusteks.

— Miks te kõnelete neist minewikuwormis? — küsis Andrey.

— Sellepärast, et teie olete nad täielikult pimestanud. Kogu Nahajang kõneleb ainult teie ilust!

— Mis te nüüd! Ei wõi olla! — hüüdis rõõmustaw ja meelitatud doktor.

— Ka teist kõneldakse, — jatkas Robert.

— Minust! Ma wist ei ole annud põhjust. . . .

— Ja kuidas weel andsite! Kõneldakse, et te olete hirmus armukade ja hoiate naist lukutaga.

— Mina?!

— Muidugi. Juba kuus nädalat olete siin, ja weel korbagi pole te käinud ei dancingus ega plaazhil. Waene naiswang!

— Missis Carteril wist ei ole põhjust kaewata. . .

— Nimetage mind Roberti juuresolekul lihtsalt nime järele — ütles Andrey mehele. — Ta nimetab mind ka nõnda.

— Kas tõesti? Ma ei teadnud, et olete jõudnud juba saada nii lähedasiks, — wastas doktor külmalt.

Andrey ja Robert puhkesid naerma.

— Näete, ma kõnelesin teile, et ta annab igale Othellole silmad ette — hüüdis Andrey. — See õigupoolest ei ole armukadedus, waid solwatud omandustunne.

— Noh, suurt wahet ma siin ei näe, — sõnas Robert. — Aga nüüd on aeg minna.

Lady Lanstone'ile öeldi tihti meelitusena, et ta sarnaneb oma õele lady Brandmoore'ile, kuid keegi poleks julgenud öelda lady Brandmoore'ile, et tema sarnaneb lady Landstone'ile.

Kui lady Lanstone oli üksi oma salongis, ta imponeeris zhestidega, häälega, kogu kehatujuga, niipea aga, kui astus salongi tema õde, lady Landstone kuidagi tahtmatus, jäi warju.

Oleks wõinud arwata, et Patricia Brandmoore oli pildi algupärand, tema õde Muriel Landstone aga koopia, pealegi ebaõnnestunud koopia.

Lady Landstone'i kohta öeldi: „Kui paks ta on!", lady Brandmoore'i kohta: — „Kui imposantne ta on!" Esimese nina leiti lihtsalt olewat suur, teise nina nimetati kotkaninaks. Ja nii kõiges.

Mõlemad olid auahned, isegi edewad, wäiklased ja omakasupüüdlikud ja suurustasid oma heategewusega. Mida rohkem nad wananesid, seda wäljakannatamatumaks muutus ümbrusele nende alati esiletõstetaw heategewus.

Kuuludes sünnilt wäikekodanlisse ringkonda mõlemad õed olid teinud hea partii. Nende mehed Brandmoore ja Landstone, kuigi ei omanud tol korral weel tähtsat seltskondlikku positsiooni ega ka suurt warandust, olid paljutõotawad noormehed. Ja selle tõotuse nad pidasid: üks tõusis tähtsaks aukandjaks, teine — suureks rahameheks.

Noorem, Muriel, jumaldas wanemat õde Patriciat, pidas teda haruldaselt targaks ja taktitundeliseks, kes mõistab lahendada ka keerulisimaid poliitikaküsimusi. Ta usaldas täielikult Patricia maitset ja kandis samas tegumoes kleite ja kübaraid nagu wanem õde.

— Mulle on see wäga mugaw!! — kõneles ta. — Mul pole waja murda pead tegumoodide kallal: mis sobib Patriciale, see sobib ka mulle. Oleme nii sarnased üksteisele.

Lady Brandmoore sallis meeleldi oma kõrwal koopiat: wõrreldes temaga ta ainult wõitis.

Kui Carterite abielupaar ja Robert saabusid, lady Landstone'i salongis oli juba külalisi. Lady wõttis doktori ja tema abikaasa wastu rõhutatud lahkusega ja isegi tegi näo, et tahab tõusta neile wastu tugitoolilt, mille täielikult täitis tema tüse kogu. Kuid ta ei tõusnud ja ainult sirutas mõlemale käe.

—Wäga armas teist, kallis major, et tulite ja tõite kaasa oma abikaasa. — Te wist ei ole weel tuttawad minu mehega? Saage tuttawaks.

Kõhn kiilaspäine, hallide wurrudega mees kummardus Andrey käe kohale, siis end uuesti sirgu ajades waatles teda warjamatu waimustusega. Arstil surus ta tugewasti kätt.

See oli Briti Panga direktor lord Landstone.

Tema ja ta naine hakkasid kutsutud külalisi üksteisega tutwustama.

— Kindral Grosway... kindral Mac Loan abikaasaga.. aseadmiral Tonchill... lady Humphry...

Doktor Carter kummardus sügawasti, surus meeste käsi, suudles daamide käekesi. Nöid temas järas: ta saab ühendusse tõelise suure seltskonnaga!

— Wanade ahwide koosolek! — sosistas Robert Landstone Andreyle kõrwa.

Andrey ähwardas teda wargsi sõrmega.

Warsti awanesid mõlemad pooled monumentaalsetest ustest, mis wiisid wäikesest salongist suure ja noor ohwitser leitnant Trovere-Smith teatas erutatud häälel:

— Hiilgused lady ja lord Brandmoore!

Otsekohe lady Landstone ühes mehega ruttasid ukse juure ja mees- ja naisküalised seadsid end ritta kummalegi poole ust.

Esimesena astus sisse lady Brandmoore, massiiwne, wäärikas, majesteetlik, malbe naeratusega tugewasti kosmeetikast kohendatud näol. Ta kandis karmilõikelist heledit siidkleiti, mis oli kaelani suletud.

Temale järgnes ta abikaas kindralkuberner, pikakaswuline mees, weelgi kõhnem kui tema kälimees Landstone, siledaksraseeritud näoga, karmide lühikeseks pügatud juustega, mis olid täielikult hallid. Mõneks sekundiks ta waimustatud pilk peatus Andreyl.

Algas külaliste terwitamine. Lord Brandmoore surus käsi, ütles paar lahket sõna.

— Rõõmustan wäga teiega tutwuda! — ütles ta Andreyle. — Minu naiseõe poeg Robert kõneleb teist waimustatud wäljendusil. Heameelega nendin, et ta pole liialdanud.

— Major Carter, — esitles talle lady Landstone.

— Terwist, major! — ütles lord Brandmoore. — Meie kõneleme täna weel pisut.

Pärast tuli järg tutwuda lady Brandmoore'iga.

— Loodan, et saate end Rahajangis hästi tundma! — ütles ta Andreyle armulikult. Siis pöördus ta doktor Carteri poole — Wäga rõõmustaw, doktor. Õde ütles mulle, et mängite wäga hästi bridzhi. Ühel minu lähemal kesknädalal näitate meile oma osawust. Muidugi wõtate ka oma abikaasa ligi.

Hindu teener, walges siidkuues ja roosa turban peas, teatas heas inglise keeles, et lõuna on serweeritud.

Doktor Carter ja Andrey paigutati peaaegu laua lõppu, noorte hulka. Andrey istus Roberti ja leitnant Trovere-Smithi wahel. Robert tegi talle poolwaljusti humoorikaid tähendusi lauaswiibijate kohta. Üks neist oli nii täpne, et Andrey turtiatas naerma.

Otsekohe lady Brandmoore ja lady Landstone heitsid tema poole laitwa pilgu. Doktor Carter ehmus nii, et läks näost walgeks. Andrey punastus.

Et seisukorra piinlikkust heaks teha, lady Landstone hakkas doktor Carteriga kõnelema meresõidust „Rajputanal".

Andrey tundis äkki, et keegi laua all wajutab talle jalale. Ta mõtles, et see on leitnant Trovere-Smith; kuid too oli pöördunud näoga oma teise naabrinna poole ja tal oli nii süütu ilme, et Andrey surus alla tekkinud kahtluse.

Samal hetkel keegi surus laua all uuesti ta jalga. Nüüd ei wõinud olla kahtlust: see oli leitnant! Andrey taipas seda temale heidetud üleliia tähendusrikkast pilgust.

Ta tõmbas jalad oma tooli alla ja küsis Robertilt poolwaljusti:

— Minu naaber leitnant Trovere-Smith on abielus?

— Jah. Ta naine oleks weetlew, kui ta ei kaotaks niipalju teie juuresolust.

— Milline õieti on tema teenistus??

— Ta on lord Brandmoore'i adjutant. — Tähtis isik! Ma ei soowita teil temaga tülitseda.

— Isegi kui ta mõtleks mulle jalale astuda?

Kostis eemalelükatawate toolide kolin: külalised tõusid lauast. Kõik siirdusid kõrwalsalongi.

Seal lady Brandmoore laskus sohwale, kõik teised asetusid pisut eemale: Andrey wõttis istet kaugemas nurgas.

Tema hiilgus kutsus järgimööda daame oma kõrwale istuma. Igaühega neist ta westles armulikult mõne minuti, mille järele sellise au osaliseks saanu tõusis ja loowutas oma koha teisele daamile.

Waatamata sellele, et wentilaatorid töötasid kõigest jõust, salongis oli lämmatawalt kuum.

Andrey pillas kogemata maha oma lehwiku ja kummardudes seda tõstma, ta tõukas üht tooli. Lady Brandmoore heitis talle häwitawa pilgu. Minut hiljem Andrey juure astus majaproua ja asetas talle käe õlale.

— Minu õde, lady Brandmoore, palub teid oma juure!

Andrey läheneb kuulekalt kindralkuberneri abikaasale ja tema kutsel istus ta kõrwale sohwale.

— Ootan teid oma juure laupäewa hommikul, — ütles lady Brandmoore. — Minu juure koguneb daamide heategew komitee. Teie eelkäija doktor Jerrise abikaasa aitas mind alati meelelbi. Loodan, et ka teie püüate olla meile kasulik.

— Tänan, teie hiilgus. Teen kõik, mis minu wõimuses.

— See rõõmustab mind. Kuulsin oma õepojalt, et teie... kirjutate?

—Saadan ainult aegajalt kirju Londoni „Evening News'ile".

— Tean, tean. See on hea leht. Noh, mis siis, kirjutage. Loodan, et tunnete end meil kohal hästi. Muide: kas mängite tennist. Halwasti? Aga golfi? Ei? Ja bridžhi ka ei mängi? See ei sobi, mu armas.

Andrey waikis ja istus edasi sohwal. Wiimaks püüdis ta lady Landstone'i tähendusrikka pilgu: on aeg tõusta.

Andrey tõusis kiiresti ja eemaldus.

Doktor Carter, kes mõni minut enne seda oli sisse astunud, päris huwiga, mida lady Brandmoore talle kõneles.

— Ei midagi erilist. Ainult käskis ilmuda tema juure laupäewa hommikul heategewa komitee istungile.

— See on wäga, wäga hea. Me saame siin wähehaawal oma inimesiks. Kujutlege, minu eelkäija ei awaldanud mulle seda, et ta oli ühtlasi nende hiilguste, eriti lady Brandmoore'i, ihuarstiks. Saan ka selle koha. Mulle ütles seda äsja lord Brandmoore ise.

— Lisapalka te ju selle eest ei saa, — tähendas Andrey.

— Ei, aga... Kas te ei mõista, kui tähtis see meile on? Kui mul õnnestub nendega kui arstil...

— Nad mõlemad on wist täiesti terwed, nii et teil ei ole nendega kuigipalju ära teha — muigas Andrey.

—Ärge ütelge midagi! Kui ma ei eksi, lady Brandmoore kannatab migreenihoogude all.

— Milline õnn! — naeris talle peaaegu näkku naine.

Samal hetkel astus nende juure lord Landstone.

— Kuidas te arwate, doktor? Kas ei tee meile kahju tänane lõunasöök? Kas ta polnud liiaks raske? Kokad peaksid dieti saama arstiteaduslikku hariduse... Muide, lady Brandmoore otsib teid, doktor. Ta tahab teiega kõnelda.

Doktor Carter ruttas tema hiilguse juure.

— Ennäe, siin ongi meie noorsugu! — ütles Andreyle lord Landstone. — Tema seltskonnas tunnete end paremini kui meiega, raukadega. Olete tuttawad?

Ei, Andrey weel ei olnud jõudnud nendega tutwuda ja lord Landstone esitles neid üksteisele.

— Kapten Wilford oma weetlewa abikaasaga... Missis Florence Trovere-Smith... Missis Andrey Carter, uus täht meie taewas...

Mõlemad daamid olid noored ja wäga ilusad. Kapten Wilford oli umbes neljakümneaastane mees, tugewa kauni kehaehitusega, pruuniks-

päewitunud näoga. Andreyle hakkas ta kohe meeldima. Selle wäikese seltskonnaga ühines warsti ka Robert.

Waheajal doktor Carter, lüües rinna ette ja siludes peegli ees juukseid, astus salongi, kus wiibis lady Brandmoore.

Lady ulatas talle armulikult käe suudluseks.

— Istuge, major, — juhatas ta talle istme oma kõrwal, — loodan, et mu mees ütles teile juba, mida me teilt ootame?

— Tema hiilgus rõõmustas mind teatega, et mul saab olema au pidada end teie niiöelda majaarstiks. Teen kõik, mis minu wõimuses, et wäärida teie austawat usaldust.

— Ma ei kahtle selles, major. Eriliseks raskuseks me teile ei jää: oleme Jumalale tänu täiesti terwed. Muidugi ülewäsitamine annab end mõnikord tunda. Mehel on nii palju wastutusrikast tööd ja ka minul ei ole kerge. Wastuwõtud, waeste eest hoolitsemine...

Seda kõneldes ta tõstis kannataja ilmega käe laubale.

— Kannatate ammugi juba migreeni all, hiilgus?

— Kust te teate? — imestus lady Brandmoore.

— See on kutseline wilumus.

— Jah, ma kannatan ammugi juba selle all. Wiimasel aastal lähewad peawalud terawamaks. Doktor Jerris arwab, et see tuleb maksast.

— Ma ei julge eitada wana ametiwenna arwamist, aga kui teie walusid põhjustaks maksa seisukord, teie hiilgusel ei oleks nii laitmatu näowärw. Kas te ei tunne aegajalt liikmewalu? Näiteks sõrmedes?

— Jah.

— See on artriit. Mitte just nii terawal kujul, kuid waja wõtta tarwitusele abinõud. Laewal andsin lady Landstone'ile, kes kannatas neuralgia all, mõned tabletid omaenda retsepti järgi. Wõimalik, et tal on weel tabletike järel. Wõtke see sisse — ja wiie minuti pärast on walu nagu käega pühitud.

— Te olete imetegija, doktor! Ma küsin kohe õelt järele, kas tal on weel tablette.

Osutus, et lady Landstone'il oli kolm tükki.

— Üllataw, kui kiiresti nad mõjuwad! — hüüdis ta. — Minu walud kadusid otsekohe.

Lady Brandmoore wõttis siinsamas tableti sisse, siis doktori nõuande peale nõjatus diiwani seljatoele ja sulges silmad.

Minuti kolme pärast ta awas nad uuesti ja waatas doktorile lahke naeratusega.

— Läks mööda! Teete tõepoolest imet, doktor

— Kui lubaksite, kuulaksin teie hiilguse läbi. Ilma selleta on õige diagnoos võimatu.

— Olge head. Astuge minu juure sisse homme hommikul. Ootan teid. Aga nüüd — nägemiseni mu armas doktor! Pean minema külaliste juure.

6.

Andreyl oli raske ilma autota. Mehe soowitusel tal tuli teha rohkearwulisi wisiite ja ainsaks edasiliikumise wõimaluseks olid talle rikshad. Nappumine neis mööda tolmuseid teid wäljakannatamata kuumuses polnud eriti meeldiw.

Kui ta kord palus Li'd tuua talle üüriauto, naeris hiinlane hammaste wälkudes ja wastas:

— Siin on nad wäga haruldased. Wähesed taksoautod, mis linnas leiduwad, on hotellide teenistuses.

— Aga miks neid nii wähe on?

— Keelatud.

— Milline lollus! — hüüdis Andrey.

— Kui Rahajangis lubataks pidada taksoautosid, 40.000 kuli sureksid nälga! — seletas Li.

Kui Andrey kord tegi märkuse mehele, et tuleks siiski soetada omaenda auto, mees keeldus kategooriliselt: neil on juba selletagi läinud maailmatupalju raha sisseseadele Rahajangis. Waja pisut kannatada. Kõike ei saa korraga!

Peaaegu kõigil Andrey uutel tuttawatel olid omaenda autod: Wilfordidel, Robert Landstone'il, Trovere-Smithidel. Mabel Wilford istus ise koguni rooli taga ja juhtis wäga hästi masinat. Trovere-Smith pakkus Andreyle mitmel korral oma autot, kuid Andrey lükkas tema pakkumise kategooriliselt tagasi, ta ei suutnud unustada, kuidas leitnant esimesel kohtamisel wajutas laua all talle jalale. See isand on liig ettewõtlik! — ütles Andrey endale.

Küll aga ta mõnikord sõitis autos tema naise Florence'iga, kes meeldis talle oma otsekohesuse ja awameelsusega. Kord Florence sõidutas ta rannale, supelmajade juure, kuhu pealelõunati kogunes Euroopa seltskonna koorekiht.

Seal on kolm basseini, üks teisest sügawam. Iga basseini kohal kerkisid hüppetornid wettehüppajaile mitmesugustes kõrgustes. Mehed ja naised näitasid üksteise wõidu oma osawust. Andrey, kes oli hea ujuja, sööstis peaga eespool alla kõige kõrgemalt hüppelaualt ja kadus ligi minutiks ajaks wee alla.

Kuigi wesi polnud eriti jahe, suplemine wärskendas siiski, Andrey oleks supelnud meeleldi iga päew, kuid tee oli pikk, wõõraid autosid wõis

kasutada waid erandjuhtumeil ja sõit rikshadega wäsitas teda liialt, kõnelemata sellest, et kulide raske hingeldamine ja alaline köhimine tegib teda närwiliseks. Tal oli ebameeldiw näha, kuidas sinine sitsijärk eeljookswa kuli seljal imbus aina enam läbi higist, eriti õlaluude wahel. Tagapool jookswat kuli ta ei näinud, küll aga kuulis tema rasket hingamist ja mõttes nägi aina suurenewaid higilaike seljal. See rikkus Andreyl kogu naudingu ja ta eelistas loobuda sõitudest rannale.

Uued tuttawad kutsusid Carterite abielupaari tihti mõnesse kabareesse wõi dancingusse. Andreyle pakkus see meelelahutust, kuid ta mees harilikult keeldus, kui aga wõttis kutse wastu, siis pahandas igakord:

— Mul ei ole aega säärasteks lõbustusteks! Olen tööinimene, tõusen wara üles, ma ei wõi weeta öid tantsupõrandal.

Andrey uusi tuttawaid ta nimetas põlgawalt „logelewaks noorsooks". Kuigi ta ise polnud wanem mõnest selle „noorsoo" esindajast, mängis ta soliidi, tõsise inimese osa. Tõelikult ta ei olnud iialgi noor ja juba koolis nimetati teda „wanameheks."

Oli weel üks asjaolu, mis sundis teda kõrwale hoidma ühistest kabareede külastamistest jne.: kuigi sageli kogu seltskonna eest maksid teised, aegajalt tuli siiski maksta ka temal, ja see wiis ta kauaks ajaks tusasesse meeleollu.

Ei, tema eelistab pärast tööd astuda sisse Jahtkluppi, kuhu kogunesid seltskonna kaalu ja seisukohaga inimesed, soliidid ja tõsised, aga mitte Wilfordi wõi Robert Landstone'i taolised tuuletallajad. Nendega wõis mängida partii kaarte, kõnelda edasijõudmisest teenistusalal, wiimastest kõrgendustest ja ümberpaigutustest. „Noorte" seltskonnas aga tundis ta end nagu mitte omas sõiduwees: nad kõnelesid ühtesoodu poliitikast, kirjandusest, spordist. Kõik see oli talle wõõras, wähetuttaw ja näis millegipärast snobismina.

— Snobid, täielikud snobid, — kõneles ta Andreyle.

Mõnikord tuli neil lõunatada kellegi juures neist „snobidest" ja igakord ta pöördus koju halwas meeleolus: wõõras heaolu tekitas temas kadedust, hästikorraldatud majapidamine teistel, aristokraatlikud kombed „neil snobidel", isegi nende laitmatult õmmeldud ülikonnad...

— Enam ma nende juure ei lähe! — teatas ta Andreyle, kui nad olid teel koju.

— Ma ei mõista, mis teil nende juures nii wastumeelt oli, — imestus Andrey.

— Nende snobism käib mulle närwidele.

— Aga milles see siis awaldub?

— Kõiges, igas liigutuses, igas sõnas ja zhestis.

Rohkem ei saanud Andrey temalt teada.

„Snobid“ oleksid meeleldi rahuldunud waid Andrey seltskonnaga, kuid tal oli ebamugaw teha külaskäike ilma meheta, ja ta tihtipeale lükkas sellised ettepanekud tagasi.

— Ei, — ütles ta pool naljatades, pool tõsiselt. — Ma ei wõi jätta üksi oma waest partnerit. Tema töötab, mitte nii nagu meie, päewawargad, ja temaga tuleb arwestada.

— Aga kas meie ei tööta? — waidlesid talle wastu „snobid“.

Tõepoolest, ka Wilsord ja Trovere-Smith ja isegi muretu hulkur Robert Landstone olid hommikust õhtuni tegewuses, kuid nad siiski leidsid aega lõbustusiks.

— Ka mina pean töötama, — motiweeris lõpuks Andrey oma keeldumist küllakutsetest. — Mul ei ole selliseid jookswaid arweid pangas nagu teil. Olen ka oma töös olnud hooletu, kogu nädala jooksul ma pole saatnud ühtki kirja oma lehele.

Wahel harwa ta wõttis wastu kutse tassile teele, kuid lõunatest wõi õhtusöökidest hoidus kindlasti kõrwale, seda enam, et ta ei wõinud omakord kutsuda enda juure: mees pidas seda üleliigseks pillamiseks.

Andrey tualetid jätsid palju soowida: mees arwas, et pole waja nendele raha raisata. Pealegi Andrey kord mööda minnes ütles talle, et tualetikuludest ta wabaneb, sest Andrey ise teenib nii palju kui tal selleks tarwis. Kahjuks ta lootused enam-wähem kindlale teenistusele ei täitunud: tal ei leidunud küllaldaselt materjali artiklite jaoks. Et tutwuda kohaliku eluga, oleks ta pidanud sellele rohkem lähenema, kohtama inimesi, külastama Rahajangile lähemaid paiku, kuid selleks olid tema aineliised wõimalused liiaks piiratud.

Tal ei jatkunud raha hädawajalikkudekski tarweteks. Mehelt raha paluda ei tahtnud ta miski hinna eest, mees aga seda ise ei taibanud wõi tegi näo, et ta ei taipa. Andrey teadis ammugi, et Carter on wäiklane ja kokkuhoidlik, nüüd weendus ta, et see ei ole kokkuhoid, waid ihnsus. Ja selle inimesega on ta seotud kogu eluajaks!

Kord tutwus ta Wilsordide juures „Rahajangi Teataja“ wäljaandja mister Reginald Westwoodiga. Nad westlesid elawalt kirjanduse ja teatri üle. Westwood oli ilmsesti waimustatud Andreyst.

Noorel naisel ei jäänud see märkamata ja ta otsustas kasutada momenti, nagu ta endamisi muiates mõtles.

— Kas te ei wõtaks mind oma lehe kaastööliseks? — küsis ta.

Seda lausus ta rõhutatult hooletu tooniga, nagu oleks see mõte talle ainult mööda minnes tulnud pähe, mis teda õieti wähe huwitab. Kuid ta süda põksus ärewalt wastust oodates ja ta pidi end tugewasti pingutama, et säilitada wälist rahu.

Mister Westwood silmitses uuriwalt seda ilusat, noort, igas suhtes huwitawat naist. Üldiselt ta ei usaldanud palju naiste kirjanduslikku

andi, eriti weel kõrgemast seltskonnakihist naiste juures. Ta oli kohanud palju prouakesi-kirjutamishaigeid, kes ründasid toimetusi ja wäljaandjaid oma kirjutiste pakkumisega.

Kuid see missis Carter wist ei kuulu nende hulka, ta on liiaks tõsine, mõtlik.

— Öelge, kas olete juba mõnikord katsetanud ajakirjanduse alal? — küsis ta.

— Jah. Olen Londoni „Evening News'i" kaastööliseks. Siin on mu kaastöölise-kaart.

Nende sõnadega ta wõttis käekotist ja ulatas mister Westwoodile hiljuti Londonist saabud toimetuse kaardi.

— Teil, tähendab, on juba teatud staazh, — wastas wäljaandja. — See muudab asja. Olen wäga rõõmus, kui aeg-ajalt annate meile mõne artikli. Milliste teemadel eelistaksite kirjutada?

— Kõigest wähehaawal. Midagi westluse taolist lugejannadega.

— Näiteks kirjandusest ja teatriuudistest, moest?

— Jah, ka moest. Naisi huwitab see kõige rohkem.

— Moeärid, rätsepad, kübarategijad hellitawad teid siis ükskeise wõibu. Te wõiksite sellest saada mõndagi tulu.

— Kardan, et mul selleks puudub wajalik ärisoon.

— See tuleb. Igal juhul wõite kirjutada meile.. kord wõi kaks nädalas.

Samal õhtul Andrey wõttis asja innukalt käsile. Kuid töö edenes halwasti: ikka ei tulnud wälja nii nagu waja.

— Proowin kirjutada madame Turpinile! — ütles ta endamisi. — Nii wõib-olla saab sellest rohkem asja.

Ja tõepoolest „kiri" tuli wäga elaw. Andrey luges selle weelkord läbi, tegi mõned wäikesed parandused ja saatis siis „Rahajangi Teataja" toimetusele. Kahe päewa pärast Andrey artikkel oli trükitud ära lehe esiküljel. Samal päewal mister Westwood ulatas talle tsheki kolmele naelale.

— Teie wäike artikkel oli wäga kena, — mu kallis kaastöölike, — ütles ta Andreyle sealjuures. — Jatkake samas waimus. Soowitan teil kõnelda suuremate moeateljeede juhatajannadega. See kuulub nüüd teatawa määrani teie kohustuste hulka ja wõib teile olla tuluks.

Sealjuures heitis ta wargsi pilgu noore naise tualetile. Andrey taipas ja punastus.

10.

Äge wihmawaling täitis kohinaga aia, langes pladinal palkonile, trummeldas kõwasti wastu aknaid ja katust.

Andrey ärkas ja süütas elektri. Ta oli üleni kaetud higiga, isegi woodilinad nawu hiaistalid, kõik ümberringi õhkus kuuma niiskust. Kuu-

mus mattis hinge kinni. Seinad ja lagi mustendasid putukaist; otse woodi kohal Andrey nägi paari sisalikku, kes lahtiste lõugadega püüdsid wäikesi kihulasi.

Ma wist panin palkoniukse halwasti kinni — mõtles noor naine.

Kuid woodist kaitse wõrgu alt wälja tulla ta siiski ei söandanud. Lülitades wälja elektri ja püüdis jääda magama.

Kui ainult ei tuleks mees! Waatamata kõigile jõupingutusile ta ei suutnud wõita endas füüsilist wastikusetunnet selle inimese wastu. Pealegi mees enne kui tema juure tulla jõi harilikult klaasi wiskit. Üldse siin Nahajangis ta harjus wiskiga ja iga õhtu minnes oma tuppa, jõi hea tubli klaasitäie.

— Siinses ilmastikus on see wajalik, — kõneles ta. — Wäga hea desinsitseerimiswahend.

Olles joonud, tuli ta, tihti keskköö ajal, Andrey juure ja tahtis jagada õrnusi. Andreyle oli see piinaks.

— Palun teid Jumala nimel, jätke mind rahule! — tõrjus ta. — Ma tahan magada... Pealegi siin on nii lämmataw.

Kuid joobnu kangekaelsusega mees jatkas naise piinamist hellitustega kuni wiimaks jäi magama tema kõrwale üleni higine, suu lahti.

Andrey püüdis pääseda sel teel, et keeras ukse lukku, kuid mees leidis abinõu pääseda tema juure palkoniukse kaudu, kusjuures noaga lükkas tagasi seespoolse riiwi.

— Olen teie tõttu päris haige! — kõneles Andrey. — Ma ei suuda seda taluda. Kas te tõesti ei saa sellest aru?

Wastuseks mees awaldas narre kahtlustusi. Kas ei ole Andrey wiimati kellegi teisega sõlminud õrna wahekorra? Wõib olla mõnega nende snobide hulgast? Küll ta juba selgitab selle asja!

Andrey lebas lahtiste silmadega ja meenutas inetut stseeni, mille oli talle äsja korraldanud mees. Kostis kerge koputus. Noor naine wõpatus. Kas tõesti jälle tema? Aga ei, tuul kolistas luuki.

Warsti Andrey silmad hakkasid kinni wajuma. Uni tõmbas pehme karuse käpaga üle ta näo ja ta uinus, kuid ärkas warsti jälle, ja tõusis ehmunult woodis istukile: ta oli kuulnud hullumeelset lindu! Lind nähtawasti istus palkonil ja wäikeste waheaegadega häälitses kaeblikult, südamessehaarawalt.

Ei, magada ta enam ei saa. Ta andus uuesti mõtiskelule. Wiimaseil päewil oli ta külastanud mitut moeateljeed Walesi printsi prospektil. Ta wõeti wastu wäga lahkelt, kiideti tema artiklit „Nahajangi Teatajas", awaldati täielikku walmisolekut anda talle materjali tulewasteks artikliteks — ja see oli kõik. Ainult ühes ateljees lubati talle 50 protsenti hinnaalandust, kui ta peaks soowima sealt midagi tellida.

See oli muidugi wäga wastuwõetaw, kuid häda seisis selles, et tal polnud ka poolt majalikust rahast. Ta ei saanud kasutada nii ahwatlewat hinnaalandust.

Uued ja uued mõtted täitsid ta pea. Ta ei olnud weel koostanud menüüd homseks lõunaks. Homme on kesknädal, s. o. päew, millal ta mees harilikult teeb wisiidi lady Brandmoore'ile. Sealt ta saabub wäga kõrgendatud meeleolus ja suurepärase söögiisuga. Lõuna peab olema rikkalik — muidu sajab rahena etteheiteid: majapidamisele kulub maailmatu hulk raha ja teda siin peaaegu weel näljutatakse.

Ei, waja töötada, teenida, et mitte olla äraripppuw sellest inimesest. Kaua ta seda abielu niikuinii wälja ei kannata. Warem wõi hiljem ta katkestab selle kooselu ja siis tuleb tal om tööga end toita.

Ta keeras uuesti tule põlema, wõttis oma märkmiku ja pliiatsi, mis ta ööseks alati pani padja alla, siis sirutades wõrgu alt käe wälja, wõttis portsigarri, tulesüütaja ja tuhatoosi — ja asus energiliselt tööle.

Ta kirjutas palawikulise kiirusega, nagu oleksid need minutid loetud, mis tema kasutuses weel seisid. Ta kirjutas kergesti, peaaegu ilma maha tõmbamata, ja tundis, et tuleb hästi. Töö katkestas ta ainult seks, et läita uut paberossi. See andis ergutust: talle näis, et ilma paberossita ta ei suudaks kirjutada.

Kui päike tõusis ja tema kiired wõimsalt tungisid tuppa, tehes wiletsaks ja üleliigseks elektriwalgustuse, oli tuhatoos täis paberossiotsi ja artikkel lõpetatud.

Endaga rahul kuid jõuetuseni wäsinud Andrey kustutas tule, heitis pea padjale — ja uinus.

Teda äratas ere telefonihelin.

Ta wõttis kuuldetoru.

— Hallo, kes kõneleb?

Tundmatu noor hääl kõneles midagi tundmatul keelel. Arwatawasti hiina keelel.

— Ma ei saa teist aru! — hüüdis Andrey. — Kõnelge inglise wõi prantsuse keeles.

Wastuseks ta kuulis lõbusat naeru. Nüüd tundis ta ära kõneleja, see oli Robert Landstone.

— Terwitasin teid walitsuimas hiina keeles, mida kõnelewad ainult õpetlased ja mandariinid, — ütles ta. — Fu tshi sanhu jan gishen. See tähendab: „Terehommikust mu kallis sõber!" Kas te tõesti ei saa aru nii lihtsaist asjust? See on paha! Kian tshu tshan, nagu meie, hiinlased, ütleme. Aga nüüd laske käia inglise keeles. Kas teate ka, armuline proua, mis kell nüüd on? Kaksteist!

— Ei wõi olla!

— Siiski, see on tõsi. Korralikud inimesed on ammugi tööl ja teie mõnulete weel woodis.

— Ma töötasin poole ööd.

— Kirjutasite geniaalseid teoseid?

— Jah. Shakespeare käänaks end kadeduse pärast hauas ringi. Noh, kõnelge ruttu, mis teil waja oli. Ega's te ilma põhjuseta hakanud mind nii wara äratama.

— Seda ma usun. Mul on teile midagi öelda. Peaaegu riikliku tähtsusega asi.

— Ma kuulan!

— Soowige mulle õnne. Ma omandasin jahipawiljoni.

— Õnnitlen—. Asi on tõesti riikliku tähtsusega.

— Arwake ära, kus kohal?

— Kusagil inimtühjal saarel?

— Ei. Udaigoris. Tema kõrguse Udaigori sultani isiklikul territooriumil. Jah, nii see on, armuline proua. Noh ja nüüd. Kutsun kõige aupaklikumalt teie kirjanduslikku hiilgust wääristama oma külaskäiguga minu uut pawiljoni juba esimesel week-endil.

— Olen meelitatud ja wõtan rõõmuga wastu teie kutse, aga... Kas te minu meest ei kutsu?

— Wõite ka tema kaasa tuua.

— Ei, nii on ebamugaw. Teie peate ise teda kutsuma

— Wõib. Teate mis? Ma sõidan praegu teie juure!

— Palun!

Andrey riputas kuuldetoru üles, hüppas woodist wälja ja hakkas riietuma. Roberti poolt teatatud uudis walmistas talle rõõmsa erutuse. Weekend Udaigoris — kui huwitaw see wõib olla! Andrey mõtles kogu aja noorele sultanile. Seal Rahajangi naabruses, lahesopis, kerkis kindlusena tema loss. Kogu Udaigor tundus Andreyle kuidagi müstiline ja ümbritsetud saladusega, ning kõik saladuslik weetles teda. Ta wiibib siin juba wiis kuud, aga siiamaani tal pole olnud juhust astuda salapärase Udaigori territooriumile! Nüüd tänu sellele armsale Robertile awaneb wiimaks selline juhus.

Andrey waatas kella: weerand kaksteist! Kell üksteist pidi tulema arhitekt. Oli waja määrata kindlaks maja remont. Ja ka lõuna suhtes pole mingit korraldust weel tehtud. Ei, ta on halb perenaine, hoopis wilets perenaine!

Andrey helistas. Otsekohe tuli sisse kuuldamatul sammul paks ama.

— Arhitekt käis juba, — teatas ta. Tema ei tahtnud äratada perenaist ja selleks polnud ka wajadust. Kõik on juba korraldatud ja tööliised asusid tööle.

— Aga lõuna? Mis saab lõunaga? — küsis Andrey ärewalt.

— Köögis ei saa keeta, — teatas ama. — Wihm tungis öösel läbi akna ja korstna ja ajas kõik wett täis. Tõeline uputus.

— Mis siis teha? — hüüdis Andrey meeleheitel.

— Proua ärgu muretsegu, — kuulis ta äkki majordomuse Li häält. Ta waatas ehmunult ringi: neil hiinlasil oli imestelbaw omadus ilmuda sinna, kus neid ei oodata. Ta ei märganudki, millal Li sisse ilmus.

— Mõtlesid sa juba midagi wälja, Li?

Jah. Ta on mõelnud. Wõib suurepäraselt saada läbi ka ilma köögita. Ta walmistab oma toas raudahjul hea lõuna.

— Hiina roogadega?

— Pooleldi hiina, pooleldi inglise. Mister saab olema rahul.

Li naeratas mõistatuslikku hiina naeratust, mis alati wiis Andrey segadusse. Mida wäljendab see naeratus? Rõõmsat walmisolekut teenida? Teadwust oma üleolekust neist rumalatest taipamatutest eurooplastest? Hiinlaste naeratusega ei wõi ta iial harjuda — ega lahenda selle saladuslikku mõtet. Sellega tuleb juba leppida.

Li ja ama wäljusid — walmistama pool hiina, pool inglise lõunat. Andrey riietus ruttu ja sammus alla kööki.

Peatudes läwel ta jahmatas: see oli katastroof! Köök oli nagu pärast weeuputust. Põrand oli üleni wee all. Pliidi kohale oli kinnitatud lahtine wihmawari — nähtawasti kaitseks wihma wastu. Kuid ka wari ei aidanud: pliit ujus samuti wees. Kaks töölist töötasid köögis arhitekti juhatusel.

— Hirmus, — hüüdis Andrey. — Mis me nüüd tegema hakkame?

— Siin on waja tõsist remonti, — ütles arhitekt. — Eriti kannatada saanud on lagi.

— Kui palju aega wõtab säärane remont?

— Kolm päewa. See läheb maksma wähemalt wiiskümmend naela.

— Wiiskümmend naela? — hüüdis Andrey hirmunult. — Minu mees ei nõustu miski hinna eest nii suure summaga.

Arhitekt kehitas õlgu. Wõib, muidugi, teha ka odawamalt siin sawitada, seal paik peale panna. Aga juba esimene wihmawaling lõhub selle kõik ja köögis on uuesti uputus.

Warsti tuli tagasi doktor Carter. Andrey hämmastuseks ta suhtus kaunis rahulikult teatele, et remont läheb maksma wiiskümmend naela.

— Minu pärast maksku wõi sada, — ütles ta ükskõikselt. — Mina seda ei maksa.

— Aga kes siis?

— Majaomanik. Kindlustasin end eripunktiga ostulepingus. On midagi uudist?

— Landstone helistas.

— Lord Landstone? — erutus doktor.

— Ei, tema poeg Robert.

— Noh, see snoob huwitab mind wähe. Perekonnas tal ei ole mingit tähtsust, ja tädi, lady Brandmoore, peab teda tuulepeaks. Mis tal waja oli?

— Ma pärast ütlen, lõunalauas.

— Muide, loodan, et lõuna on walmis? Olen hirmus näljane

— Teen kohe korralduse.

Astudes söögituppa ta nägi, et Li katab juba lauda.

— Aga, kus on lilled?

Osutus, et wihmawaling oli purustanud wiimseni kõik lilled aias. Ja Andrey oli ometi nii suure armastusega nende eest hoolitsenud. Ta asendas mitte enam päris puhtad suurätid uutega ja tõstis eesriide laia wenetsiia akna eest. Wihm oli ammugi üle. Pimestaw päikesewalgus täitis aeda, mis tundus täiesti ümbermuudetuna. Nagu meeletud rõõmust siristasid linnud ja lendlesid puult puule. Õhus keerlesid kihulasteparwed.

Andrey kutsus mehe lauda.

— Hm... raguu, — ütles ta, sidudes salwräti ette.

Ta haistis liha ja torkis seda kaua kahwliga..

— Huwitaw, mida see kelm Li on siia sisse pannud!

— Üsna maitsew, — ütles Andrey proowides.

— Wõi weel! Teile meeldib ju kõik eksootiline! Eksootiline ja ekstsentriline... nagu need teie snobid...

Ta waatas uuriwalt Andreyle ja lisas juure:

— Teil on täna wäsinud ilme.

— Töötasin palju.

— Aha! Teie uue sõbra jaoks?

— Kellest te kõnelete?

— Ärge tehke end nii naiiwiks. Stseene korraldama ma teile ei hakka, ainult ilmaaegu warjasite minu eest oma suhteid mister Westwoodiga.

— Millistest suhetest te kõnelete?

— Kogu Nahajang teab, et teete kaastööd tema lehes, — ainult mina üksi ei aimanud midagi.

— Aga siin polnud midagi warjata. Jah, ma töötan selle lehe juures. Wist midagi hukkamõistetawat selles pole.

— Hm... mitte kõik pole sellel arwamusel. Lady Brandmoore näiteks...

— Ei kiida heaks minu kaastööd ajalehis?

— Ei. Ta leiab wastupidi, et see on noorele naisele samasugune meelelahutus nagu iga teine.

— Aga?

— Aga tingimusel, et see ei kisu teda eemale ta perekondlikkudest ja ühiskondlikkudest kohustustest. Kuidas ka ei oleks, teie, mu kallis, asetasite mind hirmus rumalasse seisukorda.

— Mil wiisil?

— Sellest, mis teeb mu naine, ma pidin saama teada lady Brandmoore'i kaudu.

— Teil jääb ainult rõõmustada, et teil on nii hea informatsiooniallikas! Lady Brandmoore nähtawasti kogub hoolikalt kõik linna keelepeksu.

— Teie unustate, et kõnelete Rahajangi esimesest daamist. Mulle näib, te wõiksite leida teise tooni.

— Ja mulle näib, te wõiksite suhtuda suurema austusega ja usaldusega oma naisele. Mis puutub lady Brandmoore'i arwamisse, see huwitab mind wähe. Tean ainult, et ma ei tee midagi hukkamõistetawat.

— Keegi sellest ei kõnelegi. Mul ei ole midgi selle wastu, kui teete kaastööd Londoni lehele, kuid „Rahajangi Teataja" on siin kõigil silma all. Seda loeb siin igaüks ja kui kõrgemates ringides waadatakse wiltu teie kaastööle selles lehes... Peaksite arwestama minu ühiskondliku seisukohaga, kallis!

— Arwestan ainult sellega, et teie mind siin kõiges kitsendate, et mul ei jatku raha isegi rikšha jaoks. Saate teie sellest aru, kõrgesti austatud härra major? Mul on tingimata waja teenida raha! Lady Brandmoore'il on hea kõnelda, tema ei tunne millestki puudust. Aga minul, kordan weel, on waja teenida raha. Ja ma wõtan wastu esimese töö, mille wõin saada ja milles pean end osawaks. Seda öelge ka oma lady Brandmoore'ile, kui ta ka edaspidi hakkab segama asjusse, mis temasse põrmugi ei puutu.

— Andrey! Ma ei saa aru, miks te nii ägestute! Lady Brandmoore tunneb nii suurt huwi teie wastu...

— Olen liigutatud, kuid eelistaksin, et ta tunneks minu wastu wähem huwi.

Andrey pigistas närwiliselt suuräti kokku ja tõusis laua tagant.

— Andestage, kuid mul ei ole isu. Lähen pisut oma tuppa.

Ja ta wäljus.

Jõudnud oma tuppa, ta wiskus tugitoolile ja kattis näo kätega. Ta surus waewu alla tahtmise nutta, nagu ta oli nutnud lapsepõlwes, kui keegi teda solwas.

See lady Brandmoore käis talle närwidele. Labane wäikekodanline naine, kes saatuse tahtel oli töstetud körgeimale sotsiaalse püramiidi astmele, kuid jäi siiski wäikekodanlaseks. Mida ta tahab temast, Andreyst? See würtspoodniku kommetega, piiratud möistusega prowintslanna kujutles, et peab wötma tema, Andrey, oma körge kaitse alla. Ja ta nägi esimesest päewast, et Andrey pole nende seast, keda wöib alistada oma tahtele.

Sellega lady Brandmoore polnud harjunud. Ta oli harjunud, et köik tema ees aupaklikult kummardus — ja sattus korraga wastupanule. Köik tema mehele alluwate abikaasad roomasid orjalikus alandu-ses tema ees, ainuüksi missis Carter käitus allakriipsutatud iseseiswusega. Tösi küll, ta suhtus lady Brandmoore'ile wäliselt aupaklikult, kuid selle aupaklikkuse taga tundus külmus, wöis aimata wööraſtust.

Ei, Nahajangi esimene daam, nagu teda nimetas doktor Carter, ei eksinud. Ta aimas, et Andrey ei tunne tema wastu poolehoidu, ja peaaegu esimesest kohtamisest hakkas ta noort naist wihkama.

Kuid doktor Carterile osutas ta seda enam tähelepanu.

— See major on suurepärane inimene! — ütles ta köigile ja igaühele. — Nii kaswatatud, delikaatne! Ja milline tähelepanuwäärne arst!

Ta tundis, et Carter kummardub tema ees mitte ainult wäliselt, waid on ka sisimalt täis aukartust tema kui Nahajangi esimese aukandja abikaasa wastu, ja et see aukartus on siiras, tuleb kogu südamest.

Kui kahju, et sel armsal doktoril on selline naine!

— Ta ei sobi mitte sugugi Carterile! — köneles ta oma öele, lady Landstone'ile. — Niisugune ninakas ja egoistlik! Mul on doktorist waesekesest nii kahju.

Lady Brandmoore wöttis Carterit meeleldi enda juures wastu. Esialgu ta tuli regulaarselt, kindlaksmääratud tundidel tema juure kui arst. Migreenist arstis ta wana daami warsti terweks. Töelikult ta oli üsna hea arst ja teda öigustatult peeti heaks diagnoosipanijaks. Sellisena möistis ta wäga hästi, et lady Brandmoore'i haigused olid pöhjustatud mitte ainult ilmastikust, millega ta ei suutnud harjuda, waid ka liigsest toitumisest, eriti maiustamisest. Endastmöistetawalt ta ei julgenud sellest ladnle sönagi lausuda.

Ta noomis teda aupaklikult sellepärast, et ta tegeleb liiga palju ühiskondlikkude küsimustega.

— Rikute sel moel oma terwise, hiilgus! — köneles ta. — Peate meeles pidama, et teie elu on liiaks tähtis kogu Euroopa kolooniale siin. Mis me hakkaksime tegema ilma teieta?

Kaks korda nädalas kella 5 ja 7 wahel lady Brandmoore'i juures mängiti bridzhi. Doktor Carter sai warsti alaliseks külaliseks neil „in-

tiimsetel bridžhiõhtutel", nagu lady Brandmoore neid nimetas. Ta mängis osawasti ja püüdis eriti, kui lady Brandmoore oli tema partneriks: ta teadis wäga hästi, et isegi kõige wäiksem kaotus wihastab seda wäikekodanlist naist. Tuli alati nii wälja, et doktor Carteriga ta ei kaotanud, waid wõitis.

— Teiega on alati rõõm mängida! — ütles ta Carterile kord pärast õnnestunud partiid.

See oli öeldud täiesti siiralt.

— Jah, doktor Carter on harulbaselt armas ja meeldiw inimene, mitte selline nagu tema abikaasa, see südametu uhkustaja.

Saades oma õepojalt Robertilt teada, et Andrey hakkas töötama „Rahajangi Teataja" juures, lady Brandmoore'is süttis teraw pahameel. Kohalikus inglise koloonias sünniwad sellised asjad ja temalt ei peetagi wajalikuks küsida, kas see temale ka meeldib! Nii wõib igaüks teha, mis talle aga pähe tuleb.

Tore on ka „Rahajangi Teataja" wäljaandja Reginald Westwood. Alles neil päewil ta lõunatas tema, lady Brandmoore'i, juures — ja ei lausunud sõnakestki oma uuest kaastöölisest. Kõik konspireeriwad, püüawad selja taga teda tüssata. Westwoodile ta seda ei andesta. Oieti ta oligi temale alati antipaatne, see wanapoiss, kes igal pool awalikult näitab end oma armukesega — kahtlase kuulsusega segawerelisega.

Eriti wihastas lady Brandmoore'i, et Andrey kirjutab kohalikus ajalehes moodidest. Siiamaani tooni andis moe alal tema, Rahajangi esimene daam, — nüüd mõtles temaga konkureerida see Jumal teab kust wäljatulnud tõusik.

— Ja pane tähele: ta kirjutab oma artiklile alla lihtsalt „Andrey" — kõneles ta oma õele lady Landstone'ile. — Selles tundub mingi wäljakutse awalikule arwamisele. Kas sa ei leia?

Muidugi, lady Landstone leidis seda. Ta nõustus alati ja kõiges oma kõrgelseiswa õega.

— Kõige halwem on, et see wastik missis Carter kujutleb endast kaunitari! — walas ta õli tulle.

Jah, ka see wihastas lady Brandmoore'i — seda enam, et Andrey ilu oli üksmeelselt tunnustatud. Tõsi, Mabel Wilsord ja Florence Trovere-Smith olid ka weetlewad, kuid nende wõistlust lady Brandmoore ei kartnud. Kui ta ilmus salongi, majesteetlik oma wõimu aupaistes, ta pimestas nad täielikult. Andrey'ga seda ei olnud. Teda pimestada ta ei suutnud. Ta nägi waluga, et meeste pilgud nii noortel kui wanadel pöördusid temast palju allpool seiswa sõjawäearsti naise suunas. Peaasi, Andrey oli terwelt kakskümmendwiis aastat noorem.

Wõitlus oli juba liiaks ebawõrdne. Lady Brandmoore ei teinud

omale ses suhtes mingeid illusioone ja waen Andrey wastu mürgitas pikkamisi ta hinge.

*

Andrey oli niiwõrd süwenenud mõttesse, et ta ei märganud, kui astus sisse ta mees.

Carteril oli kuidagi süüdlase ilme.

— Ma pean teilt andeks paluma, — ütles ta. — Ma tõepoolest ei mõelnud sugugi, et teil wõiwad olla sellised wäljaminekud. Et teil aegajalt wõib minna tarwis raha tualettidele, wäljasõitudele. Pealegi arwasin, et teenite küllaldaselt sulega. Wähemalt teie ise asetasite oma tööle teatawaid lootusi. Igal juhul see oli eksitus minu poolt. Ma püüan seda parandada.

Ta ulatas Andreyle tsheki.

— Siin on teile esialgseteks kuludeks... Tshekk kümne naela peale.

Noor naine oli ilmsesti hämmastunud: kust äkki säärane heldus?

— Kui soowite, — jätkas Carter, — annan teile iga kuu kümme naela teie isiklikkudeks kuludeks.

Andrey imestus kaswas weelgi.

— Ei, sellist ohwrit ma ei wõi teilt wastu wõtta, — ütles ta tõsiselt. — ütleme, et see on mulle jõulukingituseks. Tõsi, praegu on küll alles nowembri algus, kuid me ruttame pisut ette.

Ta otsustas kasutada ära mehe hea meeleolu.

— Unustasin teile öelda, et Robert Landstone kutsub meid weekendile oma jahipawiljoni, mille ta omandas Udaigoris. Mis puutub minusse, siis wõtan ta kutse wastu.

— Kas tõesti? Huwitab see teid nii wäga?

— Tahan näha Udaigori. Mul on seda waja artiklite jaoks Londoni „Evening News'ile."

— Aga ma ei saa teid saata ja üksinda sõita mister Landstone'i juure pole nagu kka sobiw noorele naisele.

— Ma ei ole seal üksi: kindlasti kutsutakse ka Mabel Wilford ja Florence Trovere-Smith.

— Sääraseł juhul mul ei saa midagi olla teie wisiidi wastu — ütles doktor Carter külmalt. — Millal te sinna sõidate?

— Järgmisel laupäewal.

— Hea küll. Loodan, et te enam ei ole minu peale pahane?

— Aga ei sugugi. Wastupidi, te ilmutasite täna sellist suurmeelsust.

Mees süleles teda ja waatas talle silmi.

— Nii et te täna öösel ei peida end minu eest luku taha?

— Ah, siis selles seisab asi! — mõtles Andrey. — Tema heldus laseb end seletada.

Tal oli tugew soow anda mehele tšhekk tagasi, kuid ta sai endast wõitu.

— Niisiis te ei lukusta ust? — usutles mees.

— Eks waatame... Aga nüüd laske mind minna, pean korraldama majapidamist.

Kuid mees ei lasknud teda.

— Kuulge, mu jober... Pakun teile wäikest armusobingut.

— Huwitaw.

— Kuna minu sagedased öised külaskäigud wäsitawad teid, leppigem kokku, et ma tulen teie juure ainult ülepäewiti.. Õigemini üleöö.

— Olete hirmus inimene! — hüüdis Andrey end lahti kiskudes. — Isegi säärastesse intiimasjadesse kannate raamatupidamise.

Ta wabanes wiimaks ja sammus trepist alla.

Talle wastu tuli Li, kiri käes.

— Missise jaoks, — ütles ta. — Post Euroopast.

„Evening News'i" numbrite wahel lebas kiri. Andrey waatas ümbrikule ja hüüatas rõõmsalt:

— Calais'st. Madame Turpinilt!

„Mu armas Andrey.

Teie piltpostkaart (mulde, olgu öeldud, wäga kunstipärase wäljatöötusega) jõudis minuni kahe kuu pärast. Istusin otsekohe wastust kirjutama, kuid kurbusega mõtlen, et mööduwad weel kaks kuud kuni ta jõuab teieni. Baudelaire'il ei olnud õigus, kui ta kinnitas, et maailm on otse alandawalt wäike, mina isiklikult leian, et ta on liig suur: mõnikord läheb waja terwelt neli kuud, et kaks üksteist armastawat olendit wõiksid wahetada mõtteid.

Ma tunnen teist wäga suurt puudust, kallis sõber. Calais ise, millega olen nii kokku kaswanud, näib mulle igaw ja surnud ilma teieta. Eile kohtusin õdede Tremon'idega; ka nemad tunnewad teist puudust, kuid mind pahandas nende kinnitus, et teie olewat „deserteerunud."

Kas teate, kallis, kes asus teie kohale pansionis? Kujutlege, proua Brugge, see würtspoodniku naine, kellega ma teid kord tutwustasin. Teid shokeeris juba siis tema hirmus inglise keele hääldamine. Nüüd see isik õpetab tütarlastele Shakespeare'i ja Dickens'i keelt. Waestel õdedel Tremon'idel ei olnud walikut.

Kuidas tunnete end, kallis, seal Keskriigis — pardon, Hiina wabariigis? Maailmas on wiimaste aastate jooksul sündinud nii palju muudatusi, et wõib segi minna. Kujutlen, kuidas seal on kõik teile uus, huwitaw! Hiina mandariinid, lohed, koonusekujulised peakatted, pääsukesepesad maitsistena — see on täiesti uus maailm. Annaksin palju, kui wõiksin kas wõi ühe silmagagi heita pilku sellele

imedemaale. Ilmaaegu ei öelnud meie rahwuspoeet Viktor Hugo, et — Hiina see on Pandora kast, mis ääreni täidetud üllatustega.

Ons see tõsi, et Hiina kihab bandiitidest? Lugesin neil päewil, et rühm bandiite on tunginud kallale reisijaterongile, tapnud palju reisijaid ja röövinud kõik paljaks? Kui see pole ajalehe wäljamõeldus, jäärane tõik wõib wiia kurbadele mõtetele: kas tõesti suure Konfuutsiuse järeletulijad wõiwad langeda nii madalale?

Andke edasi mu südamlik terwitus teie auwäärsele abikaasale. Olen weendunud, et elate weel ikka mesinädalaid, seda jumalate andi waestele Maa lastele.

Kui mõtlen, et meid lahutawad mandrid ja ookeanid, ja et ma wõib-olla iial enam ei näe teid, tõmbub mu süda walu pärast kokku. Te läbistusite mu elust kui õrn tuulehõhk, kui hele maihommik külma ja pimeduse taustal.

Kaitsku teid Jumal, mu kallis. Palwetan alati teie eest!

Teie Christine Turpin."

P. S. Teel postkontorisse kohtasin geograafiaõpetajat Brunot'd. Ta ütles mulle, et Rahajang ei asu Hiinas waid Malakkas. Mina aga lobisen siin Jumal teab mida Taewapoja riigist. Kirja ma siiski ümber ei kirjuta. Otsin täna Entsüklopeedilisest sõnastikust wälja Malakka. Tutwun wähemalt kaudselt temaga.

Kiri liigutas Andrey'd sügawasti. Hea wana madame Turpin! Kui romantiline ta on. Just nagu kooliplika. Need kõrgelennulised laused, see uhke rüü, millesse ta mähib kõige lihtsamadki mõisted... Kogu tema olemusest õhkub prowintslikkust, kuid temas on ka midagi terwiklikku, armastust wäärivat.

Kahju, et ta pole siin. Temale wõiks mõndagi usaldada, palju mõtteid wõiks temaga jagada.

Andrey otsustas teha madame Turpini eeskuju järele ja tutwuda entsüklopeedilise käsiraamatu kaudu Malakkaga. Peaasjalikult teda huwitas muidugi Udaigor.

Ta otsis raamatukogust, millest suurem osa oli pärit doktor Jerriselt, wälja entsüklopeedilise sõnastiku ja hakkas lehitsema. Seal oligi wiimaks Udaigor.

„Udaigori würstiriik asub 1 kr. 26 min. põhjalaiuse all"... Noh, see on wähe huwitaw. „Tal on ümmarguselt 500.000 elanikku, neist 350.000 malailast, samapalju hiinlasi, umbes 65.000 hindut... Wäljawedu: 39 miljoni dollari eest kautshukki ja 3 miljoni eest muid tooraineid... Ainuüksi Udaigori toll annab 4 miljonit dollarit puhastulu aastas..."

Andrey kortsutas pahaselt laupa: need kuiwad statistika andmed

huwitasid teda wähe. Udaigoris teda huwitas ainult sultan. Ah, siin ta ongi!

„Uus sultan põlweneb legendi järele Makedoonia Aleksandrist. Ta nimi on Aleksander Muhamed Selim. Tema suurepärane loss, mille ehitusel töötasid parimad inglise ja itaalia arhitektid, asub kesk suurt parki.

Sellel kohal katkestas teda Robert Landstone, kes tuulekeerisena sööstis tuppa.

— Ja mina otsisin teid kogu majas. Harrastate kirjandust? Kord wõib ka teie kohta lugeda entsüklopeedilisest sõnastikust „Geniaalne naiskirjanik Andrey Carter“... Noh, see ei tule weel nii ruttu ja esialgu olen õnnelik, et figureerin teie sõprade hulgas. Sedawiisi satun minagi wiimaks ajalukku.

— Jätke järele, Robert, ärge pilgake waest naisterahwast. See ei ole kristlik.

— Kuulan sõna. Olete üksi?

— Nagu näete.

— Minu kutse „weekendile“ tähendab wõtate wastu?

— Jah, aga ma sõidan üksi, ilma meheta.

— Milline õnnetus! — hüüdis Robert koomilise hirmuga. — Pole midagi parata, peame ajama läbi ilma teie kõrgestiaustatud abikaasata. Ma ütleksin isegi...

— Tean juba ette, et te midagi head ei ütle. Wõite end säästa sellest waewast. Kas Wilfordid tulewad?

— Muidugi.

— Ja Trovere-Smith'id?

— Tõenäoliselt küll.

— Säärasel korral wõite arwestada ka minuga.

— Olen wäga õnnelik. Selge: suudate wara üles tõusta?

— See on suhteline mõiste.

— Ütleme kell kuus hommikul.

— Jah.

— Siis on tore. Tund aega annan teile walmisseadmiseks. Loodan, et sellest jatkub isegi kaunile naisele? Täpselt kell seitse ootan teid autoga wäljas. Lou-Su on meil sadamas mootorpaadiga wastas.

— Kes see niisugune on?

— Minu sõber. Andekas hiina noorpoeet. Teatawa määrani teie ametiwend. Sõit mootorpaadis wõtab poolteist tundi aega.

- Mispärast nii kaua. Udaigor asub ju üsna lähedal.

— Randume tükk maad kaugemal. Minu palazzo, kui lubate teda nii tituleerida, asub metsikus, peaaegu üksildases paigas. Ümberringi on ainult kautšukipuud, iga puu all werejanuline tiiger.

— Uuh, kui hirmus! Ja mida peab kaasa wõtma?

— Mugaw spordiülikond, paar tugewaid saapaid — ja mõnesuguseid magamistarbeid. Neid on mul wähewõitu.

— Teie palazzo asub sultanilossist kaugel?

— Tunni autosõidu tee. Kui soowite, korraldame sinna ekskursiooni.

Robert waatas kella ja tõusis.

— Juba seitsme peal ja kell kaheksa on onu, lord Brandmoore'i juures kutsutud eine. Sain käsu sellest osa wõtta. Kas teid ei kutsutud?

— Nähtawasti mitte. Wastasel korral mees poleks wiiwitanud seda suurt rõõmu mulle teatamast, — ütles Andrey naeratades. — Õigust öelda, ma ei kahetse sellepärast kuigi palju. Need kutsutud lõunad ja õhtusöögid oma hiina tseremooniatega ajawad mulle igawuse peale.

— Aga siiski on kahju, et teid seal ei ole. Wõiksite seal kohata wana tuttawat.

— Keda nimelt?

— Udaigori sultanit Aleksander Muhamed Selimit.

— Tõesti?

—— Jah. Onu sai teada, et sultan wiibib täna Rahajangis ja kasutas juhust, et teda õhtusöögile kutsuda. Seda nimetatakse sõbralikkude suhete ülalhoidmiseks naaberriigiga. Kõrgem poliitika! Wõite kirjutada sellel teemal artikli oma Londoni lehele.

Andrey kuulis halwasti Roberti loba. Sultan, keda ta juba peaaegu pool aastat polnud näinud, aga kellele ta endale märkamatult kogu aja mõtles, täna on lord ja lady Brandmoore'ide külaline. Tema, Andrey, oleks wõinud ka seal olla...

Ja esmakordselt ta kahetses, et teda ei kutsutud kindralkuberneri lossi õhtusöögile.

7.

Öö enne „weekendi" Andrey weetis rahutult. Selline oli ta juba lapsepõlwes: kui tal seisis ees midagi erilist, pidulikku, ta ei saanud magada.

Alles hommiku eel wajusid ta silmad kinni, kuid ta magas ärewalt, kartes jääda hiljaks. Seda siiski ei juhtunud ja täpselt kell kuus hüppas ta woodist wälja.

Ta tõstis eesriided aknalt ja heitis kiire pilgu taewale. Päew tõotas tulla kaunis. Ei ühtki pilweraasu. Selges taewasinas eraldus terawate

piirjoontega silmapiirile mets. Linnud terwitasid rõõmsa widinaga algawat päewa.

Warsti tekkis taewa idaküljes purpurne riba. Ta kaswas suuremaks ja heledamaks — ja mõne minuti pärast oli kogu ida nagu tulekahjukumast wallatud. Äkki ujutati kogu maa üle pimestawa walgusmerega. Metsa tagant kerkis aeglaselt ja majesteetlikult esile päike.

Andrey tundis uut energiatõusu. Teda ootab ees nii palju uut ja huwitawat. Täna näeb ta esmakordselt dzhunglit. Wähemalt Robert kinnitas talle, et see on tõeline dzhungel tiigritega, leopardidega, pantritega. Ega ta asjatult poleks just selles kohas löönud üles oma jahitelki, nagu ta ise ütleb.

Kuuldamatult astus sisse „ama" ja hakkas Andrey'd aitama asjade kokkupanekul.

— Proua kannab pükse? —— küsis ta uudishimulikult, silmitsedes willaseid spordipükse. — Inimesed hakkawad naerma.

—Aga kas hiinlannad ei uhkelda pükstes?

— Selleks on nad hiinlannad!

— Pole wiga, küll käib. Ma ju sõidan dzhunglisse ja seal näewad mind ainult metsloomad.

Pükste peale Andrey tõmbas selga lühikeste käistega poolopluusi ja pähe korkkiiwri, mida siin peeti naistemoe wiimaseks karjeks. Kiiwri all ta nägu näis üsna lapselik. Üldse kogu riietus sobis talle imehästi, rõhutades tema ilu ja graatsiat.

Ta waatas endale peeglis ja mõtles endamisi, et näib üsna poisikesena.

Ama silmitses teda ilmse heameelega.

— Proua on nii ilus! Ja noor! Just nagu kaheksateistkümne aastane.

— Kas härra tõusis juba üles.

— Ma ei tea. Lähen küsin boy'lt.

Ta wäljus ja tuli mõne minuti pärast tagasi.

— Härra tõusis juba üles, — teatas ta.

Andrey astus mehe juure sisse. Carter tegi ettewalmistusi habemeajamiseks ja oli ilmsesti tusane: ka sel ööl Andrey keelbus teda sisse lasknast.

Ta silmitses naist pealaest jalatallani.

— Minu ülikond nähtawasti ei meeldi teile? — küsis Andrey.

Wastuse asemel mees haaras ta sülelusse ja kattis teda kirglike suudlustega.

— Olete hurmaw! — pomises ta lämmatatud sosinal.

Andrey kiskus end lahti.

— Ma pean ruttama.

— Millal tulete tagasi?

— Esmaspäewa õhtul.

Ta sirutas mehele käe. Carter tahtis teda uuesti enda wastu tõmmata, kuid ta hoidus kõrwale.

Laskudes trepist alla ta leidis end silm silma wastu noore hiinlasega. Hiinlane kandis kollasest siidist ülikonda, ta silmi warjasid suured mustad sarwprillid, käes hoidis ta kuldkaunistustega musta lehwikut.

Ta kummardus Andreyle tseremoniaalselt, nagu nõuawad hiina hea seltskonna kombed.

— Kas olete Landstone'i sõber? — küsis Andrey.

— Parim sõber. Wõib öelda ainus truu sõber, — hüüdis hiinlane naerdes.

— Robert! Kuidas ma teid kohe ära ei tunnud. Olete tõepoolest wirtuoos maskeerimises. Kust te säärase rüü saite?

— Wahetasin oma sõbraga poeet Lou-Su'ga. Aga ärgem kaotagem aega: mu auto ootab wärawas. Kus on teie pagas?

— See on liiaks waljusti öeldud: mul on ainult wäike kohwer ja tekk padja ja linaga.

Mõni minut hiljem nad istusid autosse. Seal ootas juba Lou-Su. Robert tutwustas neid.

— Saage tuttawaks, andekas naisajakirjanik Andrey Carter ja geniaalne poeet Lou-Su.

Geniaalne poeet surus tugewasti andeka naisajakirjaniku kätt ja waatas talle lahkelt oma lühinägeliste silmadega.

— Robert on mulle teist nii palju head jutustanud, — ütles ta. — Ta kõneleb waimustusega teie teoste stiilist.

— Wean kihla, et ta ei ole lugenud ühtki rida minu niinimetatud teostest! — wastas Andrey lõbusalt. — Ta lihtsalt irwitab minu üle.

— Kas siis naljatada ei wõi! — urises Robert.

Ta istus rooli taha, Andrey ja Lou-Su — tagaistmele.

— Läki teele!

Sõiduk kihutas mööda head, kuid nähtawasti ammugi remonteerimata teed. Kuna Robert hakkas kohe arendama meeletut kiirust, auto hüples tugewasti ja ühes temaga hüplesid ka Andrey ja Lou-Su.

— Te raputate mu hinge wälja, — hüüdis Andrey Robertile naerdes. — Sõidutage mind wähemalt elawana Ubaigorisse.

Palawus suurenes. Andrey wõttis korkkiiwri peast ja wastutungiw tuul sasis wallatult ta juukseid.

Robert waatas temale tagasi ja naeris.

— Kui näitaksite end selliselt minu tädi salongis, — muigas ta.

Auto käänas kõrwalteele ja peatus äkki wäikese palmisalu juures.

„Mida nüüd kawatsete?"

„Pean ümber riietuma," ütles Robert. „Oh, ärge kohkuge, kõik läheb wäga wiisakalt, mul on selle rüü all riided. Aga ma ei wõi sellises maskikostüümis ilmuda jahtlaewale."

— Jahtlaewale? — küsis Andrey. — Mõtlesin, et kasutame härra Lou-Su mootorpaati?

— Ei, programm on muudetud. See on üllatus ja nimelt teie auks.

— Ma ei mõista.

Robert tõmbas hiinlaserüü seljast ja seisis nüüd lühikestes püksteš ning poolosärgis, nagu Andrey seda kandis.

— Tõmba ometi see naeruwäärne jakk maha, — ütles ta Lou-Su'le. — Sul on ju ka poolosärk seljas. Ja wõta juhiratas niikauaks kui ma kollase wärwi maha pühin.

Kümme minutit hiljem olid nad juba sadamas.

Wäike sadam, milles lebasid ankrus jahtlaewad, ärkas parajasti kajakate ja wesilindude keerises. Purjepaadid otsisid tuulesuunda. Nad manööwerdasid ja äkki lõid nende purjed plaksatades lahti tuules. Läikiw mootorpaat, millel lehwis roheline lipp, seisis kaldal ankrus. Kaks walgesse riietatud malai madrust seisid walweasendis. Noor nägus merewäe lipnik aitas Andrey'd paatitulekul. Mootor mürises ja paat asus liikwele kündes wao sädelewasse wette.

— Kellele kuulub see mootorpaat? — küsis Andrey Robertilt imestunult.

— Ta kuulub sultan Aleksander Muhamed Selimile! — wastas Robert teeseldud tõsidusega. — Sultan andis ta meie käsutusse.

— Ah, jätke naljatamine!

— Aga ma ei naljata. See on üllatus, mille teie jaoks walmistasin. Eile, õhtusöögil onu juures mul oli wõimalus westelda sultaniga ja ma jutustasin talle eelseiswast ekskursioonist. Oleksite pidanud nägema, kuidas ta elustus, kui ma ütlesin, et teie tulete Ubaigori! Ta tegi otsekohe korralduse, et meie käsutusse antaks see paat. Muidugi, ta mõtles seejuures ainult teile.

— Mis weel! Mispärast te seda arwate?

— Armas Andrey, ma ei ole ometi pime ega loll. Ta küsis teie üle sellise huwiga! Olen walmis kihla wedama, et ta on teisse armunud.

Andrey punastus ja wihastas lõplikult Roberti üle.

— Teil on ainult lollused peas!

— Kui hakkate mind siin solwama, ma ei ütle sõnagi enam, kuigi mul teie jaoks on wäga huwitaw uudis.

— Kujutlen!

— Jah, sultanilt. Ta palus teile edasi anda... Muide, see ei huwita teid põrmugi ja ma waikin parem.

— Siis kõnelge ometi, te hirmus inimene!

— Ta saadab teile järele minu pawiljoni oma adjutandi sirdar Rakmani, kes teid tutwustab Udaigor-Lama tähtsamate paikadega. Sultan kawatseb teie auks korraldada lõuna- wõi õhtusöögi.

Andrey punastus weelgi sügawamalt.

— See on wäga armas tema poolt, — pomises ta. — Olin weendunud, et ta on ammugi unustanud meie kohtamise.

— Selliseid kui teie, armas Andrey, ei unustata. Te wõtate muidugi sultani kutse wastu?

— Jah. Keeldumine solwaks teda. Pealegi mul on huwitaw waadata tema lossi ja pisut tutwuda Udaigoriga.

— Kuidas õigupoolest nimetatakse sultani residentsi? — küsis Andrey Lou-Su poole pöördudes.

— Udaigor-Lama, — wastas too. — See on wäga wanaaegne linn. Kuid Udaigor-Baru, mida te, loodan, ka saate näha, on täiesti uus, euroopa ilmega moodne linn. Selle eest wõlgneb ta tänu sultanile. Üldse sultan on maa kultiweerimiseks palju teinud. Tema algatusel loodi raudteede wõrk, ehitati koolid ja haiglad, seati sisse täielik niisutussüsteem. Ainult loodus ümberringi ei ole moderniseeritud ja wanad lossid seisawad täiesti puutumatult.

Robert oli wahepeal kadunud. Mõni minut hiljem ilmus ta uuesti madruse saatel, kes tõi kandiku toiduga.

— Eine on walmis!

Robert ühes madrusega kattis siinsamas lael laua kolmele isikule.

— Kui kaunis see kõik on, pomises Andrey, waadeldes sinikuldset hiina serwiisi. — Milline waimustaw portselan!

Meri täitus hiina paatidega. Kauguses, purpurwärwiliste põõsaste keskel ilmus nähtawale kaluriküla: umbes sada malai onni ja siin ja seal hiina majad terawate katustega (kõik wähendatud hiigelsuurte kookospalmide naabruse tõttu).

— Kuidas on selle wäikese sadama nimi? — küsis Andrey.

— Kumba. See on üks saare arwutuist wäikesist lahtedest. Aga meil on ka kaks suurt sadamat.

Paat aeglustas käiku ja hakkas laweerima hulgaliste weesõidukite wahel, alates sõjalaewadest kuni pargasteni ja wäikeste purjekateni.

— Hurraa, maa, — hüüdis Robert paadist wälja hüpates.

Andrey ja Lou-Su järgnesid talle.

Kuumus muutus kohe wähem lämmatawaks. Lähedasest metsast õhkus wärskust. Sadama taga oli roheline wäljak uhkete lillepeenardega ja

neist jooksid igas suunas punase liiwaga üle riputatud teed. Dzhunglist hoowas puude, määntlaspuude ja rohtude würtsilist aroomi.

Nannal ootas reisijeltskonda suurepärane lahtine Packard, üleni niklis, mis säras päikesepaistel. Rooli taga istus autojuht-malailane pikkade hallide wurrudega, ukse ees seisis sirgena malai teener. Mõlemad olid sinistes kullaga tikitud mundrites.

Auto taga seisis weoauto pagasi jaoks.

— Teie sõber sultan on külalislahke peremees, — ütles Robert.

Kui nad kõik kolmekesi olid istunud autosse, soowitas Lou-Su autokatuse üles tõsta.

— Pilwed tõusewad! — ütles ta. — Hea wihma üle wõiks nüüd rõõmustada: kuiwanud maa ihkab niisutust.

Tõepoolest kaugel läänes kuhjusid mustad pilwed ja nende ääred olid nagu sula kuld. Aegamisi kuld tuhmus ja kadus, pilwed muutusid üleni mustaks ja warsti kostis kauge kõuekõmin.

— Äike on weel kaugel, — teatas Robert taewale maadates. — Kui ta ainult ei rikuks meie weekendi.

Auto kihutas hullumeelsa kiirusega, nagu põgenedes äikese eest. Tõelikult ta jooksis sellele wastu.

— Ons see dzhungel? — küsis Andrey erutusest lämmatatud häälel.

— Jah, malai dzhungel — wastas Robert. — Otsekohe hüppawad igast küljest wälja tiigrid.

Äkki kostis nii kõrwulukustaw kärgatus, nagu oleks maa kilomeetripikkuselt ümberringi lõhkenud, ja taewaluugid tehti lahti. Algas kujutlematult tugew wihmawaling.

Tee kattus warsti weega ja kuna see oli sillutatud punase kruusaga, näis ta nüüd werisena. Krabinal tagus wihm ülestõstetud autokatusele. Weejoad tungisid külgedelt sisse ja Andrey, nagu ka teised, oli warsti läbimärg.

— Wiimaks ometi! Siin ongi minu palazzo! — hüüdis Robert.

Auto, keerates pisut kõrwale, peatus kahe kingu wahel, mis olid ähedalt läbi kaswanud orhideedega. Andrey waatas ringi, otsides silmadega „palazzot". Ta nägi ainult kummalist bungalow'd, millele nagu kogemata oli peale tõstetud hiina pagoodi katus.

Uksele ilmus malailane-teener. Oleks wõinud arwata, et ta kandis kaht wihmawarju, üht, mis asendas tal kübarat peas, ja teist, pika warre otsas, külaliste jaoks.

— Ruttu wihmawarju alla! — käsutas Robert Andreyd.

Teenri saatel, kes hoidis tema kohal wihmawarju, Andrey jooksis esikusse.

•

Ruumikas söögitoas Robert oli korraldanud midagi baaritaolist terwe patareiga mitmewärwilisist pudeleist, mis sisaldasid igasuguseid weine ja likööre. Toa teiselpool otsas asus reisibiblioteek. Seintel rippusid jahitrofeed, püssid, rewolwrid ja hiina grawüürid. Hiigellai waibaga kaetud diiwan ja ümmargune laud pilliroo-toolidega täiendasid sisseseadet.

Walgustus oli primitiiwne: petroolilamp ja paar steariinküünalt.

See oli ainus suur tuba. Ta asendas söögituba, salongi, kabinetti ja peremehele ka magadistuba. Külgedel asusid weel mõned tillukesed toad külaliste jaoks.

— Näete kui primitiiwne palazzo mul on, — ütles Robert. — Ei gaasi, elektrit ega weewärki. Tehnika areng pole siiamaani weel jõudnud: ta jäi kinni dzhunglite sissekäigul. Muide, on olemas ka wannituba ja woodid on kaitstud nii tugewate wõrkudega, et ükski tiiger nende wahelt läbi ei pääse.

— Aga putukad siiski pääsewad? — küsis Andrey naeratades.

— Kui nad on alla meetri läbimõõdus, — pareeris wastu Robert.

Sellal, kui nad istusid laua äärde, tormas bungalow'sse sisse abielupaar Wilfordid. Algasid terwitused, küsitlused.

— Waadake, kui armas ta on! — ütles Mabel Wilford.

Ta osutas oma käsiwarrel istuwale tillukesele ahwile, kel oli tõsine rauganägu.

— Ta on nii kurb, — tähendas Andrey!

— Sest et ta on üksinda. Ta wajab sõpra. Ei ole hea, kui ahw on üksinda — wastas Mabel.

Tema mees oli painduma püssi, padrunitasku ja muu jahiwarustuse koorma all.

— Patrik kawatseb täna tõsiselt jahiretkele, — ütles Mabel. — Ta on sõjakas meeleolus ja kindlasti otsustanud kedagi tappa. Ükskõik keda: lõwisid, tiigreid, elewante, ja nende puudusel kas wõi süütuid papagoisid.

Pärast kaunis põhjalikku lunch'i, mis koosnes pooleldi malai, pooleldi euroopa toitudest, wäike jahiseltskond tantsis kuni wäsimuseni grammofonimuusika saatel.

Andrey meenutas hiljem seda einet kui proloogi oma teisele elule: suur elutuba, bunaharajah'i purpursed põõsad, mida ta oma kaaslaste naeru all kohmetult kepikestega püüdis suhu tõsta, grammofoni rumbad ja sokstrotid improwiseeritud „ballil", kus Wilford tantsis temaga ja Mabel Lou-Suga, kuna Robert ahwiga ringi hüples. Pärast puhkust, mille igaüks weetis oma toakeses matil, astus sisse sultani adjutant sirdar Raman, kes üllatunult aga wormilikult kummardus oma roosapunase turbani all.

„Palun wabandust, kui ma liig wara tulin ja teie puhkust segasin,“ ütles ta Andrey poole pöördudes, kes temas tunnetas india ohwitseri „Rajputanalt“. „Tema kõrgus tegi mulle ülesandeks teid homme, laupäewa õhtuks, einele kutsuda, samuti ka härra Landstone’i ja tema külalisi.“

— Würst on wäga lahke, — ütles Andrey, — juba sõit mootorjahil oli suurepärane nauding. Ja mis puutub homme õhtusse…

Ta waatas oma sõpradele küsiwalt.

— Öelge, et me kõik tänulikult wastu wõtame, — wastas Robert.

— Tema kõrgus, — jatkas sirdar edasi Andrey poole pöördudes, — eeldab, et teie Udaigor-Lamat ja tema ümbrust weel ei tunne, ja tegi mulle meeldiwaks kohustuseks teid täna pärastlõunal ringi sõidutada, kui see teile huwi peaks pakkuma.

— Ja kuidas weel! Wõiksime kohe sõita. Mabel, kas tulete kaasa?

— Ma olen pisut wäsinud, ja siis lubasin Patrikule, et tulen talle järele, ta läheb õnnetuid loomi taga ajama.

— Arwate, et ma wõin shorts’ides sõita Udaigor-Lamasse? — sosistas Andrey Mabelile.

— Te ei hakka ometi siin tualetti tegema? Aga on teil homme õhtuks kleit?

— Wäike õhtukleit. Ja teil?

— Sama wäike kleit.

— Ma olen otsekohe walmis, — ütles Andrey sirdarile. — Panen ainult troopikakiiwri pähe ja toon oma kodaki.

— Mida me kõigepealt waatame? — küsis ta autos istet wõttes.

— Sõidame piki mereranda, see kestab umbes kolmweerand tundi. Sealjuures möödume tema kõrguse jahipawiljonist ja wõiksime seal mõne minuti peatuda ning tassi teed juua.

Andrey oleks meeleldi küsinud, kas ka tema kõrgus seal on. Ta soowis seda kohtamist ja kartis seda ühtlasi.

— Ja pärast?

— Pärast waatame huwitawamaid templeid. Näitaksin teile hea meelega ka meie botaanikaaeda, aga kardan, et selleks ei jatku meil aega.

Auto saabus malai külla. Andrey awaldas soowi küla waadata ja auto peatus.

Kogu küla oli ehitatud waiadele. Hurtsikuisse pääses mööda kitsast püstiasetatud redelit, mis ööseks tõmmati üles. See oli kaitseks weeputuse ja metsloomade eest. Tihedalt ümber onnide kaswasid kookospalmid, millede rasked wiljad kukkudes oleksid wõinud purustada onnide katuseid. Õu oli korraldatud kanakuutideks, muula- ja seebraaedadeks.

— Leidub siin ka kiskjaid metsloomi? — küsis Andrey.

— Nad on siin wäga haruldased. Enamus neist on taganenud inimeste eest sügawamale dzhunglitesse. Seal leidub weel tiigreid.

Sirdar osutas käega paremale, mägede suunas, millede nõlwu katsid kõrged palmimetsad.

Sõiduk liikus edasi piki mereranda ja dzhungli serwal, mis kohati ulatus üsna rannale lähedale. Kõikjal kaswasid purpurpunased põõsad, mis eemalt näisid põlewatena. Neid nimetatigi „metsatuledeks". Kogu rannik näis olewat leekides. Sügawamal, seal, kus algas dzhungel, wõis näha safraankollaseid ja roosipunaseid puid. Kõik tundus olewat ebareaalne, kunstlikult maalitud.

Midagi säärast Andrey polnud warem näinud. Waja seda kõike kirjeldada aga kuidas? Kust wõtta wajalikud sõnad, et anda lugejale kujutlus troopika looduse imedest?

— Waadake alla, proua, — katkestas ta mõtisklused sirdar. — Kas näete seda punast katust. See on tema kõrguse jahipawiljonWõimalik, et ta teid seal ootab.

Warsti wõis näha orus asuwat pawiljoni.

— Tema kõrgus on siin! — ütles sirdar. — Ma näen ukse juures tema autot.

Miks talle ei öeldud otsekohe, et sultan ootab teda? Milleks need wäikesed sõjakawalused. Selles oli midagi idamaist — ja see sundis Andreyd olema walwel.

Pawiljoni sissekäigul asusid kaks malai sõdurit, püssid seljas walweseisakus. Kui auto jõudis ligi, nad andsid au, langetades püssitikud.

Sirdar juhtis Andrey suure sinise õliwärwiga ületõmmatud tuppa, mille seinad olid tihedalt täis igasuguseid jahitrofeesid, tiigrite, pantrite ja teiste loomade päid. Ümber seinte ulatus poolringis kummalisekujuline diiwan, kaetud paljude lilleliste patjadega. Siin ja seal oli wäikesi suitsetamislaudu mustast puust, elewandiluust inkrustatsioonidega. Muud mööblit toas ei olnud. Põrand oli kaetud kallite pärsia waipadega. Laest rippus alla määratusuur kroonlühter.

Kõik selles pawiljonis omas rohkem mauri kui malai stiili.

Ukse juures lebas inglise dogge. Andrey sisse astudes ta sirutas wälja oma muskliliseid käpad, haigutas magusasti, sirutus ja heitis uuesti maha.

Andrey hakkas kahtlustawalt ringi waatama. Kõik näis talle kummaline, ebaharilik. Ta toodi siia, nagu oleksid neil temaga mingid erilised plaanid. Kas tõesti sultan on wõimeline naise usaldust kurjasti tarwitama? Waewalt küll. Kuid sellisel juhul, mida see kõik tähendab? Ei, siin on midagi korrast ära. Ega asjata neist idamaa walitsejaist jutustata igasuguseid lugusid. Idas waadatakse naisele lihtsalt, ilma ideoloogiliste

ja romantiliste illustusteta. Kui ta meeldib, omandatakse ta — ja lõpp, tahab ta seda wõi ei taha. Kui sultan kujutleb, et ta temaga wõib niisama hoolimatult talitada nagu ükskõik kellega oma hindu wõi malai naiskest, siis ta eksib wäga...

— Olen õnnelik, et näen teid jälle, madame! — kuulis ta äkki sultani häält.

Sultan oli tulnud sisse wastasuksest, mille poole Andrey parajasti istus seljaga.

Ta tõusis sultanile wastu.

— Wabandage, — jatkas sultan, — et ma nii kaua laskin teid oodata. Mind pidas kinni mu Ibrahim. Ta oli mängides käe katki lõiganud ja ma pidin siduma haawa.

Andrey märkas alles nüüd, et sultan ei olnud üksi: ta hoidis kõrwal tõmmut umbes seitsmeaastast poisikest, kel olid peened näojooned ja suured mustad silmad.

— Minu poeg ja troonipärija Ibrahim! — tutwustas sultan.

Isa ja poja wahel walitses tõepoolest suur sarnasus.

Andrey waatas poisikese kätt.

— Andestage, sir, kuid side on halwasti tehtud.

Ta uuendas sidet haige sõrme ümber.

— Kui armas poisike! Ja kuidas ta teile sarnaneb. Mõistab ta inglise keelt?

— Ta kõneleb teatawa määrani nelja keelt: hindustani, hiina, malai ja inglise keelt.

— Tema ema...

— Suri hiljuti.

Sel hetkel kaks teenrit weeretasid sisse laua, mis oli kaetud tee jaoks.

— Teenime endid ise, — ütles sultan, kui kõik kolm istusid laua ääre. — Wõib teile kangemat?

— Jah. Minu kodumaal juuakse kanget teed. Tänan.

Ta sirutas Andreyle lahtise kullast portsigarri. Selle ühel küljel olid kui esimesel kohtamisel laewal. Täna oli ta ilma turbanita ja aina wõitis sellest, sest olid näha ta tumedad juuksed, mis kaunilt raamisid kõrget laupa. Nüüd ei olnud tal ka kõrwarõngaid, mis andsid talle juba liiaks idamaise wälimuse.

— Te suitsetate?

Ta sirutas Andreyle lahtise kullast portsigari. Selle ühel küljel olid paberossid ja teisel — kuiwanud roos.

— Tunnete ära?

Andrey punastus.

— See on roos, mille te mulle suuremeelselt annetasite laewal. Minule jääb ta kogu aja wärskeks.

Omas kohmetuses Andrey püüdis jutuaine juhtida teistele roobastele.

— Ma tahaksin heameelega näha Udaigor-Lamat, — ütles ta. — Kas Ibrahim sõidab meiega kaasa?

— Ei, ta peab lossi tagasi minema. Teda ootab õpetaja. Ta töötab palju, mu poiss. Temal kui tulewasel sultanil tuleb nii palju õppida! Ibrahim, jäta missis Carteriga jumalaga. Ma loodan, et sa teda meie juures tihti näha saad.

Poisike sirutas Andreyle käe. Andrey tõmbas ta oma sülle ja suudles teda mõlemale põsele.

— Ta hindab kõrgelt teie hellust, — ütles sultan, kui poisike wiidi ära. — Ta ema on surnud ja teised printsessid ei armasta teda. Waene Ibrahim!

Andrey oli erutatud. Kuidas oleks ta tahtnud öelda, et ta heameelega tegeleks selle meeldiwa lapsega, ümbritseks teda armastuse ja hellusega. Kuid ta sai endast wõitu ja ei öelnud midagi.

Warsti istusid nad autosse, mis sõidutas neid nüüd mööda head asfalteeritud teed.

— Mida te kõigepealt tahaksite näha? — küsis sultan.

— Seda, mis te peate huwitawaks. Teil on siin kõik hästi tuttaw, mina aga ei tea, mis tähelepanu wäärib.

— Hm... Asetate mind raske ülesande ette.

— Ma ei tahaks teid liiaks koormata. Juba see ekskursioon ise walmistab mulle suurt mõnu ja annab mulle hulga uusi muljeid.

— Muljetest teil, ma arwan, pole puudust. Olete wist juba tutwu-

— Aga... kas te siis ei tee kunagi autol jalutussõite?

— Kujutlege, ma ei ole seda kordagi näinud.

— Aga... kas te siis ei tee kunagi autol jalutussõite?

— Ei.

— Mispärast siis?

— Mul ei ole autot.

— Mis?

Sultan waatas Andreyle, nagu too oleks öelnud, et ta juba kolm päewa pole midagi söönud.

Kaua mõlemad waikisid. Sultan nähtawasti ei suutnud kuidagi harjuda mõttega, et sellisel daamil ei ole omaenda autot.

— Nüüd kohe jõuame ühele Udaigor-Lama elawaimale tänawale — katkestas ta lõpuks waikuse. — See on lõbustuste tänaw. Siin on palju dancinguid, laulukohwikuid, mängumajasid. Inglased panewad mulle süüks, et ma kõike seda sallin oma würstiriigis, aga kui mõtleksin kõik need lõbustusasutused sulgeda, tekiks siin rewolutsioon.

— Mispärast?

— Sellepärast, et nende ümber elatab end peaaegu pool kohalikust rahwast.

Andrey waatas huwiga ringi. Mõlemal pool tänawat asusid dancingut, kohwiku-kabareed, varietee-teatrid. Sissekäikudel seisid mundreis reklaamteenrid. Mängumajasid ei wõinud wäliselt ära tunda: nad wältisid häbelikult igasugust karjuwat reklaami.

Kõnniteedel liikus kirew rahwahulk. Ta koosnes peaaegu eranditult malailasist, hiinlasist ja hindudest, kuid oli ka üksikuid eurooplasi, peaasjalikult inglasi, keda wõis ära tunda korkkiiwritest.

Nähes sultani autot, millel ilutses sinine kullaga lipp, pärismaalased peatusid, tõstsid aupaklikult käe esiteks lauba, siis huulte ja wiimaks südame juure — ja kummardusid sügawasti. Andrey märkas, et malailased annawad au suurema iseteadwusega ja enesewäärtuse tundega kui hiinlased.

— Tahate waadata hiina linnaosa? — küsis sultan.

Oh jaa! — wastas Andrey walmisolewalt. — See on nii huwitaw.

Sultan andis juhile käsu peatuda.

— Parem kõnnime pisut jala. Nii näete palju rohkem.

Ta aitas Andreyl autost wäljuda.

Kitsas mäkketõusew tänaw oli igast küljest täis kirewaid lippudena allarippuwaid ärisilte. Need olid üleni kaetud kummaliste, eurooplase silmale harjumatute kirjatähtedega, mustade ja kuldsete märkidega, milledest paljud paistsid fantastiliste putukatena. Andrey ei mõistnud neist midagi, kuid aimas nende taga mingit salapärast mõtet, midagi tähtsat ja tähendusrikast.

Ta waatas ringi nagu wõlutult.

— Jumal, kui uudne see kõik on mulle, kui huwitaw! — pääses ta huulilt.

— Te ei ole weel iialgi näinud hiina tänawat? — küsis sultan.

— Ei.

— Aga Rahajangis on ka hiina linnaosa!

— Jah, kuid see on nii kaugel kesklinnast.

- Pealegi härrad inglased waatawad temale nagu katkust mürgitatule.

— Teie nähtawasti ei armasta inglasi?

— Olen õnnelik, et teie ei ole inglanna, waid olete iirlanna, põikles ta wastusest kõrwale.

Kogu wäike tänaw teadis warsti, et teda austas oma külaskäiguga sultan ise kellegi noore lady saatel. Wärawate ja äriuste juures seisid rühmadena uudishimulikud, kummardusid sügawasti ega pööranud silmi Udaigori käskijalt ja tema daamilt.

Ülalpool tänaw oli laiem ja awaram. Müstilise kirjaga kaetud lõuendid harwenesid.

— Kui tahate wandata kas wõi ühtainust templit, istume parem jälle autosse? — ütles sultan. — Aega ei ole enam kuigi palju.

— Tahan ainult teha paar üleswõtet, — wastas Andrey, wõttes õlalt oma kodaki.

— Harrastate fotokunsti?

— Teatawa määrani see on minu amet.

— Mis te sellega tahate öelda?

— Saadan oma artikleid ühele Londoni ajalehele ja illustreerin neid üleswõtetega.

— Ja teile maksetakse selle eest hästi?

— Jah. 3½ naela artikli eest ja 10 shillingit üleswõttest.

Sultan hoidis waewu tagasi naeratust: Andrey peab seda heaks tasuks!

Nad istusid neile kogu aeg järgnewasse autosse. Minutit wiis hiljem auto peatus kiwitrepi ees, mis wiis templisse. Mõlemal poolel asusid wäikesed poed, kus müüdi pühi esemeid. Nende sissekäikudel seisid wõi kükitasid maas flegmaatilised, unised kaupmehed. Trepiastmed olid kaetud istuwate ja lebawate kerjustega, kätetute, jalutute, pimedate ja ninatutega. Keskele jäi waewalt läbikäik kahele inimesele.

Andrey, wallatud hirmust ja wastikusetundest, püüdis mitte waadata mõlemale poole teed lebawatele moonutatud kehadele.

— Miks te ei pildista? — küsis sultan naeratades. — See huwitaks kahtlemata teie lehte.

— Ma ei usu, — wastas Andrey põiklewalt. — Selliseid üleswõtteid on inglise ajalehis nii palju awaldatud, et nad on publiku ära tüüdanud.

Trepp, mis paistis lõpmatuna, tõi nad awarale terrassile, mis oli nii tihedalt läbi kaswanud uhkete lillede ja palmidega, et nende tagant peaaegu ei olnud nähagi pisut eemal asuwaid pagoode. Nende juure wiisid roosa kruusaga üleriputatud jalgteed.

Pagoodide sissekäikude ees lebasid kummuli maas preestrid kirjudes siidkuubedes... Palweid katkestamata nad tõstsid sisseastujate poole paljad pead safrankollaste silmadega. Tundes ära sultani, nad kummardusid tema ees samasuguse aukartusega nagu jumalakujude ees.

Andrey tundis peapööritust lillede würtsilisest aroomist, mis segunes templi wiirukisuitsuga.

Peatemplis preester süütas tule, et walgustada tähtsale külalisele ja tema daamile jumalate kujusid.

— Need on Sõja ja Kiikese jumalad, — seletas Andreyle sultan.

Neil olid kohutawalt julmad näod, moonutatud wastikuist arimassidest.

„Ja selliseid jumalaid inimesed kardawad!“ mõtles Andrey.

— Waadake siia! — osutas talle sultan wäikesele basseinile pagoodi keskel. — See on pühade kilpkonnade tiik.

Neid oli nii palju, et nad järjest ronisid üksteise peale. Mõned, nähes inimesi, sirutasid wälja oma wäikesed pead, ronisid basseini äärele, kuid pärast laskusid uuesti wette.

— Mõned neist on kuni 200, isegi kuni 300 aastat wanad, — ütles sultan. — Saja-aastases wanuses elawad nad üle esimese nooruse. Öelge, kas teil jatkub julgust külastada Madude Templit?

— Oh jaa. Ma ainult ei tahaks teid tülitada: teid on ju see kõik arwatawasti ammugi ära tüüdanud.

— Teiega on mulle kõik uus ja huwitaw.

Madude templis Andrey esimesel silmapilgul ei märganud midagi. Ta nägi ainult kummalise arhitektuuriga altarit, rohkearwuliste sammastega, milliste ümber põimusid mingisuguste Andreyle tundmatute taimede paksud warred. Külalisi saatew preester lõi mitmel korral gongi ja hakkas siis tasa laulma mingisugust püha laulu. Wäädid, mis põimusid ümber sammaste, alustusid, hakkasid liikuma, ronisid üksteise peale, tõmbusid keerdudesse ja hargnesid lahti.

Andrey silmitses neid lähemalt ja wõpatus. Need olid maod. Igalt küljest nad tõstsid kitsad pead wäljasirutatud keeltega. Näis, et neid on siin tuhandeid. Nad ronisid nüüd mitte ainult mööda sambaid, waid ka mööda massiiwseid metallnõusid altaril, mööda pagoodi seinu ja wõlwe. Üks madu ajas end äkki peaaegu Andrey näo ees sirgu ja waatas temale oma wäikeste terawate silmadega näkku.

Noor naine põrkas kohkunult tagasi. Sultan pani käe ta piha ümber ja surus teda kergelt end wastu, nagu tahtes teda kaitsta.

— Ärge kartke, nad ei tee teile midagi. Ainult ärge end liigutage.

— See on hirmus, — sosistas Andrey. — Ma tahaksin siit ära minna....

— Kannatage mõni minut. Nüüd on parem mitte liikuda.

Sõnakuulelikult nagu hirmunud laps Andrey surus end tema wastu. Andmata endale aru, mis ta teeb, ta pani pea tema rinnale. Selim surus ta weel kõwemini enda wastu. Ta tundis kerget peapööritust ja sulges silmad. Miski libises ta jalge juurest mööda, kuid ta ei reageerinud sellele: teda waldas kummaline ükskõiksus.

Taas kostsid gongihelid. Ümberringi kostis tasane kahin.

— Lõppenud! — ütles sultan. — Nüüd jääwad nad uuesti magama. Wõite awada silmad.

Andrey awas silmad ja waatas ringi. Kõik oli nagu enne, sel hetkel, kui nad astusid sisse pagoodi. Altarisammaste ümber põimusid wäänkaswud, mis omasid surmatoowa nõela. Elawaid liaane põimus ka pühade altarinõude ümber, kohutawalt inetute jumalakujude ümber ja seintel.

— Jumala pärast, lähme siit ära! — palus Andrey.

Sultan wõttis ta käe alt kinni ja juhtis ta templist wälja.

All, järsu kiwitrepi jalal neid ootasid kaks autot: üks kuulus sultanile, teine oli Roberti poolt saadetud Andreyle järele.

— Suurima heameelega saadaksin teid teie sõprade juure, — ütles sultan, — aga kardan, et see tekitaks teile ebasoowitawaid arutlusi.

Andrey waatas talle tänuliku naeratusega.

— Jah, teil on õigus. Ma sõidan parem üksi. Homme näeme?

— Kahjuks teiste seltskonnas! õhtusöögile tulewad ju ka teie sõbrad. Homme kell 11 hommikul minu adjutant sõidab teile järele, et wiia teid muhamediusu templisse. Seal on pidulik jumalateenistus.

— Teie ei tule?

— Ei. Mind wõetaks wastu suure tseremooniaga ja mul ei õnnestuks hetkekski jääda teiega üksinda.

Ta aitas Andrey Roberti autosse.

— Selle eest, — jatkas ta, — ma palun Jumalat, et homme õhtul teile, just teile, puhkeks õitsema kangh-wa.

— Mis see on?

— See on puu, mida wõib leida ainult Penangis ja Udaigoris. Ta õitseb ainult kaks korda aastas, täpselt keskööl, kuid päewil, mida ei wõi ette näha. Kohe pärast päikesetõusu ta õied langewad maha. See on nõiduslik, unustamatu waatepilt. Kuna kangh-wa sel aastal weel pole õitsenud, wõib loota, et see juhtub õige pea. Wõib-olla homme. Ma palwetan selle eest.

— Ka mina palwetan... omal wiisil...

— Mulle meenus ühe malai poeedi luuletus. See wäljendab nii hästi minu hingelist seisukorda.. Just nüüd praegusel silmapilgul.

— Wõite mulle selle öelda tõlkes?

- Ainult wiimased read. Kuulake:

Sina oled mu õnnetäht
Walgustad mulle pimeduses
Kui sina mulle kustub
Siis eksin ma elu põlismetsa.

—See on nii kaunis! — ütles Andrey unistawalt.

Sultan tõstis ta käe oma huultele pikaks suudluseks.

— Homseni!

Jõudes tagasi lossi sultan wõttis wanni ja läks siis poja juure. Nad mõlemad elasid lossi tiibhoones, kus toad olid sisustatud euroopalikult.

Selim püüdis kogu aga hoida poega oma juures: tema naised printsessid elasid eraldi, teises tiibhoones. Poisikese eest hoolitses wana truu naisteenija Kinta, keda wõis täielikult usaldada. Ta oli kaua rawinud ka hiljuti surnud sultani kaasat ja oli kõigest südamest kiindunud tema pojasse.

Oma teiselt naiselt, printsess Ishilt, sultanil oli tütar, kuid ta suri kaheaastaselt... Kolmas naine jäi wiljatuks. Pärast sultani kaasa surma mõlemad unistasid kirglikult asuda tema kohale, aga selleks pidid nad sultanile sünnitama poja. Mõlemad wihkasid wäikest Ibrahimi.

Need olid waid ilusad emaloomad, kellele sultan ei saanud suhtuda tõsiselt. Nad äratasid mõnikord temas iha — ja ainult. Nende seltskonnas tundis ta surmawat igawust. Ainult kadunud Zobeida, Ibrahimi ema, sisendas talle austust. Tema haigus kurwastas Selimit wäga. Ta kutsus parimad Nahajangi arstid, kuid need ei teadnud panna kindlat diagnoosi. „Weremürgitus" — kinnitasid nad mitte just wäga weendunult.

— Ta on liht'salt mürgitatud, — urises wana Kinta. — Kui printsessid saaksid mürgitada ka poisikese, nad ei kõhkleks silmapilkugi.

Selim tahtis wõtta Ibrahimile inglise guwernandi, kuid Kinta, saades sellest teada, oli wäga rõhutud meeleolus, ta wihkas kõike, mis tuli Inglismaalt. Temaga aga pidi sultan arwestama, sest ta oli ainus inimene lossis, kes lapse wastu tundis tõsisest südamest poolehoidu.

Tuli tellida wälja guwernant Austraaliast.

Kui isa astus sisse, Ibrahim lõpetas parajasti oma õhtusöögi.

— Sa oled üksi, isake? — tõusis ta Selimile wastu. — Miks sa ei tulnud tagasi selle ilusa daamiga?

— Sa näed teda homme, mu poisu. Nüüd aga on sul aeg magama minna.

Kui Kinta oli pannud lapse magama, Selim läks oma armastatud warjulisse peidupaika. See oli wäike pawiljon keset aeda wäikese siseõuega, mille keskel wulises purskkaew.

Pawiljoni seinad ja lagi olid wärwitud Malakkas armastatud sinise wärwiga. Sisustus oli lihtne, ühegi toreduse jäljeta. Ainult põrand oli kaetud raske pärsia waibaga ja kirjutuslaua all lebas tiigrinahk. Suure salongi üht nurka täitis wäike, kuid hästi walitud raamatukogu. Seintel rippusid mitmed grawüürid ja portreed — nende hulgas ka sultani ema,

tema poja Ibrahimi ja tema kadunud naise omad, kõik kolm ühe Londoni kunstniku teosed.

Ühes nurgas seisis raadioaparaat ja selle kõrwal mustast puust jaapani nikerdistega laual hõbedane telefon. Laest rippus ilus kroonlühter kolme elektrilambiga.

Selim helistas. Mõne minuti pärast astus sisse tema adjutant sirdar Raman.

— Ma söön õhtust siin, — ütles sultan.

Kuni teenrid katsid lauda, ta küsitles adjutandilt üht-teist seltskonna kohta, kes oli kogunenud Robert Landstone'i jahipawiljoni. Adjutant hakkas kõnelema malai keeles. Kuid Selim, osutades silmadega hääletult liikuwaile teenreile, käsutas:

— Kõnele inglise keeles.

Adjutant hakkas üksikasjalikult jutustama noorest Landstone'ist, Wilfordidest, poeet Lou-Sust. Sultan tegi kannatamatu žesti.

— Mida sa tead missis Carterist?

— Ta on juba ligi aasta abielus, kuid lapsi neil ei ole. Mees on karjerist ja püüab kõigest hingest lady Brandmoore'i armulikku poolehoidu, keda rawib. Nad elawad rohkem kui tagasihoidlikult; neil ei ole isegi autot. Missis Carter on heast iiri perekonnast, kes Manchesteris oli wäga lugupeetud. Missis Carter teeb kaastööd Londoni „Evening News'ile" ja „Rahajangi Teatajale".

— Kõike seda ma tean. Kõneled, et ta peaaegu millalgi ei käi wäljas mehega koos. Aga üksi?

— Wäga harwa.

— Üksi wõi kellegagi koos?

— Ei iial ühegi mehega. Harilikult ta wiibib wäikeses seltskonnas: Wilfordid, Toovere-Smithid...

— Hea küll. Nüüd asja juure. Kas Tou-Sun tuli tagasi?

— Jah. Tal oli täna Udaigor-Baras kohtamine inglise peanõunikuga sir Eric Temple'iga.

— Jutt oli jaapanlasist?

— Jah. Sir Temple leiab, et teie kõrgus awab jaapanlasile liig laialt sissepääsu Udaigorisse. Ta meenutas kontingendi olemasolu, mis piirab jaapanlasile wäljaantawate sissesõidu-lubade arwu.

— Udaigori jaoks ei ole mingit kontingenti.

— Sellele juhtis sir Temple'i tähelepanu ka Tou-Sun, kuid too kinnitab, et jaapanlased kasutawad külalislahkust, mida neile pakub Udaigor, ainult selleks, et siit tungida Rahajangi. Inglise wõimud nõuawad, et jaapanlased, kes asuwad Udaigoris, siia ka jääksid.

— Paljugi, mis nad nõuawad.

Sultan mõtles hetke.

— Awalikult tülitseda nendega ma siiski ei taha. Teeme nao, et arwestame nende poolt awaldatud soowiga. On weel midagi huwitawat?

— Rahajangi kindralkuberner on wäga rahul, et arwasite heaks nimetada tema kälimehe lord Ralph Landsto 'ne'i Metallurgia ühingu administratiiwnõukogu wiitsepresidendiks.

Sultan muigas.

— Häälteenamust nad selles ühingus siiski ei omanda.

— Teie kõrguse kujul inglased omawad wäärilise partneri — tähendas Raman aupaklikult kodususega.

— Loodan, et nad selles warsti weenduwad... Rohkem ma sind kinni ei pea. Tean, et sul on weel palju tööd. Head ööd!

— Head ööd, kõrgus.

— Homme hommikul sa saadad missis Carteri muhamediusu templisse.

— Saab täidetud.

*

Selimi isa, sultan Suleiman, eemaldus Malakkast ainult selleks, et minna palweränakule Mekkasse. Ta kõneles hindu, malai ja hiina keeli, kuid ei tunnud ega tahtnud tunda ühtki euroopa keelt.

Sajandite kestel tema riik elas Siiami ülemwalitsuse all. 10. mail 1914. aastal Siiam loowutas oma õigused Inglismaale. Lepingule wastawalt Udaigori sultanid walitsesid edasi, kuid nende juure komandeeriti inglise emissar peanõuniku tiitliga. Üldiselt inglased säästsid Udaigori sultanite enesearmastust ja jätsid puutumatuks nende õigused ja prerogatiiwid. Nad teadsid, et just Udaigori sultanid, kuigi nende würstiriik polnud iseendast just kuigi suur, omasid kõrge lugupidamise ja austuse kogu muhamediusu maailmas, targem oli selletõttu neid mitte ärritada.

Kui Udaigor siirdus Inglise protektoraadi alla, oli Selim 12-aastane. Tollekordne inglise emissar sir James Hayre, tark mees ja peen diplomaat, saawutas sultanilt niipalju, et tema poja juure wõeti inglise kaswataja. Weel rohkem: 1918. a. pärast maailmasõda ta weenis sultanit saata oma poeg Oxfordi õppima.

Inglismaal Selim wiibis 3 aastat ja selle aja kestel weetis ta ainult õppe-waheajad kodumaal. Inglismaal sõbrunes ta kahe noormehega: inglase Lionel Standingiga ja prantslase Fernande Darvillier'ga. Wiimasega sõitis ta mitmel korral weekendile Prantsusmaale ja hakkas seda maad armastama.

Inglismaal wõeti teda küll wastu ta koolisõprade perekonnis, kuid ta tundis sealjuures suurt külmust ja tagasihoidu. Teda nagu taheti hoida aupaklikus kauguses.

Tal peaaegu algas kerge flirt Standingi õega, kellele meeldis tore noormees Udaigorist; aga kui tütarlapse omaksed seda märkasid, Selimi ei kutsutud enam majja ja isegi tema sõber Lionel muutus ta wastu märgatawalt külmemaks.

Üliõpilasballidel Londoni kõrgema seltskonna preilid ja nooreb daamid, saades teada, et ta on malailane, suhtusid talle teatama halwakspanuga, nagu rõhutades, et ta on neile alama rassi esindaja. Üks noor tütarlaps keeldus temaga tantsimast ettekäändel, et ta on wäsinud, kuid minut hiljem keerutas walsitaktis teisega.

Need, iseendast tühised pisted ajasid noore Selimi marru, tema südamesse asus aegamisi sügaw wihawaen inglaste wastu.

Ühel õhtul ta istus kõrwuti noore inglannaga.

— Kõneldakse, et lähemale üliõpilasballile tuleb mingisugune malai prints, — ütles tütarlaps. — Kui ta ainult ei mõtleks mind tantsima kutsuda, ma ei wõi kannatada neid wärwilisi.

— See wärwiline prints, keda te nii kardate, olen mina! — wastas Selim püsti tõustes.

Sellejuures ta wihahoos pigistas puruks klaasi, mida hoidis käes, ja weristas oma kätt. „Inglastel tuleb mulle kallilt maksta selle were eest!“ — ütles ta enesele.

Peanõunik James Hayre, kes lootis, et elu Oxfordis teeb tulewase sultani inglaste sõbraks, oli arwestanud walesti: Selim hakkas neid wihkama.

Kord, kui ta jäi jõuluks Oxfordi, kuna kõik teised sõitsid laiali oma kodudesse, tema sõber Darvillier küsis talt:

— Kas tõesti keegi kaaswõitlejaist ei kutsunud teid külla?

— Mind huwitab nende „Christmas“ wäga wähe! — wastas Selim.

— Teate mis? Sõidame minu juure koju! Lõppude lõpuks ülesõit Lamanche'ist wõtab ainult mõne tunni aega.

Selim wõttis kutse wastu ja weetis lõbusalt pühad. Prantsusmaal temale suhtuti liigutawa südamlikkusega. Wastumeelselt istus ta pärast uuesti laewale, mis wiis ta udusele, talle ebameeldiwale Inglismaale!

Oxfordist ta pidi enneaegu lahkuma: ta isa, sultan Suleimar haigestus ja käskis kutsuda ta wälja telegrammiga.

Udaigoris oli sündinud muudatus: James Hayre'i asemel inglise peanõunikuks sultani juure oli nimetatud sir Eric Temple.

— Mõnikord on mul temaga raske toime saada — ütles Selimile isa. — Olen wana ja haige. Sina pead mind aitama walitsusasjus.

Ta tuli ikka sagedamini tagasi poja abiellumise küsimuse juure.

Abielluda! Selim ei olnud sellele weel mõelnud. Tema seltsimehed Oxfordis oleksid puhkenud naerma, kuuldes et tema kawatseb abielluda: seal, Inglismaal, abiellutakse hilja, peaaegu juba küpses eas. Ei, ta eelistab esialgu jääda wabaks. Pärastpoole näeb!

Udaigoris andus ta ahnelt lugemisele: Oxfordis polnud selleks aega: loengud, sport, lõbustused täitsid nii hästi wõi halwasti kui see läks, kogu elu. Siin, kodus, oli tal hulk waba aega ja ta luges wahetpidamata. Luges raamatuid ajaloo, kirjanduse, filosoofia, kunsti waldkondadest — kõike, mis sattus ette.

Ta tutwus Udaigoriga, mida tal edaspidi tuleb walitseda, ja wangutas pead: kui halb oli siin kõik! Inglismaal ja Prantsusmaal oli kõik teisiti. Siin pole ei häid teid, ei korralikult sisustatud haiglaid, koolidest juba hoopis kõnelemata. Waja kõike seda hakata korraldama.

Wana loss Udaigor-Lamas oli talle kallis oma traditsioonidega, oma minewikuga: tema esiwanemad olid elanud selles peaaegu tuhande aasta kestel. Üht-teist selles lossis oli jäänud puutumatuks, kuid paljugi oli restaureeritud malai wõi mauri stiilis. Üldiselt aga oli see algupärane arhitektuur, mis kõneles kaugest ja hiilgawast minewikust.

Sellewastu loss, mille inglise komissari õhutusel püstitas endale Suleman Udaigor-Barus, lõikas noorele Selimile walusalt silma oma maitsetuse ja banaalsusega.

Üldiselt wana sultan ei armastanud ei euroopa kultuuri ega euroopa mugawust.

— Need inglased tahaksid siin kiirrongid sisse seada, maanteesid ehitada ja aina uusi koole awada. Milleks see kõik!

Poeg waidles talle aupaklikult wastu, et selles suhtes inglastel on õigus, et waja tingimata tõsta maa kultuurset tasapinda.

— Inglasi wõib lüüa nende oma relwaga! Kui jääme wana, isaisade aegse eluwiisi juure, neelawad nad meid lihtsalt alla, nagu nad on neelanud ennegi palju teisi mahajäänud rahwusi. Teie saatsite mind Euroopasse õppima ja esimene asi, mida seal õppisin, oli sügaw austus kultuuri ees.

Isa raputas laitwalt pead, kuid Selim ei annud alla.

— Udaigor on rikas mineraalide, metallide, kiwisöe, kautshuki poolest, — ja kõik see warandus seisab puutumatult. Meie ei mõista kasutada meile looduse poolt jagatud suuri ande.

— Kas sa tõesti tahad, et inglased weaksid meile oma insenere ja ehitajaid?

— Miks mitte? Ilma nendeta ei saa läbi. Ehitagu, kaewaku, rajagu teesid, ja kui meil neid enam pole tarwis, tõstame nad ukse taha.

Juba Selimi esimene kohtamine inglise peanõuniku sir Eric Temple-iga wiis tolle waimustusse.

— Minu eelkäija talitas wäga targasti, nõudes, et tulewane sultan õpiks Oxfordis, — kirjutas ta samal õhtul Rahajangi kindralkubernerile. — Selim on tõeline eurooplane ja temaga wõib hästi koos töötada.

Wana sultan andis wahehaawal kõik asjaajamise pojale üle.

— Pärast minu surma sa käänad ikka kõik omamoodi!

Selim juhtis asjalikult läbirääkimisi sir Temple'iga uute kaubandus-tööstuslike ühingute loomise, teede ehitamise, maapõuewarade ekspluateerimise üle. Uute ettewõtete eesotsas seisid, Selimi nõudel, pooleldi inglased, pooleldi malailased ja hiinlased.

Wana sultan raputas ikka weel laitwalt pead.

— Aga kuidas on sinu abiellumisega? — küsis ta pojalt.

— Abiellun ainult walge naisega, nagu oli minu ema ja samasuguse kaunitariga nagu tema.

— Sinu ema oli gruusia würstitar, aga wene rewolutsioonist saadik on würstid Gruusiast kadunud. Sul tuleb otsida mujalt.

Warsti ilmus Udaigori sõjapõgenejad Gruusiast, rikkast ja suursugusest Dwalianide suguharust. Pärast seda kui Wenemaal oli puhkenud rewolutsioon, würst Dwaliani põgenes perekonnaga esiteks Konstantinoopolisse, sealt Harbiini, wiimaks Pekingisse, Shanghaisse, Hongkongi. Nad elasid waesuses, peaaegu kerjustena. Hädast päästis neid pärandus, mille keegi kauge sugulane, kes ammu juba oli emigreerunud Indo-Hiinasse, jättis neile Rahajangis.

Nad sõitsid otsekohe wälja Rahajangi. Siin noore Zobeida ilu äratas tähelepanu. Kuigi ta oli muhamedlanna, käis ta katmata näoga ja tõmbas ainult templis tshadra näo ette.

Selim tutwus temaga ühel wastuwõtul kindralkuberneri majas. Noor Zobeida meeldis talle otsekohe ja ta ütles isale, et ta oleks nõus temaga abielluma.

Wana Suleiman ei tahtnud sellest kuuldagi: tema poeg, tulewane Udaigori käskija, kelle soontes woolab Muhamedi werd, ei wõi abielluda naisega, kelle nägu on näinud teised mehed!

— Kuni mina olen elus, ma ei luba seda! — teatas ta.

Muide, ta ei elanud kuigi kaua: pool aastat hiljem läks ta hauda ja mõne aja pärast Selim abiellus noore kaunitari Zobeidaga.

Teisel aastal sellest abielust sündis Ibrahim. Arst ütles, et Zobeida ei saa enam lapsi. Aga mis siis, kui Ibrahim haigestub ja sureb? Kõik wõib juhtuda! Siis jääb troon ilma pärijata.

Ei, säärane wõimalus tuleb iga hinna eest ära hoida.

Ja ta abiellus teistkordselt. Kui aga ka teine naine ei annud talle poega, ta wõttis omale weel kolmanda naise. See osutus koguni wiljatuks.

10.

Selim kustutas elektritule ja heitis diiwanile. Ta armastas mõnikord siin unistada oma üksildases warjupaigas, kuhu keegi ei tohtinud ilmuda kutsumatult.

Nüüd oli ta wäga üksildane. Zobeida oli surnud, teised kaks naist aga ... Nendega Selimil ei olnud kunagi tihedat sidet. Nad ei mõistnud teda, tema ei mõistnud neid. Ainus, mis neid huwitas, olid ilusad riided, kaunilõhnalised wõided, wäikesed intriigid ja keelepeks. Selimi wiis meeleheitele nende kohutaw ebakultuursus. Mõlemad olid ebausklikud, uskusid halba silma ja laususmist, kõnelesid alati tunnustest, käisid ennustajate juures, lartsid nõidu. Neil oli wäga udune ettekujutus Euroopast ja wiimasel reisil koos Selimiga Inglis- ja Prantsusmaal käitusid nii, nagu oleksid sattunud maadesse, mida asustawad üliloomulikud olendid.

Selimi mõtted siirdusid märkamatult Andreyle. Alles nüüd taipas ta, et kogu aja, kõik need kaheksa kuud kohtamisest saadik laewal, ta ei lakanud mõtlemast temale. Kuidas ta erutus, kui Robert Landstone hiljuti ütles talle, et Andrey kawatseb tulla Udaigori!

Kas ei suhtu Andrey temale samasuguse waenulise umbusuga nagu inglased? Tõsi, ta ei ole inglanna waid iirlanna. See on hoopis teine tõug. Iiri- ja Inglismaa wahel on kogu aja mingisugused tülid. Ei, Andrey ei wõi temale nii suhtuda. Ta tunneks seda otsekohe. Wastupidi, nende wahel oli mingi wastastikuse sümpaatia ja arusaamise fluidum. Ta luges seda Andrey silmist. Eile, madude templis, Andrey surus end nii usaldawalt tema wastu. Inimesele, kes on talle wähe sümpaatne wõi ükskõikne, ta hingelise erutuse silmapilgul nii ei läheneks.

Ei. Andrey ei jaga tema suhtes inglaste arwamusi. Kes teab, ehk ta aja jooksul hakkab teda koguni armastama. Tõsi küll, ta on abielus, kuid Selim on weendunud, et ta ei armasta oma meest. Tema adjutant Raman tuli samasugusele järeldusele. Jah, ta ei armasta meest, ei käi kusagil temaga seltsis, ja wist isegi on sunnitud teenima omale wäikesteks wäljaminekuteks raha. Raman kõneleb, et doktor Carter on äärmiselt ihnus. Neetud inglane!

Carterilt Selimi mõte siirdus inglastele üldse. Mis nad ilmaaegu ajawad nina püsti? Mis annab neile õiguse waadata teistele rahwustele ülalt alla? Kas malailased, hindud ja hiinlased ei omanud juba tuhandeaastast kultuuri tollal, kui kõik need britid, angelid ja saksid õgisid weel toorest liha, katsid end loomanahkadega ja elasid peaaegu mutiaukudes?

Selim ei suutnud kaua rahuneda. Ta tundis peaaegu füüsiliselt, kuidas weri walgub talle pähe. Kuidas ta mõistab wihastada, kuidas wihata! See tuleb wõib-olla sellest, et tema soontes woolab mitmesuguste tõugude ja rahwaste werd.

Lootes rahuneda, ta keeras elektri põlema ja lähenes raamatukogule. Milline raamat wõtta? Millises keeles?

Wähese kõhkluse järele ta peatus Rabindranath Tagore raamatul „Kodu ja maailm" hindu keeles.

„Tagore mõjub minule alati rahustawalt!" — mõtles ta heites raamatuga diiwanile.

Selim ei eksinud. Lugemine rahustas teda. Lugenud läbi mõne peatüki, ta sulges raamatu ja langes otsekohe sügawasse unne.

*

Tulnud tagasi Robert Landstone'i jahipawiljoni, Andrey jutustas teda seal ootawaile sõpradele oma elamusist, kuid millegipärast waikis sellest, et teda oli saatnud sultan.

Heites oma „puuri" magama ta arutas kaua mõttes selle päewa sündmusi. Nende keskkohas seisis sultan. Elamused ja muljed, millistes Selim ei esinenud, olid ta mälestuses kuidagi tuhmunud.

Lakkamatult jälgis teda mälestus madude templist. Hirmu tõttu ta oli tol korral surunud end kõwasti sultani wastu ja isegi pannud pea ta rinnale. Sultan hoidis tema ümbert kinni.

Mõttel sellele tungis kõik weri talle pähe. See on ju peaaegu romaani algus! Ent, milline romaan on wõimalik tema ja selle idamaa kroonikandja wahel?

Lollus! Kõik see on kujutluse mäng. Ta on abielus, Selimil on peaaegu terwe haarem. Jah, ja nad kuuluwad eri rassidesse. Wõimalik, et tema on hakanud sultanile meeldima — kuid kas wõib sellest järeldada, et sultan on temasse kõrwuni armunud! Tõsi, ta peaaegu tegi talle armuawalduse. Ja siis see roos, mida ta nii armastusega hoiab kuude kestel! See malai poeedi luuletus, mille ta temale deklameeris!

Andrey püüdis meenutada sõnu:

Sina oled mu õnnetäht
walgustad mulle ööpimeduses...

Aga mis edasi tuli — seda ta ei mäletanud! Kui kahju! Andrey pingutas mälu, kuid ta huuled laususid waid neidsamu sõnu:

Sina oled mu õnnetäht...

Ja nende sõnadega, mis näisid talle nii tähendusrikastena, ta uinus magama.

Ta ärkas hommikul Roberti energilise koputuse peale.

— Ärgake, Rahajangi Weenus! Päike on juba sajal korral saatnud teie juure oma kiiri! Kell on pool kümme. Wann on walmis, eine walmis, kõik me oleme walmis. Teil seisab ees wisiit templisse. Lõpuks, siin on teile kiri!

Ta pistis kirja wähekese awatud ukse prao wahelt läbi.

Kiri oli Selimilt. Ainult kolm rida:

„Mõtlesin kogu öö Teile. Ootan kannatamatult õhtut. Minu auto sõidab Teile järele kell kaheksa. Teie Selim."

— Kui hea ta on! — hüüdis Andrey õnnestatult.

Eilsed ärewad mõtted olid kadunud nagu mustad pilwed päikese eest. Andrey tundis uut energia ja wärskuse juurewoolu. Seisab ees weel üks huwitaw päew! Mida see kõik talle wõib tuua?

Ta hüppas woodist wälja, wõttis wanni, jõi tassi kohwi, riietus ja kell pool üksteist oli täiesti juba „lahinguwalmis", nagu ta ise ütles.

Warsti sõitis talle järele sultani adjutant ja weerand tundi hiljem astus ta tema saatel muhamediusu templisse.

Kui suur oli kontrast templitega, mis ta oli näinud eelmisel päewal! Juba wäljapool, templi sissekäigu ees, walitses segamata rahu. Ei olnud kerjuseid, kes seawad waatamiseks wälja oma kehawigu, kes kaeblikult oigawad, wõi laulawad peenikese häälega, kes teewad wastikuid grimasse. Templis endas ei olnud hirmsate peadega jumalaid, pungissilmadega ja keeled wälja sirutatud, polnud kilpkonne, madusid, lämmatawaid lõhnu, millistest käis ringi pea.

Templihoone ees oli lai muruplats üleni täis lilli. Ja kui Andrey astus templisse sisse, hoowas talle sealt wastu rahu ja waikse keskenduse õhkkond.

Waatamata pimestawalt heledale päewale templis walitses poolhämarus: tumedad klaasid peaaegu ei lasknud läbi päikest. Sinistest sammastest lewis samuti rahu. Kuplist alla rippuwad lambid walgustasid tuhmilt seinu, mis olid peaaegu ilma ühegi ilustuseta, ja waipadega kaetud põrandat.

Raman juhtis Andrey tähelepanu altarile.

— See on mauri kultuuri meisterteos! 13. sajandi meistrite töö. Waadake seda nikerdust, neid elewandiluust inkrustatsioone!

Andrey ei suutnud kaua pöörata silmi sellelt skulptuurselt imeteolelt.

— Euroopas ma ei ole näinud midagi sellesarnast! — ohkas ta.

Altari taga asuw sultani mausoleum üllatas teda oma suursuguse lihtsusega.

— Siin kõik kutsub waiksele keskendunud palwele! — ütles ta. — Siin ei häiri ega hirmuta kõik need monstrumid, peletised ja maod, kellega on täidetud kõik hiina ja hindu templid.

Siin, mõtles ta, palwetab ka noor sultan. Palwetab oma jumalaile oma keeles. Aga mina? Kellele ma palwetan? Ah, ma ei ole nii kaua enam palwetanud, et olen unustanud, kuidas seda tehakse..."

*

Jõudes tagasi Robert Landstone'i bungalow'sse, Andrey leidis eest uusi külalisi: kapten Gerald Trovere-Smith oma naise Florence'iga.

Kaptenit Andrey kohtles kaunis külmalt: ta ei suutnud unustada, kuidas too lady Landstone'i juures lõunasöögil wajutas laua all tema jalale.

Kapten oli wälimuselt nägus, sõjawäelase munder istus temal laitmatult ja oli kindlasti weendunud oma wastupandamatuses. Naisi ta wõttis „rinnaga", nagu ta ise ütles, ilma mingisuguste eelmängudeta. Tema juhtlauseks oli: „Kiirus ja rünnak!" Ja see strateegia andis harilikult tulemusi. Juhtus, tõsi küll, mõnikord, et ta oli sunnitud taganema, nagu näiteks Andrey puhul, aga see ei heidutanud teda põrmugi: sõjas ei saawutata alati wõite — mõnikord tuleb kannatada ka kaotusi!

Ühena kolmest kindralkuberneri adjutandist kapten oli tema juures midagi erikäskude täitja ametniku taolist. Õigemini mitte lord Brandmoore'l enese, waid tema abikaasa juures. Talle tehti ülesandeks koostada wastuwõttudele kutsutawate isikute nimestikud, korraldada balle, „garden-party'sid", mõtelda wälja mänge ja meelelahutusi. Ühtlasi ta andis lady Brandmoore'ile edasi Nahajangi inglise koloonias liikuwad kuuldused ja keelepeksu.

Ta mängis hasartselt, jõi palju ja mõistis panna jooma teisi. Üldiselt see oli täielik nautija ja elupõletaja.

— Olen mängija! — kõneles ta iseenda kohta. — Peatrumbiks minu mängus on naised. Kui selle kaardiga kaotan, tuleb mul tunnistada end wõidetuks ja relwad maha panna.

Andrey ees ta ei mõelnudki relwi maha panna. Esimene ebaõnn teda ei heidutanud. Kord, jäädes Andreyga üksi, ta püüdis tema ümbert kinni wõtta.

— Käed eemale! — hüüdis noor naine, põigeldes kõrwale tema süleluse eest.

— Milleks Issand Jumal siis mulle käed andis, kui mitte selleks, et naisi kaisutada? — pareeris Gerald wastu.

— Mõtlesin, et nad wõiwad sobida ka millekski targemaks. — Üldse, ma ei saa teist aru, kapten: teil on selline kaunitar-naine ja teie olete walmis talle truudust murdma esimese wastujuhtuwa naisterahwaga.

— Ainult wõluwatega! — täiendas kapten. — Teie aga olete mitte ainult wõluw, waid ka kaunitar. Pealegi, te ei tunne minu naist. Säärasele pole patt truudust murda.

— Igal juhtumil minuga te küll talle truudust ei murra.

– Mille üle wõin ainult kahetseda!

*

Kapten Trovere-Smith ühes abikaasaga olid ka kutsutud sultani juure õhtusöögile.

Kui kõik olid riides, komandeeris Robert:

— Tankidesse! Sõit tuleliinile algab!

Wäike seltskond ühes autos, millest üks oli saadetud sultani poolt, asus teele lossi. Teel naljatati, püüti ennustada kuidas möödub õhtusöök.

— Huwitaw, millega sultan meid söödab! — ütles Wilford. —Sieti ta peaks meid kostitama inglise lõunaga, — austusest Suur-Britannia külaliste wastu.

— Aga mina arwan, et eine saab olema malai roogadest, — waidles wastu tema kõrwal istuw naine.

— Ei, eine saab olema iiri roogadest! — awaldas arwamist kapten Trovere-Smith, pilgutades kawalalt silma Andreyle.

Ta istus Andrey kõrwal ja püüdis, teistele märkamatult, wõtta noore naise piha ümbert kinni.

— Kas te ei tahaks minuga kohta wahetada? — küsis Andrey eespool istuwalt Wilfordilt.

— Wäga hea, missis Carter, — wastas too. — Kardan ainult, et ees teil on ebamugaw.

— Igal juhul mugawam kui taga. Pealegi ma wist tülitan kaptenit.

— Kui nii, siis wahetan mina mister Wilfordiga kohad, — otsustas kapten. — Siis missis Carter ei tarwitse karta, et ta mind tülitab.

Nii ta tegigi.

Warsti mõlemad autod sõitsid laiale heledasti walgustatud lossiõuele. Seda ümbritsesid mauri stiilis arkaadid.

Walweohwitser juhtis nad hiina rõdule, mis üleni säras kristallis ja peeglites. Siin ootas neid sultani adjutant sirdar Naman. Mööda uhkelt sisustatud salongde pikka amfilaadi ta juhtis nad awarasse „patio'sse“, s. o. siseõue.

Seinad ja põrand olid siin peen mosaiiktöö. Igas neljast nurgast asus kahekssanurkne bassein hallikassinisest marmorist. Igaühe kohal neist seisid hiigelsuured kotkad laialilaotatud tiibadega. Iga kotka nokast kerkis purskkaewu weejuga, mida kunstipäraselt walgustasid mitmewärwilised elektrilambid.

Keskk patio'd seisis suur kristallis ja hõbedas säraw laud ja selle ümber wäikesed nikerdatud mustast puust taburetid lilleliste patjadega. Wäikesed wentilaatorid lehwitasid seinitele asetatud stiilsetes pottides lootosi ja magnooliaid.

Andrey waatas ringi nagu wõlutu. Tõstes silmad üles ta nägi tähtedes särawat taewast; nagu tumedale sametile olid külwatud briljandid. Lossi nurga tagant ujus suursuguse aeglusega wälja kuu ümar ketas.

— Kui wärske siin on! — hüüdis Robert. — Siin maal me pole harjunud nii wähese kuumusega.

Sultan astus sisse. Ta oli riietatud lihtsasse smokingisse ilma mingisuguste ehteteta, ilma paelte ja aumärkideta, täiesti samasuguselt nagu Robert wõi Wilford. Isegi turbanit ei tolnud tal peas.

Terwitades külalisi ta ütles lõbusalt:

— Olete kindlasti näljased! Ma ei teadnud, millise einega teid kostitada: hiina, malai, hindu wõi euroopa omaga. Ja siis läksin kompromissi peale: käskisin walmistada menüü... Nagu restoranides... Igaüks walib road oma maitse järele.

— Sääräsel korral teie kõrgusel pidi olema terwe armee kokkasid! — tähendas Mabel.

— Kõigest üks diwiis, — wastas Selim naeratades. — Noh, kallid külalised, olge heaks, asuge lauda.

Ta istus Florence'i ja Mabeli wahele, Andrey oli tema wastas.

Sultan oli suurepärane westleja ja mõistis huwitawalt arendada keskustelu. Wilfordiga ta kõneles jahist, kapten Trovere-Smithiga poolomängust, Robertiga spordiwõistlusist Oxfordis, daamidega tualettidest, hiina maalikunstist, jaapani nikerdisist. Kui ta hakkas jutustama lossist, kus nad parajasti wiibisid, jäid kõik teised wait ja kuulasid tähelepanelikult Selimit.

— Ons see tõsi, et selles lossis hoitakse teie esiwanema Makedoonia Aleksandri mõõka ja pitsatit? — küsis Andrey.

— Jah, — oli wastus, — kõrwal tiibhoones. Kui see teid huwitab, näitan teile pärast oma wäikest muuseumi.

— Kas teie sugukond tõepoolest põlwneb Aleksander Suurest, kõrgus? — küsis mitte just eriti taktiliselt kapten, kes oli jõudnud juba pisut waadata klaasipõhja.

— Ma ei tea, wastas sultan naeratades. — Tean ainult, et inimesed seda usuwad.

— Aga mis legend see on salapärase kangh-wa lillega? — ei jäänud kapten rahule. — Missis Carter kinnitas meile teie sõnade järele, et see puu puhkeb õitsele täpselt keskööl ja tema õitseaeg lõpeb koidikul. Olen juba ammugi kuulnud midagi selletaolist, aga ma pidasin seda luuleliseks wäljamõeldiseks, nagu neid nii palju liigub Idamaal.

— See ei ole wäljamõeldus, kapten! — wastas sultan rahuliku wäärikusega. — Kõnelesin tõesti kangh-wast missis Carterile. Ütlesin isegi, et palwetan selle eest, et kangh-wa puhkeks õitsema täna öösel. See on täiesti wõimalik.

— Kas tõesti? — rõõmustas Andrey. — On selles suhtes mingeid andmeid?

— Jah. Siin on selleks erilised asjatundjad. . . Nagu need Euroopas, kes kepikese abil uuriwad, kas wastawal kohal maa sees leidub min-

geid metalle. Meil nad kasutawad ka kepikest: kui see puudutusest kangh-wa wastu hakkab wärisema, see tähendab, et puu warsti puhkeb õitsele.

– Ja täna kepike wärises? — küsis Andrey sätendawi silmi.

— Jah.

— Nii et täna öösel ta puhkeb õitsele?

— Loodan. Peaaegu pool tundi enne seda, kui kangh-wa õied lööwad lahti, nad nagu teatawad sellest ette erilise tugewa lõhnaga. See on siin suure tähtsusega sündmus. Kogu Udaigor tuleb wälja tänawaile. Keegi ei maga. Tähtsast uudisest teatatakse isiklikult ja telefoni kaudu, ühest linnaotsast teise.

— Jah, see peab küll olema haruldane waatepilt! — ohkas Andrey.

— Ei tohi ka unustada asja niiöelda utilitaarset külge: kangh-wa õitest eraldub mahla, mis awaldab terwendawat mõju silmadele, aga siin wäga paljud kannatawad silmahaiguste all — peaasjalikult liig ereda päikesewalguse tõttu.

— Mis karwa on ta õied?

— Piimwalged. Kõik ümberkaudsed metsad muutuwad walgeks, kui õied puhkewad. Aga ainult mõneks tunniks. Koidikul kaob kogu see wõlu: kangh-wa õis elab waid wiis tundi.

Pärast einet kõik tõusid lauast.

— Teie kõrguse juures süüakse palju paremini kui minu onu, Rahajangi kindralkuberneri juures! — tunnustas awameelsushoos Robert, kes oli pisut kuritarwitanud sultani kangeid weine.

— Teie meelitate mind, — wastas Selim põiklewalt.

Ja meeste poole pöördudes lisas juure:

— Mu härrad! Sigarid ja liköörid on sellel laual. Palun, teenige endid!

Mabel ja Florence ei söandanud eemalduda oma meestest, kartes, et nad joowad endid joobnuks.

— Soowite waadata lossi? — kummardus sultan Andrey ees.

— Oleksin wäga rõõmus.

Selim juhtis ta läbi saalide, seletades ja näidates midagi, tuid Andrey nägi ja kuulis halwasti. Tal oli kogu aeg eelaimdus, et kohe juhtub midagi tähtsat.

Arkaadide all Selim juhtis ta pingile istuma ja istus ise tema kõrwale.

— Olete ebausklik? — küsis ta.

— Miks te minult seda küsite?

— Mastat wiis tagasi üks sakiir ennustas mulle, et minu elus saabub järsk pööre ühe euroopa naise tõttu. — kui ainult kangh-wa puhkeb õit-

sele detsembrikuu seitsmeteistkümnendal ööl. Noh nii! Täna on 17. detsember ja minu kõrwal istub euroopa naine.

— Kas tahaksite, et teie elus sünniks pööre? — küsis Andrey tasa.

— See on juba sündinud! — wastas Selim sama tasa. — Ma kirjutasin teile, et mõtlesin kogu öö teie peale. Mul olnuks wõimalus näha teid täna hommikul ja iga tund päewal, kuid eelistasin oodata õhtut. . . et selgitada, kuiwõrd teid wajan. Ja ma weendusin. . . et elu ilma teieta oleks mulle tühi, mõttetu ja sisutu. Mõte sellest, et homme pöördute tagasi Rahajangi oma mehe juure, on mulle wäljakannatamatu. Pean nägema teid. . . iga päew, iga tund. . .

Ta jäi wait.

— Aga kõigepealt on waja selgitada üks mind piinaw küsimus.

— Kõnelge.

— Peate lubama mulle, et wastate ausalt ja siiralt.

— Luban.

— Öelge, kas jagate inglaste eelarwamust minu tõu suhtes? Ja. . . kas wõiksite armastada wärwilisest rassist inimest?

— Minule teie ei ole teisest rassist inimene.

— Olen malailane. Minu lapsed wõiwad olla tumedanahksed nagu oli mu isa. Ta nahawärw oli tumeoliiwi karwa. Palun teid, öelge tõtt. . . kuni pole hilja.

— Ah, see on ükskõik. — ütles Andrey kannatusega hääles. — Me kumbki ei ole ju wabad!

— Te põiklete wastusest kõrwale.

— Kui ma teid armastaksin. . . Ja kui meie mõlemad oleksime wabad. . . Minule oleksite ainult teie üksi maailmas.

— Ma tänan teid!

Sultan kattis näo kätega ja istus minut aega sügawais mõtteis. Siis awas ta näo, waatas ainiti Andreyle ja wõttis ta käe.

— Ma armastan teid!

— Aga. . .meie tunneme üksteist nii wähe. . . Ja üldse, sellest ei tule midagi wälja. Mõtelge ise. . .

— Armastus ei targuta!

— Meil oleks parem lahkuda ja üldse mitte enam kohtuda.

— Kui täna kesköösl puhkeb õitsema kangh-wa, sünnib meie elus pööre.

Samal hetkel nad nägid neile lähenewaid kapten Trovere-Smithi ja Wilfordi. Kuskil kostis keelpillideorkestri-muusika.

— Jumalad kadestawad mind mu õnnes ja wõtawad minult mu

elu ilusaimad minutid, — ütles Selim tõsistes. — Lähme, kallis! Teie saate näha meie maa tantse.

Kõik pöördusid tagasi patio'sse. Sealt oli laud juba ära koristatud, nii et keskkoht jäi wabaks. Sultani kutsel külalised istusid seinte ääres asuwaile diiwanitele. Kuuldamatul sammul läbistusid patiost teenrid, kandes anumaid suitsewate lõhnarohtudega.

Kostsid tsembalo-helid. Sellega ühinesid weel mingisugused instrumendid. Orkester, warjatud palmide taha tühemikku, oigas ja nuttis kümnetel häältel.

Otsekohe jooksis paremalt ja wasakult poolt sisse rühm tantsijaid ja tantsitare. Need olid wiie-kuueteist-aastased noorukid ja tütarlapsed. Nad olid peagu ühesarnaselt riietatud kergeisse helesiniseisse tuunikatesse, tütarlapsi wõis poistest eraldada ainult selle poolest, et nende laubal säras Shiwa märk.

Esialgu aeglase, siis üha kiirenewa tempoga arenes wõlutud waatlejate ees muinasjutuliselt kaunis tantsu sümfoonia. Noorukid tungisid aina kindlamalt tütarlastele peale, nood taganesid koketse graatsiaga. See meenutas pigem mängu kui tantsu. Puhuti mõlemad rühmad lähenesid tihedalt üksteisele: siis noorukid ja tütarlapsed, puudutamata üksteist kätega, kuid lakkamatult waadates üksteisele silmadesse, tantsisid, kõikudes graatsiliselt kogu kehaga, kusjuures pea jäi täiesti liikumatuks. Iga kord, kui mõni noorук püüdis mööduda tütarlapsest, jõuda talle seljataha, tütarlaps hirmehüppega tõkestas ta tee ja, asetades käed puusa, hakkas wäljakutsuwalt tema ees tantsima.

Waatamata sellele, et wentilaatorid töötasid kõigest jõust, kuumus aina suurenes. Jäätükid, mida teenrid tihtilugu asetasid õhu wärskendamiseks bassеinidesse, sulasid kiiresti. Õhus keerlesid tuhanded kärbsed ja lendlesid kirjud ööliblikad.

Andrey peagu ei näinud tantse: ta mõtles Selimi sõnadele ja kangh-wale. Selim ütles, et pool tundi enne keskööd on juba teada, kas puhkeb õitsele see nõiduslik puu: enne seda, kui awanewad ta õied, lewib üle kogu Udaigori kangh-wale omapärane aroom. Siis. . . siis, wõib-olla otsustub tema saatus!

Kuu oli jõudnud kerkida juba taewawõlwi keskkohta ja kallas kahwatut walgust patiole. Õhk oli täis kaunilõhnaliste suitsurohtude aroome. „Kas tõesti kangh-wa enne õitsengut lõhnab weel tugewamini?" küsis endalt Andrey.

Wargsi ta waatas oma käekella: kell näitas 25 minutit kaheteistkümne peal.

Puudus weel ainult wiis minutit kuni lõhnawa signaalini! Kui ainult kangh-wa sel ööl puhkeb õitsele... Wõib-olla Selim ekſis? Wõib-olla ekſiſid ka malailased, kes rajasid oma ennustuse sellele, et kepike kangh-wa'd puudutades hakkab wärisema? Ah, kõik siin idamaal on täis legende, mis iial ei muutu tõelikkuseks.

Jäi weel ainult kolm minutit... kaks... üks...

Põksuwa südamega Andrey otsis silmadega Selimi. Teda ei olnud.

Weel üks minut ja kõik on lõppenud

Et wähegi rahustada oma erutust ta wõttis paberossi ja läites selle hakkas suitsetama. Tubakal oli mingi kummaline, ebaharilik maitse. Selles oli midagi magusat... Wõi ei, paberossil oli nagu ananase maitse.

Andreyl käis pea kergelt ringi. Talle tundus, nagu hingaks ta sisse kloroformiga läbiimbunud lillelõhna.

Sikki täitus õu waljude häälitega. Orkester waikis, tantsud lakkasid. Andrey kuulis sumedalt waimustatud hüüete kaja.

Kellegi käsi laskus ta õlale. See oli Selim. Ta nägu säras õnnest, silmad sätendasid.

Kangh-wa puhkeb täna öösel õitsele, Andrey! — ütles ta pühalikult, püüdes suruda alla erutust.

Teenrid kandsid sisse kruusid wiinadega, kuid keegi ei puudutanud neid. Kõik olid wallatud magusast erutusest: kangh-wa puhkeb õitsele! Wäljast kostsid gongide ja mingisuguste Andreyle tundmatute muusikariistade helid. Kogu linn juubeldas: kangh-wa puhkeb õitsele'

Jooksis sisse sirdar Naman.

— Autod on ukse ees.

Andrey waatas paluwalt Selimile: ta tahtis nii heameelega jääda nüüd temaga üksinda! Selim mõistis ja ütles poolsosinal midagi Namanile. Too asetas osawa manööwriga kõik teised külalised autodesse. Kui nad olid sõitnud waatama, kuidas puhkeb õitsele kangh-wa, anti ette sultani auto.

Selim asetas Andrey istuma, istus ise ta kõrwale ja käskis juhil sõita pikkamisi läbi Udaigori tänawate.

Kogu linn oli wallatud ärewusest. Tänawail tungles pidulikus meeleolus rahwahulk. Inimesed õnnitlesid üksteist erutatult nagu suurte pühade puhul. Õhk kajas gongilöökidest, kirikukellade helinast, autosireenide häigetest. Rikshad murdsid endile waewaga teed sadade autode ja jalakäijate murru keskel.

Andrey waatles päranisilmi seda ennenägematut pilti ja ta südant läbistas magus wärin millegi ebaharilikku ootel. Nüüd kohe sünnib ime!

Äkki hakkas puudelt langema rohket lund. Suurte helwetena see kattis maa, majade katused. Kõik ümberrringi muutus walgeks.

— Mis see on? — küsis Andrey erutusest lämmatatud häälel. — Kust tuleb nüüd lumi?

— See ei ole lumi: kangh-wa puhkeb õitsele! — wastas Selim pidulikult. — Kangh-wa õitseb!

Auto läheneS metsasalgale, mis tiheda rõngana ümbritses linna. Selim käskis juhil peatuda.

— Astume minutiks wälja, — ütles ta Andreyle. — Seda on waja näha päris lähedalt.

Andrey wäljus Selimi abiga autost ja läheneS metsale. Tema ees oli ime, mis näis talle nõiduslikuma muinasjutuna, wäga kaugena tõelikkusest. Kangh-wa õitses. Ja kuidas ta õitses! Igal oksakesel ilutses nüüd kuus kuni kaheksa walget õispuhma.

Malailased ja malailannad, hiinlased ja hiinlannad wäljendasid suures erutuses oma waimustust. Paljudel olid käes kannud, tassid ja kausid. Nad asetasid need puude alla, et neisse nõrguks terwendawat mahla.

— Õied jooksewad werd! — ütles Selim.

— Jah, walget werd! — wastas Andrey. — Nad leinawad oma lühikest elu.

Kostis improwiseeritud orkestrite mängu, weel waljumalt helisesid klirikukellad, weel pidulikumalt kajas õhk gongilöökidest. Naised laulsid wanu, aegade pärandusest nendeni ulatunud laule. Nii lauldi wõib-olla juba tuhandeid aastaid tagasi, kui puhkes õitsele kangh-wa, nii laulsid nende kauged esiemad. Noorukid ja tütarlapsed tantsisid lillelistel lagendikel.

Jõudnud Andreyga palmisalu warju, Selim haaras ta ümbert kinni ja surus ta tugewasti enese wastu. Andrey lõi pea tagasi ja sules silmad. Selim kiindus ta huultesse pikaks, kirglikuks suudluseks.

— Andrey, kangh-wa õitseb! Meile....

Nad istusid uuesti autosse ja see sõidutas nad piki metsaserwa, läbi erutatud rahwahulgist kihawaid nagu lumega üle külwatud tänawaid.

Kangh-wa surewad õied, olles nutnud wälja kõik oma pisarad, sulgusid ja pudenesid maha. Kisja rikkalikult õitsele puhkenud puud kustusid aegamisi nagu tõrwikud, millede leegid tuul kustutab.

— Mul on waja minna tagasi Robert Landstone'i pawiljoni! — ütles Andrey, surudes end Selimi wastu. On juba wäga hilja, warsti hakkab koitma.

— Ma ei suuda teist lahkuda!

Selim haaras Andrey oma sülelusse.

— Te peate juba täna saama minu omaks. Kangh-wa on õitsenud!

— Ei, ei, — kiskus noor naine end lahti. — Mitte täna, mu kallis. Teine kord... Ma palun teid...

— Hea küll. Ma kuulan sõna.

Selim sai endast wõitu ja wabastas Andrey süleluseft.

— Head ööd, mu kallis. Homseni! Juht sõidutab teid Landstone'i pawiljoni.

*

Pawiljonis juba kõik magasid peale kapten Trovere-Smithi. Ta nähtawasti ootas Andreyd.

— Wiimaks ometi! — hüüdista. — Teie seanss selle poolmetslasega wenis õige pikale!

Andrey mõõtis teda põlglikult pilguga pealaest jalatallani ja tahtis mööduda oma tuppa. Kuid kapten astus talle ette.

— Kas tõesti minul, inglasel, on wähem õiaust meie naistele kui sellel metslasel?

Ta tegi katse Andreyd süleldа.

— Kaabakas! — hüüdis Andrey.

Ja bungalow waikust häiris laksuw kõrwakiil.

— Teil tuleb mulle selle eest kallilt maksta! — ütles kapten Trovere-Smith tigedalt.

11.

Sada aastat tagasi, kui inglased wallutasid Rahajangi eesmärgiga ehitada sinna strateegiline baas, oli see tuhandeaastase ajalooga linn meriröömlite pesa.

Sajandite kestel ta pidi maksma kümnest Udaigori würstidele. Alles 19-da sajandi algul Rahajang' sai inglise kolooniaks; tema tolleaegne walitseja Aleksander Muhamed Hassib loowutas ta Inglismaale kahe miljoni naelsterlingi eest. Ta seadis üles tingimuse, et sultanilоss säilitataks ja restaureeritaks, kuiwõrd see wajalik, mauri stiilis.

Terwelt 16 aastat nägid lossi kallal waewa inglise arhitektid. Sultanite uhkest mauri lossist oli jäänud järele wäga wähe. Niinimetatud roosilde lossil, mis asub praegu Rahajangis, on wäga wähe ühist mauri stiiliga.

Noor sulta Selim ei armastanud roosilde lossi. Ta, tõsi küll, peatus selles oma harwadel sõitudel Udaigorist Rahajangi, korraldas seal aegajalt wastuwõtte, kuid unistas sellest, et lõhkuda ta lõplikult maha ja püstitada tema asemele uus, mis tõeliselt teeks au mauri arhitektuurile.

Elamiskõlbulikus seisukorras oli ainult üks Rahajangi lossi tiibhoone. Ja ühes selle tiibhoone tubadest noor sultan, nädal pärast mälestusrikast ööd Udaigoris, ootas Andreyd.

Ta kirjutas talle, et ootab teda. Kell wiis pealelõunal. Kui Andrey tõesti teda armastab, ta tuleb. Ja Selim teab kindlasti, et ta teda ar-

mastab. Ta ei kuulu temale küll weel täielikult, kuid ta on andunud temale juba silmadega, huultega, kogu oma kauni keha wärinaga.

Jah, ta tuleb. Maman korraldas juba kõik. Ta ootab Andreyd malai linnaosas autos ja sõidutab ta siia. Täpselt kell wiis.

Selim waatab järjest kella, loendab minuteid. Õnn on nii lähedal. Mõttes ta näeb Andreyd juba sisse astumas. Kuidas ta teda armastab! Kui wastupandamatult tõmbab teda enda poole Andrey järaw ilu!

Puudus weel mõni minut wiiest. Kohe on ta siin. Selimi süda tahab rinnust wälja hüpata. Ta kuuleb samme. See on tema!

Selim hüppab püsti ja jookseb ukse juure. Ei, see ei ole Andrey. Ainult kiri temalt.

Selimi meeleolu langeb silmapilkselt. Ta ei saa midagi aru. Mispärast Andrey ei tulnud? Milleks see kiri?

Ta awab masinlikult ümbriku ja loeb:

„Armsam, ma ei tule Teie juure, ma ei wõi Teie juure tulla. Palun Teid, ärge piinake mind ja püüdke mind mõista. Meie mõlemad oleme seotud ja ühineda meie ei saa, warastatud õnne mina aga ei taha. Selleks olen liig uhke. Kui saaksin Teie armukeseks, tuleks mul waletada, teeselda, petta, ja seda ma ei suuda.

Kui oleksin kindel eneses selles, et mul jatkub jõudu Teile wastu panna, ma tuleksin, et isiklikult öelda Teile kõik, mis mul on südamel. Kuid ma ei usu oma jõusse, ma tean, et esimesel hetkel anduksin Teile kogu hinge ja ihuga. Sellepärast ainult kirjutan Teile.

Mu armsam! Teie armastus meenutab mulle kangh-wa õitsengut. Ta puhkes waid üheks ööks — talle on määratud kohe jälle närbuda!

Ärge otsige minuga kohtamist: kõik Teie pingutused on asjatud. Uskuge, nii on parem meile mõlemale. Meie armastus annaks meile wõib-olla mõned minutid õnne, kuid neid tuleks lunastada paljude kannatusaastatega.

Elage hästi, armsam. Kui suudate, unustage...“

Selim luges kahel, kolmel korral kirja läbi. Siis hakkas ta toas edasi-tagasi kõndima. Jah, Andrey ei tule. Ja tal on õigus. See, mida Selim talle pakkus, ei wääri ausat inimest. Ta tahtis teha temast oma armukese, panna kaalule tema ausa naise nime. Ei, see oleks kuritegu. Andreyl on õigus: nad kumbki pole wabad, ja kuni pole purustatud wanad köidikud, mis neid seowad, Andrey ei wõi ega saa kuuluda temale.

Kuid ta saawutab wabaduse mõlemale. Ükskõik, millise hinnaga seda tuleks osta. Ta ei ole neid mehi, kes annawad alla ilma wõitluseta.

— Ta saab minu omaks! — hüüdis ta waljusti. — Kui ka taewas ja põrgu minu wastu peaksid tõusma!

*

Jõudnud tagasi malai linnaosast, kus ta teda ootawale sirdar Ramanile andis üle kirja sultani jaoks, Andrey läks oma tuppa ja heitis woodisse. Tal oli tunne, nagu tuleks ta kalmistult.

— Ma ei ole terwe, — ütles ta amale. — ütle härrale, et ta ei tuleks sisse. Mul on palawik ja ma magan...

— Õhtusöögile proua ka ei tule alla? — küsis wana teenija.

— Ei, einetagu härra üksinda.

Ama raputas murelikult pead ja wäljus toast.

Andrey lebas lahtisilmi ja ta mõte kandus sinna, malai linnaossa, rooside lossi, mille ühes ruumis teda ootas armastatu.

Hetkel, mil Selim luges tema kirja, oli ta südamega tema juures. Hoop, mille ta talle oli annud, tegi talle endale haiget. Lohutadagi ta ei wõi teda! Ta nägi oma ees Selimi kohmetanud nägu, kui ta erutusest käheda häälega esitas talle küsimuse: „Kas wõiksite armastada inimest teisest rassist?“

— Waene poiss! Loodetawasti mõistab ta, et see polnud sellepärast.

Andrey käed, mis ta waibal oli risti pannud, olid jääkülmad, kuigi toas oli hirmus palaw. Lõpmatu kibedus segunes ta meeleheitesse.

— Mul ei ole õnne! Mul pole iial olnud õnne!

Lakkamatult niisutasid pisarad ta kahwatuid põski. Ta kordas endale neidsamu sõnu nagu Calais's? „Oh, mu rikutud elu!“

Wõib-olla oli wiga tema enda juures. Miks oli ta armunud Selimisse? See oli hullumeelsus. Miks armutakse üldse? Ta armastas Selimit, sest et Selim teda armastas. Kes teab öelda, mispärast armutakse? Kes on oma tunnete isand?

Uks awanes tasa, Herbert... Andrey sulges silmad ja teeskles, nagu magaks ta. Wastikusetunne, mis ulatus wihkamiseni, täitis teda. Ta kuulis, kuidas mees läheneb woodile. Nüüd oli ta üsna woodi juures...

— Kui ta mind ainult nüüd ei suudleks...

Mees pidi nüüd kummarduma ta woodi kohale, sest Andrey tajus tema lõhna, tema tubaka lõhna. Miks jäi ta sinna seisma? Miks waatas ta talle nii pikalt? Mida püüdis ta mõista?

Carter eemaldus. Ukse lõksatus, mida suletakse. Wiimaks! Andrey hingas kergendatult. Temas walmis kindel otsus katkestada kõik sidemed Carteriga.

Järgmine päew oli pühapäew. Kindlakskujunenud kombe järele Rahajangi inglise koloonia tähtsamad liikmed, kindralkuberneriga eesotsas, wiibisid jumalateenistusel kohalikus anglikaani kirikus.

Wäljawaade minna kirikusse mehega, terwitada tuttawaid, lobiseda nendega tühiseist asjust hirmutas Andreyd. Ta tõusis wara üles ja riietudes kiiresti lahkus majast, et hulkuda kaua sihitult mööda tühje tänawaid.

Tagasi jõudis ta teisipäewaks, pärast jumalateenistuse lõppu. Carter kõndis närwiliselt mööda tuba edasi-tagasi. Ta tundis juba ammu, et midagi on korrast ära. Juba mitu päewa, sest saadik, kui Andrey käis Udaigoris „weekendil", ta ilmselt wäldib jääda temaga nelja silma alla. Öösels ta lukustab end hoolikalt oma tuppa. Tõsi, ka warem ta ei wõtnud teda eriti meeleldi wastu, kuid nüüd ei saa temaga üldse enam kõnelda.

Ja Carter otsustas wahekorrad naisega klaarida.

— Mispärast te täna ei tulnud minuga kirikusse? — küsis ta Andreylt karmilt. — Kas te tõesti ei mõista, millise mulje see jätab kohaliku koloonia ringides?

— Koloonia arwamine huwitab mind wäga wähe, — wastas Andrey rahulikult. — Ma lihtsalt ei tahtnud minna kirikusse — olin pisut haiglane.

Ta laskus wäsinult toolile. Wälimus oli tal tõesti wäga kurnatud. Mehele torkas see tahtmatult silma.

— Mis teiega on? Te ei ole tõepoolest terwe? Kui nii, siis peate end rawima.

— See pole tähtis, — ütles Andrey. — Ma pean teiega kõnelma.. tõsiselt kõnelema...

Carteril hakkas ebamugaw. Ta tundis, et läheneb midagi ärewat, mis wõib rikkuda tema rahu, lüüa ta wälja tema harilikust roopast.

— Ma kuulan teid.

Nad istusid salongis. Uks kõrwalasuwasse söögituppa oli awatud ja oli näha, kuidas Li komando all teenijad askeldasid lauakatmisega.

Doktor Carter sulges ukse ja istus Andrey wastu.

— Laske siis kuulda.

— Ma palun teid! Mis mul öelda on, see on nii raske... nii piinlik... Olite kord minu sõber: täna tahaksin selle sõbra poole pöörduda. Olen nii õnnetu!

— Teie — õnnetu?! Mis te sellega tahate öelda?

— Ma ei wõi jääda edasi teie juure.

— Mis?!

— Jah. Me peame lahkuma. Ma sõidan siit ära.

— Sõidate ära? Mis lollus see on? Kuhu te sõidate?

— Ükskõik kuhu. Calais'sse, Inglismaale, Iirimaale.

— Ma ei saa midagi aru! Kauaks tahate ära sõita?

— Jäädawalt!

— Olete hulluks läinud!

Ta hüppas püsti ja hakkas mööda tuba ringi jooksma.

— Jah, te olete hulluks läinud. Mis ajast saadik tegite sellise otsuse?

— Mõni päev tagasi.

— Kas annate endale aru oma sõnadest? Sõita ära, et üldse enam mitte tulla tagasi. See tähendab... ütelge kohe, et soowite minust eemalduda.

— Ma tahan lahutust.

— Lahutust! Te ei tea, mida kõnelete. See on... Ta kõneles erutatult sammudes ühe tooli juurest teise juure ja seades esemeid ühest paigast teise.

— Te tahate lahutust? — jatkas ta — ja kujutlete, et see on niisama kerge, lihtne?...

— Teist wäljapääsu ma ei näe. Milleks anduda illusioonidele. Ma ei tee teid õnnelikuks ja ka teie ei suuda anda mulle õnne. Parem lõpetada see wääritu abielukomöödia!

— Kuulake, Andrey, — kõneles mees nähtawa pingutusega säilitada rahu. — Wõib-olla tõesti ma olen ühes wõi teises asjas teie ees süüdlane... Wõimalik, et olin liig pealekäiw, nõudlik...

— Mitte selles ei seisa asi.

— Ma lähen kaugemale: wõimalik isegi, et minu abiellumine teiega oli eksitus.

— Teie saite sellest alles nüüd aru?

— Ei, ma märkasin ammugi, et teie mind ei wõi sallida... Wähemalt mõnest ajast saadik! — hüüdis Carter wihaselt.

Seisatudes Andrey ees ta waatas minutiks talle teraselt silma.

— Kes ta on?

— Kellest te kõnelete?

— Kes on see, keda te armastate? Sest teil on armuke! Mind te ei peta.

Andrey kannatas rahulikult ta waate wälja ja wastas niisama rahulikult.

— Jah, ma armastan.

Carter tundis soowi söösta naise kallale ja kägistada teda.

— Ja te wajate lahutust selleks, et minna tema juure?

— Ma just sellepärast tahangi ära sõita... et mitte enam kohtuda temaga.

— Tähendab, ta on siin, Nahajangis?

Ta haaras naise [illegible]st [illegible].

— Ütelge mulle ta nimi! Ma tahan [illegible]ada ta nime!

— Kas see pole ükskõik? Ütlen teile, et ma ei näe teda kial enam.

— Te olete tema armuke?

— Kui ma oleksin tema armuke, ma ei põgeneks tema juurest.

— Ma ei usu teid! Ja ma ei luba teil ära sõita, kas kuulete! Mitte kialgi!

Andrey tõusis ja sammus ukse poole.

— Andrey!

Sellest hüüdest kostis piiritu meeleheide.

Carter oli langenud tugitoolile ja kattis näo kätega. Hetkeks oli Andreyl temast kahju.

— Ärge tehke sellest kurbmängu, Herbert. Tõeliselt te ei ole mind kialgi armastanud.

— Kuidas te wõite seda kõnelda?

— Teile ainult näis, et armastate mind. Teile oli lihtsalt waja minu keha. Kui te tõesti mind armastaksite... Nojah, mis sellest kõnelda! Teie mind ikkagi ei mõista.

Samal hetkel astus sisse Li ja kandis ette, et lõuna on laual.

Peawalu ettekäändel Andrey läks oma tuppa. Ka doktor Carteril polnud isu. Kuid oli waja teenijate ees pidada kinni wälisest kombest ja ta istus üksi laua taha suures söögitoas.

Pärast lõunasööki ta lukustas end oma tuppa ja kõndis kaua edasitagasi mööda kabinetti. Ta unustas isegi oma hariliku lõunauinaku.

Ei, lahutusest ei wõi juttugi olla. Tehku Andrey, mis tahab, aga lahutust ta talle ei anna. Pealegi see on wastuwõtmatu lugu. Peaaegu skandaal! Tal tuleb wõtta süü endale. Üldse, kõik see on hirmus keeruline. Teadmata weel, kuidas waatab asjale tema otsekohene ülemus. Lord Brandmoore näiteks. Muide, palju tähtsam on, kuidas suhtub lady Brandmoore. Lõppude lõpuks tooni annab siin tema...

Ta peatus äkki keset tuba ja lõi endale laksatades wastu laupa. Aga mis siis, kui pühendada kõigesse just lady Brandmoore. Kui lady Brandmoore'i arstile on talle tema majauks alati lahti. Ei tohi kaotada aega. Kui Andrey on endale midagi pähe wõtnud, ta ei rahuldu enne, kui saawutab oma eesmärgi.

Ta riietus ja sammus wäljakäigu poole.

— Herbert, te lähete ära? — kuulis ta äkki Andrey häält.

— Jah. Pean tegema ühe wisiidi, — pomises Carter kohmetuses.

— Tahtsin teilt midagi paluda.

— Olge heaks!

— Ma olin teie wastu awameelne...

— Mitte päriselt. Tema nime te mulle siiski ei öelnud.

— Selleks mul ei ole õigust. Wõin awaldada ainult oma saladuse aga mitte wõõrast.

— Oletame. Mida siis soowite?

— Ma palun teid, ärge kõnelge kellelegi, mis meie wahel juhtus. Ärge pidage kellegagi nõu.

Carter waatas naisele peagu ebauskliku hirmuga: ta näeb teda läbi, see kummaline naisterahwas! Kuidas wõis ta aimata tema kawatsusi?

— Pole waja segada meie ellu teisi, — jatkas Andrey. — Wähemalt mitte nüüd. Kas lubate mulle seda?

— Aga ma ei mõelnudki... Millest teile see pähe tuli?

— Tänan teid. Nüüd olen rahulik.

Lady Brandmoore'i juure lähen siiski, mõtles Carter. Wõib olla mitte täna waid ühel lähemal päewal. Andrey ei saa sellest teada: lady Brandmoore on ka ise huwitatud sellest, et kõik see esialgu jääks saladusse.

*

Andrey otsus oli kõikumatu: ta peab Rahajangist lahkuma.

Waja saada ainult lahutust. Herbert ei taha praegu sellest kuuldagi, kuid lõpuks ta annab siiski järele.

Niipea kui ta saawutab lahutuse, sõidab ta kohe minema. Ilma et näeks weel kord Selimit. Kõige parem on sõita Inglismaale. Seal on tal palju sõpru, ja ta leiab nende abiga mingi teenistuse. Tõsi, Euroopasse sõiduks on waja palju raha, kuid Mabel ei keeldu andmast talle laenu. Ta saadab selle raha Mabelile pärast tagasi. Wõib-olla ta saab Londoni „Evening News'i" juure alalise töö, — siis wõib ta saada awansi, mis wõimaldab tasuda suurema osa wõlast.

Kas tõesti ta sõidab ära, ilma et oleks näinud Selimit?

Ta ohkas. Waene Selim! Talle meenusid tema wiimased sõnad:

— Kui te teaksite, kui üksildane ma olen!

Lõpuks ta pole sugugi nii üksildane: tal on poeg, naised, on oma rahwas, keda ta walitseb, kuna aga Andreyl tõepoolest ei ole mitte midagi, mis köidaks teda eluga.

— Härra sõitis ära? — kuulis ta korraga häält.

Ta wõpatus: läwel seisis Li. Andrey ei suutnud siiamaale harjuda teenijate hääletu ilmumisega.

— Härra sõitis ära? — kordas Li küsimust.

— Jah. Miks sa küsid?

— Juba tund aega all ootab boy kirjaga proua jaoks.

— Miks sa mulle warem ei annud üle kirja?

— Ootasin, et härra sõidaks ära.

Ta naeratas kaasteadja ilmega.

— Boy ei anna, ütleb, et peab andma prouale käest kätte.

— Tulgu sisse.

Minut hiljem Li tõi tuppa sinises kuube riietatud malailase. — Missis Carter? — küsis malailane heas inglise keeles.

— Jah, ma olen missis Carter. Anna kiri siia.

Malailane osutas pilguga Li'le.

— Jäta meid üksi, — käsutas Andrey oma teenrit.

— Kui too wäljus, malailane wõttis oma laiast käisest kirja ja ulatas selle Andreyle. Noor naine ohkas: ümbrikul oli Selimi käekiri.

— Tema kõrgus ootab wastust!

— Hea küll. Mine esialgu wälja. Ma kutsun su pärast.

„Minu kallis, — kirjutas Selim. — Teie kiri wiis mind meeleheitele, aga mida rohkem korda seda lugesin, hajus raske kurbus mu südames ja andis maad heledaile lootusile. Eriti püsib mul meeles üks lause: „Ma armastan teid!" Seda kirjutasite täies teadwuses sellise tunnistuse tähtsuse. Teie armastate mind — ainult see on mulle tähtis. Kõik muu on ebaoluline. Isegi see, et me mõlemad, nagu te rõhutate oma kirjas, ei ole wabad. Jah, mu arm, see on ebaoluline pisiasi, tühine takistus, mida kerge kõrwaldada. Mis puutub minusse, katkestan warsti kõik sidemed ja olen täiesti waba. Ärge kartke, ma püüan anda teile mitte poolikut, waid täielikku õnne. Uskuge mind, ma ei peta teid.

Mul on tingimata waja teid näha. See on eriti tähtis meile mõlemale. Äärmisel juhul wõite mulle telefoneerida minu isiklikul telefonil Udaigori. Lisan numbri.

Mu arm, ilma teieta kuiwan ma nagu puu kõrwes. Palun teid, saatke mulle selle kirja tooja kaudu kas wõi paar sõnakest — et mul jatkuks jõudu kannatada ja oodata suurimat õnne, millest wõib unistada inimene. Teie Selim."

Milline õnn! Kuidas Selim teda armastab!

Andrey surus kirja südame wastu, siis suudles ta allkirja.

Äkki ta mõte tumestus: Selim wõib weel mõelda, et ta tahab teda panna end naima! Jumal, kui ta tõesti seda endale nõnda seletas? Ei, see on wõimatu. Nii wõib mõelda waid naisest, keda wihatakse.

Waja talle wastata. Aga mida? Ta palub kohtamist, kuid see on wõimatu. Wähemalt praegu. Wõib-olla hiljem, kui mõned asjaolud selguwad.

Andrey wõttis kirjapoogna ja kirjutas kiiresti:

„Armastan teid rohkem kui kunagi enne. Andrey."

Kleepinud ümbriku kinni ta helistas.

— Anna see kirja saatjale! — käsutas ta.

12.

Wihakandwad mehed on wähem ohtlikud kui wihakandwad naised. Mehe wihanooled lähewad tihti märgist mööda ja mürk on ebõigelt annustatud. Kriminaalajalugu tunneb wähe mürgisegajaid mehi, seewastu on aga palju kuulsaid mürgisegajaid naisi.

Gerald Trovere-Smith, keda Andrey oli tabanud südamesse, ja kes ei suutnud leppida, et Andrey lükkas tagasi tema, kõikiwõitwa mehe, kellel alati oli edu naiste juures, wihkas Andrey'd, kuid tema naine Florence wihkas teda weel palju rohkem.

Abielludes kolm aastat tagasi Geraldiga Florence teadis, et ta mees on parandamatu naistekütt, kuid suhtus tema armuseiklustesse üleolewa naeratusega.

— Need on ainult wallatused! — kõneles ta omastele ja sõbrataridele, kes teda hoiatasid. — Minu Gerald on armuseikluste koguja, nagu on olemas tubakatoosíde wõi pudelisiltide kogujaid. Teda ahwatleb waid jaht liblikate järele — püüdes waewalt kinni ühe, ta wiskab selle kõrwale ja hakkab kihutama järele teisele.

Mees armastas teda omamoodi. Florence teadis seda ja rahuldus sellega.

— Kui inimene neli nädalat kuu jooksul on õnnelik, siis ta wõib loobuda „weekendidest“ — kõneles ta. — Weekendid jätan teistele naistele.

Ta teeskles muretut naist, kes weendunud oma perekonnaõnne kindluses, kuid südames ta wärises selle pärast tõsiselt. Armastades sügawalt oma meest, ta oli salajas armukade igale noorele naisele, kes ta mehele wõinuks meeldida. Ta pidas musta nimestikku nende kohta, kelle wastu mees kas wõi lühikeseks ajaks tundis õrna poolehoidu. Lõppes seiklus, siis tõmbas Florence wastawa naise nimestikust maha, tehes sealjuures äärele märkuse „sai kätte“ wõi „lahkus pika ninaga“.

Kui mõni naine juba liiaks pani wastu ja sellega weel enam süütitas Geraldi iha, Florence oli talle wihane. Ta oleks peaaegu hüüdnud sellisele järeleandmatule:

— Aitab wigurdamisest! Anna juba kord alla, et ta sind rahule jätaks!

Siiamaani ei wõitnud ükski naine tõsiselt Geraldi südant: kõik need olid waid möödaminewad armumängud, kerged liblikad, keda ta ajas taga.

Andrey'ga oli teisiti. See oli tõsine wõistlejanna. Florence taipas seda otsekohe. Andrey põlglik wastupanu ajas Geraldi aina enam põlema. See polnud enam kerge armumäng, waid tõsine kirg. Kui Andrey talle järele ei anna, olen ma kadunud! — mõtles Florence meeleheitel.

Jumal, kuidas ta wihkas seda noort kaunitari, kes jättis oma warju nii tema kui ka teised weetlewad Udaigori naised!

Jah, see oli ohtlik wõistlejanna. Ja mis kõige halwem, tal polnud ühtki nõrka kohta. Ei saanud millestki kinni hakata. Ta jäi liig kauaks Florence'i musta nimestikku. Ah, kui saaks tema nime wastu teha märkuse, et Gerald on siiski saawutanud oma eesmärgi ja jahtunud oma kireobjekti wastu! Kuid sellest Florence ei wõinud unistadagi.

Äkki sai ta teada, et sellel uhkel Andreyl on mingisugune wahekord sultaniga. Malailasega, madalamast tõust inimesega, kellele põlgusega suhtub iga tõeline inglane!

— Nüüd oled sa kullake mu käes! — hüüdis ta kahjurõõmsalt.

Samal päewal pasundas ta kogu koloonias laiali jutu missis Carteri romaanist sultaniga. Uudis käis salongist salongi, seda kommenteeriti igal wõimalikul wiisil, puhuti määratu suureks. Sellest kõneldi muidugi ka juba kindralkuberneri lossis. Lady Brandmoore wangutas murelikult pead: ta nägi selles solwamist inglise aule, peaaegu kogu Inglismaale. Igal juhul see heitis warju Nahajangi inglise kolooniale ja tema, kindralkuberneri abikaasa, arwas end kutsutud olewat koloonia puhtust ja head nime kaitsma.

Florence oli kindel, et lady Brandmoore kutsub ta oma juure ja kuulab üle selles asjas: Trovere-Smithid olid ju koos Andreyga Roberti jahipawiljonis koloonia aule saatuslikul weekendi päewal.

Robert tahtis Andreyd oma kaitse alla wõtta, kuid ema ja tädi, lady Brandmoore, naersid ta wälja:

— Wõi weel! See sündis ju sinu katuse all ja sina nagu kunagi külalislahke peremees tahad teda kaitsta!

Jutustati, et Andrey weetis kogu öö sultaniga teadmata kus, et teda nähti teisel päewal koos sultaniga Nahajangi malai linnaosas, et igal ööl talle sõidab järele sultani auto ja wiib ta kuhugi.

— Kas tõesti doktor Carter sellest kõigest midagi ei tea? — küsisid endilt mõlemast soost tühjajutu-kerijad.

Mõned olid kindlad, et doktor on kõigega kursis ja meelega suleb silmad, et asja mitte lasta areneda skandaaliks.

Eriti sügawalt wõttis kõike südamesse lady Brandmoore: eks seisnud ta ju walwel inglise koloonia au eest.

— Mida wähem sellest asjast kõneldakse, seda parem on see kolooniale, — ütles talle mees. — Lõppude lõpuks wõib olla, kõik on ainult tühi keelepeks.

Kuid lady Brandmoore'i oli raske kord wõetud positsioonilt wälja lüüa: tema seisis walwel ja hoidis lippu kõrgel.

— Ja kuidas tema sellele suhtus?

— Ta mõtles mängida armukadedat Othellot, kuid sai aru, et mind sellega ei hirmuta. Tal tuleb leppida tõsiasjaga. Õieti mul on tast kahju. Ta käitub kogu ses loos wõrdlemisi lojaalselt. Ta andis mulle isegi sõna, et ta sest kellelegi ei kõnele ega kaeba. Pean tunnustama, ma kartsin, et ta läheb ja pihib kõik lady Brandmoore'ile. Lady Brandmoore on talle kõigi asjade mõõdupuuks ja kõrgeimaks kohtunikuks.

– Te usute, et ta peab oma sõna?

— Mul ei ole põhjust selles kahelda.

— Aga mina wõiksin teile tõendada, et ta murdis oma lubaduse.

— Ei wõi olla!

— Ta palus eile telefoniteel lady Brandmoore'i wõtta wastu teda erakorraliselt. Lady muidugi nõustus ja ta sõitis otsekohe tema juure. Wõite kindel olla, et nende westluse teemaks ei olnud Briti laewastiku suurendamine!

Andrey wangutas pead ja naeratas kibedalt.

— Ta läks siiski otsima lohutust „Rahajangi esimese daami" juurest! Kujutlen, kuidas nad mind sarjasid!

— Te teate, et homme lady Brandmoore'i juures on daamide heategewa komitee istung?

— Jah. Ma sain ka kutse.

— Kas tõesti? Noh, ja mis? Lähete?

— Miks mitte? Kui ma ei ilmuks, see ainult walaks õli tulle?

— Peaaegu teil on õigus.

Mabel tõusis juba, et lahkuda, kuid peatus läwel.

— Te wõib-olla einetaksite täna õhtul meiega? — küsis ta. — See lahutab teid pisut.

— Tänan teid, kuid ma eelistan neil päewil mitte kuskil käia. Wähemalt püüan wältida sõpru ... et neid mitte kompromiteerida!

— Jumal hoidku! Me oleksime wäga, wäga rõõmsad. Aga ma ei tunni ... Öelge, kas ma wõiksin teile millegagi olla kasulik?

— Isegi wäga: mul on waja raha.

— Kui palju?

— Umbes kakskümmend naela. Reisi peale. Kardan, et mul ei jatku. Annan teile tagasi kohe pärast Inglismaale saabumist.

— Hüwa, hüwa. Ma toon teile kohe homme wõi saadan postiteel.

— Parem oodake, kui ma teile helistan.

*

Doktor Carter wäljus lady Brandmoore'i juurest kuuma peaga. Ta tundis wajadust pisut wärskenduda, koauda mõtteid ja hakkas sihitult hulkuma tänawail.

Tema naine on mingisuguse malai würsti, poolmetslase armuke. Milline häbi! Kui ta oleks sõlminud armuühenduse eurooplasega, omaenda tõust inimesega, sellega oleks wõinud weel kuidagi leppida, kuid wahetada teda, doktor Carterit, kellegi mustanahalise wastu... See oli juba liig!

Kas tõesti ta ei jõudnud weel saada tolle metslase armukeseks? Lady Brandmoore ei söandanud seda otsekohe kinnitada, kuid tundus, et ta on selles weendunud.

Tema naine on selle neetud sultani armuke! Egas ta ilmaaegu poleks wiimasel ajal nii kangekaelselt keeldunud teda, oma seaduslikku meest, öösel oma tuppa laskmast.

Mis ta nüüd küll teeb? Säärane seisukord on wäljakannatamatu mõlemale. Andrey peab midagi otsustama. Nähtawasti ta on tõsiselt nõuks wõtnud siit ära sõita. Tõsi küll, lady Brandmoore on weendunud, et ta ei sõida kuhugi, et see on ainult tühi ähwardus, kuid Andreylt wõib kõike oodata. Tema soontes ei woola asjatult iiri weri.

— Igal juhul — ütles talle lady Brandmoore, — teie ei tohi lubada, et ta ära sõidaks. Teie olete mees ja otsustaw sõna peab kuuluma teile!

Kerge öelda! Mine saa hakkama sääraseaga nagu Andrey! Ah, kui kuidagi saaks wältida skandaali! Andreyl on kõik ükstapuha, kuid tema, Carter, peab mõtlema oma karjäärile, oma heale nimele. Kõik see lugu heidab kahtlemata talle warju...

Peaaegu alateadlikult, andmata endale aru, ta kõndis kodu poole.

— Ma kaitsen end, kurat wõtku! — hüüdis ta waljusti, juba lähenedes majatrepile.

Ta kõneleb kohe praegu Andreyga otsekohesel. Ta ütleb talle, et kaalul seisab tema hea nimi, kogu ta karjäär. Ta ei luba õõnestada tema poolt nii suure waewaga loodud perekonna kodukollet.

Andreyd ei olnud all. Carter sammus trepist üles ja läks otse tema tuppa.

Andrey ei olnud ka siin. Toas walitses korratus, nagu harilikult enne ärasõitu. Ama ladus lahtiselt toolil seiswasse kohwrisse asju.

Doktor Carteri süda hakkas ärewalt wekśma.

— Mis sa siin teed? — küsis ta.

— Panen proua asju kokku.

— Aga kus proua ise on?

— Sõitis ära.

— Kuhu ta sõitis?

— Ma ei tea.

— Ilma asjadeta?

— Proua wõttis kaasa ühe kohwri ja käskis mul ülejäänud asjad panna teise.

— Ta ütles, et tuleb tagasi.

— Ei. Proua ütles, et ta saadab teisele kohwrile järele.

— Millal ta ära sõitis?

— Kell wiis.

— Kirja ta ei jätnud?

— Ma ei tea. Proua ei rääkinud midagi.

Carter saatis Ama wälja ja jooksis mööda tuba kui haawatud loom puuris.

Jooksis ära! Isegi jumalaga ei jätnud! Ta ei jõudnudki öelda oma mõjuwat sõna, mida lady Brandmoore talle nii soowitas. Kus nüüd läheb lahti keelepeks!

Muidugi, lady Brandmoore wõtab ta oma kaitse alla, nii et tema karjäär saab wähe kannatada, aga seda ikkagi wältida ei saa, et tema nime suust suhu ei kantaks. See on ju niisugune maiustoit keelepeksu-harrastajaile.

Jooksis ära... Selline kergemeelsus. Millega ta arwestab? Millele loodab? Kui tal oleksid tõsised wäljawaated sellele neetud sultanile, ta jäänuks siia. Naised on üldse ogarad, aga see Andrey purustab kõik rekordid.

Talle meenus lady Brandmoore'i lause:

„Kui teie naine ära jookseb, on ta kadunud! Mis ta sellega tahtis öelda? Et Andrey hukkub sõna otseses mõttes, sest tal ei jatku jõudu elada?

Waja küsida Li'lt. Wõib olla tema teab midagi.

Doktor helistas. Kuuldamatult awanes uks ja läwel seisis hiinlane. Ta nägu oli nii ükskõikne, et ka kõige osawam füsionomist ei oleks sellest midagi wälja lugenud.

— Kuhu proua sõitis?

— Ma ei tea.

— Oli täna tema juures keegi?

— Jah. Missis Wilsord.

— Mis kellaajal?

— Kell pool wiis.

— Ja millal proua ära sõitis?

— Kell wiis.

Kui oleks mingisugunegi lõng. Ta helistab otsekohe missis Wilsordile.

Li seisis hetke oodates ja waatas doktorile, kes nähtawasti oli unustanud ta olemasolu.

— Ma wõin minna?

— Oota natuke!

Doktor tundis korraga wiha selle ükskõikse hiinlase wastu. Ta teab arwatawasti palju, aga temalt ei saa midagi wälja pigistada.

— Peale missis Wilfordi kedagi ei olnud?

— Ma ei näinud.

— Waletad!

Ta kiskus wihaselt üksteise järele wälja lauakaekad ja soris kõik läbi, mis neis oli, kuid ei leidnud midagi. Siis ta hakkas sorima paberikorwis. Talle sattus pihku lõhkirebitud ümbrik. Postmarki ümbrikul ei olnud, kuid selle eest oli Udaigori wapp.

— Nüüd ma näen, et sa mulle waletasid. — pöördus ta Li poole. — Kes tõi selle kirja?

Li waikis.

— Kuule, kui sa mulle ütled kõik, mis sa tead, annan sulle kolmkümmend dollarit, kui sa aga kangekaelselt edasi waikid, kihutan su minema. Said aru?

Ta wõttis rahakotist kolm kümnedollarilist paberit ja asetas lauale. Li wahtis kõõrdi rahadele ja lausus siis ikka ühesuguselt ükskõikse ilmega:

— Kirja tõi malai boy.

— Aha! Sultanilt, jah?

— Ma ei wõi teada. Boy tahtis kirja anda proua enese kätte. Pärast tuli missis Wilford. Proua pani asjad kohwrisse, käskis kutsuda rikshа ja sõitis minema.

— Kuhu ta käskis kulil sõidutada?

— Grand-hotelli, aga Grand-hotelli ta ei sõitnud.

— Kust sa tead?

— Kulid tulid tagasi ja ütlesid mulle.

— Kuhu nad siis ta sõidutasid?

— Sadama tänawale. Sealt ta saatis nad tagasi.

— Hea küll, wõid minna.

Doktor wiskas Li'le paberrahad. Hiinlane tõstis nad maast ja wäljus.

Ah nii on siis see asi! Andrey peab salaja kirjawahetust sultaniga! Siin on terwe wandeselts. Ja see Mabel Wilford nähtawasti etendab wahetalitaja osa.

Kõigepealt waja talle helistada — wõib-olla õnnestub temalt midagi teada saada.

Ta pigistas wihaselt kokku lõhkise kirjaümbriku ja wiskas ta nurka, kuid pärast tuli talle mõte, et see on suurepärane süütõendus Andrey wastu. Ta tõstis ümbriku maast, silus selle hoolikalt sirgeks ja peitis kirjataskusse.

Jah, waja telefoneerida Mabel Wilfordile. Seda kõigepealt. Pärast näeb, mis edasi teha. Ta wõttis kuuldetoru.

— Halloo! Mister Wilfordi korter? Kõneleb major Carter. Olge lahked, kutsuge telefoni juure missis Wilford. Mis? Ei ole kodus? Juba kell neli sõitis ära? Kuhu? Te ei tea? Tänan."

Doktor Carter hakkas uuesti mööda tuba edasi-tagasi kõndima. Mõtisklenud tükk aega, ta helistas lady Brandmoore'ile.

— Mis? Jooksis ära! — hüüdis too sääraste pahameelega, et Carter tundis end süüdlasena. — Teate mis, kallis major: sõitke täna õhtul minu juure. Kella poole üheksa ajal. Mu õde, lady Landstone, tuleb ka. Arutame üheskoos asja läbi.

Täpselt kell pool üheksa doktor astus lady Brandmoore'i salongi. Lady wõttis teda wastu pidulikult kurwa ilmega, nagu inimest, kes äsja natnud lähedase inimese.

— Mu waene sõber!

Lady Landstone surus osawõtlikult ta kätt.

— Tunnen wäga teile kaasa, kallis major!

Kallis major paigutati istuma. Ta osutus kahe naise, Rahajangi esimese ja teise daami wahel.

— Jutustage kõik! — soowitas lady Brandmoore.

— Kahjuks, ma tean nii wähe. Tean ainult, et täna kella wiie paiku mu naine kohwriga lahkus majast. Enne seda keegi malailane oli toonud talle kirja. Leidsin lõhkikistud ümbriku. Kui ma ei eksi, see on sultanilt.

Mõlemad daamid waatasid kordamisi hoolikalt üle lõhkikistud ümbriku. Jah, polnud kahtlust, see oli sultanilt!

— Minu juures oli äsja Mabel Wilford — ütles Brandmoore. — Pidasin wajalikuks selgitada mõningaid asjaolusid, mis on ühenduses selle õnnetu looga... Eriti tema osa selles. Sest minul olewate andmete järele oli ta teie juures pool tundi enne... teie abikaasa kadumist.

Lady Brandmoore oli nii süwenenud kohtu-uurija osasse, et doktor Carteril oli tunne nagu inimesel, kes kutsutud ülekuulamisele.

— Lubage küsida, teie hiilgus, mis ütles teile see daam?

— Tal nagu polnud aimdustki missis Carteri põgenemisest. Ta on weendunud, et teie abikaasa ei ole astunud üle saatuslikust piirist ja weel ei ole teile truudust murdnud. Pange tähele, doktor: weel ei ole truudust murdnud.

— Aga missis Wilford oli meil wähe aega enne... minu naise kadumist. Kas tõesti ta ei pannud midagi tähele? Kas tõesti mu naine sõnagi ei lausunud oma otsusest?

— Ei. Ta mõtles nii wähe... ärasõidule Rahajangisse, et kawatses tulla homme minu juure heategewa komitee istungile. Ta ise oli öelnud seda missis Wilfordile.

Lady Brandmoore wahetas õega pilgu ja lisas juure:

— Te saate aru, major, et pärast seda, mis on juhtunud, ma ei wõi wõtta oma juures wastu teie abikaasat. Minu juure kogunewad kõik lugupeetud daamid, parima seltskonna esindajad. Ma ei wõi asetada neid kahemõttelisse seisukorda! Loodan, et te saate minust aru, major?

— Täielikult, hiilgus! Aga, kuna ta lahkus kodust... ja wiibib ei tea kus... ma ei usu, et ta ilmuks teie koosolekule.

— Wõimalik, et ta on siiski weel Rahajangis ja ilmub homme minu juure. Et teatawa määrani heita wäljakutset awalikule arwamusele. Sellised naised on kõigele walmis.

— Kui ma teda näen, ma hoiatan teda.

— Tänan teid, mu sõber. Öelge: kas teie abikaasal oli küllaldaselt raha, et wõtta ette pikka reisi?

— Tõesti, ma ei tea, — sõnas arst kohmetult. — Ma ei usu...

— Olen weendunud, et ta ei sõitnud kuhugi ja warjab end siinsamas Rahajangis.

— Teie hiilgus ei arwa, et ta... wiis ära sultan?

— Ei. Seda ta ei julgeks. Ta saab wäga hästi aru, et meie, inglased, tõlgitseksime seda kui waenulist akti. Lord Brandmoore on ses suhtes järeleandmatu. Kahju, et ta on praegu wäljasõidul.

Lordi äraolekul moraalne wastutus kõige eest, mis sünnib koloonias, lebas temal, Rahajangi esimesel daamil, ja tema seisab walwel!

— Teen kapten Trovere-Smithile ülesandeks kõrwalteede kaudu wälja uurida, kas ei peatu teie abikaasa mõnes kohalikus hotellis, — ütles ta. Edasi näeb siis, mis teha.

14.

Lady Brandmoore kutsus oma juure kokku daamide heategewa komitee kaks korda aastas: ülestõusmispühade ja jõulu eel. Kewadel ja hilissügisel korraldati balle heategewaks otstarbeks ja ettewalmistustööd jaotati daamide wahel.

Kindlakskujunenud korra järele koosolekud algasid kell 10 hommikul. Täpselt kell 10 kõik kutsutud daamid pidid olema koos: lady Brandmoore ei sallinud mingeid kõrwalekaldumisi.

Mabel Wilford, kes ka kuulus daamide komiteesse, oli sel hommikul suures ärewuses. Ta oli weendunud, et Andrey wiibib linnas ja, mine tea, wiimaks ilmub weel lady Brandmoore'i koosolekule! Ta ise eile kõneles, et wõtab sellest osa. Kui ainult ei tuleks skandaali!

Ta wõttis telefoniühenduse Robert Landstone'iga.

— Ei tohi lasta sündida, et Andrey ilmuks teie tädi juure! — ütles ta.

— Teen, mis minu wõimuses. Walwan kindralkuberneri lossi sisse-

käigul, kuid ma ei wastuta tulemuste eest, — wastas Robert. — Pealegi on kell juba kolmveerand kümme. Kuni ma lossi juure jõuan, on Andrey wõib-olla juba sees, heategewa komitee koosolekul.

—Sultanist olete midagi kuulnud? — küsis Mabel.

— Ei. Kohtasin wiimati tema adjutanti sirdar Ramanit ja mul jäi mulje, et tema isand on isegi teadmatuses Andrey suhtes.

Mabel asus raske südamega teele lady Brandmoore'i juure.

Westibüülis ta küsis walweametnikult, kas missis Carter on juba saabunud.

— Ma ei tea öelda, — wastas see. — Saabus nii palju daame!

Lady Brandmoore'i erasalong oli tulwil daame. Seal seisid ridadena toolid nagu kontserdi wõi loengu ajal. Ees wäikesel poodiumil asus presiidiumi laud, mille taga harilikult istusid lady Brandmoore, lady Landstone, kindraliproua Hampstead ja kapten Trovere-Smith, kes täitis sekretäri kohuseid.

Täpselt kell 10 ilmus sisemistest ruumidest, walweohwitseridest saatetult, lady Brandmoore. Temale järgnesid lady Landstone, kindraliproua Hampstead ja kapten Trovere-Smith.

Kõik daamid tõusid püsti.

Lady Brandmoore sammus majesteetlikult oma kohale ja andis daamidele märku istet wõtta.

Ta omistas sellele rituaalile määratut tähtsust.

— Ma ei taha seda enese pärast, waid ainuüksi Inglismaa prestiizhi pärast! — kõneles ta. —Minu mees on ju teatawa määrani siinne asekuningas.

Ja ta käitus asekuningannana.

Sisenedes saali Mabel esialgu ei märganud Andreyd, kuid mõni minut hiljem, kui koosolek oli awatud, ta nägi hirmuga teda ühes wiimastest ridadest. Lady Brandmoore heitis pilgu paberile, mille esitas talle kapten Trovere-Smith, ja helistas kella. Selles osas, täpselt nagu kohtu-uurija ja moraalikaitsja osas, ta tundis end täiesti omal kohal. Ta hoidis lippu kõrgel.

— Mu austatud daamid, — alustas ta. — Awades heategewa komitee järjekordse koosoleku, mille eesotsas mul on au seista, loen oma meeldiwaks kohuseks awaldada sügawat tänu kõigile siia kokkutulnutele. Asi, mis meid siin ühendab, wäärib seda, et annaksime talle kogu oma jõu. Kõik teie, kes järgnesite minu kutsele...

Ta laskis heatahtliku pilgu üle saali käia — ja äkki ta hääl katkes, nagu oleks teda miski tugewasti üllatanud. Tekkis waheaeg. Daamid waatasid arusaamatuses üksteisele. Wähehaawal kõikide pilgud suundusid

Andreyle: oli selge, et just tema juuresolu nii hämmastas lady Brandmoore'i.

Mabel tardus: otsekohe puhkeb skandaal! Kuid lady Brandmoore sai warsti wõitu oma erutusest ja köhatades jatkas:

— Kõik teie, kes te järgnesite minu kutsele, täidate ausalt oma kohuseid. Meie koloonia, mu daamid, on üksainus suur perekond. Kaugel kodumaast, meie palawalt armastatud Inglismaast, peame kaitsma siin tema au ja wäärikust. Igaühel meist lasub suur kõlbline wastutus kõige eest, mis sünnib selles perekonnas. Rahajangis on ülekaalus meile wõõrast werest ja tõust inimesed: hiinlased, hindud, malailased. Meie, inglased, moodustame siin wäikese rühma, aga siiski me oleme siin tõelised kultuurikandjad.

„Kuhu ta sihib? — mõtles Mabel piinatult. — Sääraseid kõnesid pole ta weel kunagi pidanud!

— Seepärast pole panna imeks, et meile on suunatud kõigi pilgud. Kellele palju on antud, sellelt palju ka nõutakse. Ja meie peame terawalt walwama selle järele, et keegi meie perekonnast ei kalduks kõrwale woorusliksuse teelt...

— Ah nõnda! — ütles enesele Mabel. — Otsekohe puhkeb skandaal.

— Konstateerin uhkusega, — jatkas lady Brandmoore, — et siiamaani ükski daam, kes kuulub Rahajangi heasse seltskonda, ei ole heitnud wähimatki warju inglise koloonia aule. Kahjuks — lady Brandmoore ohkas paljutähendawalt — üks meie seast on nüüd moodustanud kurwa erandi. Ta ei ole hoolinud meie koloonia parimatest traditsioonidest ja määrib selle nime. Ma ei nimeta seda daami nime järele. Annan talle minuti aega selleks, et ta ise, omal algatusel, lahkuks siit, sest siin ei ole tema paik.

Tekkis rõhuw waikus. Kõikide pilgud suundusid uuesti Andreyle. Mabel waatas temale hirmunud silmadega. — Issand, kui ta ainult pead ei kaotaks! — mõtles ta. — Kui ta tõepoolest püsti ei tõuseks ja saalist ei wäljuks!

Kuid Andrey istus nagu nõiutu, ta ei suutnud endale nähtawasti aru anda, mis siin õieti sünnib.

— Minut on möödas, — katkestas waikuse lady Brandmoore. — Möödas on ka teine minut, kuid konstateerin kahetsusega, et daam, keda ma pidasin silmas, ei järgnenud minu ettepanekule ega lahkunud saalist. Kui walus mul ka pole, olen sunnitud nimetama teda nimepidi.

Ja tõustes majesteetlikult ta sirutas käe Andrey suunas ja sõnas pidulikult:

— Proua Carter teie koht ei ole siin. Lahkuge siit!

Mulje oli wapustaw. Keegi daam kiljatas hüsteeriliselt. Mõned, kes istusid Andreyst kaugemal, tõusid püsti, et paremini näha.

Andrey tõusis toolilt.

— Siia tulles ma arwasin, et tulen heategewa komitee koosolekule, aga olen sattunud kohtusse! — ütles ta lady Brandmoore'i poole pöördudes.

Kostsid protestid ja pahameelehüüded.

— Jah, mylady, kohtusse! — jatkas Andrey, pöördudes juba kõigi poole. — Ja see kohus waewalt aitab kaasa Inglismaa prestiizhi tõstmiseks, sest ta teeb otsuse, ilma et esitaks mingeid süütõendusi. Aga ma alistun — ja lahkun siit.

Ja uhkelt püsti päi, mitte nagu wõidetu, waid nagu wõitjanna suundus ta ukse poole.

Sel hetkel Mabel oli uhke oma sõbratari üle ja oleks heameelega suudelnud teda kõigi nende daamide kiuste, kes otse paisusid oma woorusliikkuse teadwusest. Kuid ta ei julgenud isegi demonstratiiwselt wäljuda koos Andreyga: sellega oleks ta oma mehe asetanud raskesse seisukorda.

Kui komitee koosolek oli lõppenud, ta jooksis esimesena saalist wälja ja asus otsima Andreyd. Kuid nooreſt naisest polnud enam wähimatki jälge.

Mabel küsitles tuttawaid, helistas telefonil doktor Carterile, Robert Landstone'ile, „Rahajangi Teataja" toimetusse — keegi ei teadnud midagi.

Wahepeal Andrey, wäljudes kindralkuberneri lossist, astus esimesele mööduwale trammile ja sõitis linnaääre. Seal oli ta eelmisel päewal pärast seda, kui sai Mabelilt teada, et ta mees hoolimata antud lubadusest kaebas lady Brandmoore'ile kõik ära, üürinud toa ühes teisejärgu hiina wõõrastemajas.

Jätnud sinna oma kohwri, ta läks sadamasse küsima järele, millal wäljub lähim laew Euroopasse. Osutus, et järgmisel päewal, kuid pilet Marseille'ni maksis 30 naela, Andreyl aga oli kõigest weel 15.

— Ilma Mabelita ei saa siiski läbi! — ütles ta enesele.

Ta lootis kõnelda temaga pärast daamide heategewa komitee istungit, kuid „Rahajangi esimese daami" jäme käitumine lükkas ümber kõik ta arwestused. Ta pöördus tagasi oma hotelli, millest hiina poeet Lou-Su oli kord kõnelnud talle kui puhtast ja korralikust.

Seal andis ta end üles oma neiupõlwe nime all. Eurooplasist seal peatusid ainult äriasjus Rahajangi saabunud hollandlased ja portugaallased. Inglased ja prantslased eelistasid rikkamaid hotelle keskllinnas.

Iga! juhul selles tagasihoidlikus hiina hotellis keegi ei wõinud teda ära tunda ja keegi ei tunnud huwi tema wastu.

Lukustades end oma tuppa ta elas mõttes uuesti üle äsjase alanduse. Pisarad tõusid tal kurku. Ainult rutemini põgeneda sellest hirmsast Nahajangist, sellest kõrkust täispuhutud, hirmus piiratud mõistusega prowintsiaalsest lady Brandmoore'ist, kõigist neist oma woorusliklusega uhkustawaist, kuid tasahilisest patustawaist daamidest, keelepeksust, intriigidest, wastastikusest üksteise jälgimisest.

Jah, ära sõita. Aga kuidas? Waja iga hinna eest saada kokku Mabeliga. Helistada talle telefonil? Ehk wõib-olla parem kirjutada talle. Nii üks kui teine on riskantne: saadakse teada, kus ta wiibib, ja jälle algab jaht. Ilmub mees, hakkab kauplema, nõudma, paluma. Ei, tal oleks raske temaga kohtuda. Selle inimesega on tal kõik lõpetatud. Ta tahab püstitada müüri enese ja Carteri wahele, tõmmata kriipsu oma õnnetu abielule.

Lõpp! Nüüd on ta waba. Ah, kui ta wõiks ühekski silmapilguks näha Selimit! Kui õnnelik ta oleks! Aga ei, see on wõimatu. Ta sõidab ära, ilma et jätaks temaga jumalaga.

Hiljem, juba Inglismaalt, ta kirjutab Selimile. Seda ta otsustas kindlasti ja muutmatult.

Ta tundis äkki suurt wäsimust. Keha oli nagu läbi pekstud.

„Ainult mitte haigestuda!" — mõtles ta silmi sulgedes.

Teda waldas roidumus. Oli tahe heita woodisse ja uinuda, mitte midagi näha ega kuulda. „Kas tõesti jään woodisse?" — läbistus tal peast. Ta oli kuulnud, et troopikalistes maades haigus tuleb tihti ootamatult, ilma mingi üleminekuta. Inimene tunneb end suurepäraselt — ja äkki ilma mingi nähtawa põhjuseta wajub maha!

Issand, kas tõesti temaga juhtub samuti? Haigestuda siin, juhuslikus peatuspaigas, täiesti wõõraste inimeste keskel, see oleks hirmus! Siin ei ole isegi telefoni, et kutsuda arsti, anda endast teada. Kuigi... ta nagunii ei telefoneeriks kellelegi. Wast ehk Mabelile? Mabel on tema wastu nii sõbralik... Jah, ta teatab Mabelile... Kuid toas ei ole telefoni... Ta on eraldatud kogu maailmast..

Kui halwasti ta end tunneb! Milline hirmus nõrkus! Kas tõesti see on palawik?

Tal hakkas äkitselt külm. Tundus, nagu ei wõiks ta millestki sooja saada. Weri peksis nagu haamriga meelekohtadele... Ja süda läheb pahaks nagu laewal tugewa lainetuse ajal. Pead pigistasid raudsed klambrid.

Ta heitis diiwanile, tahtis sirutada käe kella järele, et kutsuda teenijat, kuid meenutas, et ta pani ukse seestpoolt lukku, ja keegi ei pääse tema juure sisse. Ükskõik... Tal ei ole kedagi waja... Kui ainult Selim tuleks... Ta paneks talle pähe Shiwa märgi... üleni laetud briljantidega...

Andrey kaotas meelemärkuse.

15.

Robert Landstone ja abielupaar Wilfordid ei teadnud enam, kust otsida Andreyd. Rahajangis teda ei olnud. Nad wõtsid telefoniühenduse sultani lossiga Udaigor-Lamas, kuid ka Selim ei teadnud midagi ja tema adjutant sirdar Raman kihutas ühtejärge autol lossist Rahajangi ja tagasi.

Mabel oli pärisselt pea kaotanud: ta kartis, et Andrey sügawa südamepõhjani solwatud lady Brandmoore'i taktitust wäljaastumisest toimib midagi mõtlematut. Oli ju sellest õnnetust hommikust möödunud juba ligi 36 tundi ja Andrey kadus nagu wette!

— Homme saabub mu onu, lord Brandmoore, — teatas Mabelile Robert. — Ta on inimlikum kui tädi ja wõtab Andrey leidmiseks energilised abinõud tarwitusele.

— Kui see ainult ei oleks liig hilja! — ohkas Mabel.

— Lollus! — waidles Robert wastu. — Teile, daamidele, wiirastuwad alati igasugused koledused. Olen kindel, et Andrey warjab end mõnes pärismaalaste hotellis. Neid on Rahajangi ääreosades palju.

— Kas te ei arwa, et ta sõitis Euroopasse?

— Sellest ei wõi juttugi olla. Küsisin kõigist laewakontoritest järele.

Udaigor-Lamas erutus ja närwitses sultan. Tal ei olnud juba kolmandat päewa teateid Andreyst. Robertilt ta sai teada, et Andrey oli lahkunud mehe juurest ja sõitnud ära teadmata kuhu. Kui Andrey tõestl armastab teda, ta peaks talle andma endast teadet.

Nüüd olid nad mõlemad wabad... Tõsi, Andrey ei olnud weel saanud lahutust, kuid see on waid tühine wormitäide. Mis puutub temasse, sultanisse, ta on juba täiesti waba. Eile mõlemad ta naised lahkusid lossist ja läksid tagasi oma wanemate juure. Ta jagas neile heldelt kingitusi, lubas neil wiia endiga kaasa terwe kuhja kallisehteid. Nad, muidugi, nutsid pisut, kuid lohutusid wäga ruttu ja muretsesid hoolega selle eest, et kõwemini täita täis kohwrid.

Jah, nüüd on ta waba! Nüüd ta wõib abielluda Andreyga. Lahutuse saab Andrey kergesti: tema, Selim, leiab juba wiisi, kuidas hankida doktor Carteri nõusolu! Aga kummaline, et ta endast mingit märku ei anna. Kirjale, mille ta mõne päewa eest saatis usaldatawa inimesega, Andrey wastas waid üheainsa lausega: „Armastan teid rohkem kui kunagi enne." Ja rohkem sõnagi! Ei kirjutanud, millal nad wõiwad kokku saada, mida ta kawatseb teha. Wõimalik, et ta kartis mehe tagasitulekut ja rutuga piirdus nii lühikese wastusega.

Juba kolmandat päewa ta hoiab teda piinawas teadmatuses.

Selim helistas ja käskis saata oma juure sirdar Ramani.

— Sa pead ta leidma! Iga hinna eest! — ütles ta oma adjutan-

dile. — Sõida doktor Carteri juure — wõib-olla ta on tulnud koju. Wõi parem helista enne. Kui saad teada, et ta on tulnud tagasi, püüa temaga kokku saada ja ütle talle, et ma ootan, et olen piinatud, ei leia rahu. Ütle talle, et ma olen juba waba.

— Kardan, kõrgus, et missis Carter ei ole tulnud tagasi. Selleks on ta liig uhke.

— Waeneke! Teda solwati nii sügawasti! See lady Brandmoore oli tema wastu nii julm. Neetud inglased! Nad peawad mulle selle eest kallilt maksma. Muide, kuidas on jaapanlastega?

— Nad ootawad, et kõrgus osutaks neile seda au ja wõtaks nad jutule. Teie lugesite nende kirja?

— Jah. See on parem ära põletada. Igal juhul mul on nüüd käes relw inglaste wastu. Wõib-olla wõtan weel täna need jaapanlased jutule.

Ta asetas sirdarile käe õlale ja lisas juure:

— Sõida täna õhtul Nahajangi. Sa ööbid Roosíde lossis ja homme hommikul püüa otsida üles missis Carter. Ma tean, et ta warjab end linnas. Homme peab ta olema leitud. Kuuled? Ma loodan sinule!

Samal õhtul Raman külastas Nahajangi politseiülemat. Too muidugi juba teadis juhtunust.

— Tulen teie juure ilma tema kõrguse teadmata, — ütles Raman — on teil mingeid andmeid proua Carteri asupaiga kohta?

— Tean ainult, et ta ei ole kuhugi ära sõitnud ja et ta ei peatu üheski euroopa hotellis. Minu mehed jatkawad otsinguid.

— Tänan teid. Mul on teile suur palwe. Kordan: pöördun teie poole ilma tema kõrguse teadmata. Kui see lugu peaks sattuma ajakirjandusse, tema nimi ei tohi ühelgi juhul saada nimetatud...

— Hea küll. Wõtan teatawaks.

Raman lahkus politseiülema juurest rahustatuna ja asus uuesti otsima, kihutades kuni hilisööni linnas ringi.

Hommikul ta kõneles sultaniga telefoni teel ja teatas, et ta on sattunud jäljele.

— Weel pisut kannatust, kõrgus. Andke mulle paar tundi aega. Arwan, et weel täna me leiame proua Carteri.

— Kes on need „meie"?

— Mind aitawad nõu ja teoga mister Robert Landstone ja tema sõber hiina luuletaja Lou-Su.

— Hea küll. Informeeri mind kõigest. Telefoneeri sagedamini. Ma ootan. Kui waja, sõidan Nahajangi.

— Wabandage, kõrgus, kuid see wõiks ainult otsimist raskendada. Teie äratate kõikjal tähelepanu.

— Jah, sul on õigus. Nii siis, ma ootan teateid.

Mõni tund hiljem Raman helistas uuesti sultanile.

— On teile, kõrgus, tuttaw miss Greenwoodi nimi?

— Ei, aga mis siis?

— Me saime teada, et ühes hiina hotellis Rahajangi lähedal üüris paari päewa eest toa keegi noor daam ja kirjutas end sisse selle nime all.

— Küsisid sa tema wälimuse kirjeldust?

— Jah. Kirjeldus läheb kokku. Wõimalik, et see ongi proua Carter.

— Sõida otsekohe sinna!

Kümme minutit hiljem Raman, Robert ja Lou-Su sõitsid hiina hotelli ette.

— Näidake mulle teie juures peatuwate reisijate nimekirja — nõudis Raman hotelliperemehelt.

Hiinlane täitis otsekohe nõudmise.

Robert ja Raman hakkasid raamatut kiiresti lehitsema.

— See on tema käekiri! — hüüdis Robert. — Ma tunnen seda wäga hästi!

Raamatusse oli Andrey käega kirjutatud: „Miss Mary Greenwood Manchesterist."

— See on tema! — hüüdis Robert . weelgi suurema weendumusega.

— See daam läks eile pärastlõunal oma tuppa ja ei wasta koputusele, — ütles hotelliperemees.

Raman jooksis telefoni juure ja kutsus wälja sultani.

— Missis Carter on leitud... Hotellis, millest ma teile juba kõnelesin. Chaussee tänawal number 223... Ta on eilsest saadik toas luku taga ja ei wasta ega awa ust.

— Otsekohe uks sisse murda! — hüüdis sultan suures ärewuses. — Kutsu telefoni teel wälja ameerika haigla ülemarst! Ma sõidan kohe sinna.

Ameerika haigla ülemarst doktor Roads istus toolil diiwani ees, millel lebas Andrey, ja murelikku näoga katsus ta tuiksoont.

— Hm... Kui see ainult ei oleks menningiit!... Praegu on weel raske panna diagnoosi.

— Loodan, et ta on wäljaspool hädaohtu, doktor? — küsis sultan ärewusega arstile silma waadates.

— Seda ma ei arwa. Juhtum on igatahes kaunis tõsine.

— Wõib olla on parem ta praegu siit ära wiia?

— Praegu weel ei wõi.

Sultan ohkas sügawasti ja suunas silmad Andrey näole. Noor naine oli tundmatuseni kõhnenenud, silmad sügawale sisse langenud, ninaots teraw. „Peaaegu nagu surnul!" — mõtles sultan piinatult.

— Doktor, te päästate tema, eks ole tõsi?

— Teen kõik, mis minu wõimuses. Kahjuks oleme kaotanud palju aega. Talle on waja wäga hoolikat rawi. On teil kedagi põetajat?

— Jah. Ma korraldan selle kohe.

Selim wäljus koridori, kus ootasid Raman, Robert ja Lou-Su.

— On lootust, kõrgus? — sööstis tema juure Robert.

— Jah. Kuid ta seisukord on tõsine.

Ja pöördudes Ramani poole sultan ütles:

— Sõida otsekohe St. Mauritsiuse kloostrisse ja too siia õde Marta. Ütle, et mina sind saatsin.

Kui Selim haige tuppa tagasi pöördus, waatas arst murelikult kella.

— Mind ootab raske haige, kas wõiks kõrgus jääda siia kuni minu tagasitulekuni? Loodan tulla toime poole tunniga.

— Hea küll, doktor. Wõite minna. Ma jään siia.

Arst wäljus, ja Selim istus ta kohale haige woodi juure ning wõttis ta käe.

Tunneb Andrey tema ära?

— Andrey! — sosistas ta.

Hetkeks noor naine awas silmad, waatas temale ja ta näole ilmus õnnelik naeratus.

Kas ta tõesti tundis tema ära?!

Kuid juba sules ta uuesti silmad ja ta rinnast kerkis sügaw ohe, peaaegu oigamine.

— Andrey!

Noor naine jäi liikumatuks ja suletud silmadega.

— Andrey! Sa ei tunne mind ära? Olen Selim — Udaigori sultan... Ma armastan sind rohkem kui oma elu. Nüüd olen ma waba, täiesti waba. Ma abiellun sinuga ja me saame õnnelikuks.

Kuid Andrey waikis ja ta nägu oli jubedalt elutu.

Selimit waldas hirm. Kas tõesti kõik on lõppenud? Kas tõesti ta kaotab tema?

Kaua istus ta liikumatult, hoides Andrey kätt oma käes ja waadates ärewusega talle silmisse.

Sellisena leidis ta arst, kes tuli tagasi õe Marta saatel.

See oli pikakaswuline tugew naine energiliste näojoonte ja kindlate liigutustega. Ta oli rawinud sultanikaasat Zobeidat ja sultan tänutäheks annetas St. Mauritsiuse kloostrile kolmtuhat naela. See helde annetus parandas kloostri wankumalöönud ainelist alust tunduwalt, sest klooster kulutas palju raha oma hiljutiawatud haigla peale.

Õde Marta terwitas aupaklikult sultanit, lähenes Andreyle, katsus ta tuiksoont ja hetkeks waatas talle teraselt näkku.

— Ega ei ole hädaohtu, doktor? — küsis ta.

Ka arst kontrollis haige pulsilööke.

— Märgataw paranemine. Kui ka edasi nii läheb, on ta pääsnud.

— Oh ja, ta saab terweks! — hüüdis õde Marta tuliselt. — Kõrgus wõib olla üsna rahulik.

— Teil on waja puhata, — ütles arst Selimile. — Olete hirmus kahwatu. Nüüd on juba hilja — sõitke koju ja heitke woodisse.

— Ma ei saa nagunii und. Lubage mul siia jääda.

— Ei, ei. Haiget te sellega ei aita ja, mine tea, jääte wiimaks weel ise haigeks.

Selim oli sunnitud alistuma. Enne äraminekut pidas ta tarwilikuks arstile ja õele Martale teatada, et Andrey on tema mõrsja.

— Kui ta saab terweks, wiin ta altari ette.

Ja heites haigele täis armastust pilgu ta wäljus. Läwel pöördus ta ringi:

— Doktor, kas ma wõin teile weel sel ööl telefoneerida?

— Hea küll. Nüüd on kolmweerand kümme, wõite mind wälja kutsuda ütleme kesköö ajal. Aga mitte hiljem: teil on endal waja magada.

— Tänan teid, doktor!

Koridoris Selim waatas imestunult siin ootawale Ramanile. Näis, et ta oli tema sootuks unustanud.

— Sa oled siin? See on wäga hea. Kuule, sa pead mulle osutama sõbraliku teene.

— Kõik, mida kõrgus soowib.

— Ära lahku siit. Jää siia terweks ööks. Wõid üürida omale toa ööks — arwatawasti leidub mõni waba tuba samal koridoril. Käi tihti kuulamas, mis on haigega — ja telefoneeri mulle... ütleme iga poole tunni tagant.

— Wõite minule loota! — kinnitas Raman, saates sultani auto juure.

16.

Skandaal, mis leidis aset daamide heategewa komitee koosolekul, andis uut ainet keelepeksule ja mitmesugustele arutlustele. Sündmus puhuti fantastilise suuruseni üles. Jutustati, et Andrey ei tahtnud ära minna, et teda tuli wiia wägise, et mõned daamid langesid üleelatud erutusest minestusse ja lady Brandmoore'il endal hakkas nii halb, et tuli lõpetada koosolek.

Edasi kanti suust suhu, et Andrey warjab end kuskil kahtlases hiina punkris, et ta on sultanist jäänud rasedaks, et keegi nägi neid wäga kahtlases poosis. Kõneldi, et doktor Carter on teinud kindlasti otsuseks tappa sultan: teda olewat nähtud hulkumas rewolwer käes Roosiide lossi ümber. Mis aga puutub lahutusse, mida ta naine nii wäga ihkab, siis sellega ta miski hinna eest ei nõustu. See — kommenteerisid mõlemast soost tühja-

kutu-meistrid — oleks skandaal, mis heidaks warju kogu kolooniale ja langetaks Inglismaa prestiizhi Idas: ei saa lubada, et mingisugune pärismaalasest würstike wõtaks inglaselt naise.

— Lady Brandmoore wandus, et ta ei luba sellist alandawat kapitulatsiooni! — teatt Ihmelda. — Ja tema juba wiib oma tahtmise läbi!

Peale wähese erandite kogu Rahajangi inglise koloonia wõttis kindla seisukoha doktor Carteri poolt. Ta oli märter, peaaegu kangelane, kes kaitses Inglismaa au. Andrey mõisteti üksmeelselt hukka, pandi wande alla. Temale maadati kui naisele, kes unustanud oma kohustused mitte ainult mehe, waid ka Inglismaa ees.

— Muide, ta polegi inglanna, waid iirlanna — kõneles Florence Trovere-Smith. Temale Inglismaa au on tühi sõnakõlks.

Sultanile suhtuti warjamatu waenuga: tema sõandas solwata inglise meest! Sääraseid asju ei andestata.

Kõik kiitsid heaks lady Brandmoore'i käitumise.

— Tema kaitseb inglise koloonia au ja wäärikust! — kõneles kapten Trovere-Smith, es ei unustanud Andreylt saadud kõrwakiilu.

Kõiki intrigeeris wäga, kuidas suhtub asjale kindralkuberner lord Brandmoore.

Samal ajal lord Brandmoore, keda tema sekretär kogu aja informeeris kõigest, mis sünnib Rahajangis, otsustas lühendada oma inspektsiooni reisi ja tulla tagasi koju. Pealegi talle andis telegraafiteel nõu tagasi tulla inglise emissar sir Eric Temple: „Wahejuhtumil wõiwad olla ebameeldiwad tagajärjed," motiweeris ta oma nõuannet telegrammis.

Lord Brandmoore pöördus Rahajangi tagasi äärmiselt halwas meeleolus: tema auwäärne abikaasa oli jälle keetnud pudru, mida pole nii kerge süüa! Häda on temaga! Kuipalju kordi on ta teda palunud, et ta ei pistaks oma nina, kuhu pole waja, et ta ei teeks poliitikat. Harrastagu oma heategewust, korraldagu balle, mängigu bridzhi, etendagu Rahajangi esimese daami osa, teiste samasuguste hanede ees, nagu ta ise on — kui ta ainult ei segaks end tema asjadesse, ei pretendeeriks teha ajalugu. Kuni mees on kodus, ta hoidub weel pisut tagasi, aga tarwitseb lord Brandmoore'il kas wõi 24 tunniks ära sõita, ja ta wõib olla kindel, et armuline proua wiskab jälle mõne idiootliku wembu.

Kui mõtelda ainult, et ta millalgi armastas seda lolli iseennast täis olewat naist. Tõtt rääkis see filosoof, kes ütles, et naist õpid tundma alles siis, kui lakkad teda armastamast.

Romaan sultani ja proua Carteri wahel tegi lord Brandmoore'ile muret. Nähtawasti sultan on otsustanud Andreyga abielluda. Kuid selleks proua Carter peab saawutama lahutuse senisest mehest. Tema, lord Brandmoore, teeb kõik, mis wõimalik, et seda mitte lasta sündida. Tuleb mõjutada doktor Carterit, anda talle mõista, et kõrgemates ring-

kondades nähtaks selles Inglismaa esindaja kapituleerimist teisest alamast tõust inimese ees.

Kõike seda saanuks muidugi kergesti korraldada, kuid tema auwäärt abikaasa jäme ja kohutawalt taktitu wäljaastumine muutis asja keeruliseks ja rikkus selle hoopis. Proua Carteri awalik solwamine wihastas sultanit kindlasti ja nüüd ta juba ei peatu millegi ees, et saawutada oma eesmärki — kas wõi selleks, et maksta kätte solwajale.

Lordil ei olnud enam kannatust: ta tahtis kiiremini likwideerida selle ebameeldiwa asja.

Kui ta saabus kindralkuberneri lossi, ei olnud ta naist kodus: lady Brandmoore oli sõitnud tõukoerte näitusele, mis oli korraldatud tema patronaazhi all.

„Seda parem", mõtles lord Brandmoore, „mul on rohkem aega selgitada kõik asjaolud!"

Ta kutsus oma juure kabinetiülema.

Mr. Marrow oli wäga kohusetruu ametnik, kuid ta ei omanud kuigi suurt ettenägelikkust.

— Ebameeldiw lugu! — kohtas teda lord.

— Jah, teie hiilgus! Õnneks lady Brandmoore ilmutas selles asjas palju takti.

— Arwate seda?

— Jah. Kõik kiidawad mylady teguwiisi heaks.

— Hm. . . Öelge, mis on proua Carteriga? Kas on juba teada, kus ta wiibib?

— Jah, ta leiti wäga haigena ühest hiina hotellist.

— Haige? Isegi wäga? — küsis lord Brandmoore hirmunult.

— Nii ma kuulsin. Üksikasju ma ei tea.

—Mister Marrow, wõtke waewaks otsekohe koguda andmeid missis Carter seisukorra kohta ja tehke mulle ettekanne. Kõige parem, wõtke telefoniühendus minu õepoja Robert Lanstone'iga. Tema on asjaga kursis.

— Kuulen. Tahtsin weel teie hiilgusele teatawaks teha, et jaapanlased nähtawasti walmistawad meile ebmeeldiwat üllatust. . .

— Meeldiwaid üllatusi pole ma neilt kollanäolistelt kunagi oodanud, — katkestas kindralkuberner. — Kuid nendega tegeleme hiljem — esiialgu kõnelge minu õepojaga.

*

Naman weetis kogu öö hiina hotellis. Peagu iga tunni tagant ta telefoneeris sultanile.

Tema telefoniteated muutusid üha rahustawamaiks: palawik oli langenud, Andrey tuli juba ajutiselt meelemärkusele ja tema enesetunne oli märgatawalt paranenud.

Hommiku eel, kui Selim waibus lühikesse põgusasse unne, teda äratas uus telefonihelin. Seekord helistas doktor Roads:

— Soowin õnne, lõrgus: missis Carter on päästetud! Ta on juba niiwõrd toibunud, et teda wõib siit üle wiia. . . kas wõi näiteks St. Mauritsiuse kloostri haiglasse.

— Ma tänan teid, doktor. Kas ma wõin praegu sinna sõita?

— Jah. Ainult mitte kauaks. Haiget ei tohi ilmaaegu erutada. Muide: niipea kui ta tuli meelemärkusele, ta nimetas teie nime.

— Poole tunni pärast olen hotellis! Nägemiseni, armas doktor!

Samal päewal Andrey wiidi üle kloostri haiglasse.

Ta oli weel wäga nõrk, magas peagu kogu aja ja ainult harwa awas minutiks silmad. Kui Selim istus ta woodi juures, ta naeratas talle õrnalt ja surus õhetawa põse ta käe wastu. Selim silitas taja ta juukseid ja ettewaatlikult, et teda mitte erutada, surus huuled ta käele.

— Kuidas end tunnete, kallis?

Mõnikord Andrey naeratas õrnalt wastuseks, nagu püüdes kinnitada, et tunneb end suurepäraselt, kuid palju sagedamini ta ei kuulnudki küsimust ja jäi otsekohe jälle magama.

— See on hea, et ta magab, — kõneles õde Marta, kes ei eemaldunud peaaegu üldse woodi juurest. — Magades ta kogub jõudu.

Andrey paranes silmnähtawalt, seda enam, et arsti käsu peale teda toideti rikkalikult kosutawate ekstraktidega. Ta põskedele ilmus wähehaawal tagasi endine puna. Ta püsis aegajalt ikka rohkem ärkwel ja surudes armastawalt põse wastu Selimi kätt, waatas kaua talle silmadesse.

Nad peaaegu ei kõnelnud üksteisega: arst soowitas Andreyd mitte wäsitada. Pealegi toas oli alaliselt õde Marta, kes ennastsalgawalt hoolitses Andrey eest ööd kui päewad, magades ainult mõne tunni siinlamas diiwanil.

— Warsti, warsti olete päris terwe! — kõneles ta Andreyle — siis wõite minna koju.

„Koju". . . Andrey ohkas raskesti: on's tal weel kodu? Ta ei pöördu ometi tagasi inimese juure, keda weel nimetatakse tema meheks!

Ta lebas tundidewiisi ja mõtles. Oli, millest mõelda! Mis ootab teda? Järsku meenutas ta solwamist, mille osaliseks ta oli saanud lady Brandmoore'i poolt, ja pisarad tõusid talle silmi walust ja häbist. Et warjata neid, ta pöördus seina poole, wõi siis, kui ta woodi juures istus Selim, surus weel tugewamini oma näo wastu ta kätt. Sultan aga, nagu aimates, mis sünnib ta südames, silitas ta juukseid, nagu öeldes: „Ära karda, olen sinuga! Ma ei lase sind alandada!"

Nüüd asus Selim ajutiselt Rahajangis oma Roosside lossis. Kaks korda päewas, hommikul ja õhtul, talle toodi lennukil Udaigor-Lamast posti. Ta wõttis wastu waid oma adjutandi Ramani, kes kandis talle ette edasilükkamatuist asjust ja kellele ta dikteeris wastused kiiretele kirjadele.

Kõrwalisist isikuist ta wõttis üheainsa korra wastu waid jaapanlased Kiroto ja Takasumi ja ajas nendega salajast juttu.

Kui nad lahkusid, ütles ta Ramanile:

— Neid jaapanlasi läheb mul tarwis. Teata inglise emissarile, sir Eric Temple'ile, et soowin teda näha.

Aga kui Raman wõttis juba telefonitoru, sultan peatas ta:

— Ei, ootame weel pisut. Parem kutsu siia Robert Landstone. Sir Tempeli'ga on weel aega.

Robert ja abielupaar Wilfordid, kuigi ka nemad olid inglased, äratasid Selimis austust ja usaldust: need olid ainsad inimesed, kes suhtusid sõbralikult Andreyle. Robert ei kartnud isegi awalikult tema kaitseks wälja astuda. Kui lord tema tädi lady Brandmoore nimetas Andreyd tema juuresolekul langenud naisterahwaks, protesteeris ta tuliselt:

— Mina pean seda „langenud naisterahwast“, nagu teie teda nimetate, wõrratult kõrgemaks paljudest niinimetatud ausatest naistest!

Tädi heitis talle häwitawa pilgu ja ohkas sügawasti: niisugune on see tänapäewa noorsugu!

Tagasihoidlikum polnud Robert ka lord Brandmoore'i wastu, kes kohe esimesel tagasijõudmise päewal küsitles teda Andrey suhtes.

— Sa oled nähtawasti temasse armunud! — ütles lord talle naljatades, kuuldes, millise waimustusega Robert kõneleb Andrey'st. — Tema heaks oleksid wist isegi walmis tädile sõda kuulutama.

— Armumisest ei ole juttu, — wastas Robert. — Kuid ta on wäga huwitaw naine, kellel siinsed wooruslikud matroonad pole wäärt kingapaelu lahti päästma! Ja ma soowin talle südamest palju õnne.

— Milles sa näed seda õnne tema jaoks?

— Abielus sultan Aleksander Muhamediga. Nad armastawad teineteist.

— Sinu arwates sultan on walmis temaga abielluma?

— Oh ja! Selleks ta lahutas end isegi oma kahest naisest.

— Aga sa unustad, et proua Carter ei ole waba!

— Ta saawutab lahutuse.

— Kahtlen wäga, et doktor Carter nõustuks lahutusega! — tähendas lord Brandmoore kuiwalt.

Tema tooni järele Robert taipas, et ta mingisugustel poliitilistel kaalutlustel ei tahaks. et doktor Carter ja Andrey lahutuwad.

— Neetud poliitika! — pomises ta kindralkuberneri lossist wäljudes.

Onu juurest ta sõitis Roosiде lossi, kus teda ootas sultan.

Sultan terwitas teda nähtawa rõõmuga:

— Ma tahaksin teiega nõu pidada.

— Kõrgus osutab mulle liig palju au. Siiamaani ei ole keegi minuga nõu pidanud, mind lihtsalt ei wõetud tõsiselt — wastas Robert naeratades.

— Seda parem: mina teen alguse! Teate mis, kallis sõber: mõne päewa pärast missis Carter wõib lahkuda kloostri haiglast. Mul tuleb nüüd lahendada küsimus, kuhu teda paigutada selle päewa ootel, millal ta. . . saab wabaks naiseks.

— See tähendab: saawutab lahutuse?

— Jah. Teile on paremini teada kõiksugu Euroopa nõuded. Saate aru, ma ei taha ühelgi juhtumil teda kompromiteerida. Wähemgi wari ei tohi langeda temale. . . wähemalt mitte minu süü läbi.

— N. . . nojah, see on hell küsimus!

— Mõtlesin kord pakkuda talle ajutist ulualust siinsamas Roosiде lossis, kusjuures ma ise muidugi elaksin siit kaugel, Udaigor-Lamas. Aga ma kardan, et inglased waatawad sellele wiltu. Pidage meeles, et tegemist on tulewase Udaigori sultaniprouaga.

— Olete weendunud, kõrgus, et doktor Carter annab talle lahutuse?

— Kui ta on dzhentlmen, ta ei hakka naist wägisi enda külge köitma.

— Kardan, et teie, kõrgus, hellitate ses suhtes liig suuri illusioone. Mina isiklikult ei pea doktor Carterit kaugeltki dzhentlmeniks. Ja siis, mulle on teada, et ta ei taha kuuldagi lahutusest!

— Wõimalik, et ta on nüüd ärritatud ega suuda külmawereliselt hinnata tekkinud olukorda. Aga kui ta pisut rahuneb, saab ta aru, et lahutus on ainus wäärikas wäljapääs sellest olukorrast.

— See wõib wenida pikale. Minu arwates oleks parem jätta proua Carter esialgu kloostrisse. Waheajal peaksite kõnelema minu onu lord Brandmoore'iga.

Märgates sultani huultel skeptilist naeratust Robert lisas juure:

— Minu onu on tark, taktiline ja õilis mees. Mulle on teada, et ta kahetseb sügawasti solwamist, mida tema abikaasa proua Carterile laskis osaks saada. Ja ta teeb kõik, mis wõimalik, et seda kustutada.

— Nii et te arwate, et oleks hea mõjuda lord Brandmoore'ile?

— Jah.

— Wõib ju proowida. Kõik oleneb sellest, mil wiisil mõju awaldatakse. Küllap juba midagi leian. Igal juhul ma olen teile wäga tänulik. Sõitke mõnikord minu juure lihtsalt niisama lõunale.

Saatnud Roberti ära, sultan kutsus Ramani.

— Sõidan Udaigor-Lamasse. Palu jaapanlasi telefoniteel otsekohe sinna sõita. Tahan jätkata nendega läbirääkimisi.

— Kõrgus, kui lubate mul awaldada oma arwamist... Mulle näib, see wäga riskantne... isegi hädaohtlik...

— Ja siiski ma wõtan selle ette: mul on waja awaldada mõju kindralkubernerile.

Samal ajal, kui see kõnelus leidis aset sultani ja Roberti wahel lady Brandmoore, kes enne seda ei soowinud kuuldagi sellest, et doktor Carter annaks naisele lahutuse, püüdis nüüd weenda arsti, et ta peab otsekohe laskma end lahutada.

— Asi on läinud liig kaugele — kõneles ta temale. — Nüüd teab kogu Rahajang, et teie naine on sultani armuke. Peate ametlikult katkestama kõik sidemed selle naisega — et mitte määrida mundri au, mida kannate."

„Mundri au" oli wiimasel ajal lady Brandmoore'i armastatuimaks wäljenduseks.

Doktor Carter ei julgenud talle wastu waielda, kuid teisest küljest lord Brandmoore andis talle selgesti mõista, et peab lahutust ebasoowitawaks. Waeneke oli nüüd kahe tule wahel.

— Kardan, et tema hiilgus ei kiida heaks lahutust, — ütles ta kõhelbes lady Brandmoore'ile.

— Minu mees on geniaalne diplomaat — wastas lady määrikalt. — Kuid intiimasjus meie naised taipame rohkem kui ükski diplomaat.

Jätnud doktor Carteriga jumalaga lady Brandmoore läks mehe kabinetti.

— Kaalul on inglise mundri au, — alustas ta. — Waja wõimalikult kiiremini teha lõpp sellele skandaalsele loole.

— Kõnelete abielupaar Carteritest? — küsis lord Brandmoore.

— Jah. Doktor peab andma naisele lahutuse.

Lordil maksis palju waewa saada endast wõitu.

— Olete siin küllalt kokku soperdanud — ütles ta. — Nüüd jätke juba minu hooleks kõike seda jälle joone ajada.

— Lubate endale kõnelda minuga sellisel toonil? — hüüdis lady wihaselt.

— Kuulake, mis ma teile ütlen, kallis sõber.

Lord tõusis tugitoolilt ja mõõtis oma naist põlglikku pilguga.

— Kuulake, mis ma teile ütlen: terwelt kolmkümmend aastat olen ametis sellega, et teha heaks teie taktitusi.

— Mis? Te julgete kinnitada, et mina toimin taktitusi?!

— Ja milliseid weel! See skandaal teie heategewa komitee koosolekul waewalt soodustab meie prestiizhi tõusu. Kui kuuldus sellest ulatub

Londoni, ei jää meil muud üle, kui pakkida kohwrid ja lahkuda Rahajangist!

— Ma ei saa aru, mis te sellega tahate öelda?

— Püüan teha teile seda arusaadawaks. Te käite nüüd peale, et doktor Carter annaks naisele lahutuse?

— Jah. Ma arwan, et mundri au...

— Jätke rahule munder, ta ei puutu siia. Oeldame, et doktor Carter, kes täielikult on teie mõju all, tõesti annab naisele lahutuse. Saades wabaduse naine abiellub otsekohe sultaniga.

— Seda halwem talle!

— Te ei saa ikka weel aru?

Lady waatas mehele hirmunud pilgul.

— Siis saab ta ju Udaigori sultaniprouaks — jatkas lord. — Tuleb wälja, et teie solwasite mitte mingisuguse doktorikese naist, waid sultani abikaasat, kellel suur autoriteet kogu muhamediusu maailmas. See wõib asetada Inglismaa wäga ebameeldiwasse seisukorda: Londonis püütakse igati ülal hoida sõbralikke suhteid pärismaa walitsejatega, wälditakse hoolikalt kõike, mis wõiks neid solwata, siin aga ilmub lady Brandmoore ja alandab sügawasti tulewast Udaigori sultaniprouat! Kas tõesti te arwate, et sultan suhtub rahulikult solwamisele, mille osaliseks sai tema wäljawalitu? Ja London kuidas teie arwates sellele suhtub?

Ta waatas hetkeks naisele läbitungiwalt. Naine langetas pilgu ja waikis.

— Nüüd saate aru, miks ma ei taha, et doktor Carter annaks naisele lahutuse? Eelistan, et Andrey oleks proua Carter, aga mitte Udaigori sultaniproua. Pealegi, tahan säilitada sõbralikke suhteid sultaniga.

— Aga... pomises lady Brandmoore, — Udaigor on nii wäike riigike!

— Asi ei seisa Udaigoris, waid sultanis. Kordan, tal on suur autoriteet kogu muhamediusu maailmas ja ta wõib seda kergesti ära kasutada meie wastu. Jaapanlastega on ta ka suhetes, mis mulle pole weel selged.

— Mispärast te warem seda kõike mulle ei öelnud?

— Sellepärast, et lootsin, et pikkade aastate jooksul, mis elame Rahajangis, olete siiski üht-teist õppinud. Muide, praegu pole aeg sellisteks waidlusteks. Waja niipalju kui wõimalik tehtud wead heaks teha.

— Aga ma juba kõnelen doktor Carterga!

— Kõnelge temaga weel kord. Minupoolest kutsuge ta täna lõunale. Kutsusite juba kedagi?

— Ei.

— Seda parem. Siis wõib takistamatult kõnelda. Palun, laske mind kõnelda doktor Carteriga.

Rahajang kui tähtis strateegiline baas oli ammugi jaapanlastel pinnaks silmas, kuna piiras nende liikumiswabadust India ookeanil. Tõsi, Suur-Britannia ja Jaapani wahel ametlikult walitsewad kõige sõbralikumad suhted, kuid kes ise ennast hoiab, seda hoiab ka Jumal. Teadmata kuidas kujuneb rahwuswaheline seisukord tulewikus, isegi wõrdlemisi lähedases tulewikus. Waja olla kõigele walmis. Kriitilisel momendil Inglise laewastik, omades nii tugewa baasi nagu Rahajang, wõib kergesti eraldada jaapanlased läänes, eriti Sumatrast, Jaawast, Borneost jne.

Et mitte lasta tekkida säärasel wõimalusel, jaapanlased püüdsid asustada Malakkal wõimalikult rohkem oma inimesi, peaasjalikult sõjawäelasi ja insenere, kes olid Tokio walitsuse usaldatawaiks agentideks. Kuidas nad oma asjaga konkreetselt toime tulewad, seda näeb hiljem, esialgu oli waja saata Rahajangi wõimalikult rohkem jaapanlasi.

Briti wälisministeerium taipas hädaohtu ja saatis Rahajangi lord Brandmoore'i, et ta wõtaks hädaohu wastu tarwitusele energilised abinõud. Waewalt asunud kindralkuberneri kohale ta pani maksma kontingendid wälismaalaste suhtes: sissesõiduluba Rahajangi anti põhimõtteliselt ainult wäikesele arwule wälismaalastele: tegelikult kontingent oli maksew waid jaapanlaste suhtes.

Kuid jaapanlased ei pannud relwi maha. Nad hakkasid tungima Rahajangi hiinlaste nime all. Lord Brandmoore kõwendas kontrolli kollanahaliste üle. Politsei walwas teraselt immigrantide üle, kes esinesid hiinlastena, need aga, kes osutusid jaapanlasiks, saadeti ilma pikema jututa maalt wälja.

Rahajangist wäljasaadetud asusid harilikult Udaigori territooriumile, millele kontingent ei ulatunud. Lord Brandmoore pöördus mitmel korral Briti emissari poole Udaigori walitsuse juures, sir Eric Temple'i poole, palwega, et ei lastaks jaapanlasi tungida Udaigorist Rahajangi. Emissar tegi ettekandeid sultanile, kuid midagi positiiwset ei suutnud saawutada.

Järgmisel päewal pärast lord Brandmoore'i tagasitulekut teda külastas sir Eric Temple.

— Rõõmustan wäga teie tuleku üle — terwitas teda kindralkuberner. — Aga nähtawasti te ei ilmunud ilma põhjuseta.

— Jah, tulin nende jaapanlaste pärast, kellest mul oli juba au kõnelda teie hiilgusele.

— Kiroto ja Jakasumi?

— Jah. Teil on üllataw mälu!

— Mäletan wäga hästi sõpru, aga weel paremini waenlasi, — naeratas lord Brandmoore. — Need on kaks inseneri, eks ole?

— Täiesti õige. Noh ja asi seisab selles, et nad püüawad saada kontsessiooni kautšuki ekspluateerimisele dshunglis mõne miili kaugusel Udaigor-Lamast.

— Selleks nad peaksid pöörduma Udaigori sultani poole.

— Muidugi. Aga nad kardawad, et sultan keeldub neile kontsessiooni andmast.

— Mispärast?

— Sellepärast, et ta kardab, et uus ettewõte ajab dshunglites laiali loomad, kus tema käib jahti pidamas. Kui teie hiilgus ütleks omaltpoolt sõna sultanile, ta ei keelduks. Nii ütlesid nad mulle.

— Ah selles seisab asi. Tähendab, nad pole sultanit weel näinudki?

— Ei.

— Hm. . . Osutaksin meeleldi jaapanlastele teene. See käib minu poliitikasse. Kuid praegusel momendil mul on ebamugaw millegagi sultani rahulolematust wälja kutsuda.

— Mulle näib, et selline kontsessioon annaks talle tunduwat kasu: suurendaks tema tulusid. Kõnelesin kaudselt sellest asjast sirdar Ramaniga, ja tema arwab, et sultan annab kontsessiooni meeleldi, seda enam, et ta peab jahti weel ainult dshungli idapoolses osas, aga jaapanlased tahawad asuda läände. Kas te ei soowiks waadata seda plaani?

Lord Brandmoore silmitses tähelepanelikult plaani ja ta kulmud tõmbusid kipra.

— See on meie merebaasile liig lähedal! — ütles ta. — Pealegi ma ei usu, et asi on seda wäärt: neil tuleks ehitada raudtee kõige sügawamast metsapadrikust läbi. Ranna läheduses ma ei luba mingeid teesid.

Ta mõtles pisut.

— Kuna ma ei taha jaapanlastega suhteid rikkuda, siis annan pealegi neile oma õnnistuse, kuid tingimusel, et ühingu juhatuses, mille nad asutawad, peawad olema ka inglased.

— Sellega nad muidugi nõustuwad. Tähendab, teie toetate nende palwet Udaigori sultani ees?

— Eelistan esiteks küsida telegraafiteel nende härraste kohta lähemaid andmeid meie saatkonnalt Tokios.

— Hiilgus ei tarwitse end waewata. Arwasin, et see teid saab huwitama ja telegrafeerisin juba Tokiosse. Siin on wastus:

„Mõlemad on tuntud insenerid. Õppisid Inglismaal. Wääriwad usaldust", — luges lord Brandmoore.

— Kui nii, — ütles ta, — wõin julgesti toetada nende palwet: minu Tokio kolleegi soowitusest on mulle küllalt.

Ta kutsus sekretäri wälja ja dikteeris talle järgmise kirja sultanile:

„Teie kõrgus! Härrad Kiroto ja Jakasumi, kelle kohta sain soodsaid andmeid meie saatkonnalt Tokios, tahawad pöörduda teie poole palwega kontsessiooni saamiseks, et ekspluateerida kautshukit teie metsaalade läänepoolses osas. Nad on weendunud, et see moodustab mitte wäikese tähtsusega tuluallika Udaigorile. Juhitud soowist olla kasulik teie kõrgusele, luban endale toetada nende palwet. Wõtke wastu minu suurima lugupidamise tunnustus".

— Laske see masinal ümber kirjutada ja tooge mulle allakirjutamiseks, — käsutas lord Brandmoore.

Tal oli palju tööd ja ta oleks meeleldi jätnud nüüd sir Temple'iga jumalaga, kuid too nähtawasti ei kawatsenud weel lahkuda.

— On weel midagi huwitawat? — küsis kindralkuberner.

— Jah. Wäga tähtis asi. Sellepärast ma õieti sõitsingi.

— Ma kuulan.

— Asi, tunnustan, on pisut piinlik. Eile õhtul kutsus mind enda juure sultan. Selle loo pärast proua Carteriga. . .

— Ahaa?!

— Ta on huwitatud sellest, et doktor Carter annaks wõimalikult kiiremini naisele lahutuse. . . wältides igasuguseid lahutusega ühenduses olewaid ebameeldiwaid wormitä'teid.

— Aga see on wõimatu! Ma ei wõi asetada sellisesse seisukorda inimest, kes kannab sõjawäelase mundrit!

— Sultan nõuab seda. Ta kinnitab, et teie majas solwati sügawasti tema mõrsjat. . .

— Mõrsjat!

— Jah. Ta peab proua Carterit oma mõrsjaks. Noh ja ta arwab, et teie hiilgus, teatawa määrani moraalse kompensatsioonina. . . peate mõjutama doktor Carterit.

— Aga ma ei wõi seda teha! — hüüdis lord Brandmoore wihaselt. — Doktor Carter, kes on weendunud, et tema naine rikkus abielu, tahab pöörduda kohtu poole. Saate aru, milline skandaal see oleks? Asi ulatuks isegi Londoni kõrwu. Me keedaksime siin sellise pudru, et seda süüa oleks juba wäga, wäga raske. Ja ma otsustasin asja mitte lasta minna skandaalini. Meie kutsusime täna doktor Carteri oma juure õhtusöögile just eesmärgiga weenda teda selles, et ta ei tõstaks skandaali. Wõite seda öelda sultanile.

Sir Eric Temple hakkas pühkima rätiga laubale tõusnud higi.

— Pole just kõige meeldiwam ülesanne! — pomises ta. — Aga et mitte unustada, sultan küsis minult, kuidas suhtuks sellele kohalik ing-

lise seltskond, kui proua Carter abiellumise ootel asuks elama Rahajangi Roosíde lossi.

— Ja mis teie talle wastasite?

— Soowitasin tal mitte teha seda, — et mitte liiaks ärritada meeli.

— Issand, nagu sellel nüüd oleks mingi tähtsus! Kui pea maha wõetud, siis ei leinata juuste järele. Ta kardab proua Carteri reputatsiooni pärast? Pärast seda, mis on juhtunud, olgu Roosíde wõi milline tahes loss — ainult mitte seda üht olulist üksikasja. Kui teil weel on kõnelemist sultaniga, wõite talle öelda minu arwamise selle kohta.

Sir Eric Temple kohtas sultaniga weel samal õhtul.

Ta ei saanud küll päris osawalt toime temale pandud ülesandega, kuid Selim taipas olukorda.

— Tema hiilgus skandaali kartuse ettekäändel tahab takistada mind abiellumast praeguse missis Carteriga. Wõtan seda teatawaks, — ütles ta kuiwalt.

— Kardan, et kõrgus ei saanud minust päris õieti aru. Kindralkuberner püüab wältida skandaali. . .

— Ja selleks tema abikaasa korraldab awaliku skandaali sellele, kes warsti saab minu naiseks. — lõpetas sultan irooniliselt. — Seda euroopa diplomaatiat ei taipa ma iial. See on minu jaoks liig peen.

Ta jättis sir Temple'iga jumalaga ja sõitis kloostrihaiglasse külastama Andreyd.

Andrey oli juba niiwõrd paranenud, et arst lubas tal teha wäikesi jalutuskäike kloostri aias.

Oli õhtu. Aeda ujutas üle hele kuuwalgus. Oli walge nagu päewal.

Selim kõndis pikkamisi Andreyga palmide-alleel, toetades õrnalt tema käsiwart.

— Weel mõni päew ja te wõite lahkuda haiglast, kallis, — ütles ta.

— Kuhu ma siis lähen? — küsis noor naine nõrgalt.

— Ärge kartke, ma korraldan kõik. Teadke, et ma kogu aja elan ainult teiega ja teile. Teadke ka, et õige warsti te saate minu naiseks Jumala ja inimeste ees.

— Kardan, et mu mees ei nõustu lahutusega.

— Ta sunnitakse nõustuma.

— Kes sunnib?

— Rahajangi kindralkuberner. Mul on suurepärane wahend, millega talle surwet awaldada.

Ja endaga rahulolewalt ta patsutas küljetaskule.

— Sain äsja lord Brandmoore'ilt kirja, mis on minu käes suurepäraseks relwaks.

See oli kiri, milles lord Brandmoore toetas sultani ees kahe jaapani inseneri palwet kautshuki ekspluateerimise kontsessioonile.

18.

Doktor Carter ol wäga meelitatud kutsest Brandmoore'ide juure lõunasöögile. Andrey põgenemine ja üldse kõik see skandaal, nagu selgub, mitte ainult ei teinud talle kahju, waid kõrgendasid weel tema aktsiaid. Ealeski warem kuberner ja tema abikaasa ei olnud nii lahked tema wastu.

Saades teada, et Andrey on haige, Carter sattus ärewusse. Mitte sellepärast, et kartis Andrey elu pärast; ei, ta kartis, et Andeyd hakatakse kahetsema, tega aga mine tea, süüdistatakse weel wiimaks julmuses oma naise wastu.

Huwitaw, mis ütlewad täna lord ja lady Brandmoore.

Kindralkuberneri lossis ootas teda üllatus, mis teda sügawasti liigutas ja erutas: ta oli weendunud, et lõunale peale tema on kutsutud weel wähemalt inimest kümme, osutus aga, et kutsuti waid tema üksi. See oli märgiks erilisest tähelepanust, peaaegu sõbralikust poolehoiust — ja kelle poolt? Wõiks peaaegu öelda, Rahajangi asekuninga ja tema abikaasa poolt.

Lõuna möödus tõesti wäga koduses õhkkonnas. Lauas kõneldi Euroopa uudistest, ilmast, Malakka kommetest ja wiisidest, kuid keegi ei lausunud sõna sellest, mis doktor Carterit eriti huwitas. Selle eest, kui mindi üle kõrwalsalongi kohwi jooma, lord Brandmoore wõttis nii öelda härjal sarwist.

— Kallis major — ütles ta, ulatades talle sigari, — kõnelgem nüüd asjast, mis meid kõiki erutab. Lady Brandmoore,, järgnedes oma hea südame kutsele, jagas teile wiimasel ajal mõningaid nõuandeid, mis tunnistawad tema mõttekäigu üllusest, kuid mis waewalt oleksid mõistlikud. Ta tunnistas pärast seda ka ise, mis teeb au tema selgele mõistusele. Eks ole nii, kallis?

Lady Brandmoore noogutas nõusoleku märgiks. Mehe toon rahustas teda: ta oli lootnud kuulda halwemat. Nüüd weendus ta jälle kord, et tema mees on dzhentlmen ja peen diplomaat.

— Olen wäga rõõmus, kallis, et meie arwamised ühte lähewad. Loodan, et teie, major, asute ka meie waatepunktile. Te saate kindlasti aru, et lahutusel antud tingimusis oleksid teile wäga halwad tagajärjed.

— Hiilgus, mulle näis, et see on ainus wõimalik wäljapääs mulle. . . Pealegi kohus arwatawasti asub minu poole. . .

— Selles ma ei kahtle. Lõppude lõpuks, kannatajaks pooleks, muidugi moraalses mõttes, olete teie. Kõik Rahajangis on weendunud, et teie naine murdis teile truudust, mitte ainult platooniliselt, kui nii tohib wäljenduda. Kõik on pahased teie abikaasaa käitumise üle. Awalik arwamine on teie poolel. Kohus muidugi asub ka teie poole.

— Aga kui asi on nii, hiilgus. . .

— See on praegu nii. Kuid, kallis major, on waja mõista waadata ka tulewikku. Praegusel hetkel Rahajangi awalik arwamine asuks teie poole, kui alustaksite lahutusprotsessi, sest teil on sügawalt õigus. Aga. . . mõnikord on parem oma õigust mitte kasutada. See on tark juhtmõte, nii poliitikas kui ka eraelus. Oletame, et teie wõidate protsessi (milles weel tuleb kahelda). Proua Carter wäljub kohtusaalist süüdlasena, mis wõib-olla on wäga õigustatud. Te ärge unustage, et Udaigori sultan wõtab seda wäga südamesse ja teil ei ole kasulik teda ärritada. Siin Idamaal tuleb olla eriti ettewaatlik.

Doktor Carter ei saanud millestki aru.

— Hiilgus ei arwa ometi. . .

— Mulle on kõigepealt tähtis hea wahekord sultaniga. Meie, inglased, teame wäga hästi, kui suur on tema prestiizh muhamediusu maailmas. Kui inglise kohus lahutusasjas annab meile rahulduse, sultan peab seda endale isiklikuks solwamiseks, tema aga on kättemaksuhimuline inimene. Ta wõiks tõsta meie wastu usulise liikumise, millega pole nii kerge toime saada. Ei, abielulahutusprotsess tekitaks meile määratu palju pahandust ja teie, kallis doktor, oleksite tahtmatult sellise ebameeldiwa seisukorra wäljakutsujaks. Teile wõib-olla pandaks weel süüks, et teie ei ohwerdanud oma wäikesi isiklikke huwisid isamaa kasuks.

Doktor nihutas end toolil ärewalt siia-sinna ja püüdis kogu aja midagi öelda, kuid nähtawasti ei tihanud.

— Ütlen teile otsekohe, kallis major, — jatkas lord Brandmoore. — Kui mõtleksite wiia asja kohtuni, teil tuleks pärast seda lahkuda Rahajangist. Üldse, teie karjäär wõiks selle all tugewasti kannatada.

— See on otse pööranę — hüüdis lady Brandmoore.

Mees waatas talle pisut märgatawa muigega.

— Wõib-olla, kallis, kuid waja arwestada tõelikkusega. Ja mis kõige tähtsam, waja arwestada majori huwidega. Wähemgi mõtlematus wõiks palju kahju teha. Aga kui majoril õnnestuks suruda alla oma õigustatud wiha, ohwerdada isiklik tunne kodumaa huwidele, hindaksid kõik teie eneseohwerdust wääriliselt. Mina oleksin esimene, kes kummardub teie isamaalikkuse ees. Ja lady Brandmoore samuti.

Lady Brandmoore waatas mehele hirmunud silmadega. Kuidas ta selle kõik keeras! Tuleb wälja, et tema, lady Brandmoore, on kõwa la-

hutuse wastane, ometi mitte kaugemal kui alles eile ta andis selleks tulisielt nõu. Ah, need diplomaadid!

— Teie hiilgus ei arwa, et kui ma keeldukfin lahutusest. . . et see ei teeks mind. . . naeruwäärseks?

— Jumal hoidku, major. Ärge unustage, et meie ka midagi tähendame Rahajangis. Minu naine, julgen mõelda, annab teatawa määrani tooni meie koloonias. . .

Lady Brandmoore ei saanud kuidagi mehest aru: kõneleb ta tõsiselt wõi ainult pilkab teda?

— Kas pole tõsi, kallis, te olete minuga ühel arwamisel? Ja kui major tooks ohwriks oma isiklikud huwid üldisele asjale, me püüaksime teha nii, et tal ei tuleks kahetseda. Mina, näiteks, nimetaksin ta sõjawäehaigla teise direktori kohale. Kuidas te arwate, mu sõber, major sobiks kindlasti sinna?

„Minu sõber“, s. o. lady Brandmoore, otsustas wiimaks wõtta osa mehe diplomaatlikust mängust: ta teeb ju ikkagi oma tahtmise järele.

— Jah, muidugi, — töttas ta nõustuma. — See oleks majorile wähemalt wäike wastutasu.

— Sääraſel korral pean seda asja otsustatuks: major, te asute warsti sõjawäehaigla teise direktori kohale.

Doktor Carterile tõusis isegi higi laubale rõõmsast erutusest, nii kiirest, otse muinasjutulisest teenistuskõrgendusest ta ei julgenud unistadagi.

— Ma ei tea, kuidas tänada teie hiilgust.

— Laske olla, major, olen ka omalt poolt teile ühte-teist wõlgu.

— Teie hiilgus?

— Jah. Inglismaa prestiizhi heaks ohwerdate oma isiklikud huwid. Meie aga esindame siin Inglismaad.

Nende sõnade juures lady Brandmoore ajas end sirgu teadwuses oma kõrgest wastutusest ja waatas waljult arstile. Too taipas samuti seisukorra tõsidust ja ta nägu omandas murelik ilme: teatawa määrani kandis ka tema moraalset wastutust Inglismaa eest.

19.

Andrey magas halwasti sel ööl. Õnnelikud inimesed kannatawad mõnikord samuti unepuuduse all nagu õnnetud.

Andrey aga oli õnnelik. Nüüd teadis ta, et Selim armastab teda tõeliselt ja et ta tema pärast on walmis kõigeks.

Ta on esialgu weel siin kloostrihaiglas. Kuid siia ei jää ta kauaks. Kuhu ta siit sõidab, seda ta weel ei tea, aga küll Selim juba kõik korraldab. Täna lõunatab ta temaga Roosíde lossis ja nad töötawad ühes-

koos wälja sõjakäigu plaani. Ta ütles just nii: „sõjakäigu plaani" — nagu peaksid nad sõda. Õieti see ongi sõda. Eks ole nende wastu relwastunud kogu Rahajangi inglise koloonia.

Jah, täna esimest korda pärast haigust Andrey wäljub haiglast ja kohtab Selimiga, mitte haigetoas, waid Roosіde lossis, millest ta nii palju on kuulnud. Ta tunneb end wärskena, täis jõudu ja energiat. Mis siis, kui tuleb sõdida, tema on walmis! Ta ei ole neid, kes lahkuwad lahinguwäljalt, niipea kui tunnewad püssirohuhaisu.

Sisse tuli õde Marta. Ta nägu säras.

— Te näete täna kõrgust, missis? Andke talle edasi, et kõik on sügawasti liigutatud tema headusest. Kloostri eestseisjanna juba tänas teda kirjaga.

— Milles asi seisab? Mis eest te teda tänate? — küsis Andrey.

— Jah, aga tema kõrgus annetas meile terwelt 5000 naela! Mõtelge, wiis tuhat naela! Nüüd wõime seada sisse raadiumiramwi laboratooriumi, osta grammi raadiumi wähihaigete rawimiseks, awada weel mitu haigetuba. Ja kõige selle eest wõlgneme tänu waid teile.

— Minule? Milleks siin mina?

— Lugege seda kirja, mille tema kõrgus saatis meile ühes tshekiga. Kloostrieestseisjanna andis selle mulle, et ma näitaksin teile.

Kiri oli kirjutatud prantsuse keeles ja sisaldas waid paar rida:

„Ennastsalgawaile õdedele, kes rawisid terweks minu mõrsja, awaldan sügawat tänu ja tunnustust.

Sultan Aleksander Muhamed Selim."

Ka Andrey oli pisarateni liigutatud.

— Ma olen nii õnnelik! — ütles ta süleldes õde Martat.

Warsti sultani auto sõidutas ta Roosіde lossi.

Laud oli kaetud kahele inimesele wäikeses salongis, kus olid heledad siidtapetid ja akendel alla lastud eesriided, millistest läbi tungisid siiski keskpäewase päikese põletawad kiired, mängeldes kristallil ja hõbedal. Andrey ja Selim istusid wastamisi nii lähedal üksteisele, et nende põlwed peaaegu puutusid kokku. Aegajalt nad kummardusid üksteise poole üle laua ja nende huuled ühinesid pikas suudluses.

Kohwi jõid nad helesinise siidiga ületõmmatud diiwanil, mille ees oli wäike rataštel liikuw laud. Niipea kui teenrid olid serweerinud kohwi ja wäljusid, Selim ja Andrey, pannes tassid lauale, langesid üksteise embusse.

— Minu igatsetu! Mu ainus! — sosistas Selim kirglikult, kattes suudlustega noore naise näo, juukseid, kaela ja rinna. — Sa saad weel täna, kohe praegu, minu omaks!

— Ei, ei, kallis! — kiskus Andrey end lahti tema kaisutusest. —

Ole mõistlik. Nüüd pole enam palju oodata. Kannata, sa sasisid mu kõik ära! Kui nüüd keegi sisse tuleb. . .

— Keegi ei tule siia ilma kutsumata. Miks sa äkki hakkasid kõnelema prantsuse keelt?

— Sellepärast, et tean, see on sulle armsam kui inglise keel. Pealegi inglastel on hirmus komme isegi lähedastele inimestele öelda „teie“, aga mina tahaksin täna öelda sulle „sina“. . .

— Andrey, sa oled imetluswäärne naine!

Nüüd seisis Andrey peegli ees ja korraldas soengut. Selim lähenes talle ja suudles ta kätt. Hetkeks noor naine waatas talle niiske pilguga, siis wõttis kätega ta pea ümbert kinni ja suudles teda huultele.

— Armas! Kas see tõesti ei ole kõik unenägu? Tead mis, istume nüüd siia ja kõneleme rahulikult. . . Mis minust nüüd saab? Pärast haigust tunnen end nagu uuesti sündinu, mul tuleb alustada uut elu, aga ma ei tea, kuidas ja millest seda alustada. Alles mõni nädal tagasi tegin kindlasti otsuseks jäädawalt lahkuda siit, pöörduda tagasi Euroopasse. . .

— Aga nüüd? — ütles Selim, waadates armastawalt talle silmi.

— Nüüd ma ei wõi kujutleda elu ilma sinuta. Ja ma tahaksin alati, alati olla sinuga! Mitte iialgi sinust lahkuda!

— See on ka minu palawaim igatsus. Kui aga kaks inimest armastawad üksteist, ei suuda mingisugune kuri jõud neid lahutada.

— Armas. . . Aga kuidas sa endale kujutled lähemat tulewikku. Kuhu ma nüüd lähen?

Ta langetas pea Selimi õlale ja ta silmad omandasid unistawa ilme.

— Milline õnn oleks jääda sinuga!

— See on wõimatu, kallis. Tõsi, Rahajangi kindralkuberner andis inglise komissari sir Eric Temple'i kaudu mõista, et ta ei näe selles midagi hukkamõistetawat.

— Milleks siin lord Brandmoore?

— Kuidas milleks? Sa pead teadma, kallis, et meie sinuga seisame nüüd teatawal määral Briti wälispoliitika keskkohas. Meie wastu tunneb huwi mitte ainult Rahajang, waid wõib-olla ka London. Küsimus sellest, kas sa saad minu naiseks, röömib une ja rahu mitte ainult kindralkubernerilt.

— Sul on nii palju huumorit! — ütles Andrey talle armastawalt silma waadates.

— Kahjuks kohaliku inglise koloonia suurustel ei ole seda sugugi.

Ja Selim jutustas üksikasjalikult diplomaatlikest sekeldusist, mis nende romaan Rahajangis wäja kutsus.

— Ma ei saa siiski aru, miks lord Brandmoore minu lahutusele nii wastu seisab! ütles Andrey.

— Selleks on tal tõsised põhjused: ta ei taha, et sina saaksid Udaigori sultani prouaks. Sest sääraſel korral tema auwäärt abikaasa, see loll hani, solwaks sind. Miks mitte proua Carterit, waid tulewast sultanikaasat. Lord Brandmoore'il oleks suuri pahandusi, ta peaks andma aru Londoni ees ja wõiks kergesti kaotada oma koha.

— Niisiis ta ei taha, et saaksin wabaduse?

— Ta kardab seda. Sest sääraſel korral saaksid minu naiseks, s. o. Udaigori käskijannaks. Kuid ära muretse, ma saawutan oma eesmärgi. Mul on käes hea relw.

— Usun sinusse, armas. Ja ma tean, et sina wäljud wõitjana, selliseb, nagu sina, wõidawad alati.

— Waja hoolikalt arwestada wälja kõik käigud. Kõigepealt ei tohi anda ainet keelepeksule. Paigutaksin su meeleldi meie laulatuse ootel kas wõi siiasamasse lossi, aga siis langeksid Nahajangi tühjajututegijad sinule kogu oma silmakirjaliku wooruse raskusega. Oleksid sa nõus ajutiselt asuma wäiksesse hiina majja?

— Rõõmuga!

— Mul on waadatud walmis üks selline majake. Wäljastpoolt jätab ta enam tagasihoidliku mulje, kuid seest on ta wäga hästi korraldatud. Inimesed arwawad, et sa elad seal omaenda kulul, ja sa wõid ka tõepoolest töötada sulega. Pärast aga, kui saawutame lahutuse. . .

— Mis saab siis, armas?

— Siis saad Udaigori sultaniprouaks — ja me oleme õnnelikud, nagu ilus kuningatütar ja kuningapoeg muinasjutus.

— Minu ilus kuningapoeg! Aga ma tahaksin siiski pärast ka töötada.

— Kirjutada oma lehtedele?

— Aga miks mitte?

— Ole lahke, aga ma arwan, et sul leidub ka huwitawamat tööd.

— Näiteks?

— Udaigoris on tööd kui murdu. Minu würstiriik pole Jumal teab kui laialdane, kuid minu hoole all on siiski ligi miljon inimest. Nende seas on palju waeseid, haigeb, kes wajawad abi. Maa wajab koole, haiglaid, häid teesid. Tööd on üleliiagi palju.

— Ja mina aitan sind selle juures! — hüüdis Andrey waimustatult. — See on nii suur õnn!

— Aga enne seda tuleb minna läbi puhastustulest. Sind loobitakse mudaga, sind boikoteeritakse.

— Kuule, kallim: kas sul ei ole Euroopas mõnda sugulast, sõbratari — üldse kedagi lähedast inimest?

Andrey süwenes mõttesse.

— Tõesti, ma ei tea. . . Mul on üks sõbratar, aga. . . ei, sellest ei wõi mõeldagi.

— Mispärast?

— Sain hiljuti temalt kirja. Ta asjad on halwad, ja nii kauge reis pole talle taskukohane.

— Rahaküsimus langeb siin kõrwale! — ütles Selim kindlalt. — Sa solwad mind, kui kõneled minuga nii, nagu oleksin ma sulle täiesti wõõras inimene. Kõik, mis mul on, kuulub meile mõlemale. Kõnele, keda sa mõtled?

— Madame Christine Turpin'i Calais'st. Ta oli minu wastu nii hea.

— On ta üksik?

— Jah. Tal ei ole mitte kedagi! Mina olin talle ainus lähedane inimene.

— Ja sa arwad, et ta nõustuks siia tulema?

— Ma olen selles weendunud. Ta on pisut romantiline ja unistas alati kaugetest reisidest eksootilistes maades.

— Seal ei köida teda miski eriti?

— Ei. Wähemalt niipalju kui mulle teada.

— Suurepärane. Kirjuta talle, et ta wiibimatult sõidaks wälja Udaigori!

— Aga armas. . . teekond ise wõtab ligi kaks kuud aega!. . .

— Õhuteel kõigest nädala.

Andrey puhkes lõbusalt naerma.

— Kujutlen madame Turpin'i lennukis! Ei, see on täiesti wõimatu. Kui sa ainult tunneksid teda. Ta ei julge ühegi hinna eest.

— Aga sa kõneled, et ta on romantiline?

— Oh jaa!

— Säärasel korral haarab ta rõõmuga kinni wõimalusest, mis wiib wälja hallist argielust maale, mis tundub talle olewat täis imesid.

— Wõimalik, et sul on õigus. See oleks alles tore!

— Anna mulle tema aadress.

— Mademe Christine Turpin, Aia tänaw number 34, Calais.

Selim kirjutas üles.

— Täna on teisipäew. Kui weel täna saata talle telegraafiteel raha, ta saab selle kätte homme hommikul, kõige hiljem homme õhtul. Tal on waja sõita Brindisini, sealt wäljuda lennukil üle Ateena ja Aleksandria Kairosse, Kairost õhuteel Bagdadi — jne. Ma koostan ja näitan sulle täpse teekonna plaani.

— Kui madame Turpin nõustub, jälgin kogu aja seda teekonda ja wõttes saadan teda. Olen weendunud, armas, et ta sulle saab meeldima.

Ta on nii hea! Ja juhtus mulle nii liigutawalt! Kujutlen, kuidas ta on üllatatud, kui saab telegraafilise rahasaadetise!

— Ja üksikasjalise telegrammi, milles sa talle selgitad asja.

— Jah, muidugi. Ilma selleta ta ei saa millestki aru.

Andrey, üleni wallatud erutusest, süleles kuumalt Selimit.

— Mõnikord mulle tundub, et olen sattunud nõiutud kuningriiki ja sina oled selles walitsew hea wõlur.

— Noh, ja sina, mu kallis?

Ta waatas kaua uuriwalt Andreyle silmisse, siis suudles neid õrnalt.

— Sina oled selle kuningriigi hea haldjas!

Andrey surus end tema wastu, lõi pea tagasi ja kinnisilmi ulatas oma huuled.

— Ma armastan sind! — sosistas ta.

Selim suudles teda pikalt ja kirglikult. Siis haaras ta tema kätele ja kandis diiwanile.

20.

Pärast Andrey ärasõitu madame Turpin tundis end wäga üksildasena ja hüljatuna. Ta elu oleks nagu kaotanud igasuguse mõtte. Isegi wanad tuttawad, kellega ta enne tihti kohtas, kelle juures tihti weetis õhtuid ja keda wõttis oma juures wastu, ei huwitanud teda enam. Calais ilma Andreyta näis talle surnud ja inimtühi. Keegi ja miski selles ei pakkunud talle huwi.

Et kuidagi lühendada aega, heitis ta warem magama ja tõusis hilja, lugedes mitu tundi woodis, ja kui raamat tüütas ära, hakkas ta unistama kaugetest eksootilistest maadest, kus kõik on ebaharilik, kus loodus ja inimesed on erilised, kus isegi päike paistab ja tähed särawad teisiti.

Tema romantiline loomus ihkas sinna, neisse tundmatutesse maadesse, mis ahwatlesid teda oma salapärasusega. Nüüd omandasid nad tema silmis weelgi suurema wõlu: seal oli ka tema armas Andrey. Kuski seal. . . Hiinas, Indias wõi Indo-Hiinas — ükskõik: „seal" — see oli kõik tundmatu, wäljaspool Euroopa piire, mõistatuslik, eksootiline maailm, mis asustatud mõistatuslike olenditega, täis imesid.

Sest saadik, kui „seal" on tema armas Andrey, madame Turpin ümbritses end raamatutega Kauge-Ida üle. Esialgu ta luges palju Hiinast, sest kujutles, et Nahajang asub taewapoegade riigis; pärast, weendudes oma eksituses, hakkas seda rohkem lugema Indo-Hiina ja Malakka üle.

Kord hommikul, kui ta, lebades woodis, luges weel kord üle Andrey kirja, kostis ere kellahelin. Kes see wõis olla? Kirjakandja oli juba käi-

nud. Läks ära ka juba passija, kes ilmus kaks korda päewas, hommikul ja pärast lõunat. Rohkem keegi madame Turpini juures ei käinud.

Ta wõttis hommikmantli ümber ja läks awama ust.

Tulija oli Rahwuswahelisest pangast.

— Teile on telegraafiline rahasaade!

Madame Turpin waatas hetkeks ametnikule nii, nagu see oleks teatanud, et Nobeli komitee määras talle auhinna tema „Keeleõpetus kõigile“ eest.

— Rahasaadetis?! Kust kohast?

— Rahajangist. Siin on telegramm.

Madame Turpin wõttis telegrammi, awas selle oskamatult, kiskudes ta peaaegu pooleks, luges sisu — ja laskus abitult ukse kõrwal seiswale kohwrile.

Telegrammis seisis:

„Olen kirjeldamatult õnnelik, kuid wajan teie juuresolu stop Palun teid lennata wälja Rahajangi aeroplaanil, mis wäljub Brindisist järgmisel esmaspäewal stop Kuue päewa pärast olete Rahajangis stop Osutate sellega mulle hindamatu teene jääte siia minu juure elama stop Saadan telegraafi teel sõiduraha stop Telegrafeerige wastus Rahajangi Hiina tänaw 124 Ootan kannatamatusega Suudlen Teie Andrey.“

Madame Turpin hõõrus silmi, nagu tahtes weenduda, et ta ei maga.

— Kirjutage alla, et olete kätte saanud!

Ametnik ulatas talle rahakaardi.

— 30.000 franki!

— Mis?!

30.000 franki!... Andreylt... Kust ta sai niipalju raha??... Wõib-olla sai päranduse?

Ja otsekohe sõita sinna ihaldatud imedemaale?...

Saatnud ametniku ära, madame Turpin luges weelkord telegrammi üle, siis äkki hakkas mõttetult mööda tuba ringi jooksma.

— Andrey kutsub mind! Ta wajab mind! Ma ei tohi wiiwitada minutitki! — ütles ta endale.

Ta riietus palawikulise kiirusega. Kõigepealt waja telegrafeerida Andreyle, siis sõita panka, siis...

Jah, mis siis? Ah jaa, waja kiiresti likwideerida kõik ja sõita Brindisisse, sealt aga...

Issand, kas see tõesti pole unenägu? Kas tõesti ta sõidab Andrey juure sinna imedemaale?! Ja weel lennukil! Ta ei ole weel lennukit isegi mitte ligidalt näinud, siin aga... Terwelt kuus päewa! Kuue päewa pärast... Ei kahekse, wõib olla isegi kümne... Waja ju enne oma asjad korraldada, siis sõita Brindisisse... Aga kümne päewa pärast on ta kindlasti Andrey juures!

Joostes noore tütarlapse kergusega trepist alla ja möödudes majahoidjast, kes imestas tema kohmetu ilme üle, madame Turpin jõudis tänawale, peatas esimese mööduwa taksi auto ja kihutas panka.

— Saite päranduse, madame Turpin? — naljatas familjaarselt talle hästi tuttaw pangaametnik.

— Jah, Malakka sultanilt! — wastas madame Turpin samal toonil wastu naljatades.

Talle ette laotud paki tuhandefrangilisi pangatähti pistis ta rutuga käekotti ja isegi ei sulgenud seda.

— Sedawiisi ahwatlete ainult wargaid kiusatusse! — ütles talle kassahoidja. — Wõiksite raha paremini hoida, muidu wõib iga tänawapoiss selle teilt kerge waewaga käest ära kiskuda.

Madame Turpin sulges kiiresti käekoti ja kihutas telegraafikontorisse.

Seal seisis ta kaua sulg käes telegrammilehe kohal. Polnud põhjust sõnadega eriti kokkuhoidlik olla: tal on käekotis terwe warandus! Kui ainult oleks soojalt ja tundeliselt öeldud! Wähese mõtiskluse järele oli tekst walmis:

„Armas Andrey, ma pole iial olnud nii õnnelik stop lendan esmaspäewal wälja Rahajangi stop ootan kannatamatusega jällenägemist ootan palju imedemaalt stop Suudlen tuhat korda teid armastaw Christine Turpin.“

Telegrammi wastuwõttew ametnik nähes, et see on adresseeritud Rahajangi, wangutas pead.

— Läheb palju maksma.

— Pole wiga. Kui ta ainult kiiremini kohale jõuaks!

— Saatke kiirpostiga — muigas ametnik. — Siis on teie telegramm weel täna Rahajangis.

— Wõib ka seda!

Ametnik uuris mingisugust tabelit, siis arwestas pliiatsiga paberile.

— Tuleb maksma 547 franki, madame!

Silmagi pilgutamata madame Turpin wõttis tuhandefrangilise rahapaberi ja ulatas ametnikule.

Telegraafist sõitis ta reisibüroosse, mida pidas tema wana tuttaw härra Bonvoisin.

— Olge lahked, öelge mulle, millal wäljub Brindisist lennuk Rahajangi suunas? — küsis ta.

— Tahate kirja õhupostiga saata?

— Ei, ma tahan ise lennata Rahajangi.

Bonvoisin wõttis prillid ninalt ja hakkas neid rätikuga pühkima, samal ajal wahtides üksisilmi madame Turpinile.

— Täna ei ole ometi 1. aprill, madame!

— Ma tean seda ja uskuge, ma ei mõtle sugugi naljatada. Küsin teilt weel kord: millal wäljub lennuk Brindisist Rahajangi suunas?

— Tulewal esmaspäewal, täpselt kell pool üks päewal.

— Leidub minu jaoks waba kohta?

— Teie teenistuseks walmis, madame! Öelge, on see tõsiselt?

— Ma ei ole weel iial olnud nii tõsine!

— Aga ... kas on teile teada, mis selline reis läheb maksma?

— Ma just seda tahtsingi teilt küsida.

— Umbes 14.000 franki!

— Seda ma arwasin. Olge lahke, reserweerige mulle koht lennukil Brindisi-Rahajang.

— Madame Turpin, ma olen nii üllatatud!

— Usun. Mõni tund tagasi ma polnud ise wähem üllatatud. Rahustuge ja öelge, kui palju pagasit ma wõin endaga kaasa wõtta?

— Selle järele, kui palju teie ise kaalute.

— Jätke nali, härra Bonvoisin!

— Ma ei naljata sugugi: Igal reisijal on õigus wõtta endaga seda rohkem pagasit kaasa, mida wähem ta ise kaalub. Kui te näiteks kaalute 85 kilo ...

— Ma kaalun 56 kilo!

— Ainult? Säärasel korral wõite wõtta endaga kaasa 44 kilo. Pagasi eest tasutakse eraldi. Üldse, see on kaunis kallis lõbu; mulle ei ole see tasku järele, aga teie nähtawasti olete loteriil wõitnud miljoni. Niisiis, te soowite lennupiletit Brindisi-Rahajang? Üks ots wõi mõlemad.

— Ei, ainult sinna. Ma ei tea weel, millal tagasi tulen.

— Teises klassis?

— Esimeses! — parandas madame-Turpin waljult.

— Hm... Esimese klassi pileti hinna juure kuulub ka tasu toidu eest ja peatumine hotellides. Teile antakse täpne plaan, kus märgitud peatused ja hotellid. Loodan, et pass on teil korras?

Jah, pass oli tal korras. Waja ainult wiseerida see Briti konsulaadis.

Pool tundi hiljem ilutses madame Turpini passil määratusuur pitser, mis, nagu talle näis, awas talle ukse salapärasesse, iga minutiga tugewamini ahwatlewasse Rahajangi.

— See on omamoodi „Seesam, awa end!" ütles ta naeratades konsulaadi ametnikule, ja osutas wärskelt pandud pitserile.

Madame Turpin armastas wäga luulelisi wõrdlusi.

Sel ööl nägi ta unes end kogu aja kohutawa kiirusega kihutamas tormiste ookeanide ja tuldpurskawate wulkaanide kohal. Lennukit, milles ta istus, ajasid taga suuriad, skorpionid, mitmepealised koletised. Ta langes ühtelugu kiwina alla lainete keerisesse wõi wulkaani tulikurku. Mõni-

kord lennuk süttis põlema ja loitis hiigeltõrwikuna. Madame Turpin tardus hirmust, kaotas meelewärkuse ja wahetewahel karjatas metsikult.

Samasugused painajalikud unenäod piinasid teda ka teisel ööl.

— Ma kardan, et ma ei kannata seda lendu wälja! — ütles ta ärasõidupäewal ärgates lotistajale. — Ega see pole naljaasi, kuus päewa lennukil, ja weel mitme tuhande meetri kõrgusel. Isegi wilunud lenduril hakkab pea ringi käima.

Tugewasti erutus ta ka rongil, mis sõidutas ta Brindisisse. Kui tal õnnestus hetkeks tukastuda, nägi ta kohe unes peadpööritawaid lende peadpööritawas kõrguses, kukkumist, katastroofe, tulikahjusid. Ärgates oli ta üleni kaetud külma higiga. Kogu tee mõtles ta hirmuga Brindisist ja eelseiswast õhumatkast.

Brindisis, enne lennukisse asumist, tal jalad nõtkusid ja teda waldas selline nõrkus, et teda tuli peaaegu kätel sisse kanda.

— Kui jõuaksin wähemalt Ateenani! — oigas ta. — Kui mul juba on määratud hukkuda, siis puhaku mu jäänused Sokratese, Plato ja Aristotelese luude kõrwal!

Propeller hakkas wurisema, lennuk eemaldus maast, tõusis õhku. Lõpp kõigel! Otsekohe tuleb midagi hirmsat.

Madame Turpin sulges silmad, kuid seda hirmsat ei saabunud. Ta ei tunnud wähimatki wapustust. Ta isegi ei tunnud, et ta lendab. Ta unustas täielikult igaks juhuks kaasa wõetud palderjanitilgad, rahustawad pillid ja pudeli nuuskpiiritusega.

Wähehaawal ta rahunes. Waadates alla ta ei näinud ei kohawat ookeani ega tuldpurskawaid mägesid. Paistsid ainult õigenurkselt planeeritud linnad, külad, põllud, niidud.

Madame Turpin hakkas waatlema ümbrust. Ta silmad hakkasid kinni wajuma: kaks unetut ööd andsid end tunda. Ja ta jäi magama.

Ärkas ta alles Ateenas. Ta jäänustel ei olnud ikka saatuse poolt määratud jääda puhkama Sokratese, Plato ja Aristotelese luude kõrwale.

Waewalt wäljunud aerodroomil lennukist, ta istus autosse ja sõitis waatama Kreeka pealinna, mille nimega tal oli seoses nii palju romantilisi kujutlusi.

Kairos ta waatles waaraoe jäänuseid, seisis waikses harduses püramiidide ees, samal paigal, kus Napoleon olewat kutsunud nelikümmend sajandit tunnistajaiks, et tema on maailma suurim wäejuht, maailma päästja.

Aleksandriat, Bagdadi, Karahhi, Kalkutiat ja Singapore'i ta waatles ainult pealiskaudselt, wiis[illegible]kuse pärast: need ol'd tema arwates linnad-tõusikud, kellega temal polnud [illegible] ei [illegible] legende ega suurte kangelaste nimesid. Pealegi te[illegible] [illegible]matus: ta tahtnuks kiiremini jõuda „tõotatud ma[illegible]", Kahajangi, millest tal

mõni kuu tagasi polnud mingit ettekujutust, mis aga nüüd talle oli kõige huwitawam, wiimasjutulisem linn maakeral. Seal elas ju Andrey ja seal teda, madame Turpini, ootasid tuhanded imed!

Õhuteekonna wiimane wahemaa näis talle lõpmatu pikk. Issand, kui ometi juba kord saaks maanduda Nahajangi aerodroomil! All arwatawasti juba ootab teda Andrey, waadates ühtelugu pikksilmaga taewalaotusse, et kas ei hakka sealt juba paistma must punkt, mis aina suureneb ja wiimaks omandab hiiglaslikku teraslinnu kuju. See lind kannab oma wõimsatel tiibadel Nahajangi külalise kaugelt läänest. „Keeleõpetus kõigile“ autori, madame Christine Turpini Calais'st.

Ta kujutles elawalt lennuki maandumist, kohtamisestseeni Andreyga aerodroomil, suudlusi, kaelustusi, rõõmuhüüde. See oli nagu peaproow enne esietendust. Kuid etendus ei tulnud siiski säärane, nagu teda omale kujutluses maalis romantiline madame Turpin. Kõigepealt näitelawal ei olnud peakangelast: asjatult madame Turpin lennuki laskudes otsis aerodroomile kogunenud rahwa hulgast Andreyd.

Jah, Andreyd ei olnud. Tema asemel aerodroomil oli Robert Landstone. Ta silmitses teraselt kõiki wäljuwaid naisreisijaid. Kõhna nagu pajuwäät inglannat hobuse näoga, kodakiga üle ühe õla, ta waewalt wääris pilguga. Andrey poolt antud kirjeldusega madame Turpini kohta see ei sobinud sugugi. Ei sobinud sellega ka monumentaalne daam, kelle Robert mõttes ristis soomusristlejaks: arwatawasti mõne rikkaksläinud kaupmehe naine!

Jäi weel kolmas naisreisija. Jah, just sellisena kirjeldas teda Andrey: umbes neljakümnegastane, tagasihoidlikult riietatud, mitte paks ja mitte peenike, „head naiselikku kaswu“, intelligentse näoga, mida walgustawad elawad sinised silmad. Pealegi daam waatas rahutult ringi, nähtawasti kedagi otsides ja ta näol awaldus ärewust.

Robert astus ta ligi ja kergitas kübarat.

— Madame Turpin Calais'st?

— Jah. Ma otsin proua Andrey Carterit!

— Ta tegi mulle meeldiwaks ülesandeks kohata teid. Lubage esitleda: Robert Landstone.

— Wäga rõõmustaw!

Ta silmitses noortmeest teraselt. Muidugi, see on see ärtu äss! Andrey armastab teda!

— Mis on proua Carteriga? Loodan, ta on terwe?

— Nüüd jälle täiesti terwe? Aga ta oli tõsises hädaohus.

— Ei wõi olla?

— Mõtlesin, et te teate kõik!

— Ah, ma ei tea midagi! Kirjad tulewad mõnikord terwelt kaks kuud. Kus ta nüüd on?

— Siit mitte kaugel. Pool tundi autosõitu, ühes hiina willas, mis kannab nime „Warjatud pärl".

— „Warjatud pärl"? Kui weetlew! Kui romantiline siin kõik on! Aga öelge, miks Andrey ise ei ilmunud aerodroomile? Kui ta on täiesti terwe...

— Asi seisab selles, — ütles Robert aidates ta autosse, — et tekkinud olukorras sultan arwab, et tema mõrsja...

— Mis?! Missugune sultan? Missugune mõrsja?

— Ma kõnelen proua Carterist... Ta on praegu küll weel proua Carter, aga sultan peab teda oma mõrsjaks...

„Waat sulle mis! —" läbistus madame Turpini peast. — „Osutub, et ärtu äss ei ole mitte see noormees, waid mingisugune sultan! Sõna tõsises mõttes imedemaa!"

— Nii te ütlete, et proua Carter...?

— Ma eelistan, et ta ise teile kõik seletaks, — pomises lõplikult segadusse aetud Robert.

Auto läbistas kesklinna ja kihutas mööda hiina linnaosa tänawaid. Madame Turpin otse põles kannatamatusest. Mis on Andreyga? Mis on tema mehega doktor Carteriga? Milleks siin sultan? Wõib-olla doktoriga on midagi juhtunud? Ta wõis surra soopalawikku... Wõi on see troopikapalawik? Madame Turpin ei teadnud, milline palawik nimelt möllab troopikamais, kuid millegipärast kujutles endale, et siin surrakse nimelt palawikku.

— Waene doktor Carter! — ohkas ta.

— Miks te teda nii kahetsete? — imestus Robert.

— Kas temaga siis midagi pole juhtunud? Ta on elus?

— Elus ja terwe. Selles suhtes ta ei wõi kaewata. Ta sai ametikõrgenduse ja minu onu suhtub talle wäga heatahtlikult.

— Teie onu?

— Jah. Minu onu on Nahajangi kindralkuberner.

Madame Turpini hämmastus kaswas iga minutiga. Sultan, kindralkuberner... Kindralkuberneri õe- wõi wennapoeg tuleb talle aerodroomile wastu... Waat, mis tähendab imedemaa! Ta siin, mine tea, pannakse weel wiimaks kindralkuberneri lossi elama! Wõib-olla koguni sultani lossi!... Küll ikka imestaksid kõik Calais's, kui nad seda teaksid... Aga, mis ühist wõib Andreyl olla sultaniga? Arwatawasti mingisugune Suleiman wõi Ahmed, wana pika habemega ja kalliskiwides sädelewa turbaniga peas, hirmsa kõwera mõõgaga, millega ta raiub maha sõnakuulmatute päid. Ja haarem on tal muidugi ka. Aga, mis siis, kui ka Andrey...? Waene laps! Wõib-olla tema, madame Turpin, jõuab teda weel päästa!

— Oleme kohal! — katkestas Robert tuulekeerisena ta peast läbistuwad mõtted.

Minut hiljem ta oli juba Andrey süleluses. Külwates ta suudlustega üle, madame Turpin wõttis ta pea oma käte wahele, waatas talle teraselt silma ja lausus sügawa ohkega:

— Waene laps!

Andrey puhkes naerma.

— Ma pole weel iial olnud nii rikas kui nüüd! Muidugi selle sõna kaudses mõttes. Igal juhtumil, te ei tohi mind kahetseda, madame Turpin! Teen teile weel täna üksikasjalise ettekande kõigist asjaoludest, aga nüüd wiin teid teile määratud tubadesse.

Ta juhtis madame Turpini läbi siseõue wäikesesse ühekordsesse tiibhoonesse.

— Siin on teie maja. Teie teenistuses on siin toaneitsi ja kaks boy'd. Kahjuks nad kõnelewad ainult malai, hiina ja inglise keelt.

— Mis mulle on samuti hiina keeleks.

— Armas madame Turpin, te peate õppima ühe neist kolmest keelest, s. t. malai, hiina wõi inglise keele. Muidu riskite jääda siin arusaadamatuks naiseks. See on wäga romantiline, kuid wäga ebamugaw. Te ei mõista isegi endale lõunasööki tellida ja teile antakse prae asemel kiwistunud pääsukesepesa.

— Jumal, kui romantiline see on!

— Aga mitte söödaw!

Päranisilmi wahtis madame Turpin mauri stiilis õuet „patio't", kus asus marmorbassein, mosaiikpõrandat ja kalleid waipu seintel, toredaid lilli ja palme. Tiibhoone ustel wõtsid teda sügawate kummardustega wastu „ama" ja kaks boy'd. Ta astus tõelisse imederiiki tuhandest ja ühest ööst!

— Siin on teie magamistuba, siin söögituba, siin salong — juhatas teda ta riiki Andrey. — Loodan, et tunnete end siin hästi. Arwatawasti olete reisilt tulles näljane? — Käsen otsekohe tuua teile einet.

— Kõigepealt tahaksin wõtta wanni: pesta endalt maha Egiptuse, Araabia ja India tolmu!

— Selles kõrguses, kus teie lendasite, ta waewalt tõusis teieni! — wastas Andrey naeratades.

Madame Turpin laskus äkki mõttetult toolile, kattis näo kätega ja — hakkas nutma.

— Mis teil on, kallis? — sööstis Andrey hirmunult ta juure.

— Ah, kõik need elamused... Kõik wiimased päewad... Seda on liig palju... Nagu tuulekeeris oleks mind haaranud... Keerutas — ja paiskas nõiduslikkude unelmate riiki.

— Aga miks te siis nutate?

— Rõõmu pärast, kallis Andrey! Kus mul siin olidki need palderjani tilgad. Olen hirmsasti erutatud!

Warsti ta rahunes. Wann ja dushsh aitasid selleks omajagu kaasa.

— Wõib-olla heidate enne lõunasööki pisut puhkama? — tegi Andrey ettepaneku.

— Ei, tänan, armas. Ma.. ma... Mul on piinlik tunnistada, kuid ma...

Ta puhkes äkki lõbusasti naerma.

— Kujutlege, Andrey, magasin maha peaaegu kogu ülelennu Brindisist kuni Rahajangini! Kartsin, et ma kogu kuue päewa kestel ei saa silma kinni, aga magasin nagu mutt. Küllap wist erutusest.

— Igal juhul leiutasite uue patenteeritawa wahendi unepuuduse wastu! — naeris ka Andrey.

Pärast lõunasööki (millal madame Turpin asjatult ootas, et pakutaks pääsukesepesi) Andrey asetas oma külalise istuma salongi sohwale, pani ta ette karbi sigarette ja pudelikese liköõri.

— Nüüd kuulake. Jutustan teile kõik, mis olen elanud üle sest saadik, kui läksime lahku. Teie kaardid, kallis madame Turpin, ei waletanud... õigemini, nad ei waletanud täielikult...

— Tähendab, ärtu äss?...

— Pisut kannatust. Ma jutustan kõik järjekorras.

Ja ta hakkas jutustama. Rahulikult, nagu oleks tegemist wõõra naisega — wõi nagu dikteeriks ta kellelegi oma walmismõeldud romaani.

Madame Turpin kuulas, suitsetas ühe sigareti teise järele, kõige erutawamail kohtadel laskis kuuldawale hirmu, waimustuse, wiha ja põlguse hüüdeid. Ta silmad pildusid hetketi wälke, teda waldas kogu aeg tahtmine wäljendada millegagi oma suhet tegelaste ja sündmuste wastu kurbmängus, mida keeras tema ees lahti Andrey.

Seal ta ongi, sultan! Madame Turpin mõtles seda kohe: ärtu äss. Juba Calais's ta ennustas tema ilmumist näitelawale. Mis puutub sellesse wastikusse lady Brandmoore'isse, siis tema, madame Turpin, juba paigutaks ta õigele kohale! See loll wäikekodanlane mõtles õpetada moraali ja korralikkust Andreyle, kelle wäikest sõrmegi ta ei wääri. Lord Brandmoore nähtawasti ei ole halb inimene, kuid oleks ta tõsine mees, siis oskaks ta ka oma naist õpetada. Aga kui armas on see Mabel Wilford! Kindlasti peab temaga tutwuma ja teda tänama südamliku suhtumise eest armsa waese Andrey wastu. Robert, see on ka tore poiss. Seda wõis kohe ta näost lugeda. Milline õnn, et Andreyl leidusid siiski sõbrad! Ja see romaan sultaniga! Kas see pole muinasjutt tuhandest ja ühest ööst?

— Aga kuidas on lahutusega? — küsis ta. — Kas doktor Carter sellega nõustub?

— Jätsin kõik Selimi hooleks.

— Kes see on?

— Minu peigmees, sultan!

— Kas ta nimi ei olegi Suleiman wõi Ahmed?

— Tema täisnimi on Aleksander Muhamed Selim.

— See kõlab juba hästi! Sultan Aleksander Muhamed Selim. Ja te arwate, et ta saawutab lahutuse?

— Tema saawutab kõik, mis tahab!

Madame Turpin süwenes mõttesse. Kui ainult Andrey oma naiiwsuses ei kujutleks asja liig lihtsalt. Ja siis ... kes teab? See sultan on kõrwuni armunud, aga kui asi wenib pikale ... Eriti kui ta ka ilma abiellumiseta mõistab omandada Andrey'd ... neid muhameedlasi ei tohi usaldada. Nad on harjunud omama terweid haaremeid naisi. Waja waadata, missugune saks see õige on. Küll ta juba tema käsile wõtab! Ta ütleb talle, et ei luba mängida Andreyga. Selleks ta siia sõitiski. Ta peab seisma walwel waese orwukese huwide eest.

Warsti saabus ka sultan. Tema ja madame Turpin'i wahel arenes elaw westlus. Selim jättis madame Turpin'ile parima mulje. Esiteks ta ei sarnanenud sugugi muinasjuttude sultanelle: see oli pigem laitmatu euroopalik dzhentlmen. Teiseks ta kõneles nii head prantsuse keelt, et see lepitanuks madame Turpini tema paljude pattudega. Kolmandaks, ta nähtawasti armastas Andreyd. Madame Turpin tundis pööraselt huwi, kuipalju on sultanil naisi, ja esitas talle selle küsimuse wäga peenel diplomaatlikul wiisil:

— Loodan, kõrgus, et wäike saab olema teie peanaine!

— Ja ainus! — wastas sultan naeratades.

— See tähendab kuidas? Teil on ju ...

— Ma olen nüüd täiesti waba!

— Teil ei ole ühtki naist?!

— Kujutlege, ei ole.

— Aga kuidas siis jääb haaremiga? — hüppas madame Turpin peaaegu toolilt.

— Seda pole mul kunagi olnud.

Madame Turpin näis isegi weidi pettunud: sultan — ja korraga, iial pole olnud haaremit! See oli kõigi tema kujutluste wastu. Tema kujutluses sultan istus jalad ristis enda all suitsetades hiigelsuurt wesipiipu, peas briljantides särav turban, tema ees aga tantsisid kõhutantsu kõik tema naised, kaunitarid kogu maailmast.

Ei, see ei sarnanenud sugugi sultanile. Madame Turpin hakkas isegi kaotama lugupidamist tema wastu.

— Olete kindel, kõrgus, et doktor Carter annab wäikesele lahutuse?

— Ma ei kahtle selles.

— Ka mina ei kahtleks, kui asi seisaks waid doktor Carteris, aga nagu mulle Andrey ütles, ta seisab täielikult kindralkuberneri ja eriti lady Brandmoore'i mõju all.

— Nendega saame juba toime... ühendatud jõul!

— Minuga wõite täielikult arwestada. Alati ja kõiges! — ütles madame Turpin, teadlik oma ülesande tähtsusest.

21.

— Tahaksin nii meeleldi sõidutada sind oma juure Udaigor Lamasse! — ütles Selin Andreyle. — Wesilennukiga oleksime weerandtunniga seal. Näitaksin sulle lossi, milles hakkad walitsema...

— Ei, kallis. See saaks otsekohe teatawaks Rahajangis ja annaks aut ainet keelepeksule.

Selim alistus ohates.

Igal õhtul kella wiie ja kuue wahel ta saabus autos ilma sultani wapi ja liputa Hiina tänawale ja külastas Andrey'd Pärli willas.

Isiklikult wõi oma adjutandi Ramani kaudu ta juhatas selle ajutise warjupaiga sisustamist oma armsama jaoks, walis mööblit, waipu, pilte, andis juhatusi selle kohta, kuidas sisustada iga tuba.

See liigutas wäga Andreyd.

— Wõiks arwata, et sa kawatsed mind eluksajaks siia lukutaha panna! — kõneles ta naeratades Selimile.

— Isegi, kui sul tuleks wiibida siin waid üks päew, peab see warjupaik olema sinu wääriline! — wastas sultan. — Ära unusta, et sa oled tulewane Udaigori sultanikaasa.

Erilise hoolega jälgis ta Andrey isiklikkude tubade sisustamist. Seinad kaeti tumesinise ja pronksiwärwilise siidiga, riputati neile wanaaegsed hiina grawüürid, põrandad kaeti kallite pärsia waipadega.

— Sa muudad selle maja lossiks! — ütles Andrey talle naeratades.

Madam Turpin ei jõudnud esimesel päewal küllalt imstada ja isegi pahandada sultani helduse üle.

— Need ärtu äsjad on üldse hirmus kergemeelsed! — kinnitas ta. — Olge lahked, milleks ta kannab siia kokku kõik need rikkused? Te sõidate ometi kohe pärast pulmi Udaigori lossi!

Kuid wähehaawal asi hakkas talle meeldima, ta leidis siin täiesti kohase, isegi wajaliku olewat nii stiilse mööbli kui kallid waibad, haruldased grawüürid ja gobeläänid.

— Ärge unustage, kallis, et teie olete Udaigori tulewane käskijanna! — kõneles ta Andreyle weenwalt. — Teie peigmeest see mõnetuhandenaelaline lisakulu weel pankrotti ei aja. Muide, kas olete juba küsinud järele, kui suured on tema tulud?

— Andmeid ma selle kohta ei kogunud, — naeratas Andrey, — kuid juhuslikult sain teada, et Selimi tulud on umbes neli miljonit naelsterlingit aastas.

— Kui lisada sellele juure teie kirjanduslik honorar, saate kuidagi ots-otsaga kokku, — naeris madame Turpin.

Andrey haaras ta ümbert kinni ja suudles teda.

— Te ei tea, kui õnnelik ma olen, et teie nüüd minu juures olete.

— Kui saate sultaniprouaks, pole teil mind enam tarwis. Pärast teie pulmi sõidan ma otsekohe tagasi oma Calais'se.

— Arwate, et ma teid lasen! Te jääte siia minu juure.

— Ei, ma sõidan tagasi Calais'sse!

— Aga mina ütlen teile, et te jääte siia! Siin käsutan mina... Wähemalt hakkan warsti käsutama — ja häda neile, kes julgewad mulle wastu hakata.

Ja naerdes keerutas ta madame Turpin'i mööda tuba.

— Sultan Aleksander Muhamed Selimi nimel kuulutan teid Udaigori eluaegseks wangiks!

— Laske mind lahti! Laske hinge tõmmata!

Madame Turpin kiskus end Andrey käest lahti ja langes jõuetuna diiwanile.

— Ei, tõepoolest, ma kõnelen tõsiselt: ma ei wõi ometi eluksajaks siia jääda!

— Ons teil nii suur igatsus Calais' järele?

— Seda ma ei ütle. Eriti suurt igatsust mul tema järele ei ole, seda enam, et mul pole seal ühtegi lähedast inimest. Aga... mis ma siingi hakkan tegema?

— Siin? Tööd on siin nii palju, et ei jatku aega ega jõudu kõike ära teha.

— Millisest tööst te kõnelete?

— Ärge unustage, et siin Udaigoris elab ligi miljon inimest. Nende hulgas on palju haigeid, waeseid, abiwajawaid. Ei ole häid koole, pole korralikke teid...

Ja Andrey kordas innuga kõike, mis talle hiljuti oli kõnelnud sultan.

— See on tõeline elaw töö! Tahan kõik oma jõu sellele pühendada. Kas tahate mind aidata?

— Muidugi, see on wäga ahwatlew, aga... Meie mõlemad oleme siin wöörad, ei tunne keelt...

— Malai keele wõib kergesti ära õppida. Selim kinnitab, et see on hämmastawalt kerge keel. ühteainsasse häälikusse on teinekord ühinenud

mitu sõna, koguni terwe lause. Näiteks „ma tahan süüa" on malai keeles lihtsalt „jog", ja „ma olen juba söönud" — „jag". Näete, kui lihtne!

— Jah, lihtsam juba enam ei wõi olla.

— Teie wõiksite siin oma „Keeleõpetuse kõigile" malai keelele ümber töötada.

— See on idee! — Madame Turpin ohkas. — Kardan siiski, kallis Andrey, et teist saab halb sultaniproua. Olete wäga ebatõsine. Te ei tea sedagi õieti, kuidas on lugu lahutusega.

— Selle asja wõttis endale Selim. Ma usaldan teda täielikult.

Samal ajal Selim ootas Udaigor-Lamas jaapanlasi. Ta oli hoolikalt wälja töötanud sõjakäigu plaani.

Ta oleks tahtnud nad ammugi wastu wõtta, kuid ta eelistas lasta neil oodata. Kui Raman talle teatas, et nad on kohal, andis Selim käsu:

— Too nad minu juure kahekümne minuti pärast! Ärgu nad arwaku, et mul nii suur igatsus on neid näha.

Täpselt 20 minutit hiljem mõlemad jaapanlased seisid Selimi kabinetis ja kummardusid sügawasti.

— Istuge, härrased! — osutas sultan kahele toolile kirjutuslaua juures.

— Kui teie kõrgus armulikult lubab mul wäljendada, kui õnnelikud meie ... — tahtis alustada üks neist.

— Jätame selle, härrased! — katkestas teda Selim. Me kohtame siin mitte selleks, et wõistelda üksteisega peentes kommetes. Tean ilma selletagi, et olete hästikaswatatud dzhentlmenid, teie omalt poolt ei kahtle et ka mina wõin olla lahke. Siirdume parem asja juure.

Mõlemad jaapanlased paljastasid rõõmsas naeratuses hambad ja noogutasid peadega nõusoleku märgiks, siis, nagu taibates antud olukorras naeratuse ebakohasust, muutusid äkki tõsisteks.

— Mulle on teada, — jatkas Selim, — et teie ühing on juba asutatud ja et tehasehoone ehitusega on juba algust tehtud. Loodan, et täidate täpselt minu poolt üles seatud tingimused. Tööd peab tehtama suurima saladusekatte all, nii et Rahajangis midagi ei aimataks.

— Ses suhtes kõrgus wõib olla täiesti rahulik! — wastas wanem jaapanlastest insener Kiroto.

— Ärge unustage, et Udaigor on wäike riik, kääbus, wõrreldes Briti hiiglasega, ja me peame wältima kõike, mis wõiks tekitada inglastes rahulolematust.

Jaapanlased kummardasid nõusoleku märgiks pead.

— Kas olete weendunud, et nad midagi ei märka?

— Oh ja! Töölisi wõime ses suhtes täielikult usaldada! — kinnitas

insener Kiroto. — Pealegi need on peaaegu kõik teie mehed, malailased.

— Neid ma ei karda. Aga kujutlege, et tööpaiga kohalt wõib lennata üle inglise lennuk!

— Ka lendur ei pane midagi tähele: tööpaik on meil maskeeritud tiheda taimekaswuga.

Aga mis teete tahuritega?

— Me matame nad maasse kohe pärast seda, kui nad laewalt maha on laaditud.

— Kõik see on wäga hea ja teeb au teie ettewaatusele, aga ... kõik on wõimalik. Mis saab siis, kui inglased mingi juhuse tõttu siiski saawad teada tõtt?

Kiroto näole ilmus kawal naeratus.

— Lord Brandmoore eelistab silmad kinni pigistada — ütles ta. — Ta teeb näo, et ta midagi ei näe: tema ise ju toetas teie kõrguse ees meie palwet kontsessiooni asjus kautšuki eksploateerimiseks. Pealegi, meie ühingu juhatuses on ka inglasi, keda soowitas lord Brandmoore.

— Jah, see oli wäga ettewaatamatu tema poolt! — muigas Selim.

— Ja awalikult oma ettewaatamatust tunnustada, seda söandab ta waewalt! — kihistas noorem jaapanlane Jakasumi naerda. — See wõiks talle tema kindralkuberneri koha maksma minna.

— On täiesti wõimalik, et patriotism saawutab tema juures ülekaalu isiklikkude huwide üle, — ütles Selim. — Ma ei armasta eriti inglasi, kuid austan neid nende fanaatilise isamaaarmastuse pärast. Lord Brandmoore on ses suhtes oma rahwa wääriline poeg. Ma ei kahtle, kui teie tõelised plaanid talle selguwad, ta tõstab alarmi.

— Kõrgusel ei tarwitse siis muud kui teatada, et me wiisime teid eksitusse! — ütles Kiroto.

— Oletame. Nüüd edasi. Wõtame halweima juhtumi: teie plaan on awastatud ja lord Brandmoore nõuab otsekohe püstitatud hoonete lammutamist. Kuidas talitate siis?

Jaapanlased wahetasid pilgu.

— See oleks muidugi äärmiselt ebameeldiw, — ütles Jakasumi. — Asjasse on mahutatud suured kapitalid.

— Kahju kannaks muidugi teie walitsus! — wäljendas arwamist Selim.

— Oh ei! — hüüdis Kiroto pead raputades. — Meie walitsus tahab selle asja juures täiesti warju jääda. Weel enam, kui meie plaan tuleks awalikuks, walitsus teataks, et ta mõistab meid kindlalt hukka.

— Hm ... Aga kes tasuks katkilöödud pottide eest? — muigas Selim.
Jaapanlased wahetasid uuesti pilgu.

— Meie ise — pole rikkad inimesed, — ütles Kiroto. — Me panime sellesse asjasse kogu oma waranduse. Ja kui tuleks kõik maha lõhkuda, kannataksime ainult meie. Aga ...

Ta tegi paljutähendawa waheaja ja ta näole ilmus alandlik naeratus.

— Aga meile on wäga hästi teada teie kõrguse haruldane heldus. Kuna teie kõrgus aga mõnesugusel määral ... hm ... on isiklikult huwitatud asjast ... kaalutlustel, millistesse meie ei julge tungida, siis ...

— Arwate, et lõhutud pottide eest pean maksma mina? — ütles Selim lõbusasti naerma puhkedes. — Teist tuleks hea diplomaat, härra Kiroto! Kahju, et teie ei ole malailane, ma saadaksin teid oma esindajana Londoni.

Ta tõusis, andes mõista, et audients on lõppenud. Mõlemad jaapanlased tõusid ka kohe kiiresti.

— Ärgem rutakem liig kaugele ette, — ütles Selim. — Kes teab, wõib olla, et kõik areneb nii, et lõhutud potte üldse ei saagi olema.

Kui Kiroto ja Takasumi wahetpidamata kummardudes ja seljaga ukse poole taganedes wiimaks wäljusid, Selim helistas. Otsekohe astus sisse Raman.

— Need härrased on isegi walmis minult raha wälja pressima! — wõttis teda wastu sultan.

— Seda wõis oodata, kõrgus! Omal ajal julgesin teid hoiatada ...

— Ma tean, Raman, sa tundsid otsekohe ära nende tõelise iseloomu, aga seda parem. Wäljapressimist ma ei karda, kuid neid wõib mul tarwis minna.

— Kuiwõrd ma aru saan, jaapanlased ehitawad salajast kindlustust Rahajangi inglise merebaasi otsekohesesse lähedusse?

— Aimasid õieti, Raman. Inglise-Jaapani kokkupõrke puhul see kindlustus wõib etendada tähtsat osa, pidurdades briti eskaadri läbiminekut.

— Ja kindralkuberner ise toetas teie kõrguse ees jaapanlaste palwet kontsessiooni asjus?! — hüüatas adjutant.

— Jah. Nüüd on ta mul käes. Nagu näed, ka mina oskan wälja pressida. Muide, poliitikas seda nimetatakse surweawaldamiseks. Kuidas ka oleks, auwäärt lord Brandmoore'il tuleb teha järelendmisi.

— Midagi muud tal üle ei jää! — kinnitas Raman rõõmsalt. — Teie kõrguse näol on tal wääriline partner!

— Ma püüan talle seda tõestada. Mäng jõuab otsustawasse järku — nüüd pole enam kaua oodata ta lõppu.

— Ta lõpeb teie kõrguse wõiduga!

— Seda näeme warsti.

22.

Kui Robert küsis oma tädilt lady Brandmoore'ilt, kuidas ta kujutleb endale proua Carteri edaspidist saatust, lady wastas põlglikult:

— Seda isikut ei ole minule enam olemas!

„Rahajangi esimene daam" oli tõepoolest kustutanud Andrey nime maha elawate kirjast: ta oli tema pärast pidanud taluma nii palju ebameeldiwusi. Tema juuresolekul ei tohtinud mainida Andrey nime. Kui üks daam kindralkuberneri lossis wastuwõtul küsis talt, mis on proua Carteriga, ta kehitas õlgu ja wastas:

— Ma ei tea, kellest te kõnelete!

Sestsaadik keegi ei söandanud lady Brandmoore'i juuresolekul wõtta suhu selle eksinud lamba nime.

Ainult üksainus lord lady Brandmoore kõneles Andreyst, ja see oli jutuajamisel mehega, nelja silma all.

— Pidage meeles mu sõna — ütles ta, — see õnnetu lõpetab weel oma elupäewad kuskil liiderlikus mülkas!

— Wõi Udaigori walitseja lossis! — muigas lord Brandmoore.

Lordi erutas kogu see lugu weelgi. Kõige halwem oli, et waatamata tema poolt tarwitusele wõetud abinõudele asi oli siiski ulatunud Londoni kõrwu. Wälisministeeriumis jättis see äärmiselt ebameeldiwa mulje. Lord Brandmoore oli sunnitud raporteerima. Ta saatis otsekohe ministreile peaaegu terwe ettekande. Selles ta kinnitas, et lugu on kõwasti üles puhutud, ja tegelikult kaunis wäikese tähtsusega. Mõne kuu pärast sellest wõib-olla lakatakse üldse kõnelemast, seda enam, et sultan arwatawasti tüdineb warsti proua Carterist ja annab talle jooksupassi. Sellisel juhtumil tema, kindralkuberner, weenab proua Carterit pöörduma tagasi Europasse, ja kui ta lahkub Rahajangist, on wahejuhtum likwideeritud.

Ta tähendas meelega kirjas ministrile „wahejuhtum", s. o. midagi mööduwat, mis mingisugust tõsist tagajärge ei wõi wälja kutsuda.

Ta ise uskus seda siiralt. Ta ei kahelnud hetkekski, et sultani poolt on see ainult kerge armumäng, mis möödub kiiresti, niipea kui Andrey saab tema armukeseks.

Ta otsustas lasta sündmustel areneda oma loomulikku rada. Tema, lord Brandmoore, ootab kannatlikult lahendust, rahuldudes waatleja osaga. Huwitaw näiteks panna tähele sultanit. Ega's ta ometi ei suhtu sellele asjale traagiliselt!

Lord Brandmoore korraldas sultani auks lõuna: ta tahtis teda läbi katsuda, nagu ta ise endamisi ütles. Kuid Selim oli kogu aja wäga lahke, kõneles millest tahes, ainult mitte sellest, mis huwitas kindralkuberneri. Jäädes üksi, lord Brandmoore mõtles kaua sultani käitumise üle järele. See waikimine ei meeldinud talle. Udaigori walitseja on peen diplomaat, tal on arwatawasti peidetud põue mõni kõwa kiwi.

Ilmaaegu ta soowitas temale jaapanlasi ja toetas tema ees kontsessioonipalwet kautshuki ekspluateerimiseks. Tehase ehitus on arenenud kaunis kaugele, ja ta ehitatakse peaaegu inglise merebaasi lähimasse lähedusse. Lord Brandmoore käskis teha kindlaks, mis rahwusest on töölised ehitustöil ja osutus, et kõik on malailased wõi hiinlased. Mitte ühtki jaapanlast! Sest küljest on tema poolt üles seatud tingimusist kinni peetud. Ühingu juhatuses on seitsmest liikmest kolm inglast. Siin pole ka millestki kinni hakata. Sellegipoolest on lord Brandmoore'il tunne, et teda millegagi on sisse weetud. Ei, waja pidada mõlemad silmad lahti!

Ta magas halwasti ja järgmisel hommikul lendas aeroplaanil oma adjutandi saatel uue tehase ehituskohalt üle. Kui tähelepanelikult mõlemad ka ei silmitsenud ümbrust, kasutades wäljabinokleid, midagi kahtlast nad ei märganud ja ei wõinudki märgata, sest kõik oli kaetud tiheda taimestikuga.

See õhuekskursioon ei toonud siiski rahu lord Brandmoore'i hingesse.

Pöördudes koju tagasi ta nõudis, et talle antaks ärakiri tema soowituskirjast sultanile ja luges selle tähelepanelikult läbi. Kes teda ajas wõtma oma kaitse alla neid neetud jaapanlasi! Mõtelda ainult, et ta juba kolmkümmend aastat asub wastutusrikkal poliitilisel kohal! Ja see ei takistanud teda siiski toimimast sääraast lollust.

Peab midagi wälja mõtlema. Ei saa lubada, et need poolmetslased irwitaksid tema, Rahajaungi kindralkuberneri, ja kogu Suur-Britannia üle. Siin on küsimuses mitte ainult tema isiklik seisukoht, waid ka tema kodumaa prestiizh.

Ta kutsus telefoniteel wälja sir' Eric Temple'i.

— Olge lahked, andke sultanile edasi, et mul on waja temaga kõnelda. Weel täna.

— Kardan, teie hiigus, et täna see on raske, — wastas sir Temple.

— Ma palun teid wäga, korraldage mulle see kohtamine temaga nimelt täna. Ja püüdke telefoneerida mulle wastus.

Saades teada, et kindralkuberner püüab ja weel kiires korras, kokkusaamist temaga, Selim pidi rõõmu pärast peaaegu toolilt püsti hüppama.

— Wiimaks ometi! — hüüdis ta waljusti. — Asi areneb nüüd kiirendatud tempos! Kindralkuberner on sunnitud kapituleeruma ja awaldab nõutawat surwet doktor Carterile.

Selim ei suutnud wastu panna ja helistas Andreyle, öeldes talle:

— Mu kallis, kõik areneb paremuse poole. Õige warsti oled sa waba. Selle eest mina jään su orjaks eluksajaks.

Siis Selim kutsus wälja oma adjutandi sirdar Namani.

— Ma sõidan otsekohe lord Brandmoore'i juure! — ütles ta.

— Mulle tundub, kõrgus, et seda ei oleks waja teha.

— Mispärast?

— Lord Brandmoore saaks mulje, et teie olete siiaks huwitatud sellest asjast ja wõib-olla olete koguni jaapanlaste kaasosanik. Kui kõrgus lubab, soowitaksin mitte rutata ja teha näo, nagu poleks teil selle asja wastu wähimatki huwi.

— Sa unustad, Raman, et minu käes on tema kiri, milles ta soowitab mul rahuldada jaapanlaste palwe. Paremat relwa ei wõiks mõeldagi... Ta on sunnitud tegema järelendmisi — saad aru, on sunnitud!

— Kõrgus, lord Brandmoore on kõigepealt tuline isamaalane, kes ennem toob ohwriks isiklikud huwid, kui lubab oma isamaa prestiizhi wähendamist.

— Just sellepärast ta nõuab, et jaapanlaste poolt tehtaw ehitustöö otsekohe katkestataks ja juba ülesehitatud kindlustused lammutataks.

— Aga kui ta saab teada, et teie, kõrgus, mõnesugusel määral olite nendega lepingus, jääb ta teie waenlaseks eluksajaks ja tema on ohtlik waenlane. Pealegi sellisel juhtumil ta keeldub kategooriliselt tasumast jaapanlastele kahju ja kõige eest tuleb tasuda teie kõrgusel.

— Hm... Peaaegu sul on õigus. Mida sina siis soowitad?

— Te ei peaks tema juure sõitma. Lord Brandmoore'ile wõib öelda, et teie kõrgus täna ei saa kuidagi aega wisiidiks tema juure.

— Hea küll, tee kuidas arwad!

Mõni minut hiljem Raman wõttis telefoniühenduse kindralkuberneri adjutandiga.

— Tema kõrgus kahetseb lõpmatult, kuid tähtsad asjaõiendused ei wõimalda tal külastada täna tema hiilgust. Homme tema kõrgus saab olema täielikult tema hiilguse käsutuses. Millal ja kus soowitakse: Udaigoris wõi Nahajangis.

Lord Brandmoore oli meeletu wihast, kuid ei saanud midagi parata ja käskis wastata, et ta ootab sultanit oma lossis homme kell 10 hommikul.

— Kahjuks, — järgnes uus wastus Udaigor-Lamast, — tema kõrgus ei saa Nahajangi tulla enne homme õhtut; aga kui tema hiilgus, lord Brandmoore wõtaks waewaks tema juure sõita, tema kõrgus saab olema wäga meelitatud tema hiilguse küllatulekust.

— Idamaa diplomaatia! — urises lord Brandmoore läbi hammaste. — Need poolmetslased on siiski meilt midagi õppinud!

— Lendan aeroplaanil sultani juure! — ütles ta adjutandile. — Olge lahked, tehke korraldus.

Kui ta weerand tundi hiljem wäljus oma kabinetist, et minna aerodroomile, sattus talle wastu lady Brandmoore.

— Mina just otsisin teid, — ütles lady. — Ma ei tea, keda tänasel kutsutud lõunal paigutada oma paremale käele: elektrijaama direktor wõi...

Mees ei lasknud tal lõpetada.

— Käigu põrgusse kõik need hiina tseremooniad! — ütles ta terawalt. — Mina pean nüüd sööma seda pudru, mille teie arwasite heaks keeta!

Ja ta möödus kiiresti imestusest soolasambaks tardunud lady Brandmoore'ist.

Sultani lossis lord wõeti wastu kohaste auawaldustega. Selim sammu talle wastu lahke naeratusega ja wäljasirutatud käsil.

— See on mulle nii suur au, teie hilgus. Tohin küsida, millele wõlgnen tänu naudingu eest näha teid oma majas?

Ta juhtis lordi oma kabinetti, pani ta tugitoolile istuma, asetas ta ette kastikese sigaritega ja istus ise teisele tugitoolile wastu.

Lord Brandmoore ei hakanud kaotama aega sissejuhatusele: seisukord oli liig tõsine ja nõudis otsustawat tegutsemist. Laht Rahajangi merebaasi juures oli nii kitsas, et kokkupõrke puhul Suur-Britanniaga jaapanlased wõisid siin kergesti takistada Briti eskaadri läbiminekut, selleks jatkus lahe mineerimisest. Just selle eesmärgiga jaapanlased püüawadki toetada jalga Rahajangis. Plaan oli peenike ja ettenägelikkuse puuduses Tokio walitsust süüdistada ei saa. Kuid see ehitus tuleb maksku mis maksab maha kiskuda!

Lord Brndmoore waatas sultanile teraselt, nagu püüaks lugeda tema näolt, teab ta jaapanlaste plaanidest, ja kui teab, siis millisel määral ta on nende liitlane. Ja weel üks asi huwitas lordi: kui sultan teadlikult abistab jaapanlasi, teeb ta seda waenust Inglismaa wastu wõi eranditult eesmärgiga awaldada surwet temale, kindralkubernerile? Wõib-olla see on ainult wäike wäljapressimine?

Selimi näolt ei wõinud lugeda midagi peale lahkuse ja walmisoleku osutada teeneid.

— Ilmusin teie juure, kõrgus, — alustas lord Brandmoore, — et teatada teile üht wäga ebameeldiwat uudist.

— Loodan, et tema hiilguse lady Brandmoore'iga pole juhtunud midagi halba? — küsis Selim äkki tõsinedes.

— Siin ei ole küsimuses lady Brandmoore! — wastas lord waewu surudes alla wiha.

— Mylady on täiesti terwe?

— Jah, tänan teid. Sõitsin teie juure mitte selleks, et tüüdata teid oma perekonna-asjadega. Mind erutab miski palju tähtsam. Täna hommikul lendasin aeroplaanil üle kohalt, kus püstitatakse jaapani tehast.

— Kas tõesti?

— Teile on kantud sellest ette.

— Ei. Minu inimesed teawad, et see mind wäga wähe huwitab. Ma tean ainult, et teie hiilgus soowitas mulle kaht tehase peaehitajat... Unustasin, kuidas nende nimed olid...

— See pole oluline!

— Ja isegi mulle saadetud kirjas arwasite heaks toetada nende kontsessioonipalwet. Kas teid nende töö nii wäga huwitab?

— Wäga!

— Tohin küsida, miks?

— Sellepärast, et tõelikult jaapanlased ei ehita süütut tehast, waid kindlust, mis on tõsiseks ähwarduseks Briti merebaasile!

Lord Brandmoore lausus need sõnad aeglaselt, rõhutades häälega kogu nende tähtsust, ja ei pööranud seejuures pilku Selimi näolt. Kuid too jäi rahulikuks ja ükskõikseks.

— Jaapanlased ehitawad kindlust, ütlete? Aga, hiilgus, see on wõimatu.

— Ma ütlen teile, et see on fakt!

Selim kergitas kulme.

— Kui olete selles päris kindel, mul jääb waid awaldada teile sügawat kahetsust.

— Tänan teid, kõrgus. Kuid mul on teile suur palwe.

— Olen teie teenistuses!

— Jätkem kõrwale diplomaatia. Wähemalt mina kõnelen otsekoheselt. Teile on teada, et meie õhulaewastik manööwerdab aeg-ajalt Rahajangi kohal?

— Muidugi. Kuulsin, et sel kewadel ta sooritab jälle siin õhumanööwrid.

— Kui see on wajalik, kiirendan manööwreid.

Selim muutus tähelepanelikuks.

— Ma ei saa õieti aru, mis ühist on sel teie hiilgust huwitawa asjaga!

— Wäga palju, kõrgus. Ja siin on mul waja teie kaasabi.

— Ma kuulan teid.

— Wõtke waewaks weenda jaapanlasi, et nad otsekohe häwitaksid nende poolt juba püstitatud ehitused. Wastasel korral meie lennueskaader laseb need õhku.

Lord Brandmoore oli weendunud, et see ähwardus hirmutab sultani tõsiselt ära; kuid ta eksis: too ei pilgutanud silmagi.

— Mina teie hiilguse asemel talitaksin täpselt samuti, — wastas a rahulikult.

Tekkis lühike waikus. Lord Brandmoore sai waewaga wõitu oma erutusest. Selim jäi kõigutamata rahulikuks.

— Ma kardan ainult, — lisas ta juure, — et selline akt paneb teie hiilguse raskesse seisukorda.

- Mis te sellega tahate öelda?

- Jaapanlased kättemaksuks, mine tea, awaldawad weel wiimaks teie kirja teksti, milles palusite mind wastu tulla nende soowile ehitusloa saamiseks ... tehasele, mis kontrollimisel osutus kindluseks. Ma ei usu, et see awaldab soodsat mõju teie kodumaal. Kiri arwatawasti ilmutatakse ka inglise ajakirjanduses, tuleb ebasoowitawaid seletusi. Tunnustage, et see poleks just päris meeldiw ja waewalt aitaks kaasa Inglismaa prestiizhi tõstmisele.

Lord Brandmoore hüppas toolilt.

— Aga selle kirja ma adresseerisin teile!

— Jaapanlased muidugi wõtsid sellest koopia. Arwatawasti isegi fotografeerisid ta. Teile, hiilgus, on wäga hästi teada, millised peened intrigandid nad on.

Lord Brandmoore istus uuesti toolile. Selim lükkas ta ette lahtise kasti sigaritega, kuid lord ei puudutanud sigareid.

— Kui te arwate, et ma wõiksin selles asjas olla Inglismaale kasulik ... ja teie hiilgusele enesele ... wõite minuga arwestada.

— Mida te pakute?

— Wõiksin mõjutada jaapanlasi ... Weenda neid, et nad nõustuksid lõhkuma maha püstitatud ehitused. Muidugi nad seawad üles oma tingimused.

— Näiteks?

— Nad on mahutanud ettewõttesse suuri summasid ja loomulikult nad ei taha neid kaotada.

— Nõuawad kahjutasu?

— Jah. Kulude katteks. Seda nad nõuawad kindlasti.

— Aga minul isiklikult ei ole summasid neile tasumiseks, Inglismaa muidugi keeldub tasumast wõõraste pattude eest.

— Kus on siis wäljapääs?

— Kuna arwataw tehas ehitati teie territooriumile ja teie loaga ... oleks loogiline, et kahju kannaksite teie. Pealegi, teie olete nii rikas ...

Nüüd oli kord Selimi käes toolilt üles hüpata. Ta isegi kahwatus wihast.

— Wabandage hiilgus, aga ma ei saa kuidagi aru, mispärast nimelt mina pean maksma wõõraste pattude eest?

Ka lord Brandmoore tõusis püsti.

— Meil wist ei ole üksteisele enam midagi öelda, — lausus ta külmalt. — Wabandage, kõrgus, et tülitasin.

Ja ta pöördus ukse poole.

— Üks minut! — pidas Selim teda kinni. — Te palusite asja, et

jätaksime diplomaatia. Hea küll, ma kõnelen otsekoheselt. Nõustuksin kandma jaapanlastele kahjud, mis nad kannawad tehase häwitamisega. Lõppude lõpuks, see mind ei ajaks weel pankrotti. Aga ... luban endale seada üles tingimuse.

— Millise?

— Teie teate, et ma armastan missis Carterit. Ta peab saawutama oma mehelt lahutuse ... ilma mingisuguste temale alandawate protseduurideta.

— Jah aga ...

— Tean, hiilgus, mida te tahate öelda: et see ei olene teist. Aga see oleneb ainult teist. Ühest teie sõnast oleks küllalt, aga te ei lausunud seda ... Sest et teie ei tahtnud, et missis Carter, keda teie abikaasa nii raskesti solwas, saaks Udaigori sultani abikaasaks.

— Tänan teid awameelsuse eest! — naeratas mürgiselt lord Brandmoore. — Lubage ka minul olla awameelne.

— Palun!

— Teie kasutasite lugu jaapanlastega kui kättemaksurelwa!

— Mitte teie wastu, waid lady Brandmoore'i wastu. Ma ei julge nimetada õige nimega tema käitumist selle wastu, kes kõigest ja kõigist hoolimata saab minu naiseks. Teie abikaasa pärast missis Carter pidi peaaegu surema!

— Kahetsen sügawasti juhtunut. Uskuge, kõrgus, see ... wahejuhtum tegi mulle tõsiselt muret. Ja ma wõin ainult kahetseda, et me teiega mõni kuu tagasi ei kõnelnud awameelselt nagu mees mehega. Siis poleks teil olnud wajadust kasutada ... neid jaapanlasi. Kuid tehtut ei saa enam muuta olematuks. Öelge, mida te minult nõuate?

— Nõuda ei julge ma teie hiilguselt midagi. Ma ainult paluksin teie hiilgust teha kõik, mis oleneb teist, et missis Carter saaks lahutuse, ilma et tal tarwitseks end alandada.

— See on kõik?

— Ei. Tahan, et lady Brandmoore annaks missis Carterile, s. o. tulewasele Udaigori sultani prouale awaliku rahulduse.

— Kuidas seda mõista?

— Lady Brandmoore arwab heaks korraldada praeguse missis Carteri ja tulewase Udaigori sultaniproua auks pidulikku lõunasöögi, millele kutsutakse kõik need daamid, kes wiibisid tol päewal heategewa komitee koosolekul, ja üldse Rahajangi seltskonna koorekiht.

„Ta nõuab weel, et mu naine end awalikult missis Carteri ees wabandaks!“ — mõtles lord hirmuga.

Kuid Selim ei nõudnud seda.

— Tahaksin, et kutsetel oleks märgitud, et lõuna korraldatakse Udaigori sultaniproua auks.

„See on talle paras!" — mõtler lord oma abikaasa aadressil mitte ilma kahjurõõmuta. — „Kandku nüüd oma peene diplomaatia tagajärgi!"

Kuid sultani ees tegi ta mureliku, isegi hirmunud näo.

— Kardan, kõrgus, et nõuate wõimatut.

— Ma jään oma nõudmiste juure.

— Tuleb mõelda, kaaluda. Teiseks, kõik see oleneb ju lõplikult lady Brandmoore'ist.

— Ta teeb seda, mis teie talle ette dikteerite! — ütles Selim kindlalt.

— Hea küll, ma olen nõus. Teie soow saab täidetud. Kuid mina omalt poolt nõuan, et juba homme keskpäewaks jaapanlaste poolt püstitatud ehitused oleksid õhku lastud. Ja põhjalikult õhku lastud! Andke neile nõu, et nad lawastaksid õnnetusjuhtumi... Tulitikk wõis sattuda tuldwõtwale ainele, wõi midagi sellesarnast. Wõib midagi wälja mõelda.

— Jah, muidugi. Hea küll, teie hiilgus: homme hommikul ehitused lendawad õhku.

— Sellisel korral wastutan ka mina omalt poolt kõrgusele, et missis Carteri lahutusasi lahendataks mitte hiljem kui... ütleme kolme nädala pärast. 15. mai ümber.

— Suurepärane!

— Kuna muhameedlaste juures peaaegu juba teisel päewal pärast lahutust wõib astuda uuesti abiellu, arwan, et te kohe pärast seda, kui missis Carter saab wabaduse, wiite ta altari ette.

— Jah. Ma loodan, et ta juba 20. mail saab Udaigori sultaniprouaks.

— Kui nii, siis peatume... noh, kas wõi 25. mail. 25. mail kell pool üheksa õhtul minu abikaasa ja mina ootame teid oma juure lõunasöögile. Olen õnnelik, et saan terwitada sultaniprouat, kellest olen kuulnud palju kiitwat.

— Tänan teid, hiilgus. Pidasin teid alati laitmatuks dzhentlmeniks.

Kui lord Brandmoore lahkus, Selimil oli suur isu teatada oma wõidust Andreyle ja madame Turpinile. Ta isegi wõttis juba telefonitoru, kuid pani selle otsekohe tagasi. Parem oodata kuni täieliku ja lõpliku weendumuseni asja edus.

Ta kutsus wälja sirdar Ramani ja jutustas talle mõne sõnaga oma kõnelusest lord Brandmoore'iga.

— Soowin õnne, kõrgus! — ütles adjutant särawal näol. — Aga, kes tasub jaapanlastele kahjud?

— Ma ei tahaks küsimust selle tühise asja pärast keeruliseks teha.

— Aga, kõrgus, seal on jutt wõib-olla sadadest tuhandetest naeltest!

— See mind weel pankrotti ei aja, — wastas Selim naeratades. — Pealegi ma ei taha, et wõit tuleks mulle niisama. Tasun meeleldi selle tühise summa. Aga nüüd, tead mis, kallis Raman, kutsu otsekohe

wälja need jaapanlased, et nad poole tunni pärast oleksid siin. Ma pean nendega kõnelema. Sa wiibid meie kõneluse juures.

— Olen õnnelik, lõrgus. Kuid mul on teile suur palwe.

— Kõnele!

— Lubage minul pidada nendega läbirääkimisi kahjutasu suuruse üle.

— Sa kardad, et nad mind kooriwad? Hea küll, finantsasja jätan sinu hooleks.

*

Poole tunni pärast ilmusid jaapanlased.

Nad nõustusid ilma puiklemiseta Selimi ettepanekuga: lõppude lõpuks teenisid nad ju selle asjaga kenasti. Pärastpoole wõib proowida weel kuskil ehitada tehast. Tulus ettewõte!

Järgmisel hommikul kella kaheksa paiku tehasehoone lendas õhku.

23.

— Mitte iial! Kas kuulete? Iial ei saa seda olema! — hüüdis lady Brandmoore wihast lõkendades.

Ta wäljus toast ja lõi ukse paukudes kinni.

Lord Brandmoore kehitas õlgu ja muigas.

— Waja anda talle pisut aega jahtuda! — ütles ta endamisi. — Ta mõtleb järele ja alistub ... wõitjanna armulikkusele.

Ta helistas.

— Paluge doktor Carter siia — ütles ta sisse astuwale sekretärile.

„Sellega on kergem toime saada!" — mõtles ta.

Doktor Carter ootas wastuwõtutoas. Ta oli pisut tüsedamaks muutunud ja üldse näis olewat endaga wäga rahul. Ta asus nüüd wäga heal kohal, teenis rohkem kui enne ja kulutas palju wähem. Oma liig suurest üksiku inimese jaoks korterist kolis ta üle wähemasse ja odawamasse. Selle eest ta omandas wäikese auto; tema seisukohal asuw mees ei saanud kuidagi läbi ilma autota. Tõsi, Andrey lugu oli talle wäga ebameeldiw, kuid lõppude lõpuks siiamaani ta sellest erilist ebamugawust ei tunnud. Wastupidi, tänu Andreyle ta pääses lady ja lord Brandmoore'idele lähemale, sai nii öelda omainimeseks kindralkuberneri lossis ja sai tunduwa ametikõrgenduse. Mis puutub tema edaspidisesse taktikasse Andrey suhtes, siis ta jätab selle nende hiilguste otsustada. Nemad teawad paremini!

Kui ta seekord kutsuti kindralkuberneri lossi, polnud ta sugugi hämmastunud: arwatawasti lady Brandmoore'il ei jatkunud head partnerit bridzhi jaoks. Wõimalik, et ta kutsuti lihtsalt lõunale. Et teda wõidi kutsuda asja pärast, seda ei tulnud tal pähegi.

— Hiilgus soowis mind näha? — küsis ta lord Brandmoore'i kabinetti astudes ja lordi terwitades.

— Jah, kallis major, palusin teid siia, et kõnelda teie abikaasast.

— Ah?!

— Jah, teie abikaasast. Te teate, et me ei kõnelnud temast teie juuresolekul, kuid. . . temast kõneldakse tihti teie äraolekul. Ja kõneldakse mitte alati teile kiitwal toonil.

— Tohin ma küsida teie hiilguselt, mida nimelt?

— Inimesed tehitawad õlgu, on arusaamatuses. Kõik leiawad, et see kahemõtteline seisukord on liig pikale weninud. Kõik on pahased. Naine, kes on sultani armuke. . . — wabandage, major, ma kõnelen ilma diplomaatlike wiguriteta, — jah, sultani armuke. . . et selline naine kannab ikka weel inglise ohwitseri nime. Sest teie, major, kannate ka inglise armee mundrit, ja sellel ei tohi ühelgi juhtumil olla mingisugust plekki. Seda kõneleb ka lady Brandmoore, kes, nagu teile teada, asetab wäga kõrgele mundri au.

— Kas usute, hiilgus, et awalik arwamine. . . on minu wastu waenulik?

— Oh ei! Wastupidi, teid austatakse ja hinnatakse wäga, kuid leitakse, et on tingimata waja wõimalikult kiiremini teha minaisugune otsus.

— Jah, aga. . . Millisest otsusest siin wõib olla jutt?

— Te peate andma naisele lahutuse.

— Mis?

— Jah, te peate wõtma temalt õiguse kanda teie nime.

— Aga. . . teie ise, hiilgus, kõnelesite mulle, et ma milgi tingimusel ei tohi nõustuda lahutusega.

— Kartsin teile skandaalset lahutust, mis on ühenduses mitmesuguste alandawate protseduuridega. Kuid nüüd küsisin järele ja sain teada, et lahutust wõib toimetada täiesti wäärikalt. Peate nõustuma, et nii edasi kesta ei wõi.

Lord Brandmoore pani kodusel käe majori õlale. Ta teadis, et see awaldab ta alluwaile maagilist mõju.

— Kallis major! Parem olla Udaigori sultaniproua lahutatud mees, kui tema armukese seaduslik mees!

— Hiilgus arwab, et ta tõesti wõib saada Udaigori sultaniprouaks?

— Jah, ja ma soowiksin seda. Teie huwides. Sest, kordan, ma ei tahaks, et teie peale näidatakse sõrmega ja kõneldakse: „Näe see on sultani armukese mees!" Inglise armee ohwitser ei tohi leppida sellise seisukorraga.

— Jah, teil on õigus, hiilgus. See on täiesti wõimatu. Ma ise mõtlesin sedasama.

Carter tundis end äkki solwatuna oma parimais tunnetes ja isegi

waistuliselt waatas mundrile, nagu tahtes weenduda, kas see pole juba määritud.

— Ma teadsin seda, kallis major. Teadsin, et teie seisukorra kahemõttelisus piinab teid. Tegite juba mingi otsuse?

— Ei. . . Tunnistan, ma ootasin, et teie hiilgus. . . ja lady Brandmoore. . . Andsin oma saatuse teie kätesse. . .

— Olen liigutatud, kallis major, ja tänan teid usalduse eest, kuid eelistaksin, et te ise täiesti wabalt teeksite otsuse. Säärasteis piinlikes asjus ei saa wööras endale wõtta wastutust. Wõin ainult korrata seda, mis ma teile juba ütlesin: lahutus näib mulle ainsa wäärika wäljapääsuna sellest seisukorrast.

— Olen täiesti nõus teie hiilgusega. . . Eriti, kui ka lady Brandmoore nii mõtleb.

— Lady Brandmoore ei mõtle — lausus lord Brandmoore. Ja saades weel sõnast kinni, lisas juure: — Tahtsin öelda, ta jagab täielikult minu arwamist.

— Kui nii. . . Kogu küsimus on ainult selles, et leida wäärikas motiiw lahutuseks.

— Teklinud olukorras rajada seda teie abikaasa arwatawale abielurikkumisele pole wõimalik. Tulewasele Udaigori sultaniprouale oleks see protseduur liig alandaw ja sultan ei nõustuks sellega miski hinna eest. Meie koodeks näeb ette teise motiiwi: lahutust lubatakse sel juhtumil, kui abielu tegelikult ei teostunud. . . Näiteks, kui mees millegipärast ei täida oma abielumehe kohustusi.

— Aga hiilgus, see asetaks mind narri seisukorda. Inimesed mõtleksid, et ma tõepoolest. . . ei ole wõimeline täitma abielumehe kohustusi.

— Jumal hoidku, kallis major. . . wabandust, kallis kolonel, ma unustasin teid õnnitleda, tänasest päewast olete aukraadis kõrgendatud.

— Teie hiilgus!. . .

— Jah, nüüdsest peale olete kolonel. Asi seisab selles, et tehti otsuseks määrata teid Peshawari haigla wanemaks arstiks. . . Indiasse. . . Wanemal arstil aga peab olema wastaw aukraad.

Doktor Carteril tõusis higi laubale rõõmsast erutusest.

— Hiilgus, ma ei tea, kuidas teid tänada.

—Olen rõõmus, et wõisin hankida teile selle koha. Peshawar on suur keskus ja seal olete silmapaistew. Teie ärasõiduga siit lõpewad kõik jutud ja kogu see lugu unustatakse. Ning seda ongi waja. Ja kuigi mõni wari langeks major Carterile, kolonel Carterile ei mõju see wähimalgi määral. Samal päewal, kui lahkute Rahajangist, jääb kõik minewikku.

— Olen õnnelik, hiilgus. Kuigi wajadus lahkuda teie hiilgustest. . .

Doktoril jäid isegi sõnad kurku kinni tunnete ülewoolust. „See tola pistab wiimaks weel nutma!“ — mõtles lord Brandmoore põlglikult.

Ta oli saawutanud, mida tahtis, doktor on nüüd kõigeks walmis — kas wõi awalikult tunnistama oma impotentsi! Nüüd tuleb sellele hapumagusale stseenile lõpp teha.

Ta tõusis.

— Rõõmustan wäga, kallis kolonel, et meie waated lähewad kokku. Meie kõik oleme õnnelikud, kui see ebameeldiw lugu ükskord likwideeritakse ja unustatakse. Aga nüüd ma ei pea teid kauem kinni: tean, et olete kaelani töös ja ma ei taha teie kallist aega raisata.

Ta surus doktori kätt ja pannes lahkelt käe ta piha ümber, peagu tõukas ta uksest wälja.

Ojutudes koridoris, doktor tundis end äkki nagu koolipoiss, keda karistuseks klassist wälja aetud. Millest lord Brandmoore äkki wõttis, et tal on wähe aega? Täna wõiks ta terweks päewaks jääda kindralkuberneri lossi. Ta oleks meeleldi külastanud lady Brandmoore'i, mänginud bridzhi. Teda oleks arwatawasti jäetud lõunale. . . Nüüd aga on ebasobiw siia weel edasi jääda. Ebasobiw on ka nõutada kohtamist lady Brandmoore'iga. Pole midagi parata — tuleb ära sõita!

Doktor Carter ohkas, siis sai endast wõitu, ajas rinna ette ja — sammus wõitjana mööda aupaklikult kummarduwate teenrite eest, oma auto juure.

Lady Brandmoore oli weendunud, et Carter tema mehe juurest tulles astub sisse ka tema juure, kuid aeg möödus ja talle ei kandud ette, et Carter soowib teda näha. Wiimaks ta ei kannatanud wälja ja helistas.

— Ons major Carter weel siin? — küsis ta kutse peale ilmunud teenrilt.

— Weerand tunni eest sõitis ära! — oli wastus.

Lady Brandmoore pidi peaaegu lämbuma wihast: ta mees korraldab kõik ise ega luba, et ta saaks kokku doktoriga. Kardab, et ta awaldab Carterile mõju! Ta üldse tõrjub tema täielikult sellest asjast eemale.

Ta ohkas weel sügawamalt. Kõik see on nii hirmus! Ta ei suuda unustada alandust, mille osaliseks mees teda tahab lasta saada: tema, lady Brandmoore, Rahajangi esimene daam, peab andma pidulikku lõunasöögi selle liiderliku missis Carteri auks!

— Iialgi! — karjus ta mehele hüsteeriliselt. — Kas kuulete? Mitte iialgi! Seda ei saa keegi minult nõuda.

— Mitte mina ei nõua teilt seda, waid Inglismaa nõuab! — wastas mees. — Ja te peate selle ohwri tooma. Isamaal on õigus nõuda, et loobute tema heaks oma enesearmastusest.

Waidlus arenes warsti wihaseks sõnawahetuseks. Lady Brandmoore pidi peaaegu saama hüsteeriahoo.

— Te tahate mind alandada selle liiderliku naisterahwa ees! — karjus ta. — Wõib-olla, nõuate koguni, et suudleksin ta käsi ja paluksin andeks?

Ta lukustas end oma tuppa. Tal algas äge migreen ja ta heitis woodisse. Terwelt kolm päewa ei tahtnud ta kedagi wastu wõtta ja keeldus toidust. Ainult oma õde, lady Landstone'i, nõustus ta wastu wõtma.

— Ta saab weel minu timukaks! — kurtis ta kibedasti lady Landstone'ile. — Ta tahab iga hinna eest mind alandada selle au ja häbi kaotanud naise ees.

— Aga sa pead mõtlema, et see naine warsti saab Udaigori sultaniprouaks! — püüdis õde teda waigistada.

— Saagu ta wõi kogu selle neetud muhamedimaailma walitsejannaks, mina end tema ees ei alanda! — karjus lady Brandmoore. — Keegi ei saa minult seda nõuda! Juba ainult mõte sellele ajab mind pööraselt wihale!

Ta ulatas öölaualt peegli ja hakkas end tähelepanelikult silmitsema.

— Waata, mis ta minuga tegi, see timukas!

Ta oli tõepoolest nende päewade jooksul wäga kõhnaks jäänud. Siiski rõõmustas see teda: ta on liig tüse ja poleks halb pisut raswa wähemaks saada. Kui see ainult ei sünniks nii kalli hinnaga!

Kui lady Landstone oli lahkunud, astus sisse lord Brandmoore.

—Kuidas end tunnete, kallis? — küsis ta kõige süütuma ilmega.

— Jätke mind rahule! — ütles lady Brandmoore nõrgal häälel, laskudes tagasi padjale ja sulgedes raskelt silmad. — Laske mind rahulikult surra!

— Sääraseid lollust te ei tee! — naeratas mees. — Te asute Rahajangis wastutawal kohal ja teil pole õigust sellelt lahkuda.

Lady awas pisut silmad ja waatas mehele: kõneleb ta tõsiselt wõi pilkab teda?

— Teil on waja paraneda, tugewamaks saada. Soowitaksin teil pöörduda arsti poole. Ainult mitte doktor Carteri poole.

— Mispärast?

— Selle asemel et teie närwe rawida, ta närweerib teid weel rohkem. Pealegi ta on nüüd wäga tegewuses lahutusega.

— Ah, mulle on see nii ükskõik!

— Kuid mulle pole kaugeltki ükskõik. Ärge unustage, et 25. mail on meil pidulik lõuna!

— Mina sellest osa ei wõta!

— Kuulake, kallis, mis ma teile ütlen: mind on see komöödia ära tüüdanud! Oma jämeda käitumisega missis Carteri wastu õõnestasite tugewasti minu seisukohta. Kui teil ei õnnestu seda heaks teha, pean ma oma kohalt lahkuma. Ma ei usu, et see teile eriti meeldiks!

— Mõrwar! — wenitas lady sureja häälega.

— Jätame need kurbmängud! Waja päästa teie poolt tekitatud olukord. Peate ohwerdama oma enesearmastuse...

— Ja langema selle liiderliku naise ette põlwili?

— Need on tühjad sõnad!

— Ma ei taha kogu Rahajangi naerualuseks saada!

— Seda pole teil karta: kõik kiidawad aupaklikult heaks teie otsuse. Kui te aga ei taha wõtta osa lõunasöögist, tuleb teil loobuda Rahajangi esimese daami aunimest. Walige!

Naine waatas talle kaua ükssilmi, nagu tahaks ta neist wälja lugeda, mis sünnib „selle timuka" hinges.

— Issand! — oigas ta wiimaks. — Asetage end kas wõi silmapilguks minu seisukohale! Saage aru, ma ei wõi, ei wõi! Kuidas te endale kujutlete seda stseeni... Kui see isik ilmub meie juure, ja mina... paljude küllakutsutute juuresolekul... awalikult... Ei, ma ei suuda endale seda kujutleda.

— Mul on ka raske kujutleda, kuidas te wõisite nii paljude daamide juuresolekul solwata nii raskesti tulewast Udaigori sultanikaasat. Nüüd peame ühiste jõupingutustega parandama tehtud saatusliku wea. Ja ma ütlen teile: 25. mail korraldate piduliku lõunasöögi tulewase Udaigori sultaniproua auks wõi ma esildan ametist lahkumise palwe!

— Jumala pärast, minge ära... Ma ei suuda rohkem...

— Hea küll, ma lahkun, aga teadke: 25. mail meil saab olema pidulik lõunasöök Udaigori sultaniproua auks!

Ja ta sammus ukse poole.

— Oodake üks hetk! — peatas naine teda. — Wõib-olla see... see isik ei saa üldse Udaigori sultaniprouaks?

— Ei, ta saab selleks. Kõige hiljem kümne päewa pärast sultan abiellub temaga.

— Te arwate, et ta saab nii kergesti lahutuse?

— Selle eest ma wastutan.

— Silmas pidades seda, et doktor Carter ei ole täitnud oma abielumehe kohustusi?

— Jah.

— Seda ei usu keegi!

— Peawad uskuma! Kohtu otsusele tuleb suhtuda austawalt.

— Waene doktor! Kuidas tema üle naerdakse!

— Igal juhul mitte kaua.

— Mis te sellega tahate öelda?

— Doktor lahkub warsti Rahajangist.

— Ah?! Te wiite ta teise kohta üle?

— Jah. Nõutasin talle wanema arsti koha Peshawari haiglas... koloneli aukraadiga.

— Ja ta oli nõus?

— Ta pidi rõõmu pärast peaaegu rabanduse saama!

Lord Brandmoore astus lähemale.

— Tegelikult teie seisukord pole sugugi nii ebameeldiw.

— Arwate seda? — ütles lady kibedusega. — Tahaksin kuulda teie waateid!

— Nad on wäga lihtsad, ja julgen arwata, loogilised. Alguses, kui kõik olid weendunud, et Carterite abielu on täiesti normaalne, awalik arwamine suhtus wõõrastusega proua Carteri põgenemisele kodust ja armuühendusele sultaniga. On loomulik, et teie kui Nahajangi inglise kolonia autoriteetne esindaja häbistasite missis Carteri ülalpidamist ja keeldusite teda oma majas wastu wõtmast.

— Aga kui nii ...

— Silmapilk kannatust! See on asja esimene staadium. Nüüd läheneme teisele. Kohus määrab kindlaks, et Carterite abielu kandis ebanormaalset iseloomu, sest mees ei täitnud abielumehe kohustusi. Säärastel tingimustel suhtuda noorele naisele hukkamõistwalt, et ta sõlmis sõpruse teisega, oleks julm. Teie, Nahajangi esimene daam, wahetate wiha armuga ja kui hea kristlane olete walmis awalikult tunnustama, et mõistsite ilmaaegu teda hukka. Siit järgneb pidulik lõunasöök tema auks.

— Kui osawasti te mõistate kaarte segada! — ütles lady hämmastusega, milles oli peaaegu imetlust. — Olete kindel, et seda tõesti nii seletatakse?

— Muu seletus on siin wõimatu. Wõite kindel olla: püüan, et kõik just nii selgitatakski. Ühele ja teisele olen juba sisendanud sellise suhtumise asjasse.

— Jah, olete peen diplomaat, — ütles lady juba leplikult. — Kahjuks diplomaadid hooliwad wäga wähe moraalist!

— Olen ma siis moraali wastu eksinud?

— Wõi weel! Lahutus, mille teie, just nimelt teie lawastate, põhjewalel! Ajate waese majori kaela ilmaaegse süü!

— Esiteks ta ei ole enam major, waid kolonel.

— Kas tõesti? Et laps ei nutaks, andsite talle uue kanni.

— Jah. Doktor Carteril on suur nõrkus selliste kannide wastu. Teiseks see ei ole moraal, waid poliitika. Elus ei ole neil midagi ühist. Moralistid on äärmiselt halwad poliitikud, ja poliitik, kes mõtleks moraliseerida, oleks ainult naljakas.

— Nii, nii ... Waesest majorist on mul siiski kahju: ta langes teie poliitika ohwriks.

— Asjatult kahetsete teda: ta on paksunahaline nagu ninasarwik. Paksunahaline, auahne ja loll. Missis Carter tegi hästi, et jooksis ta juurest minema.

Ta jättis jumalaga ja wäljus, soowitades naisel rahulikult mõelda sellest, mis ta talle kõneles, ja mitte liiaks tõsta esiplaanile om isiklikke huwisid.

— Pidage meeles, et küsimuses on meie kalli Inglismaa prestiizh.

See tõstis lady Brandmoore'i tema enda silmis kõrgemale: temast oleneb teatawa määrani Suur-Britannia saatus! Waja tõepoolest saada endast wõitu!...

Samal õhtul kogu Nahajangi inglise kolonias lewis wälgukiirusel kuuldus Carterite abielupaari eelseiswast lahutusest, kusjuures eriti rõhutati, et motiiwiks on doktor Carteri poolt abielumehe kohustuste mittetäitmine. Nagu wõis oodata, andis see põhjust pilgeteks ja kahemõttelisteks märkusteks waese doktori arwel.

Kuid eriti ärewusse ajas koloonia teade sellest, et sultan kawatseb tõsiselt abielluda Andreyga. See mõjus nagu lõhkew pomm. Kõik olid kindlal arwamisel, et Andrey on talle ainult mööduw tuju, et ta näeb temas ainult armukest, mitte naist.

— Mis laulu lady Brandmoore nüüd küll laulab? — küsisid terawkeelega inimesed, mitte ilma kahjurõõmuta. — Kui missis Carter saab Udaigori sultaniprouaks, maksab ta oma au haawamise eest kätte!

Lord Brandmoore püüdis diplomaatlikult wähekesegi tõsta oma naise tugewasti langenud aktsiaid.

— Pean oma naise suhtes õiglane olema, — kõneles ta külalistele järgmisel päewal lõunalauas. — Ta käitus kogu selles loos nagu tõeline kristlane. Saades teada Carterite abielu tõelisest iseloomust, ta oli nii sügawasti kurb ja kahetses nii wäga tema poolt tehtud ülekohut waesele noorele naisele, et sai raske migreeni. Palun teda wabandada, ta ei wõi täna kuidagi ilmuda lõunalauda. Ta palus mind wõimaluse järele lahutust kiirendada, — et rutemini teha lõpp piinlikule seisukorrale, milles osutus waene missis Carter.

— Aga kuidas major Carter kõigele sellele suhtub? — küsis Florence Trovere-Smith salakawalalt.

— Ta ilmutas palju takti ja käitus nagu hea inglise patrioot, — ütles lord Brandmoore tõsiselt. — Ei tohi unustada, härrased, et lõppude lõpuks kannatajaks pooleks kogu loos on tema, seda rohkem waja hinnata tema eneseohwerdust.

— Ons tõsi, hiilgus, et ta lahkub Nahajangist? — küsis Wilsord.

— Jah. Ta sai parema koha: ta määrati Peshavari haigla ülemarstiks. Saate aru, et pärast kõike, mis siin juhtunud, tal on raske siia jääda.

— Eriti pärast seda, kui kohus tunnistab, et tema abielu missis Carteriga polnud üldse abielu! — sõnas Florence mürgiselt.

Ta oli hirmsasti erutatud. Kas tõesti Andrey saab Udaigori sultaniprouaks? Florence oli weendunud, et sultan ainult mängib Andreyga ja

pärast annab talle hundipassi; äkki osutub, et ta wiib ta altari ette. Ja Andrey pärast sultan lahutas end kõigist oma naistest!

— Meie inglased peaksime õieti uhkustama: Udaigori würstiriigi walitsejannaks saab niisiis inglanna, — ütles kapten Trovere-Smith.

— Missis Carter ei ole inglanna, waid iirlanna! — õiendas tanaine. — Selles on suur wahe!

Kuni külalised istusid lõunalauas, lady Brandmoore'il oli salajane nõupidamine oma õega lady Landstone'iga.

— Issand, kuidas ma wihkan seda naist! — kõneles lady Brandmoore. — Juba palja mõtte juures temale jookseb mul sapp üle! Kui mõtlen, et pean teda enda juures wastu wõtma, istuma temaga ühe laua taga, naeratama talle, tahaksin surra. Ütle, mis ma pean tegema?

— Armas Patricia, sa pead end kätte wõtma. Suur-Britannia ootab sinult seda ohwrit.

— Aga see käib üle minu jõu! Mul tuleb minna talle wastu, esimesena ulatada talle käsi, tutwustada talle kokkukogunuid, panna teda istuma, lausuda wiisakussõnu. Ei, see on hirmus, see on kirjeldamatu!

Ta haaras isegi südamest kinni, nagu oleks hirmus hetk juba saabunud.

— Kardan, et ma ei saa endast wõitu ja teen skandaali. Olen wõimeline andma talle kõrwakiilu!

— Seda sa ei tee, kallis: selleks oled sa liig hästi kaswatatud. Pealegi sa tead, et sellel wõiksid olla kurwad tagajärjed meie armastatud Inglismaale.

— Jah, sul on õigus: seda ma ei tee! — ütles lady Brandmoore kristliku alandusega.

*

Mõne päewa pärast abielupaar Carterite lahutus kuulutati wormiliselt wälja.

Järgmisel päewal doktor Carter sõitis kindralkuberneri lossi jumalaga jätma. Ta ootas sooja wastuwõttu, sõbralikku jumalagajättu, südamlikke soowe kaasa, kuid pettus sügawasti. Lady Brandmoore, kes tema pärast, nagu ta mõtles, oli elanud üle hulga ebameeldiwaid silmapilke, wõttis ta wastu jäise külmusega.

— Loodan, kolonel, et Peshawaris saate end paremini tundma kui meie Nahajangis!

See oli kõik, mis doktor temalt kuulis. Kui Carter tegi ettepaneku, kas ta lady Brandmoore'ile aegajalt wõib saata omawalmistatud pulbreid, mis nii hästi aitasid migreeni wastu, lükkas lady pakkumise külmalt tagasi:

— Tänan teid, kolonel, kuid mul on weel tagawaras. Pealegi, warsti saabub teie järeletulija.

Carter lahkus tema juurest tusasena ja solwatuna oma parimais tunnetes.

Pisut lahkem oli temaga lord Brandmoore.

— Soowin südamest head kordaminekut uuel kohal, kallis kolonel! — ütles ta. — Ärge unustage meid ja laske endast wahetewahel midagi kuulda.

Saatnud doktori wälja, lord Brandmoore ohkas.

— Wiimaks ometi wabanesin sellest tuimast ja piiratud inimesest! — ütles ta endamisi.

Doktor Carter lahkus kindralkuberneri lossist kibedusega südames. Enne teda hellitati siin nii wäga, oldi talle nii wastutulelik, et ta kujutles end juba oma inimesena nende hiilguste juures, nüüd aga. . . isegi lahkumislõunasööki ei korraldatud tema auks. Ometi, eks kinnitanud mõlemad talle oma sõprust, osawõtlikku poolehoidu. Ei, kõrgeltseiswaid härrasid ei maksa iial usaldada. . .

Waewalt sulgus uks doktor Carteri järel, kui sekretär ulatas lord Brandmoore'ile wäga maitsekalt ja kallile kartoonile trükitud kutse tema kõrguse sultan Muhamed Aleksander Selimi ja missis Andrey Greenwoodi laulatus-tseremooniale. Kutse oli ainult lord ja lady Brandmoore'ile. Samuti olid kutsutud kabinettide ülemad, briti armee ja laewastiku juhatajad. Kutse sai muidugi ka Briti emissar sultani juures sir Eric Temple.

Lord Brandmoore ei teadnud, kuidas olla. Esialgu ta otsustas wabandada end haigusega. Aga saades teada, et sultanile oli läkitanud õnnitlustelegrammi isegi kuningapaar Londonist, ta ütles endale, et laulatus-tseremoonialt eemale jääda on wõimatu.

Lady Brandmoore keeldus kategooriliselt teda saatmast: see, nagu ta wäljendas, käis üle tema jõu. Lord ei nõudnud ka eriti tungiwalt.

— Hea küll. Annan sultanile ja sultaniprouale üle teie terwitused ja ütlen, et olete haige — wastasel korral oleksite rõõmuga neid isiklikult õnnitlenud.

Ta ütles just nii: „sultanile ja sultaniprouale"! Wiimane sõna lõikas lady Brandmoore'i nagu noaga.

Kas tõesti ei möödu temast see karikas?

24.

Kogu wiimase aja Selim lõunatas iga päew „Warjatud Pärlis" koos Andreyga ja madame Turpiniga.

Kõigile kolmele need olid õnnelikemad tunnid. Ehitati tulewikuplaane, arutati eelseiswa pulmapeo wähimaidki üksikasju, waliti kleitide materjale ja tegumoode.

Udaigor-Lama lossis kees kibe töö tulewase sultaniproua ruumide sisustamisel. Selim segas end igasse pisiasjasse, andis juhatusi arhitektidele, dekoraatoreile, tapetseerijaile. Peaaegu iga kord tõi ta kaasa mõne uue kallisasja Andreyle.

— Ärge unustage, kallis, et 25. mail meie auks korraldatakse kindralkuberneri juures pidulik lõuna! — kõneles ta. — Lady Brandmoore'ile walmistab naudingut näha, et kannate korralikke ehteid.

— Mind see lõuna intrigeerib hirmsasti! — ütles madame Turpin. — Eriti tahaksin waadata, millise näo teeb lady Brandmoore.

Te saategi wiibima sellel lõunal, — wastas Selim. — Mind saadab minu adjutant Raman, teie aga sõidate Andrey kojadaamina. Muidugi, te peate ka muretsema oma tualeti eest. Palun teid wäga kulubes mitte kokkuhoidlik olla.

— Mul, wanal inimesel, pole sobiw end liiaks ehtida!

— Kus mul wana! — protesteeris Andrey. — Tahaksin nii wälja näha teie aastates!

Madame Turpin kawatses wastu waielda, kuid erutuse tõttu ei saanud sõnagi suust. Ta süleles õrnalt Andreyd ja ta silmad täitusid pisaratega.

Warem mõtles ta hirmuga tulewikule. Kui Andrey abiellub, saadetakse tema, madame Turpin, arwatawasti Calais'sse tagasi. Mis ta seal tegema hakkab? Pärast nõiduslikult-õnnelikke päewi, mis weedetud sellel nõiduslikul maal, Calais näib talle nii hirmus igaw ja elu seal nii hall ja ühetooniline! Wäljawaade lahkuda Andreyst, keda ta nüüd armastas nagu omaenda tütart, hirmutas teda.

— Mis teil meele tuleb! — hüüdis Andrey, kui madame Turpin jagas temaga oma kurbi mõtteid. — Kuhugi te ei sõida! Jääte siia minu juure. Ma juba kõnelesin teile: hakkame siin kahekesi kultuuri istutama, koole ehitama, õpetama rahwast terwishoidlikumalt ja ratsionaalsemalt elama. Tööd on siin palju. Ja siis — lisas ta naeratades juure — minule kui tulewasele Udaigori sultaniprouale on waja kojadaami. Tahate olla minu kojadaamiks?

— Oh jaa! — hüüdis madame Turpin waimustatult. — Wanas eas saab minust weel õukondlane. See on alles nali!

Juba järgmisel päewal tellis ta sirdar Ramani kaudu omale nimekaardid.

Christine Turpin,
Tema Kõrguse Udaigori sultaniproua kojadaam
Auleegioni ordu ohwitser.

Calais. Udaigor.

Oleks tore, kui tuttawad Calais's wõiksid näha seda nimekaarti: Waja saata üks wähemalt õdedele Tremon'idele nende hästikaswatatud tütarlaste pansioni...

*

Laulatustseremoonia pidi leidma aset kell 11 hommikul Udaigor-Lama wana lossi troonisaalis.

Andrey tellis endale wäga tagasihoidliku hallist siidist kleidi.

— Ma ei wõi ometi astuda altari ette walges! — seletas ta Selimile. — See on ju minu teine abielu.

Selim waatles kleiti kriitilise pilguga.

— Eelistaksin, et sa laulatuse puhul riietuksid traditsioonilisse rüüsse, milles juba sajandite kestel on laulatatud sultanite mõrsjad. Seda kandis laulatusel ka minu kadunud naine sultanikaasa Zobeida.

— Arwad sa, et see mulle sobib?

— Sa oled igas tualetis ilus, see aga teeb sind muinasjutuliselt kauniks. Sa ju paned ta selga, eks? Üldse, kallis, sul tuleb tuua ka mõnesuguseid ohwreid.

— Olen kõigeks walmis! Kõnele.

— Näiteks usu suhtes. Leppisin selles küsimuses kokku kadiga, s. o. meie kõrgeima preestriga. Sa wõid jääda kristlaseks, kuid pead pidulikult tõotama, et austad ka meie usku, islamit. Selle tõotuse pead lausuma kolmes keeles: malai, hiina ja hindustani keeles.

— Aga, armas, ma ei mõista ju ühestki neist ainsatki sõna lausuda!

— Pole wiga, sa õpid! Seda on ainult paar lauset. Toon sulle teksti kõigis kolmes keeles. Nüüd aga wabastan lahinguwälja Namanile. Tema pühendab sind kõigisse tulewase sultaniproua tualeti saladusisse. Ta on sellel alal asjatundja, lööb üle iga naisrätsepa.

Selim kutsus wälja Namani.

— Tema on seadusandja meie moodide alal... wähemalt meie rahwusliku moe alal! — soowitas ta oma adjutanti daamidele. Palun temale wastuwaidlematult alistuda!

Ja sõitis ise juweliiri juure, kellelt tellis diadeemi oma mõrsjale laulatuse puhuks.

Piduliku talituse päewa hommikul Andrey ja madame Turpin istusid sultani lennukisse ja lendasid wanasse lossi, kus pidid tegema tualetti.

Inglise ja ameerika ajalehtede reporterid, kes wiimaseil päewil piirasid pärliwillat, kus elas Andrey, kihutasid talle järele autodes Udai-

gor-Lamasse. Londoni „Evening News'i" erikorrespondent lendas ühes temaga fotograafi saatel aeroplaanil.

Aerodroomil ootas tulewast sultanikaasat ja tema kojadaami malai sõdurite aukompanii. Aerodroomi piiras juba warasest hommikust saadik hulk uudishimulikke, igaüks tahtis oma silmaga näha sultan Aleksander Muhamed Selimit.

Sultan ise, truu oma rahwa kommetele ja traditsioonidele, istus lossis: enne laulatustseremooniat ta ei pidanud nägema tulewast naist. Tõsi, ta oli seda kommet põhjalikult rikkunud, kuid enne laulatust oli waja pidada kinni wähemalt wälisest dekoorumist.

Aerodroomil teda asendas Naman, kellele ta tegi ülesandeks wõtta wastu oma mõrsja. Sirdar oli täies paraadwormis autähtede ja medalitega, roosa turban peas. Tema selja taga seisid kaks paazhi, kellest üks hoidis kõrgel peakohal pikawarrelist päikesewarju — et Andreyd kaitsta päikese eest.

Sirdari ja paazhide saatel mõlemad daamid sammusid autoni. Siin terwitas neid sultani kaardiwäe rühm.

— Issand, kui romantiline! — sosistas Andreyle erutatult tema kojadaam. — Nagu muinasjutus tuhandest ja ühest ööst!

Kinnine allalastud eesriietega auto sõitis pikkamisi läbi pidulikult ehitud tänawate, mis olid täidetud pidulikus meeleolus rahwahulkadega. Andrey waatas wargsi wälja, tõstes eesriide äärt, ja tundis ära tuttawad tänawad kirjude rippuwate siltidega täis kummalisi pealkirju. Kõikjal, oodates tulewase sultanikaasa läbisõitu, seisid tuhanded uudishimulikud. Samast tänawast pidi hiljem läbi sõitma kindralkuberner, kes selles linnaosas oli haruldane külaline.

Politsei ja talle abiks komandeeritud sõdurid suutsid waewu tagasi hoida rahwahulki, et jätta kas wõi kitsas läbikäik autodele. Aknad ja palkonid olid üle külwatud mitmewärwiliste turbanitega. Tänawaäärsete puude otsa olid roninud lapsed ja wahtisid ahne uudishimuga särawil silmi nende ees awanewat ebaharilikku pilti.

Madame Turpin, kes ka wargsi piilus tänawale, oli sügawasti liigutatud.

— Jah, see on muinasjutt tuhandest ja ühest ööst, — sosistas ta tundelikult, surudes Andrey kätt. — Teie olete kuningatütar, kes pärast pikka wangipõlwe kurja lohe juures pöördub tagasi lossi, kus teid ootab ilus kuningapoeg, ja mina...

Ta hääl katkes ja silmisse tõusid pisarad.

— ...ja mina olen teie truu Fatima... wõi kuidas ta nimi oli? Ma ei mäleta enam...

Kuningatütar kuulas naeratades oma truud Fatimat ja ka tema silmad täitusid rõõmu- ja õnnepisaratega. Jah, seal lossis teda ootab kau-

nis kuningapoeg. Just nagu muinasjutus. Ja need toredasti ehitud tänawad, see pidulikus meeleolus kirewais riietes rahwahulk, mis kõikjal liikus talle wastu — kas see pole muinasjutt?

Ta ei märganud, kuidas auto peatus Udaigor-Lama wana lossi ees.

Sirdar Raman, hirmus pidulik ja tseremoniaalne, aitas neil wäljuda autost. Ka siin, lossi sissekäigu ees, seisis kahes reas sultani kaardiwägi, kes nende möödudes wõttis walwesseisaku. Lossiaia taga tungles murruna uudishimulikke.

Kui Andrey ja madame Turpin jõudsid wiimaks tulewasele sultanikaasale määratud ruumidesse, ajasid mõlemad silmad pärani imetlusest ja waimustusest: kui kallihinnaline oli siin kõik, kui maitsekalt ja algupäraselt sisustatud!

— Millised waibad! Millised gobeläänid! Kui uhked pannood! Ja see imepärane mööbel! Need lühtrid! — hüüdis madame Turpin waimustatult.

Kena wäike paazh, sinisest siidist kullaga kaunistatud ülikonnas, laskus Andrey ees ühele põlwele ja ulatas talle kuldsel kandikul kirja. Kiri oli sultanilt.

> „Minu armsam, — kirjutas ta prantsuse keeles, — kas mäletad Shiwa märki, mille laewal kinnitasin sulle laubale? Kui sa mulle selle tagasi andsid, ütlesin sulle: „Hea küll, ma wõtan ta hoiule!" Ja ma hoidsin teda sinu jaoks, mu arm. Kanna teda täna: sellel on minule eriline sümboolne tähendus. Kanna ka seda kaelakeed, mis ehtis mu ema ta laulatusel. Kui hirmus, et mul praegu ei ole õigust sind näha! Aga tuleb arwestada maa kommetega, mille walitsejannaks sa täna saad. Suudlen sind tuhat korda, mu mõrsjake, minu ainus! Sinu Selim."

Kui Andrey oli lugenud kirja, teine paazh, laskudes samuti ühele põlwele, ulatas talle peenelt wäljatöötatud kastikese kallisasjadega. Andrey awas kastikese — ja kummaltki naiselt kostis waimustatud imetlushüüd.

— Kas ta ei ole ilus kuningapoeg muinasjutust? — ütles madame Turpin liigutatult.

*

Määratusuur troonisaal massiiwsete roosast marmorist sammastega, uhkesti nagu kirikus täismaalitud laewõlwidega, kust rippusid alla rasked hõbedased lühtrid, jättis wäga suursuguse mulje.

Teisest ruumidest wiisid troonisaali kolm portaali: esimese kaudu, mis kandis „Augusti wärawate" nime, pidi tulema sisse oma kaardiwäe ohwitseride saatel sultan Aleksander Muhamed Selim; teise kaudu, mida nimetati „sultani wärawateks", pidi saabuma saali oma kojadaamide saa-

kel tulewane Udaigori sultanikaasa. Lõpuks kolmas portaal „Muhamedi wärawad" oli määratud kadi ja aukülaliste jaoks.

Saali sisemusse, suurepärase sinise baldahhiini all, mis oli rikkalikult tikitud kullaga, seisid üksteise kõrwal kaks trooni, mõlemad puhtast kullast. Nende juure wiisid neli astet, mis olid kaetud rahwuswärwilise waibaga: sinine kullaga.

Juba kella poole üheteistkümneks saal täitus inimestega.

Aukohtadel, kindralkuberner lord Brandmoore'i jaoks määratud tugitooli taga, istusid lord ja lady Landstone'id, kindral Hampstead abikaasaga, Wilfordid, Trovere-Smith abikaasaga ja mõned teised Rahajangi inglise koloonia silmapaistwad liikmed.

Nende seas oli loomulikult ka Robert, kes kõik need wiimased päewad peaaegu ei wäljunud sultanilossist, ja kellega sultan pidas nõu igasuguste pisiasjade üle, mis puutusid eelseiswasse pidustusse.

Puudus waid lady Brandmoore. Ta wabandas end haigusega ja mehe etteütlusel, süda täis wiha, kirjutas sultanile ja tema mõrsjale kirja wabanduste ja õnnitlustega.

Ühes küljeloozhis oli wõtnud aset filipiini muusikameeste orkester, tema wastas asusid fotograafid ja kinooperaatorid oma aparaatidega.

Warsti ridastusid mõlemale poole trooniastmetele kahte ritta paazhid. Neil olid käes kuldsed waasid lillebega. Kõik nad olid maitsekates sinistes kullaga tikitud tuunikates ja meenutasid mõne ooperiteatri balletikoori. Näis, et nad iga silmapilk wõiwad laskuda astmetelt alla saali ja hakkawad tantsima filipiini muusikaorkestri saatel.

Balletikujusid meenutasid ka kallites sõjamehemundrites heeroldid, kes pikawarrelised kirwed õlal, maaliliselt olid asunud ridadesse troonisaali kolme portaali ette.

Nende järele astus saali tseremooniameister, kandes oma ees kullaga wälja õmmeldud Udaigori lippu. Ta seisatus otse trooni ees. Siis astus troonisaali pikaldase aeglusega kadi, ja asus oma kohale trooni kõrwale.

Saal täitus aegamisi. Ilmusid järjest uued ja uued kutsutud külalised. Kõigi pilgud olid suunatud peaportaalidele.

Keskmise portaali uksed paisati warsti laiali lahti ja nende kõrwale asusid walweseisakusse kaks tugewakaswulist malailast, mõõgad käes.

— Kindralkuberner! — käis sosin suust suhu.

Orkester mängis Briti rahwushümni. Kõik tõusid püsti.

Saali astus kõrgemate ohwitseride delegatsiooni saatel lord Brandmoore.

Ta kummardus tähtsalt mõlemale küljele, terwitas aupaklikult kadit, lähenes temale määratud tugitoolile ja oodates hümni lõpuni, istus.

Sel hetkel läksid pärani lahti Augusti ja Sultani portaalide uksed.

Orkester mängis Udaigori rahwushümni. Kõik tõusid taas püsti. Kahest wastasküljest ilmusid nähtawale Selim ja Andrey. Koosolijate ridadest läbistus waimustuskohin.

Selim oli traditsioonilises rüüs, mida kandsid sultanid pidulikel juhtumeil juba mitu sajandit tagasi. Ainult kalliskiwidega kaetud ja poolkuuga kaunistatud kroon oli wõrdlemisi uus: selle kinkis Selimi isale Suleimanile Suur-Britannia kuninganna Wiktoria tema kroonimispäewaks.

— Ta on ideaalne oma tõu esindaja! — sosistas Mabel oma mehele waimustatult.

Üldist imetlust äratas Andrey. Ta kandis kullaga wälja õmmeldud tuunikat, mida kaelal hoidis kinni kolmest suurest safiirist koosnew kinnitis. Ta pea oli mähitud õhkõrna looripilwesse, mis oli nii läbipaistew, et sellest läbi sädeles eredalt Shiwa märk ta laubal ja suurtes briljantides säraw diadeem.

Selim ei olnud weel Andreyd näinud nii särawana ega saanud pöörata temalt waimustatud pilku. Ta nagu oleks näinud teda esmakordselt ja wahtis teda nagu nõiutult.

Andrey järel, teiste kojadaamide eesotsas, sammus waljus mustast siidist kleidis madame Turpin. Selimi järel kõndis wäike Ibrahim.

Aeglaselt lähenesid peig ja mõrsja kadile ja kummardusid tema ees. Pärast kummardusid nad aupaklikult kindralkubernerile, sammusid mööda astmeid üles troonile ja istusid üksteise kõrwale.

Saali astusid kaks sultani kaardiwäe ohwitseri. Üks neist kandis kullaga tikitud padjal wäikest krooni. Ta läheneb troonile ja laskus põlwili. Selim tõusis, laskus paar astet allapoole, wõttis kahe käega krooni padjalt ja asetas selle Andreyle pähe.

— Nüüd sa pead laulma piduliku tõotuse! — sosistas ta talle.

Andrey oli kogu hommiku korranud neid nii waewaga meelejääwaid lauseid kolmel talle wõõral keelel. „Kui ta ainult ei hakkaks kartma ja ei kukuks läbi!" — mõtles madame Turpin hirmuga.

Sama kartis ka Selim.

Kuid Andrey ei löönud araks ega kukkunud läbi. Üksteise järele, waljusti ja segiminemata laulis ta piduliku tõotuse malai, hiina ja hindostani keeles.

Kadi läheneb troonile ja toimetas laulatustseremoonia. Madame Turpin tundis liigutusest pisaraid silmi tõuswat. Ta hakkas leidma, et muhamediusus on midagi romantilist, ülendawat.

Pärast orkester mängis tuschi, noorpaari kohale tõusis Udaigori lipp, klõpsusid fotograafide aparaadid ja algasid terwitused.

Esimesena tõusis lord Brandmoore. Selim ja Andrey, järgnedes enne kindlaksmääratud rituaalile, tõusid ja astusid talle wastu kaks astet allapoole.

Kindralkuberner seisatus trooni jalal ja sõnas waljusti:

— Olen õnnelik, et wõin anda teie kõrgustele üle õnnitlused nende keiserlikkudelt kõrgustelt Suur-Britannia kuningalt ja kuningannalt, India keisrilt ja keisrinnalt. Omalt poolt soowin teie kõrgustele südamest õnne. Kogu Nahajangi Inglise koloonia jagab minuga sügawat rõõmutunnet Udaigori suweräänse walitseja õnneliku abiellumise puhul.

Orkester hakkas uuesti mängima, esiteks Briti hümni, siis Udaigori.

Oodates selle lõpuni, lord Brandmoore jatkas juba wähem ametlikul toonil:

— Lady Brandmoore ja mina, me ootame kannatamatusega 25. mai õhtut, millal meil saab olema kõrge au esitleda meie kaasmaalastele Udaigori uut walitsejannat, kelle briti päritolu kinnitab weelgi sõprussidemeid, mis ühendawad meie maad Udaigoriga.

Selim tänas kindralkuberneri, kusjuures awaldas erilist rõõmu talle üleantud õnnitluste eest nende kuninglikelt kõrgustelt. Pärast seda ta andis märku Andreyle. Ta juba teadis, mis tal waja teha. Järgides sellistel juhtumitel kindlaksmääratud traditsioonile, ta wõttis kuldsest waasist, mida kandis tema ees paazh, roosi ja ulatas selle kindralkubernerile.

— Kahetsen sügawasti, — ütles ta sealjuures, — et tema hiilgus lady Brandmoore on haige ega saa wõtta osa sellest tagasihoidlikust pidustusest. Palun teie hiilgust anda talle edasi, et mind rõõmustaks wäga temaga tutwuda.

Selim waatas talle waimustatud imetlusega.

Lord Brandmoore hoidis waewu tagasi naeratuse, kummardus awpaklikult ja mõtles: „Targasti öeldud! Mitte nii nagu minu auwäärne abikaasa!"

Kohe kindralkuberneri järele lähenesid terwitustega teised kutsutud külalised. Andrey andis igale daamile roosi. Kui Mabel Wilford lähenes teda terwitama, Andrey, sirutades talle lille, naeratas sõbralikult ja sosistas:

— Pärast ma suudlen teid, kallis. Praegu ei luba seda protokoll.

Tseremoonia kestis ligi kaks tundi.

Wastawalt sajanditewanusele traditsioonile sultani abiellumisega pidid käima kaasas rahwapidustused ja paraad-wastuwõtud, mis oleksid kestnud wähemalt kolm päewa; kuid Selim lühendas seda programmi tunduwalt, lõpetades selle lõunasöögiga wanas Udaigor-Lama lossis, kuhu olid kutsutud kõik troonisaali tseremoonia juures wiibinud aukülalised.

Lõuna kestis kuni kella kümneni õhtul.

— Wiimaks ometi üksi! — hüüdis Selim, saates wälja wiimse külalise.

Ta haaras Andrey sülelusse ja kattis teda suudlustega.

— Olid täna wõrratu, mu arm! Wõinuks arwata, et oled kogu eluaja istunud troonil!

— Sinu juuresolekul tunnen end tõesti kuningannana, mu armas!

— Sinu sõnad selle kohta, et saad olema õnnelik tutwudes lady Brandmoore'iga, on enam wäärt kui troonikõne, kallis! Sa warusid wist juba ammugi tema jaoks walmis selle terawa noole?

— Ei. See lause tuli mulle äkki pähe. Ma isegi kohkusin pisut, kui olin selle öelnud: äkki see oli ebataktiline!

— See oli äärmiselt peen ja taktiline wastus selle rumala hane jämedale ebataktilisusele! Olen waimustatud sinust ja armastan sind meeletult...

Andrey waatas talle armastawalt silma ja surus end weel tugewamini tema wastu.

— On see tõsi? Armastad sa mind tõesti?

Wastuse asemel Selim kattis ta kirglike suudlustega.

25.

Kindralkuberneri lossis tehti ettewalmistusi piduliku paraadlõunasöögiks.

Laialisaadetud kutsetel oli märgitud, et lõuna korraldatakse Udaigori uue sultaniproua auks eesmärgiga tutwustada talle Rahajangi inglise kolooniat. Meestel oli ette kirjutatud ilmuda frakkides wõi mundrites kõigi aumärkidega.

Lady Brandmoore kartis tõsiselt, et tal lõhkeb sapp.

— Küll näed, nad ilmuwad kõik, — kõneles ta wihaselt oma õele lady Landstone'ile. — Ühelgi heategewa komitee daamidest, kes olid tunnistajaid, kuidas ma missis Carteri wälja kihutasin, ei jatku takti jääda selleks õhtuks koju. Nad saabuwad kõik wiimseni, et nautida minu alandusе waatepilti! Kujutlen, kuidas nad pärast keelt peksawad!

Ta ohkas sügawasti ja wangutas murelikult pead.

— Issand, kui ma ometi jääksin haigeks enne seda neetud lõunasööki. Tõeliselt haigeks. See oleks ainus pääsemine.

Eelseisew kohtamine lady Brandmoore'i ja endise missis Carteri, praeguse Udaigori sultaniproua wahel tekitas seltskonnas elawat kõneainet. Suust suhu anti edasi, et kindralkuberneri lossis on hirmsad perekondlikud stseenid, et see lõuna korraldatakse Briti wälisministeeriumi nõudel, kes ei taha rikkuda suhteid ühe muhamedimaailma mõjuwõimsama esindajaga, et lord Brandmoore ähwardas abikaasat lahutusega, kui ta peaks mõtlema lõunasöögist kõrwale hoida jne.

— Ta mürgitab wiimaks weel uue sultaniproua — kõnelesid kurjad keeled. — Naine, kes teist nii wäga wihkab, on kõigeks wõimeline.

Lady Landstone, kelle kõrwu ulatusid need jutud, tegi kangelaslikke jõupingutusi oma [illegible].

— Lady Brandmoore kui hea kristlane tahab ainult rehabiliteerida seltskonna silmas naist, kes oma ebawäärse käitumisega heitis warju kogu kolooniale, — ütles ta lord mitme daami juuresolekul.

See lause ulatus kindralkuberneri kõrwu. Ta kutsus otsekohe lady Landstone'i oma juure.

— Soowitaksin teil tungiwalt olla ettewaatlikum oma wäljendusis Udaigori sultaniproua suhtes — ütles lord talle kuiwalt. -- Wastasel juhul teie mees wõib kaotada oma koha...

Lady Landstone ehmatas nii wäga, et sai südamekloppimise.

— Ma tahtsin ainult waest Patriciat kaitsta — pomises ta. — Ma ei mõtle, et...

— Selles teie häda seisabki, et teie ei mõtle — katkestas teda lord Brandmoore terawalt. — Kui teie õde oskaks mõtelda, ta ei oleks asetanud end sääraseسse ebameeldiwasse seisukorda...

Palju oli juttu ja waidlusi kutsutute nimestiku pärast. Lady Brandmoore tahtis kangekaelselt kriipsutada sellest maha Wilfordide abielupaari nime: ta wihkas Mabelit tema sõpruse pärast Andreyga.

— Ma ei näe wajadust neid kutsuda, — ütles ta mehele. — Nemad ei kuulu ometi Nahajangi kõrgemasse seltskonda.

— Nad on sõbralikes suhetes sultaniga ja sultaniprouaga, järelikult kuuluwad kõrgeimasse seltskonda, — waidles wastu lord Brandmoore. — Ärge unustage, et peosöök korraldatakse sultaniproua auks, — loomulik, et peame kutsuma ka tema sõbrad.

Lady Brandmoore ei tahtnud selles punktis järele anda: tal oli wajadus kas wõi milleski rewanshi saada. Kuid tema mees püsis oma nõudel. — Kui sobitate lepituse endise missis Carteriga, teil ei ole nii raske leppida ka missis Wilfordiga! — ütles ta.

Et pehmendada pisut oma abikaasa meelt, lord kordas talle uue sultaniproua lauset, et ka tema saab rõõmustama wõimaluse üle tutwuda lady Brandmoore'iga.

— Saate aru? Sultaniproua teatas awalikult, et ta saab olema õnnelik teiega tutwudes! Mis teile weel waja on?

— See oli tema poolt lihtsalt häbematus! — wastas lady Brandmoore, keda ähwardasid lämmatada jõuetu wiha pisarad. — Häbematus ja halwasti warjatud pilge!

„Taipas siiski!" — mõtles endamisi Brandmoore.

Saabus wiimaks päew, millal lady Brandmoore pidi minema Kalgatale, nagu ta ise ütles.

Pärast peaaegu uneta weedetud ööd ta tõusis pisut rahustatuna: talle tuli pähe mõte, mida ta pidas õnnelikuks.

Ta asus otsekohe selle teostamisele. Asjasse pühendas ta ainult kapten Trovere-Smithi, kes oli tema juures teatawa määrani ekiräskude-täitjaks ametnikuks ja kellel lasus eelseiswa lõunasöögi nii öelda protokolliline osa.

Kutsutuid oli kuuskümmend inimest. Kõik oli otsustatud paigutada ühe pika laua taha, lord Brandmoore'i ja tema abikaasa asudes keskkohas. Paremat kätt lordist kawatseti paigutada istuma noor sultaniproua.

Lady Brandmoore otsustas kõik selle muuta. Ühe suure laua asemele söögituppa asetatakse kuus wäikest, igaüks kümne inimese jaoks. Ühes lauas on keskseks kujuks tema mees, teises tema ise, kolmandas sultan, neljandas sultaniproua, wiiendas lord Landstone, kuuendas lady Landstone. Sel wiisil lady Brandmoore'il ei tule istuda selle wärskelt-küpsetatud sultaniproua kõrwal ja lõunasöök kaotab talle nii wastiku iseloomu.

Kapten Trovere-Smith kiitis tema plaani täielikult heaks. Mõlemad asusid teenrite abiga energiliselt selle teostamisele. Lady Brandmoore, tõsi küll, kartis, et tema mees ei ole rahul sellise muudatusega, kuid lord oli sõitnud terweks päewaks ära ja tuleb tagasi alles õhtuks, kus midagi muuta on juba hilja. Ta asetab tema lihtsalt sündinud tõsiasjade ette.

Kuid see oli ainult arwestus. Jõudes kella kuue paiku õhtul lossi tagasi, lord imestus oma naise hea tuju üle: nähtawasti on mõistlik meel temas siiski saawutanud ülekaalu, mõtles ta.

— Ons kõik korras? — küsis ta.

— Jah. Lõunasöök läheb ladusasti. Loodan, et teil ei saa olema põhjust milleski mulle teha etteheidet. Nüüd aga lähen tualetti tegema. Täna pean enda eest eriti hoolitsema.

Lord Brandmoore helistas ja käskis saata oma juure kapten Trovere-Smithi.

— Kapten sõitis koju, — wastati talle. — Ta töötas siin kogu pealelõuna.

— Mille kallal? — imestus lord.

— Waja oli söögisaalis lauad ümber wahetada.

— Mis see tähendab? Missugused lauad? Milleks ümber asetada?"

— Mylady otsustas ühe suure laua asemel paigutada kuus wäikest.

Lord kargas toolilt püsti ja seisis hetk hiljem söögisaali ustel.

— Mis lollus see on! — hüüdis ta.

Ja pöördudes juureruttawa wanema teenri poole käsutas:

— Silmapilk need lauad ära koristada ja asemele panna üks suur. Et kõik oleks nagu enne.

— Aga, hiilgus, — söandas wanem teener wastu waielda. — Kardan, et meil on selleks liig wähe aega.

— Kui tunni aja pärast kõik siin ei ole endisse korda seatud, olete teenistusest wallandatud — põrutas lord.

— Kuulen käsku! Pean ma sellest myladyle teatama?

— Pole waja: mylady on nüüd tegewuses. Kui teilt küsitakse, öelge, mina käskisin.

Lady Brandmoore tegi waheajal õe abiga, kes oli juba täielikult warustatud, tualetti. Lady Landstone'i waimustas söögisaalis läbiwiidud muudatus.

— Teie leiate alati midagi, — tegi ta Nahajangi esimesele daamile komplimendi.

Kuid ta oli siiski pisut erutatud.

— Ei tea weel, kuidas sellele waatab lord Brandmoore.

— Kuidas ta ka ei waataks, tal tuleb leppida tõsiasjaga, — wastas lady Brandmoore. — Korraldasin tema sultaniproua auks peosöögi, annan isegi tema käsutusse juhtiwa koha ühe laua taga — rohkemat ta minult nõuda ei wõi. — Lady puhkes teatraalselt naerma.

— Kujutlen, kuidas sel sultaniproual nägu pikaks wenib, kui ta taipab minu sõjakawalust.

— Keda te paigutasite tema lauda?

— Ühest küljest tema sõbrad Wilfordid, teisest küljest sultani adjutandi sirdar Namani, wastu üle laua aga paigutan selle naljaka prantslanna. madame Turpini.

— Suurepärane! Geniaalne! — waimustus lady Landstone. — Kas wõin waadata, kuidas söögisaal nüüd wälja näeb?

— Parem ära mine... et mitte äratada tähelepanu. Mu mees wõib-olla hakkab weel midagi kahtlustama.

— Jah, sul on õigus.

Tema silmis oli Nahajangi esimesel daamil kõiges ja alati õigus.

*

Wahejal Andrey, Selim ja madame Turpin tegid wiimseid ettewalmistusi pidulikule lõunasöögile minekuks. Otsustati, et nad lendawad Nahajangi aeroplaanil ja aerodroomilt sõidawad autol kindralkuberneri lossi.

— Kui ainult lady Brandmoore ei mõtleks mulle lõunasöögi ajal

hakata terawusi ütlema, — tähendas Andrey waadeldes peegli ees oma saledat kogu, mida täunilt kattis tumesinisest siidist kuldtikandiga kleit.

— Julgegu ta ainult, — hüüdis Selim. — Siis on tal tegemist minuga, ja see läheb talle kalliks maksma. Ja isegi Londonis waewalt ollakse talle tänulik, kui ta meid kuidagi Inglismaa waenlasteks teeb. Ole rahulik, kallis: seda ta ei julge.

— Pealegi ka mina oskan olla teraw! — muigas Andrey.

— Ja kuidas weel! — naeris Selim. — Mitte ainult teraw, waid ka mürgine. Isegi säärane paksunahaline, nagu lady Brandmoore, taipab seda.

Kui nad istusid lennukisse, madame Turpin silmitses seda asjatundliku pilguga: tema, tänu jumalale, pole lennu alal enam wõhik. Õhus tundis ta end just nagu oma buduaaris. Terwelt kuus päewa oli ta hõljunud taewa ja maa wahel. Ta isegi alustas kutsealalist westlust sultani malailasest piloodiga, kes kõneles üsna hästi inglise ja prantsuse keelt.

Aerodroomil wõttis neid wastu ja asus walwelseisakusse rühm sultani kaardiwäe sõdureid.

— Sõida aeglaselt! — andis Selim käsu juhile, ka malailasele, kui nad olid wõtnud istet autos.

— Ons meil siis nii palju aega? — küsis Andrey.

— Just täpselt nii palju, et saabuda õigeks ajaks kindralkuberneri lossi, kui sõidame aeglaselt, — wastas Selim. — Lõuna on määratud pool üheksaks. Kutsutud ilmuwad minut wõi kaks enne poolt ,et jõuda õigeks ajaks asetuda kahte ritta — aukülaliste, õigemini ühe aukülalise wastuwõtuks.

— Arwate sellega mind? — küsis Andrey naeratades.

— Jah. Teie olete peo peasüüdlane ja teile ei ole õigustust.

— Milline karistus mulle mõistetakse?

— Eluaegne õnnelik abielu minuga.

— Hirmus! Aga ma katkestasin teid. Tähendab, kell pool üheksa saabuwad kutsutud. Edasi?

— Wiis minutit üle poole üheksa wäljuwad siseruumidest hiilgused lord ja lady Brandmoore. Meie peame saabuma sellise arwestusega, et mitte panna neid ootama, ja et siiski jätta mulje, et nad meid ootasid.

— See on minule kõrgeim matemaatika — puhkes Andrey naerma.
— Konkreetselt: millal nimelt me peame saabuma?

— 39 wõi 40 minutit üheksa peal.

— Kust te õppisite kõik need peensused?

— Teilt eurooplastelt, — wastas Selim. — Siin Idas me ei waate

nii wäga kella. Kuid kindralkuberneri juures waatan kogu aja wargsi kellale. Kui ometi kiiremini lõpeks see siin ja wõiksime minna tagasi koju!

Kui auto sõitis sisse kindralkuberneri lossi massiiwsetest wärawatest ja weeres mööda kruusiga kaetud alleed trepi ette, Andrey meenutas äkki elawalt kõike alandust, mida ta siin oli üle elanud. Sama alleed kaudu lahkus ta siis lossist wäljaaetuna, häbistatuna. Nüüd pöördub ta lossi tagasi püsti päi kui wõitjanna. Siis sellel hirmsal päewal, mida ta iialgi ei unusta, teda saatsiid siit Rahajangi inglise koloonia daamide põlgawad, täis wihkamist, parimal juhul ükskõiksed pilgud — nüüd wõtawad nad teda wastu aupaklikkude kummardustega, loewad auks suruda tema kätt, kuulda temalt lahket sõna. Milline nõiduslik muudatus oli sündinud tema elus nende wäheste kuude jooksul!

Selim aimas, mis sünnib Andrey hinges. Ta suudles tema kätt, ja waatas talle pilguga, mis ütles: „Kõik see on nüüd seljataga, — ees on meil rõõm ja armastuse suur õnn!"

Andrey elamusi näis aimawat ka madame Turpin.

— Täna sõidate siit sisse kui wõitjanna! — ütles ta ja surus sügawtundeliselt oma lemmiku kätt.

Auto peatus trepi ees. Kapten Trovere-Smith aitas Andreyl wälja astuda. Näis, et ta oli täielikult unustanud saadud kõrwakiilu ja silmitses Andreyd nüüd waimustatult.

Teine lossi kaardiwäe ohwitser aitas teenistuswalmilt madame Turpini autost wäljumisel.

Selim wäljus ise ja asus oma naise kõrwale.

Kui nad sammusid kahes reas seiswate mundris teenrite wahelt läbi westibüüli, tseremooniameister kuulutas:

— Kõrgused Udaigori sultan ja sultaniproua!

Monumentaalsed uksed läksid nende ees pärani lahti ja nad astusid salongi, mis oli täidetud külalisist, säras diadeemidest, kaelakeedest, paljastatud õlgadest ja käsiwartest, mundritest ja autähtedest.

Neile wastu suundusid lord ja lady Brandmoore. Lady Brandmoore ei teadnud weel, et söögitoas tema mehe käsul oli kõik jälle seatud endisesse korda, ja weendumus, et tema geniaalne plaan on õnnestunud, tegi teda rahulikuks.

Pärast seda, kui kindralkuberner oli terwitanud kõrgeid külalisi, tuli lord tema abikaasa kätte. Kümned silmapaarid suundusid lady Brandmoore'ile pinewas uudishimus: kuidas ta tuleb toime oma raske osaga!

Ta sai sellega wõrdlemisi hästi toime. Ulatades Andreyle käe ta ütles mitte temale, waid Selimile waadates:

— Rõõmustan wäga, kõrgus, näha siin Udaigori uut sultaniprouat!

— Mina omalt poolt olen [illegible] mille

osaliseks lady Brandmoore mind siin laskis saada! — wastas Andrey kõige süütuma ja wõluwama naeratusega.

Selim oleks tahtnud suudelda teda nende sõnade eest. Madame Turpin mõtles ühtlasi: „Kui armas ta on — ja kui tark!" Seda mõtlesid ka paljud teised, eriti mehed.

Lady Brandmoore tundis, et selles esimeses heitluses wõit oli langenud Andrey poolele, ja tundis peaaegu füüsiliselt pistet otse südamesse. Kuid oli waja jatkata lahke perenaise osa etendamist.

Lord Brandmoore ulatas Andreyle käe ja juhtis ta kahe rea külaliste wahelt läbi, nimetades neid nime järele. Selim sammus järele, hoides lady Brandmoore'i käe alt kinni.

Daamid terwitasid uut sultaniprouat lahkete peanoogutustega, kuid reweransiga austasid teda üksnes wähesed: inglannad on liig uhked, et kummarduda rahwaste walitsejate ees, kes kuuluwad alama rassi hulka. Ainult Mabel Wilford tegi Andreyle sügawa, rõhutatult aupakliku reweransi, mille eest teda tabas wihane pilk lady Brandmoore'ilt.

Esitlemistseremoonia lõppes. Otsekohe külalised siirduwad söögisaali. Kindralkuberner jättis Andrey hetkeks kindral Hamsteadi hoole, wabandas ja astus oma naise juure:

— Palun teid kindlasti säilitada sultaniprouaga käitumises täielik korrektsus! — sosistas ta naisele. — Wastasel korral ma ei andesta teile seda iialgi!

— Mulle näib, mu sõber, et esialgu pole teil mulle milleski etteheiteid teha! — wastas lady Brandmoore.

Tõepoolest, seni oli ta käitunud täiesti korrektselt. See, et ta söögisaalis seadis kõik oma tahtmise järele, muutis ta meeleolu heaks. Ta püüab seda mitte rikkuda. Argu see wärskeltküpsetatud sultaniproua mõtelgu, et suudab teda hingeliselt tasakaalust wälja wiia!

— Lõuna on serweeritud, — teatas majordomus.

Samal hetkel lööbi söögisaali uksed laiali lahti.

Lord Brandmoore ruttas Andrey juure ja Andrey wõttis uuesti tema käe alt kinni. Nad astusid esimestena üle söögisaali läwe. Neile järgnesid sultan majaprouaga. Heites pilgu söögisaali lady Brandmoore wõpatus üllatusest. Selim isegi ehmatas.

— Mis teil on, mylady?

— Ei midagi, tühine asi ... Kerge peapööritus.

Ta wahtis peaaegu ebausklliku hirmuga ainsale suurele söögilauale, mis oli uhkelt kaetud kuuekümne isiku jaoks. Mis nõidus see on? Kuidas see wõis juhtuda? Alles ju kõigest kaks tundi tagasi siin seisid kuus wäikest kaetud lauda! Kas tõesti seda korraldas tema mees? Ta on nähtawasti otsustanud teda hauda ajada.

Külalised kokistasid toolidega. Nagu läbi udu lady Brandmoore nägi,

kuidas nad istusid kohtadele. Tema õde lady Landstone sosistas talle: „See on hirmus! Kes oleks wõinud seda oodata!" Tema mees, kindralkuberner, istus laua keskkohta Andreyga oma paremal käel. Lõpp kõigel! Nüüd ei saa enam midagi muuta. Tuleb juua lõpuni alanduse karikas. Ilmutab ta wärskelt küpsetatud sultaniproua suhtes wähimatki ebakorrektsust, siis ei andesta mees seda talle iialgi. Ta tunneb teda, teab, et see pole tema poolt ainult tühi ähwardus. Et karistada teda, ta on walmis isegi loobuma kindralkuberneri kohast.

Ei, waja wõtta end kätte, waja lahkesti naeratada, kui südames närib wiha, kui tahaks karjuda walust ja meeleheitest!

— Udaigor on kaunis maa! Eks ole tõsi, kõrgus? — pöördus ta lahke naeratusega Andrey poole.

— Oh jaa! Wähemalt niipalju kui mina olen jõudnud teda tundma õppida! — wastas Andrey mitte wähem lahke naeratusega. — Aga ka Nahajang on wõluw linn. Eks ole tõsi, mylady?

Nad wahetasid weel mõned tühised lauseid. Lord Brandmoore ja Selim kuulatasid tähelepanelikult igat sõna: esimene hirmuga, et ta naine ei kannata wälja hingelist pinget ja saab hakkama mõne parandamatu taktitusega, teine — waimustudes oma wäljawalitu mõistusest ja taktist.

See oli waesele lady Brandmoore'ile raskeks katsumiseks. Lõuna wenis pikale, teenrid kandsid ühtelugu sisse uusi roogi, külalised kõlksutasid nugade ja kahwlitega, jõid, rääkisid midagi, naersid millegi üle, pidasid lauakõnesid, tema aga istus nagu halwatult, waewalt puudutades toite, wõpatudes, kui lauanaabrid pöördusid tema poole mõne küsimusega, wastates tihti midagi huupi. Ta näole nagu oli tardunud naeratus, millega ta peosöögi alguses pöördus wihatud naise poole, tolle poole, kelle ta mitte wäga ammu oli siit wälja wisanud ja kellele nüüd peab osutama peaaegu kuninglikku au.

Wiimaks ometi! Külalised tõusid kärarikkalt lauast. Mõned härradest siirdusid kõrwalsalongi jooma kohwi ja suitsetama. Enamus daamidest suundus paraadsaali, kus pidi algama tants.

Ballile oli ilmunud rohkesti isikuid, kes polnud kutsutud peosöögile. Need ei olnud Nahajangi inglise koloonia koorekihi hulgast, wad kesksseisus, ametnikud oma naistega ja tütardega, ohwitserid, kaupmehed, tööstturid.

Kõik nad ilmusid mitte ainult selleks, et tantsida, inimesi waadata ja iseend näidata, milleks harilikult külastatakse balle: neid huwitas uus Udaigori sultaniproua, kelle nimi oli wiimasel ajal olnud kõigil uus.

Täpselt kell kümme kindralkuberner awas balli tantsides Andreyga erilise, tol ajal Malakkas wäga populaarse tantsu, mille nimeks oli „muri-gwan".

Selim wabandas end oma daami ees.

— Olen wäga wilets tantsija, — ütles ta. — Kardan, et koreograafiline kunst jääbki mulle kättesaamatuks.

Lady Brandmoore oli kaugel sellest, et tantsida. Ta tundis kerget peapöörituse ja nägi läbi udu, kuidas tema mees tantsib selle wastiku Udaigori sultaniprouaga. Lord aga oli nagu ümber sündinud: just nagu oleks ta heitnud õlgadelt paarkümmend eluaastat, ta oli jälle noor, neis aastais, millal teda peeti üheks paremaks tantsijaks ja millal tal oli suur edu naiste juures. Ta keerutas end uljalt, laskus graatsiliselt ühele põlwele, liikus Andreyga kergelt läbi saali.

Warsti paar oli üldise tähelepanu keskusels. Teised paarid katkestasid tantsu. Kõik silmitsesid waimustatult kaunitari-sultaniprouat, kes nagu oleks kogu eluaja tantsinud „muri-gwani" ja tema toredat, ühekorraga palju noorem(a)ks muutunud kawaleri, Suur-Britannia kõrgeimat esindajat Nahajangis.

Kui nad lõpetasid tantsu, puhkes saalis kiiduawalduste torm. Lord Brandmoore wiis oma daami istuma ja tegi korralduse, et talle pakutaks midagi karastawat.

— Ainult ärge korrga palju jooge, wõite weel külmetada! — ütles ta hoolitsewalt. — Teie peate end hoidma.

— Kelle jaoks? — küsis Andrey naeratades.

— Teie uue riigi jaoks — ja Nahajangi jaoks, mille te täna wallutasite! — wastas lord galantselt.

Samal hetkel lähenes Selim.

— Olen õnnelik nentima, et teie kõrguse abikaasa rohkearwuliste teiste annete kõrwal omab weel ühe: ta tantsib suurepäraselt! — pöördus kindralkuberner tema poole.

— Kahjuks minuga omandas ta ses suhtes äärmiselt halwa partneri! — wastas Selim.

— Kuid wäärilise abikaasa — tähendas lord.

— Hiilgus on wäga lahke! Meie mõlemad mälestame hea meelel teie juures weedetud õhtut. Eks oli tõsi, kallis?

— Oh ja! ruttas Andrey nõustuma. — Aga ma kardan, et me tarwitame kurjasti teie külalislahkust. Mulle näib, et lady Brandmoore on juba wäsinud külalistest.

Tõepoolest lady Brandmoore, kes istus eemal oma õe kõrwal, omas wäga wäsinud ilme. Ta oleks rõõmuga lahkunud ja läinud oma tubadesse, kuid seda oleks wõidud seletada kui meeleawaldust uue sultaniproua wastu. Ei, waja juua karikas põhjani!

Ta heitis wargsi pilke mehe poole. Kuidas ta lipitseb selle wastiku naise ümber! Aina sulab!

Lord Brandmoore kummardus samal hetkel Andrey käe üle ja wajutas sellele pika suudluse. Tema abikaasale näis suudlus hirmus pikk, palju pikem, kui seda nõudis wiisakuskomme.

— Wii mind siit ära... Ma ei suuda enam... — palus ta õde kustuwa häälega.

Selim ja Andrey tahtsid temaga jumalaga jätta, kuid saalis teda enam ei olnud.

— Olge lahke, andke tema hiilgusele lady Brandmoore'ile üle meie sügawaim tänu kõige meile osutatud tähelepanu eest! — palus Selim.

Andrey piirdus graatsilise peanoogutusega märgiks, et ta ühineb täielikult mehe soowiga.

Kindralkuberner saatis kõrged külalised autoni ja suudles jumalagajätuks weel lord Andrey kätt.

Madame Turpinile tõusid uuesti, mitmendat korda juba neil temale unustamatuil päewil, liigutuspisarad silma: tema lemmik endine inglise keele õpetajanna õdede Tremonide pansionis oli saanud nõiduslikku riigi walitsejannaks muinasjutulises romantilises Idas, ja wägewa riigi asekuningas, riigi, kelle piirides iial ei looju päike, suudleb aupaklikult tema kätt!

Tema aga, madame Turpin Calais'st, sai tema kõrguse Udaigori sultaniproua kojadaamiks. Noh, kas see ei ole siis muinasjutt tuhandest ja ühest ööst?...

Ta pidi andma wäljapääsu temas tormitsewaile tunnetele. Haarates kinni Andrey käest ta sosistas erutatult:

— Jumal, kui romantiline see kõik on!

*

Kui Selim ja Andrey, soowinud head ööd madame Turpinile, jäid üksinda, Selim wõttis Andrey pea käte wahele ja waatas kaua sügawa õrnusega tema silmisse.

— Siiamaani ma ainult armastasin sind, — ütles ta — nüüd olen sinule uhke. Sa oled imetluswäärne naine! Ütle, armastad sa mind tõesti?

— Kas ma sind armastan? Ah, kui sa teaksid! „Armastan" — on liig nõrk mittemidagiütlew sõna. Teist aga, mis wõiks wäljendada kogu minu tunde sügawust, ma ei tea. Sellist sõna pole weel wälja mõeldud.

— Kui mõtlen sellele, et meie ees on elu täis armastust ja õnne, mulle näib, et see kõik on unenägu!

— Kui see on unenägu, ma ei tahaks iialgi ärgata! — sosistas Andrey.

Ta waatas unistawalt lahtisest aknast wälja kuuwalgusega üleujutatud aiale ja naeratas.

— Mille üle sa naeratad? — küsis Selim.

— Mulle meenus hüüd, mis siin nii sageli kostab mu armsa koja-daami huulilt.

„Kui romantiline see köik on!“ — sönas Selim naeratades ja aimas hästi järele madame Turpini häält.

— Just nimelt! Romantilisem ei wöiks enam olla. Ja selle eest wölgnen tänu sinule, minu muinasjutuprints.

— Kes wiimaks ometi leidis oma ilusa printsessi!

Ta külwas suudlustega üle naise käed, näo, ölad.

Aknast waatas ebadiskreetselt sisse kuu. Selim töusis ja tömbas ees-riide alla: nende önn ei wajanud tunnistajaid.

Löpp.